

Hallituksen esitys Eduskunnalle yrityksen saneerausta koske- vaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yrityksen saneerauksesta. Uudistuksen tarkoituksena on luoda oikeudelliset edellytykset elinkelpoisten yritysten saneeraukselle ja tarpeettomien konkurssien välttämiseksi. Keskeistä uudistuksessa on, että ehdotetun saneerausmenettelyn piiriin tulisivat yrityksen kaikki velkojat. Myös vakuusvelkojen oikeuksia rajoitettaisiin suunnitelmallisen saneerauksen mahdollistamiseksi.

Taloudellisissa vaikeuksissa oleva yritys voisi hakea tuomioistuimelta päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta. Edellytyksenä olisi, että velallinen ja ainakin kaksi merkittävää velkojaa yhdessä tekevät hakemuksen taikka että yritystä uhkaa maksukyvyttömyys tai se jo on maksukyvytön.

Myös velkoja voisi tehdä hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta. Jos velallisyritys ei ole maksukyvytön, vaan hakemuksen perusteena on uhkaava maksukyvyttömyys, kuka tahansa velkoja ei kuitenkaan voisi saada menettelyä vireille. Tällöin vaadittaisiin, että menettelyn aloittaminen on velkojan huomattavan taloudellisen edun vuoksi tarpeen. Samoin edellytyksin kuin velkoja saneerausmenettelyn voisi saada vireille myös se, jolla ei vielä hakemuksen tekoajankohtana konkreettista saatavaa velallisyrittäältä mutta jolle velallisen maksukyvyttömyys todennäköisesti aiheuttaisi saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä. Tällaisia todennäköisiä velkojia voisivat olla esimerkiksi takaaja sekä valtio veronsaajana tai palkkaturvaviranomaisena.

Esityksellä pyritään siihen, että taloudellisissa vaikeuksissa olevat yritykset valikoituisivat tarkoituksenmukaisella tavalla yhtäältä saneerausmenettelyyn ja toisaalta toiminnan lakkaamiseen tähtäävään konkurssimenettelyyn. Saneerausmenettelyn tarkoituksena on jatkamiskelpoisen yritystoiminnan edellytysten turva-

minen ja parantaminen. Mikäli jo menettelyn aloittamista käsiteltäessä tai myöhemmin menettelyn aikana osoittautuu, että velallisyritys on maksukyvytön ja että tilannetta ei saneerausohjelman avulla ole mahdollista korjata muuten kuin enintään tilapäisesti, yritys olisi asetettava konkurssiin velkojan tai velallisen itsensä hakemuksesta.

Tärkeä uudistus suunnitelmallisen saneerauksen oikeudellisten edellytysten kannalta olisi se, että tuomioistuimen päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta aikaansaisi kaikkia ennen menettelyn alkamista syntyneitä velkoja koskevan maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiellon. Myös vakuusvelat kuuluisivat kiellon piiriin, joten velkojalla ei esimerkiksi olisi oikeutta muuttaa rahaksi velan vakuutena olevaa omaisuutta ilman tuomioistuimen lupaa. Kiellon estämättä voitaisiin maksaa muun muassa työntekijöiden palkat menettelyä edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta. Tietyin edellytyksin voitaisiin myös maksaa esimerkiksi tilatut mutta menettelyn alkaessa toimittamatta olevat tavarat sekä määrältään vähäiset saatavat.

Menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja maksu- ja perintärajoitukset eivät koskisi.

Maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiello aikaansaisi rauhoitustilan, jonka aikana olisi laadittava saneerausohjelma eli ohjelma toimenpiteistä yrityksen toimintaedellytysten korjaamiseksi. Saneerauksen vaatimia liiketaloudellisia toimenpiteitä ei voida määritellä laissa, vaan siinä säänneltäisiin ne oikeudelliset vaatimukset, jotka saneerausohjelman tulee täyttää asianosaisten oikeussuojan turvaamiseksi. Lais- ta ilmenisi yleisesti, mitkä selvitykset ohjelman tulee sisältää sekä mistä asioista ohjelmassa tulee määrätä.

Seikkaperäisempiä säännöksiä lakiehdotuksessa on saneerausohjelmassa käytettävissä olevista velkajärjestelyistä eli niistä myönnytyksis-

tä, joita saneerausohjelmassa voidaan velkojilta vaatia. Velkajärjestelyt voisivat koskea kaikenlaisia velkoja. Velkajärjestelyn keinoina tulisivat kysymykseen maksuaikataulun muuttaminen, maksuerien lukeminen ensin pääoman ja vasta sitten luottokustannusten suorituksiksi, jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten alentaminen sekä velan määrän alentaminen. Vakuusvelat olisivat erityisasemassa ennen muuta sillä tavoin, että velan määrää ei voitaisi alentaa siltä osin kuin vakuuden arvo sen kattaa.

Konkurssista poiketen saneerausmenettelyn aloittaminen ei merkitsisi sitä, että velallinen menettää määräysvallan yrityksen omaisuutta ja toimintaa koskevissa asioissa. Velallisella säilyisi päätösvalta tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvissa asioissa. Sitä vastoin velallinen ei voisi ilman menettelyn alkaessa määrättävän selvittäjän suostumusta esimerkiksi myydä yrityksen käyttöomaisuutta, ottaa merkittävää uutta velkaa tai ryhtyä muihin toimiin, jotka voisivat vaarantaa saneerauksen edellytyksiä.

Menettelyn aloittamisesta päätettäessä määrättäisiin selvittäjä, jonka tehtävänä olisi laatia selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta, huolehtia tarpeen mukaan velallisen aikaisemman liiketoiminnan tarkastuksesta mahdollisten väärinkäytösten tutkimiseksi sekä toimia velkojen edunvalvojana ja vastata velallisen toiminnan seurannasta menettelyn aikana. Selvittäjän lisäksi voitaisiin asettaa velkojatoimikunta neuvoo-antavaksi yhdyselimeksi selvittäjän ja eri velkojaryhmien välille.

Selvittäjän tehtäviin kuuluisi myös laatia ehdotus saneerausohjelmaksi yhteistyössä muiden asianosaisten kanssa. Ohjelmaehdotuksen voisi kuitenkin laatia myös velallinen taikka määrätyn suuruista taloudellista etua edustava velkoja tai velkojaryhmä. Mahdollista siis olisi, että ohjelmaehdotuksia syntyy useampia kuin yksi.

Saneerausohjelman vahvistaisi tuomioistuin sen jälkeen, kun velkojat ovat saaneet tilaisuuden perehtyä ohjelmaehdotukseen tai -ehdotuksiin sekä ilmaista kantansa niihin. Tuomioistuin tutkisi, että laissa säädetty edellytykset ohjelman vahvistamiselle olisivat käsillä. Sitä vastoin tuomioistuimen asiana ei yleensä olisi harkita saneerausohjelman liiketaloudellista sisältöä ja toteutumisedellytyksiä.

Saneerausohjelman vahvistamiselle asetettaisiin kolmenlaisia vaihtoehtoisia edellytyksiä.

Ensinnäkin ohjelma voitaisiin vahvistaa, jos

kaikki velkojat sen hyväksyvät. Tällöin esimerkiksi velkajärjestelyjen sisältö voisi poiketa lain säännöksistä.

Olennaista uudistuksessa olisi kuitenkin se, että saneerausohjelma olisi mahdollista vahvistaa, vaikka kaikki velkojat eivät olisi sitä kannattaneet. Toinen vahvistamisperuste olisi se, että enemmistö kustakin velkojaryhmästä on ohjelmaa kannattanut. Velkojat jaettaisiin ryhmiin vakuusjärjestelyjen ja saatavien perusteiden mukaan. Enemmistöä laskettaessa otettaisiin huomioon vain ne velkojat, jotka osallistuvat äänestykseen ja joiden oikeuksiin ohjelma vaikuttaisi. Vahvistaminen edellyttäisi, että ohjelma täyttää tietyt laissa säädetty, ennen muuta velkojen oikeussuojaa koskevat edellytykset. Näihin kuuluisi muun muassa, että vakuusvelkojen erityisasema on turvattu laissa säädetyllä tavalla, että velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella olisi keskenään yhtäläinen oikeus, ovat myös saneerausohjelmassa keskenään yhdenvertaisessa asemassa, ja että muista kuin vakuusvelkojista kukin saa ohjelman mukaan vähintään saman kuin hän saisi velallisen konkurssissa.

Saneerausohjelman vahvistaminen tulisi kysymykseen siinäkin tapauksessa, että vaadittavaa enemmistöä ei saavuteta kaikissa velkojaryhmissä. Edellä mainittujen vaatimusten lisäksi ohjelman olisi tällöin täytettävä tietyt velkojaryhmien keskinäistä asemaa koskevat lisäedellytykset.

Lakiehdotuksessa on myös seikkaperäiset säännökset vahvistetun saneerausohjelman oikeusvaikutuksista, sen toteuttamisesta ja seurannasta sekä ohjelman toteutumatta jäämisen vaikutuksista.

Esitykseen sisältyy ehdotukset osakeyhtiölain, työsopimuslain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi siltä osin kuin muutokset ovat tarpeen saneerausmenettelyä koskevien uusien säännösten vuoksi. Osakeyhtiölain muutosten tarkoituksena on muun muassa järjestää selvitystilasäännösten ja saneerausmenettelyn suhde. Työsopimuslakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, joiden mukaan saneerausmenettelyn yhteydessä olisi tietyin edellytyksin mahdollista irtisanoa työntekijän työsopimus kahden kuukauden irtisanomisajalla, vaikka irtisanomisaika tai työsopimuksen kesto aika muuten olisi pidempi. Tämä voisi tulla kysymykseen, jos toimenpide on välttämätön konkurssin välttämiseksi tai perustuu saneerausohjelman mukaisiin järjestelyihin.

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1993 tuomioistuinten henkilöstömäärärahojen osalta.

Esitys liittyy myös samanaikaisesti annettuun esitykseen etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi ja niin ikään sa-

manaikaisesti annettuun esitykseen yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaksi laiksi.

Ehdotettu lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	4.5.3. Menettelyn aloittamisen vaikutus velallisen sopimuksiin	32
YLEISPERUSTELUT	6	4.5.4. Menettelyn aloittamisen vaikutus takaajan, kanssavelallisen ja sivullisvakuuden asettajan asemaan	33
1. Johdanto	6	4.6. Toimielimet ja niiden tehtävät	34
2. Nykyinen tilanne	6	4.6.1. Selvittäjä	34
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	6	4.6.2. Saneerausohjelman valvoja	36
2.1.1. Akordisäännösten kehitys	6	4.6.3. Velkojatoimikunta	36
2.1.2. Akordimenettely	7	4.7. Velallisen ja velallisyriityksen omistajien asema	37
2.1.3. Akordisäännösten soveltaminen käytännössä	9	4.8. Määräysvaltasuhteet menettelyn aikana ..	39
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	9	4.9. Työntekijöiden asema	41
2.2.1. Ruotsi	10	4.10. Saneerausohjelma	42
2.2.2. Norja	10	4.10.1. Yleistä	42
2.2.3. Tanska	11	4.10.2. Ohjelman sisältö	43
2.2.4. Itävalta	11	4.10.3. Ohjelmaehdotuksen laatiminen ..	44
2.2.5. Iso-Britannia	12	4.11. Saneerausohjelmaan sisältyvät velkajärjestelyt	45
2.2.6. Ranska	12	4.11.1. Yleistä velkajärjestelyn keinoista ja sisällöstä	45
2.2.7. Yhdysvallat	13	4.11.2. Vakuusvelkojen asema	46
2.2.8. Saksan liittotasavalta	13	4.11.3. Muiden velkojen asema	47
2.3. Nykytilan arviointi	14	4.11.4. Tuntemattomien velkojen asema ..	47
3. Esityksen tavoitteet	15	4.11.5. Omistajien varallisuusetuuksien asema	48
4. Saneerausmenettelyn keskeisiä kysymyksiä	16	4.11.6. Takaajan, kanssavelallisen ja sivullisvakuuden asettajan asema ..	49
4.1. Sääntelyn lähtökohdat ja pääpiirteet	16	4.12. Saneerausohjelman vahvistamisen edellytykset	50
4.2. Soveltamisala	19	4.12.1. Yleistä	50
4.3. Menettelyn aloittamisen edellytykset	20	4.12.2. Vahvistaminen kaikkien velkojen suostumuksella	50
4.3.1. Velallisen vireillepano-oikeus	20	4.12.3. Vahvistaminen ryhmäenemmistöjen suostumuksella	51
4.3.2. Velkojan vireillepano-oikeus	21	4.12.4. Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta ..	52
4.3.3. Muun tahon vireillepano-oikeus ..	23	4.13. Saneerausohjelman oikeudellinen merkitys	53
4.3.4. Menettelyn esteet ja keskeyttämispe- rusteet	23	4.14. Saneerausohjelman toteuttaminen ja seuranta	54
4.4. Menettelyn suhde konkurssiin ja selvitystilaan	24	4.15. Saneerausmenettelyn vaiheet ja käsittely tuomioistuimessa	55
4.4.1. Suhde konkurssiin	24	4.16. Yksinkertaistettu saneerausmenettely ...	56
4.4.2. Mahdollisuus muuttaa konkurssi saneerausmenettelyksi uudistuksen siirtymävaiheessa	25	5. Esityksen vaikutukset	57
4.4.3. Yritysvaarallisuuden luovutus kokonaisuutena	25	5.1. Taloudelliset vaikutukset	57
4.4.4. Suhde selvitystilaan	27	5.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	58
4.5. Menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset ..	27	6. Asian valmistelu ja lausunnonantajat	59
4.5.1. Yleistä menettelyn aloittamisen vaikutuksista velkojen asemaan	27	7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	60
4.5.1.1. Saneerausvelat	27	7.1. Suhde etuoikeus uudistukseen ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan uudistukseen	60
4.5.1.2. Vakuusvelkojen erityisasema	28		
4.5.1.3. Eräiden muiden velkojen erityisasema	30		
4.5.1.4. Menettelyn alkamisen jälkeen syntyneiden velkojen asema	31		
4.5.2. Maksu- ja perintäkiellon sisältö ...	31		

	Sivu		Sivu
7.2. Suhde etuoikeusuudistukseen sisältyviin konkurssisäännön muutoksiin	60	LAKITEKSTIT	121
7.3. Suhde akordilainsäädäntöön	60	1. Laki yrityksen saneerauksesta	121
7.4. Suhde ulosotto- ja konkurssilainsäädännön uudistamiseen	60	2. Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	144
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	61	3. Laki osuuskuntalain 133 §:n muuttamisesta ...	144
1. Lakiehdotusten perustelut	61	4. Laki työsopimuslain muuttamisesta	145
1.1. Laki yrityksen saneerauksesta	61	5. Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta	146
1.2. Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	113	6. Laki takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 2 §:n muuttamisesta	146
1.3. Laki osuuskuntalain muuttamisesta	113	7. Laki arvo-osuustileistä annetun lain 13 ja 15 §:n muuttamisesta	147
1.4. Laki työsopimuslain muuttamisesta	114	8. Laki rikoslain muuttamisesta	147
1.5. Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta	114	LIITTEET	149
1.6. Laki takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain muuttamisesta	115	Rinnakkaistekstit	149
1.7. Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta	115	2. Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	149
1.8. Laki rikoslain muuttamisesta	115	4. Laki työsopimuslain muuttamisesta	151
2. Tarkemmat säännökset	116	5. Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta	153
3. Voimaantulo	116	7. Laki arvo-osuustileistä annetun lain 13 ja 15 §:n muuttamisesta	154
4. Säätämismääräys	116	8. Laki rikoslain muuttamisesta	155
4.1. Johdanto	116	Asetusluonnos	157
4.2. Lain voimaantulon jälkeen syntyneet velkasuhteet	117		
4.3. Ennen lain voimaantuloa syntyneet velkasuhteet	117		
4.3.1. Tavalliset velat	118		
4.3.2. Vakuusvelat	119		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Konkurssilainsäädännön tarkoituksena on tarjota menettely maksukyvyttömäksi tulleen yrityksen toiminnan lopettamiseksi. Konkursissa yrityksen varat muutetaan rahaksi ja jaetaan velkojille näiden saatavien suorittamiseksi. Se osa saatavasta, jolle konkurssissa ei kerry suoritusta, jää velkojan vahingoksi sikäli kuin ei ole ketään, jolta loppuosa saatavasta voidaan periä henkilökohtaisen vastuun, takauksitoumuksen tai velallisen puolesta asetetun vakuuden perusteella.

Konkurssimenettely on välttämätön osa talousjärjestelmän oikeudellista rakennetta. Sen avulla markkinoilta voidaan karsia pois sellaiset yritykset, joiden toiminnan jatkumiselle ei ole taloudellisia edellytyksiä. Toisaalta konkurssi on huono ratkaisu silloin, kun yritys ei ole lopullisesti elinkelvoton, vaan sen taloudelliset vaikeudet ovat tilapäisiä tai johtuvat syistä, jotka olisivat sopivin toimenpitein korjattavissa niin, että toiminta kokonaan tai osittain voisi jatkua kilpailukykyisenä ja kannattavana. Konkurssimenettely, joka tähtää toiminnan lopettamiseen, ei anna tarvittavia oikeudellisia edellytyksiä sellaisille järjestelyille, joilla pyritään saamaan yrityksen taloudellinen asema ja muut toimintaedellytykset kestäväälle pohjalle toiminnan jatkamista silmällä pitäen.

Konkurssilainsäädäntömme muiden epäkohtien ohella onkin erityisesti viime aikoina korostunut tarve aikaansaada konkurssia koskevien säännösten rinnalle sellainen lainsäädäntö, joka parantaisi edellytyksiä yrityksen suunnitelmalliselle saneeraukselle ja jonka turvin olisi mahdollista estää elinkelpoisten yritysten joutuminen konkurssiin. Nykyinen akordilainsäädäntö ei, kuten jaksossa 2.3. tarkemmin selvitetään, täytä tätä tarvetta muun muassa sen vuoksi, että käytännössä tärkeimmät velkojатаhot jäävät akordijärjestelmän mukaisten velkajärjestelymahdollisuuksien ulkopuolelle. Nyt ehdotettava laki yrityksen saneerauksesta onkin katsottu niin kiireelliseksi, että sitä koskeva uudistus on haluttu asettaa tähtäjäjärjestyksessä etusijalle suhteessa konkurssimenettelyn uudistamiseen.

2. Nykyinen tilanne

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Koska konkurssimenettelyä koskevat säännökset on laadittu yrityksen toiminnan lopettamista silmällä pitäen, seuraavassa ei käsitellä voimassa olevaa konkurssisääntöä, vaan ainoastaan akordilainsäädäntöä.

2.1.1. Akordisäännösten kehitys

Akordi tarkoittaa velkojen osittaista anteeksiantamista. Akordi on mahdollinen sekä konkurssissa (konkurssiakordi) että konkurssin ulkopuolella vapaaehtoisin järjestelyihin perustuvana sopimusakordina tai pakkoakordina.

Vapaaehtoisia akordeja ja muita niihin verrattavia yksityisiä maksujärjestelyjä esiintyy käytännössä, mutta niiden yleisyydestä ei ole tarkkoja tietoja. Näissä järjestelyissä voi olla kysymys yhdistetystä akordista ja maksunlykkäyksestä. Parhaat mahdollisuudet vapaaehtoisin akordijärjestelyihin on yleensä suurimpien velkojen etuoikeudettomien saatavien osalta. Näiden velkojen saattaa kannattaa suostua vapaaehtoisessa akordissa suhteellisen pieneenkin jako-osuuteen, koska heille konkurssissa kertyvä osuus yleensä tulisi jäämään vähäiseksi. Vakuusvelkojat ovat harvoin valmiita vapaaehtoisin myönnötyksiin siltä osin kuin heillä on mahdollisuus saada suoritus vakuuden arvosta. Etuoikeutettujen velkojen kiinnostusta vapaaehtoisin myönnötyksiin heikentää se, että heille konkurssissa kertyvä jako-osuus voi olla täysimääräinen tai ainakin huomattavan suuri. Pienten etuoikeudettomien saamisten haltijat taas eivät välttämättä ole yhtä kiinnostuneita suostumaan vapaaehtoiseen akordiin kuin suurempien saatavien haltijat, koska heidän taloudellinen menetyksensä jää konkurssisakin markkamäärältään vähäiseksi.

Pakkoakordisäännöstö omaksuttiin Suomen lainsäädännössä vasta 1930-luvulla. Siihen aikaan vallinnut taloudellinen lama pakotti tekemään tarvittavat lakiehdotukset konkurssien määrän rajoittamiseksi kiireellisinä. Pakko-

akordista säädettiin ensin lailla konkurssisäännön väliaikaisesta muuttamisesta (55/32). Lainmuutos teki pakkoakordin kuitenkin mahdolliseksi vain konkurssin yhteydessä. Konkurssin ulkopuolella tapahtuvan akordin aikaansaaminen jäi edelleen riippuvaksi velallisen ja velkojien asiaa koskevasta yksimielisestä sopimuksesta. Konkurssin ulkopuolella tapahtuvia pakkoakordeja koskeva akordilaki (148/32) säädettiin väliaikaiseksi samalla tavoin kuin mainittu laki konkurssisäännön väliaikaisesta muuttamisesta. Kummankin lain voimassaoloaika on kuitenkin viisivuotiskausittain jatkettu. Ne ovat voimassa kuluvan vuoden loppuun saakka.

Akordilakia valmisteltaessa oltiin selvillä siitä, että pakkoakordit olisivat käytännössä sovintoakordiinkin nähden harvinaisia. Lakia pidettiin kuitenkin tarpeellisenä yhtäältä siksi, että velkojat pakkoakordin mahdollisuudesta tietoisina helpommin suostuisivat sovintoakordiin, ja toisaalta siksi, että samalla voitaisiin vähentää akordimenettelyä yleensä rasittavia epäkohtia.

2.1.2. Akordimenettely

Kun velallinen haluaa saada akordilain mukaisen akordin, menettelyn aloittaminen edellyttää, että velallisen taloudellisesta asemasta hankitaan ensin perusteellinen ja luotettava selvitys. Haettaessa akordimenettelyn aloittamista on tuomioistuimelle esitettävä mainittu selvitys, velallisen akordiehdotus sekä sellaisten velkojien kirjallinen hyväksyminen, joiden etuoikeudet saamiset edustavat ainakin puolta pesäluetteloon merkittyjen tällaisten velkojen kokonaismäärästä. Näiden edellytysten täyttymisestä huolimatta tuomioistuin voi määrätä perustein hylätä pyynnön akordimenettelyn aloittamisesta. Esteen akordimenettelyn aloittamiselle saattaa muun muassa muodostaa velallisen menneisyys, vireillä oleva hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin taikka jo alkanut konkurssimenettely.

Akordimenettelyn aloittamisesta sekä monista muistakin akordiin liittyvistä ratkaisuksista päättää tuomioistuin. Muina akordimenettelyn eliminä toimivat tuomioistuimen määräämät akorditoimitsijat. Erityisistä syistä voidaan velallisen tai akorditoimitsijan pyynnöstä määrätä enintään kaksi muuta henkilöä, jotka yhdessä akorditoimitsijan kanssa muodostavat akor-

dineuvoston. Akorditoimitsijoiden ja akordineuvoston tehtävänä on hankkia velallisen taloudellisesta asemasta puolueeton ja luotettava selvitys, selvittää velallisen taloudellisten vaikeuksien tosiasialliset syyt, avustaa velallista akordiehdotuksen laatimisessa sekä esittää omakohtainen käsityksensä siitä, onko velallisen akordiehdotusta syytä puoltaa velkojien hyväksyttäväksi.

Kun velallisen pyyntöön akordimenettelyn aloittamisesta on suostuttu, tulee akorditoimitsijan viipymättä kutsua koolle velkojainkokous. Tässä kokouksessa velkojat hyväksyvät tai hylkäävät velallisen akordiehdotuksen. Ennen velkojainkokousta akorditoimitsija julkaisee kokouksesta kuulutuksen virallisessa lehdessä sekä valmistaa kokoukselle ääniluettelon. Tähän luetteloon merkitään suoraan pesäluettelosta tunnettujen velkojien nimet ja heidän edustamisensa saamisten määrä. Sitä vastoin tuntemattoman velkojan, joka haluaa osallistua akordimenettelyyn, on ilmoitettava saamisensa kirjallisesti velkojainkokouksessa tai sitä ennen akorditoimitsijalle. Ääniluetteloon tehdään merkintä myös velallisen tai velkojan toisten velkojien saamia vastaan esittämistä muistutuksista.

Akordi koskee vain niitä velkoja, joilla ei ole saamisestaan panttia tai etuoikeutta. Pantivelkoja tai etuoikeutettu velkoja voi ottaa osaa akordimenettelyyn vain, jos hän nimenomaan luopuu pantista tai etuoikeudestaan.

Velkoja voi äänestää akordissa saamisella, joka on syntynyt ennen kuin päätös akordimenettelyn aloittamisesta on tehty. Akordimenettelyssä otetaan huomioon myös ehdolliset ja erääntymättömät saamiset. Saamista vastaan esitetty muistutus ei myöskään estä velkojaa käyttämästä saamistaan vastaavaa äänimäärää akordiehdotuksesta äänestettäessä. Velkoja ei kuitenkaan saa yksin äänestää akordiehdotuksen puolesta sellaisella saamisella, jonka maksamisesta takaaja tai joku muu on velallisen ohella vastuussa.

Akordiehdotus katsotaan velkojien hyväksymäksi, jos kukaan äänioikeutetuista velkojista ei ole sitä vastustanut, ja niiden velkojien edustama äänimäärä, jotka ovat ehdotuksen hyväksyneet, on vähintään kaksi kolmasosaa kaikkien tällaisten saamisten tuottamasta koko äänimäärästä. Akordiehdotus hyväksytään niin ikään, jos sen puolella on henkilöluvun mukaan ainakin kaksi kolmasosaa äänioikeute-

tuista velkojista ja heidän edustamansa äänimäärä muodostaa vähintään neljä viidesosaa koko äänimäärästä.

Kun äänestys akordiehdotuksesta on toimitettu, tulee akorditoimitsijan ilmoittaa ennen velkojainkokouksen lopettamista, siirretäänkö akordikysymys oikeuden tutkittavaksi vai lopetetaan akordiasian käsitteleminen tähän. Jos on selvää, ettei velallisen akordiehdotus ole saanut riittävää kannatusta, on akorditoimitsijan ilmoitettava, että akordikysymystä ei saateta oikeuden tutkittavaksi. Jos taas riittävä velkojainenemmistö on toimitetun äänestyksen mukaan hyväksynyt akordiehdotuksen tai äänestystulos on erilainen sen mukaan, otetaanko saaminen, jota vastaan on esitetty muistutus, äänestyksessä huomioon vai ei, tulee akorditoimitsijan ilmoittaa, että akordikysymys siirretään oikeuden tutkittavaksi.

Toisinaan joudutaan kysymys akordiehdotuksen hyväksymisestä siirtämään uuteen velkojainkokoukseen. Näin saattaa tapahtua ensinnäkin sen johdosta, että velallinen haluaa muuttaa akordiehdotustaan. Jos kaikki äänioikeutetut velkojat ovat läsnä velkojainkokouksessa, voidaan muutettu ehdotus käsitellä heti. Muussa tapauksessa asian käsitteleminen on siirrettävä uuteen velkojainkokoukseen edellyttäen, että lykkäystä kannattavat velkojat, joiden saamisen suuruuden mukaan laskettu äänimäärä on vähintään puolet tällaisten saamisten koko äänimäärästä. Akordikysymys voidaan siirtää uuteen velkojainkokoukseen myös siinä tapauksessa, että äänestettäessä akordiehdotuksen hyväksymisestä saavutetaan riittävä äänten enemmistö vain joko henkilöluvun tai saamisten mukaan lasketun äänimäärän osalta. Jos oikeus kieltäytyy vahvistamasta velkojen hyväksymää akordia, voidaan akordikysymys niin ikään palauttaa velkojille uutta käsitelyä varten.

Akordin voimaantulo ja sen oikeudellinen pätevyys edellyttävät, että akordioikeus vahvistaa velkojen hyväksymän akordiehdotuksen. Akordioikeuden suorittama tutkinta vähentää sitä vaaraa, että velkojen määräenemmistö käyttää valtaansa vähemmistön vahingoksi. Akordioikeus valvoo yleisen velkojatahon etua estämällä sellaiset akordit, joiden velallisen henkilön tai akordiehdotuksen sisällön johdosta voidaan olettaa koituvan velkojen vahingoksi. Akordioikeuden tehtävänä on myös pitää huolta siitä, että akordiehdotuksen käsitte-

leminen eri vaiheissa tapahtuu laissa säädettyllä tavalla.

Akordioikeus voi joutua tutkimaan myös akordissa riitautettuja saamisia. Muistutusten tutkimisella on kuitenkin merkitystä vain saamisen tuottaman äänimäärän kannalta. Asiaa koskevalla akordioikeuden ratkaisulla ei ole merkitystä saamisen olemassaoloa tai määrää koskevassa oikeudenkäynnissä. Sekä velallinen että velkoja voivat akordimenettelyn estämättä saattaa kysymyksen riitautetun saamisen olemassaolosta ja määrästä riita-asiana uudelleen oikeuden tutkittavaksi.

Akordilaki rakentuu sille periaatteelle, että velallisen vallintaoikeutta omaisuuteensa ei rajoiteta akordimenettelyn aikana. Velallista ei aseteta valvontaan eivätkä hänen suorittamansa toimenpiteet muutenkaan joudu virallisen tarkastuksen alaisiksi. Toisaalta aloitettu akordimenettely ei estä velallisen asettamista konkurssiin tiettyjen edellytysten vallitessa. Koska akordin tarkoitus voitaisiin helposti mitätöidä yksityisen velkojan toimenpiteellä, ei velkojan hakemusta velallisen asettamisesta konkurssiin hyväksytä, jos hakemus on pantu vireille vasta akordimenettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen jälkeen, ellei se samalla täytä erityisiä laissa mainittuja ehtoja.

Myös velkojen mahdollisuutta saada erityistäytäntöönpanon avulla suoritus saamisilleen aloitetun akordimenettelyn aikana on rajoitettu. Rajoitukset koskevat kuitenkin vain sellaisia velkoja, joita vahvistettu akordi sitoisi. Ne eivät siten ulotu panttivelkoihin tai muihin separatisteihin eivätkä myöskään etuoikeutettuihin velkoihin.

Jos velalliseen kohdistettu muu yleis- tai erityistäytäntöönpano on vireillä, kun hakemus akordimenettelyn aloittamisesta tehdään, jatkuu täytäntöönpano akordihakemuksesta riippumatta. Akordin valmisteluvaihe ei aiheuta muutosta velallisen oikeudelliseen asemaan velkojinsa nähden. Yleistäytäntöönpanon eli konkurssin osalta tämä merkitsee samalla sitä, että kysymys akordimenettelyn aloittamisesta raukeaa.

Oikeuden vahvistama akordi sitoo kaikkia niitä tunnettuja ja tuntemattomia velkoja, joilla on ollut oikeus osallistua akordimenettelyyn. Myös velkojaa, jonka ilmoittamaa saamista sitä vastaan esitetyn muistutuksen tai muun syyn johdosta ei ole hyväksytty velkojen suorittaman äänestyksen tulosta laskettaessa, sitoo vahvistettu akordi, sillä hänellä on mahdolli-

suus saattaa kysymys saamisensa olemassaolosta ja määrästä tavallisessa järjestyksessä tuomioistuimen tutkittavaksi.

Velkoja saa vahvistetusta akordista riippumatta käyttää koko velalliselta olevan saamisensa velkansa kuittamiseen edellyttäen, että kumpikin saaminen on syntynyt ennen akordimenettelyn aloittamisesta tehtyä päätöstä. Akordi ei myöskään estä velkojaa perimästä velalliselta olevaa saamistaan takaajalta tai kanssavelalliselta. Vahvistettu akordi vaikuttaa sen sijaan takaajan ja kanssavelallisen takautumisaamisen määrään. Akordin perusteella velalliselle annetaan tavallisesti anteeksi tietyn suuruinen osa hänen velastaan, ellei kysymys ole pelkästään maksunlykkäyksestä.

Vahvistettu akordi on voimassa, vaikkei sitä täytettäisikään sovitussa ajassa. Akordin täyttämättä jättäminen ei sinänsä johda akordin raukeamiseen, mutta voi saada aikaan sen, että velkojat ryhtyvät perimään akordilla alennettuja saamisiaan akordin täyttämisen vakuudeksi annetusta pantista taikka kohdistavat vaatimuksensa akordin takaajaa vastaan. Jos velallinen asetetaan konkurssiin ennen sitä ajankohdtaa, johon mennessä akordin tulee olla täytetty, on velkojalla akordista huolimatta oikeus valvoa konkurssissa saamisensa jäljellä oleva määrä. Velkoja ei kuitenkaan voi saada jakoosuutena enempää kuin mitä akordi olisi tuottanut. Jos velallinen asetetaan konkurssiin vasta myöhemmin, saa velkoja, jonka saaminen on akordilla alennunut, valvoa saamisensa vain alennetun määrän osalta, jollei velalliselle akordilla suotu huojennus ole tätä ennen rauennut taikka akordista ole muuten tullut mitätön.

2.1.3. Akordisäännösten soveltaminen käytännössä

Akordilain tarkoittamien pakkoakordien määrä on jäänyt erittäin vähäiseksi. Vielä harvinaisempia ovat olleet konkurssiakordit.

Suurimpana syynä siihen, etteivät akordisäännöt ole tulleet laajempaan käyttöön, ovat olleet voimassa olevan oikeuden etuoikeusjärjestelyt. Vain melko harvoissa konkurssissa varat riittävät jako-osuuden suorittamiseen etuoikeudettomille saamisille, ja mahdolliset jako-osuudet jäävät useimmiten pieniksi. Koska akordi voi koskea vain sellaisia velkojia, joiden saamisille ei ole pantti- tai etuoikeutta konkurssissa, mahdollisuudet akordiin ovat

useimmissa tapauksissa olemattomat. On huomattava, että alin sallittu jakoprosentti akordissa on lain mukaan 25 prosenttia saamisen koko määrästä. Lisäksi jako-osuus on maksettava viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun akordi on vahvistettu, jollei velkoja nimenomaan suostu akordissa muita velkojia huonimpaan oikeuteen tai akordiehdotukseen, joka ei maksuosuuden tai -ajan osalta täytä edellä mainittuja vaatimuksia.

Myös akordiehdotuksen hyväksymiseksi tarvittavaa äänestystulosta koskevat vaatimukset ovat tiukat. Edelleen voidaan todeta, että akordilaki ei aseta kovinkaan suuria esteitä sellaisille muiden velkojen häiritseville toimenpiteille, jotka vaikeuttavat tai suorastaan mitätöivät akordisuunnitelmien toteutumisen. Akordin jälkihoidosta ei ole säännöksiä. Tästä saattaa toisinaan olla seurauksena, että velalliselle akordilla suotu huojennus käy merkitysettömäksi velallisen jouduttua ennen pitkää uuteen maksukyvyttömyystilaan.

Erilaisten julkisoikeudellisten saamisen osuus kaikista yritysten veloista on huomattava. Tärkeä osa näistä saamisista on etuoikeutetussa asemassa, kuten useimmat verosaamiset ja sosiaalivakuutukseen perustuvat saamiset, joten ne jäävät akordisäännösten ulkopuolelle. Julkisoikeudellisen saamisen haltija ei voimassa olevan lain mukaan yleensä voi myöskään vapaaehtoisesti suostua akordiin. Tälläkin seikalla on merkitystä akordimahdollisuuden hyväksikäytön kannalta.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Kansainvälisesti suuntauksena on etenkin parin viime vuosikymmenen aikana ollut se, että perinteisen konkurssilainsäädännön ohella on pyritty kehittämään lainsäädäntöä, jonka avulla voitaisiin edistää taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden mutta pohjimmiltaan elinkelpoisten yritysten saneerausta konkurssin torjumiseksi. Kehitys on siten kulkenut toiminnan lopettamista sääntelevästä konkurssilainsäädännöstä kohti laaja-alaisempaa maksukyvyttömyyslainsäädäntöä. Kehittyneimpiä ja tunnetuimpia saneerausjärjestelmiä edustaa Yhdysvaltain lainsäädäntö yritysten uudelleen organisoinnista. Saksan liittotasavallassa samankaltainen uudistus on vireillä osana yleistä maksukyvyttömyyslainsäädännön uudistusta.

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti tilannetta eräissä Euroopan valtioissa sekä Yhdysvalloissa.

2.2.1. Ruotsi

Ruotsissa akordilainsäädäntö uudistettiin vuoden 1971 alussa voimaan tulleella lailla (*ackordslagen* 1970:847), joka korvasi vuoden 1921 lain akordimenettelystä konkurssin ulkopuolella. Konkurssiakordista on säännökset Ruotsin konkurssilain 12 luvussa.

Akordilain uudistuksella pyrittiin lisäämään akordimenettelyn hyväksikäyttöä ottamalla myös yksityiset sopimusakordit osittain lain piiriin. Akordilla tarkoitetaan Ruotsin akordilaissa konkurssin ulkopuolella tapahtuvaa taloudellista järjestelyä (ekonomisk uppgörelse) maksukyvyttömän velallisen ja hänen velkojensa välillä. Akordi voi syntyä joko sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, jolloin kysymyksessä on niin sanottu julkinen akordi (pakkoakordi).

Lain pääpiirteet ovat seuraavat:

— Akordia tahtovan velallisen on haettava konkurssituomarilta uskotun miehen määräämistä valvomaan akordimenettelyä ja huolehtimaan velkojen eduista.

— Velallinen säilyttää määräysvaltansa yrityksessä mutta hänen on neuvoteltava toimistaan uskotun miehen kanssa. Laiminlyönti voi johtaa uskotun miehen määräyksen peruuttamiseen.

— Kun uskottu mies on määrätty, voidaan aloittaa neuvottelut vapaaehtoisesta sovintoakordista. Jos vapaaehtoisesta akordia ei synny kahden kuukauden kuluessa, voi velallinen tehdä hakemuksen julkisen akordimenettelyn aloittamisesta pakkoakordin aikaansaamiseksi.

— Uskotun miehen määrääminen johtaa velkojan mahdollisen konkurssihakemuksen käsittelyn lykkäämiseen. Ulosmittaukseen uskotun miehen määrääminen vaikuttaa siten, että sen jälkeen ulosmitattua omaisuutta ei yleensä saa muuttaa rahaksi. Hakemuksella julkisen akordimenettelyn aloittamisesta on yleensä konkurssin ja ulosmittauksen estävä vaikutus.

— Uskotun miehen määrääminen tai päätös julkisen akordimenettelyn aloittamisesta eivät vaikuta vakuusvelkojen tai etuoikeutettujen velkojen oikeuksiin. Mainittujen velkojen saa-

tavat jäävät akordin ulkopuolelle. Myös kuitaus on sallittu akordimenettelyn estämättä.

— Akordin on turvattava velkojille suoritus vähintään 25 prosentista heidän saataviaan, jolleivät kaikki velkojat hyväksy pienempää jako-osuutta tai sellaisen hyväksymiseen ole erityisiä syitä. Vähimmäisjako-osuus on maksettava vuoden kuluessa akordin vahvistamisesta, jolleivät velkojat muuhun suostu.

— Akordin vahvistamiseksi vaadittava velkojaenemmistö riippuu jako-osuuden suuruudesta. Jako-osuuden ollessa vähintään 50 prosenttia riittää 3/5 äänestäneiden pääluvusta, jos näiden saatavat ovat vähintään 3/5 äänioikeuden antavien saatavien yhteismäärästä. Jako-osuuden ollessa alempi vaadittavat osuudet ovat 3/4.

Käytännössä akordijärjestelmällä on Ruotsissa ollut suurempi merkitys kuin Suomessa. Tämä johtuu ennen muuta niin sanottujen akordikeskusten olemassaolosta. Nämä ovat lähinnä elinkeinoelämän järjestöjen toimesta aikaansaatuja elimiä, joiden tarkoituksena on myötävaikuttaa sopimusperusteisten akordien syntymiseen muun muassa tarjoamalla uskotun miehen palveluja. Alueellisia akordikeskuksia on kolme, minkä lisäksi niillä on valtakunnallinen yhteiselin (Sveriges Ackordscentral). Vapaaehtoiset akordit ovatkin Ruotsissa yleisempiä kuin Suomessa. Julkiset pakkoakordit sitä vastoin ovat Ruotsissakin harvinaisia.

Ruotsissa on parhaillaan valmisteilla yrityksen saneerausta koskeva lainsäädäntö. Vuonna 1988 asetetun komitean (insolvensutredningen, toimeksianto 1988:52) lakiehdotus valmistunee kuluvan vuoden aikana.

2.2.2. Norja

Norjan maksukyvyttömyyslainsäädäntö koostuu kahdesta laista. Nämä ovat *lov om gjeldsforhandling og konkurs* (konkurssloven) ja *lov om fordringshavernes dekningsrett* (dekningssloven). Molemmat tulivat voimaan vuonna 1986.

Velkaselvittelyä (gjeldsforhandling) koskeva säännöstö on pääpiirteissään seuraavanlainen:

Velallinen, joka ei kykene suoriutumaan velvoitteistaan niiden erääntyessä, voi tuomioistuimelle tehtävällä hakemuksella saada vireille velkajärjestelyn. Vireilletulon keskeiset oikeusvaikutukset ovat seuraavat:

— Velallinen säilyttää vallintaoikeutensa,

mutta joutuu määrättävän velkojatoimikunnan valvonnan alaiseksi. Merkittävät toimenpiteet edellyttävät velkojatoimikunnan suostumusta. Vilpittömässä mielessä oleva sivullinen on kuitenkin suojattu.

— Velallista ei voida velkajärjestelyn vireillä ollessa asettaa konkurssiin "vanhan velkojan" eli sellaisen velkojan hakemuksesta, jonka saatava on syntynyt ennen velkajärjestelyn vireilletuloa. Velkojen määrävähemmistö voi kuitenkin saada konkurssin vireille.

— Velallisen omaisuutta ei voida ulosmitata "vanhasta" velasta. Kiinteän omaisuuden ja irtaimen käyttöomaisuuden pakkorealisointi tulee ensimmäisten kuuden kuukauden aikana kysymykseen vain velkojatoimikunnan suostumuksella.

— Velallisella on tietojenantovelvollisuus taloudellisen tilansa selvittämistä varten.

— Maksujen lakkauttamisesta ei Norjan laissa ole nimenomaisia säännöksiä. Etuoikeudettomien velkojen maksun velkajärjestelyn aikana on kuitenkin katsottu edellyttävän velkojatoimikunnan suostumusta.

Velkajärjestelyn tarkoituksena on aikaansaada tietty rauhoitusaika perintätoimilta ja sillä tavoin antaa velalliselle tilaisuus neuvotella velkojensa kanssa vapaaehtoisista eli *sopimusta edellyttävistä järjestelyistä* tai saada aikaan *pakkoakordi*. Vakuusvelkojat ja etuoikeutetut velkojat jäävät pakkoakordin ulkopuolelle.

Järjestelmä ei ratkaisevasti poikkea akordilainsäädännöstämme. Merkittävimmät erot ovat siinä, että myös kiinteän omaisuuden pakkorealisointimahdollisuutta on rajoitettu, sekä siinä, että velkaselvittelystä ei julkisesti kuuluteta, vaan siitä ilmoitetaan vain tiedossa oleville velkojille.

2.2.3. Tanska

Tanskassa on vuodesta 1975 ollut voimassa säännökset *maksujen lakkauttamisesta (betalingsstandsning)*. Nykyisessä muodossaan tämä konkurssilakiin sisältyvä säännöstö on ollut voimassa vuodesta 1984 lähtien.

Järjestelmä muistuttaa norjalaista. Erääntyneiden velkojen maksaminen on kuitenkin Tanskan laissa säännelty nimenomaisesti: velkoja voidaan menettelyn aikana maksaa ainoastaan etuoikeusjärjestyksen mukaisesti tai vahingon välttämiseksi. Samoin kuin Norjan järjestelmässä menettelyn olennainen sisältö on

siinä, että velallinen saa tietyn rauhoitusajan perintätoimilta pyrkiäkseen sopimusjärjestelyyn velkojensa kanssa tai aikaansaadakseen pakkoakordin.

Vuonna 1983 tehdyn selvityksen mukaan vain noin 10 prosentissa vireille pannuista tapauksista *betalingsstandsning* -menettely johti yrityksen toiminnan jatkumiseen.

2.2.4. Itävalta

Itävallan lainsäädännössä on erilliset säännöt *akordista* ja konkurssista. Lisäksi on käytössä erityinen *esimenettely*, joka sittemmin voi päätyä akordiin tai konkurssiin, mikäli esimenettely ei johda tulokseen. Esimenettelyn tarkoituksena on, että sen aikana selvitetään mahdollisuudet yrityksen saneeraukseen ja velkojen vapaaehtoiisiin myönnytyksiin.

— Esimenettely voi tulla vireille — akordin tai konkurssin sijasta — velallisen aloitteesta. Vireilletulon edellytyksenä on velallisen maksukyvyttömyys tai ylivelkaisuus sekä se, että esimenettelyn voidaan olettaa parantavan edellytyksiä toiminnan jatkamiseksi vaadittavien varojen hankkimiselle.

— Oikeus määrää väliaikaisen pesähoitajan. Velallinen ei menetä vallintaoikeutta, mutta esimenettely aikaansaa rajoituksia hänen määräysvaltaansa.

— Esimenettely aikaansaa ulosmittauskielion. Velkojat, joilla on esinevakuusoikeus velallisen omaisuuteen, eivät saa esimenettelyn kestäessä saattaa oikeuttaan voimaan, jos se vaarantaisi yrityksen toiminnan jatkumista eikä lykkäys ole velkojan kannalta kohtuuton.

— Määräajassa väliaikaisen pesähoitajan on esitettävä selvitys yrityksen tilasta ja toiminnan jatkamismahdollisuuksista.

— Esimenettelyssä tehtävien järjestelyjen täytyy perustua velkojen suostumukseen. Velkojia ei siis voida pakottaa myönnytyksiin enemmistö päätöksin tai muilla velkojen suostumuksesta riippumattomin edellytyksin.

— Jos vapaaehtoiisiin järjestelyihin ei päästä, voi tulla kysymykseen akordimenettely. Siinä päätökset voivat tapahtua velkojen määränemmistön (3/4 saatavista) tuella. Edellytyksenä on lisäksi, että akordin sisältö täyttää tietyt vaatimukset, muun muassa sen, että

velkojat saavat suorituksen vähintään tietystä määräosasta (40 prosenttia) saataviaan tietyn ajan kuluessa.

Myös Itävallan järjestelmä rakentuu viime kädessä akordisäännösten varaan. Itävallassa kaikki yleiset etuoikeudet on kuitenkin poistettu, mikä alentaa kynnystä sekä vapaaehtoisten järjestelyjen että akordin aikaansaamiselle.

2.2.5. Iso-Britannia

Iso-Britanniassa maksukyvyttömyyslainsäädäntö uudistettiin vuonna 1986 voimaan tullella lailla (*Insolvency Act 1986*). Laki sisältää yhtiöiden osalta säännökset sekä konkurssi- eli likvidaatiomenettelystä (*winding-up*) että säännökset, joiden tarkoituksena on edesauttaa saneeraustoimenpiteitä. Lisäksi laissa säännellään yksityishenkilöiden maksukyvyttömyysmenettely.

Maksukyvyttömyyslaissa on ensinnäkin säännöksiä niin sanotuista vapaaehtoisista järjestelyistä (*voluntary arrangements*). Yrityksen johto voi tehdä velkojille ehdotuksen tällaisista järjestelyistä. Ehdotukseen tulee sisältyä myös esitys ohjelman toimeenpanoa valvovaksi henkilöksi.

Ehdotuksen käsittelyä ja hyväksymistä varten kutsutaan koolle yhtäältä omistajien kokous ja toisaalta velkojen kokous. Omistajien kokouksen on hyväksyttävä ehdotus yksinkertaisella enemmistöllä. Velkojen kokouksessa vaaditaan vähintään kolmen neljäsosan enemmistö saatavien arvon mukaan laskettuna. Lisäksi vaaditaan vakuusvelkojen ja etuoikeutettujen velkojen suostumukset, jos ehdotus vaikuttaisi heidän asemaansa.

Maksukyvyttömyyslain mukaan voidaan saneeraustarkoituksessa antaa yrityksen asioiden hoitoa koskeva määräys (*administration order*). Se merkitsee, että yritystä johtamaan määrätään ulkopuolinen selvittäjä, jonka avulla voidaan pyrkiä turvaamaan toiminnan jatkuminen taikka aikaansaamaan yllä tarkoitettu vapaaehtoinen järjestely. Selvittäjän määräämisellä voidaan myös pyrkiä konkurssia edullisempaan yrityksen varojen realisointiin.

Administration order-hakemuksen voi tehdä velallisyritys tai sen johto taikka yksi tai useampi velkoja. Edellytyksenä hakemuksen hyväksymiselle on, että yritys on maksukyvytön tai todennäköisesti tulossa maksukyvyttömäksi ja että jokin yllä mainituista menettelyn

tarkoituksista — joka on päätöksessä yksilöitävä — todennäköisesti voidaan saavuttaa.

Hakemuksen hyväksyminen estää konkurssin ja aikaansaa velkojen perintäkiellon, joka koskee myös vakuusvelkoja eli estää toimenpiteet vakuuksien realisoinniseksi. Yritys siirtyy selvittäjän määräysvaltaan. Selvittäjällä on myös valta erottaa yhtiön johto ja nimittää sen tilalle uusi johto.

Kolmen kuukauden kuluessa selvittäjän on tehtävä ehdotus toimenpiteistä *administration order*- päätöksessä yksilöidyn päämäärän saavuttamiseksi ja kutsuttava koolle velkojen kokous ehdotusta käsittelemään. Ehdotuksen hyväksyminen edellyttää, että saatavien määrän mukaan laskettava yksinkertainen enemmistö sitä kannattaa. Jos ehdotus hyväksytään, selvittäjän tehtävänä on huolehtia ohjelman toimeenpanosta.

2.2.6. Ranska

Ranskassa on voimassa vuodelta 1985 oleva laki, joka käsittää sekä yrityksen saneerausta että konkurssia eli likvidaatiota koskevat säännökset (*loi relative au redressement et à la liquidation judiciaire des entreprises*). Menettely on kaksivaiheinen ja voi tulla vireille joko velallisen tai velkojan aloitteesta velallisen lakautettua maksunsa.

Ensiksi käynnistyy seurantavaihe (*période d'observation*), jonka aikana mahdollisuudet yrityksen saneeraukseen tulee selvittää. Seurantavaiheeseen liittyy ennen menettelyn alkamista syntyneitä velkoja koskeva maksu- ja perintäkielto.

Pesäinhoitajan tehtävänä on laatia ehdotus saneeraussuunnitelmaksi, joka muun muassa käsittää ehdotuksen velkajärjestelyiksi. Velkajärjestelyt voivat sisältää maksunlykkäyksiä ja saatavien määrän alentamisen. Suunnitelman vahvistaminen edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Äänestystä velkojen keskuudessa ei toimiteta. Velkojen on alistuttava tuomioistuimen vahvistamiin maksunlykkäyksiin. Pesäinhoitajan suunnitelmaehdotus voi vaihtoehtoisesti edellyttää yrityksen myymistä, jolloin velkojat joutuvat tyytymään myynnistä saatavan vastikkeen jakamiseen.

Jos saneeraussuunnitelmaa ei aikaansaada tai tuomioistuin ei sitä vahvista taikka jos vahvistettu suunnitelma ei toteudu, ryhdytään likvidaatiomenettelyyn.

2.2.7. Yhdysvallat

Yhdysvaltain vuodelta 1978 oleva liittovaltion konkurssilaki (*Bankruptcy Code*) sisältää laajan säännösten yritysten uudelleen organisoinnista (*reorganization*). Saneerausta koskevat erityissäännökset sisältyvät konkurssilain 11 lukuun (Chapter 11). Sen lisäksi saneerausmenettelyn kannalta keskeisiä säännöksiä on kuitenkin myös lain muissa luvuissa. Järjestelmä on pääpiirteissään seuraavanlainen:

— Velallinen voi tehdä tuomioistuimelle hakemuksen Chapter 11-menettelyn käynnistämiseksi. Velallisen taloudellista tilaa ei hakemuksen käsittelyn yhteydessä tutkita. Myös velkoja voi saada menettelyn vireille. Tällöin edellytyksenä on, että velallinen ei kykene maksamaan velkojaan niiden erääntyessä.

— Yritys pysyy velallinen vallinnassa. Tietyn edellytyksin tuomioistuin voi kuitenkin määrätä ulkopuolisen henkilön (*trustee*) hoitamaan yrityksen asioita.

— Menettelyn vireilletulosta seuraa *kaikenlaisten velalliseen kohdistuvien perintätoimien kielto*. Myöskään vakuusvelkojat eivät voi käyttää oikeuksiaan ryhtymällä realisointiin. Saatavien periminen voi tulla kysymykseen vain tuomioistuimen luvalla tietyn edellytyksin.

— Määräajan kuluessa velallisen on esitettävä tuomioistuimelle suunnitelma niistä toimituksista, joilla uudelleen organisointi ja velkojen asema on tarkoitus järjestää. Velkoja voi esittää tällaisen suunnitelman, mikäli velallinen ei määräajassa sitä tee tai velallisen esittämä suunnitelma jää hyväksymättä. Velkojatoimikunta voi osallistua velallisen suunnitelman laatimiseen.

— Suunnitelmassa velkojat on jaettava ryhmiin niin, että kukin ryhmä käsittää keskenään samankaltaisia saatavia. Suunnitelmasta tulee ilmetä, minkä velkojaryhmien asemaa suunnitelma ei heikennä sekä minkä ryhmien asemaa se heikentää ja miten näitä velkoja on tarkoitus kohdella. Laissa määritellään, mitä aseman heikentämisellä tarkoitetaan. Velkojan asema ei heikkene, jos hänen oikeutensa säilyy ennallaan tai jos hän saa saatavastaan täysimääräisen käteismaksun suunnitelman voimaan tullessa taikka jos hänen oikeutensa muuttuu ainoastaan sikäli, että maksuviivästy, jonka vuoksi velkoja on vedonnut sopimuksen mukaiseen irtisanomisehtoon tai maksuaikataulun tiuk-

tamisehtoon, korjataan ja alkuperäiset maksuehdot saatetaan uudelleen voimaan.

— Velkojat äänestävät suunnitelman hyväksymisestä. Velkojaryhmän, jonka asema ei heikkene, katsotaan hyväksyneen suunnitelman. Muuten velkojaryhmän katsotaan hyväksyneen suunnitelman, jos vähintään puolet äänestyskseen osallistuneista velkojista äänesti hyväksymisen puolesta ja näiden velkojen saatavat edustivat vähintään 3/4 äänestyskseen osallistuneiden velkojen yhteenlasketuista saatavista.

— Tuomioistuin hyväksyy suunnitelman, jos

1) kaikki velkojaryhmät ovat hyväksyneet sen vaaditulla enemmistöllä ja 2) kukin vastaan äänestänyt velkoja pääsee suunnitelman mukaan vähintään yhtä hyvään tulokseen kuin konkurssitilanteessa; tai

1) vähintään yksi velkojaryhmä, jonka asema suunnitelman mukaan heikentyisi, on sen hyväksynyt; 2) kukin vastaan äänestänyt velkoja pääsee vähintään yhtä hyvään tulokseen kuin konkurssissa; 3) ja suunnitelma on oikeudenmukainen ja kohtuullinen.

— Velallisen suostumus suunnitelmaan ei ole välttämätön.

— Etuoikeutettujen työsuhdesaamisten ja kuluttajasaamisten osalta laki määrää, että ne on maksettava käteisellä suunnitelman voimaan tullessa, jollei kyseinen velkojaryhmä ole suostunut maksujen lykkäämiseen.

— Etuoikeutettujen verojen osalta laki määrää, että ne on maksettava käteisenä erissä enintään kuuden vuoden pituiseen ajanjakson kuluessa niin, että suoritusten nykyarvo vastaa saatavan täyttä määrää. Veronsaajan on toisin sanoen myönnyttävä maksujen lykkäämiseen mainitulla tavalla.

2.2.8. Saksan liittotasavalta

Saksassa annettiin kuluva vuoden huhtikuussa liittopäiville esitys uudeksi maksukyvyytömyyslainsäädännöksi (*Insolvenzordnung; Gesetzentwurf der Bundesregierung; Deutscher Bundestag, 12. Wahlperiode, Drucksache 12/2443*).

Akordilainsäädäntö on myös Saksassa jäänyt merkityksettömäksi, mikä pääosin johtuu separatistien ja etuoikeutettujen velkojen erityisasemasta. Lakiehdotuksen mukaan saneeraus- ja konkurssisäännöstöä ei erotettaisi toisistaan, vaan käyttöön otettaisiin yksi *yhtenäinen*

maksukyvyyttömyysmenettely, jonka puitteissa voitaisiin tapauksesta riippuen toteuttaa sekä yrityksen toiminnan uudelleen järjestely (saneeraus) että toiminnan lopettaminen (likvidaatio). Sama säännöstö soveltuisi myös yksityishenkilön velkajärjestelyyn.

Lukuunottamatta yhden yhtenäisen menettelyn periaatteeseen liittyvää rakenteellista eroa Saksan lakiehdotuksessa on paljon yhteisiä piirteitä Yhdysvaltain Chapter 11- säännösten kanssa.

Lakiehdotuksen sisältö on pääpiirteissään seuraavanlainen:

— Velallinen voi saada menettelyn vireille. Perusteena voi olla uhkaava maksukyvyyttömyys taikka jo käsillä oleva maksukyvyyttömyys tai ylivelkaisuus. Velkojan hakemuksesta menettely voi tulla vireille, jos velallinen on maksukyvytön tai ylivelkainen ja velkojalla on oikeudellinen intressi menettelyn vireille saamiseen.

— Pääsääntönä on, että velallinen menettää vallintaoikeutensa. Tietyin edellytyksin tuomioistuin voi kuitenkin velallisen vaatimuksesta päättää, että velallinen säilyttää määräysvaltansa pesänhoitajan valvonnan alaisena.

— Ennen menettelyn alkamista syntyneiden velkojen maksaminen ja perintä keskeytyy. Edellytyksiä yrityksen saneeraukselle luodaan lisäksi säännöksiin, joilla rajoitetaan vakuusvelkojen mahdollisuuksia kajota pesän käyttöomaisuuteen:

— Tuomioistuin voi määrätä, että velallisen kiinteää omaisuutta ei kiinnitysten nojalla saa realisoida pakkohuutokaupassa. Velkojalle on tällöin juoksevasti maksettava velan korot sekä korvaus omaisuuden käytöstä johtuvasta arvonalenemisesta.

— Velallisen hallinnassa olevan irtaimen omaisuuden realisoinnista päättää pesänhoitaja silloinkin, kun omaisuus on omistuksenpidätysehdon alainen tai toisella on siihen vakuusoikeus. Pesänhoitaja voi lykätä realisointia muun muassa, jos omaisuutta tarvitaan toiminnan jatkamiseen tai jotta yritys voitaisiin myydä yhtenä kokonaisuutena. Velkojalle on tällöinkin juoksevasti maksettava saatavan korot.

— Jos velallisen hallinnassa on omaisuutta vuokra- tai leasing sopimuksen nojalla, tällaista sopimusta ei menettelyn vireille tultua voida irtisanoa maksamatta olevien vuokra- tai leasingmaksujen vuoksi.

— Lain mukaiseen likvidaatioon ryhtymisen sijasta voidaan laatia *suunnitelma* velallisyrittys-

tä ja velkojia koskevista järjestelyistä. Suunnitelman avulla on mahdollista poiketa kaikista niistä säännöksistä, joita maksukyvyyttömyysmenettelyssä muuten olisi noudatettava. Suunnitelmaehdotuksen voi esittää pesänhoitaja, tietyt vaatimukset täyttävä velkojaryhmä, velallinen taikka tietyt vaatimukset täyttävä yrityksen omistaja tai omistajaryhmä.

— Velkojat on suunnitelman käsittelyä varten jaettava ryhmiin niin, että samankaltaisessa oikeudellisessa ja taloudellisessa asemassa olevat velkojat kuuluvat samaan ryhmään.

— Suunnitelman hyväksymisestä äänestetään velkojaryhmittäin. Ryhmä, johon kuuluvat velkojat suunnitelman mukaan säilyttäisivät oikeuksiensa nimellisarvon, ei osallistu äänestykseen. Kussakin ryhmässä vaaditaan yksinkertainen enemmistö sekä äänestykseen osallistuvien velkojen lukumäärän että heidän saataviensa suuruuden mukaan laskettuna.

— Vaikka riittävää enemmistöä ei äänestysessä olisi saatu suunnitelman tueksi, se voidaan tietyn edellytyksin vahvistaa, jos enemmistö on saavutettu ainakin yhdessä velkojaryhmässä. Velkojaryhmän katsotaan nimittäin äänestystuloksesta riippumatta hyväksyneen suunnitelman, mikäli se ei heikennä ryhmän asemaa konkurssitilanteeseen verrattuna (eli velkojat saavat vähintään saataviensa likvidaatioarvon) eikä se myöskään lakiehdotuksesta tarkemmin ilmenevällä oikeudettomasti suosi muita asianosaisia.

— Yleiset etuoikeudet ehdotetaan poistettaviksi, mikä osaltaan parantaisi saneeraussuunnitelman hyväksymisen taloudellisia edellytyksiä.

— Velallisen suostumus ei ole välttämätön suunnitelman vahvistamiseksi.

2.3. Nykytilan arviointi

Kuten jaksossa 2.1. on todettu, akordilainsäädäntö on Suomessa jäänyt vaille käytännön merkitystä. Suurin epäkohta on se, että akordisäännöstö antaa mahdollisuuden vain etuoikeudettomia velkojia koskeviin velkajärjestelyihin. Käytännössä tärkeimpien velkojaryhmien — vakuusvelkojen ja etuoikeutettujen velkojen — asemaan akordisäännökset eivät vaikuta.

Velkoja, jolla on saatavastaan omistus- tai panttioikeuteen perustuva vakuus, voi itsenäisesti käyttää vakuuteen perustuvia oikeuksiaan sekä konkurssin että myös mahdollisen akor-

dimenettelyn yhteydessä. Tällaisista vakuusvelkojista, jotka voivat toteuttaa oikeutensa konkurssi- tai akordimenettelystä riippumatta, käytetäänkin nimitystä separatisti. Jos vakuus-oikeuden kohteena olevalla omaisuudella on tärkeä merkitys yrityksen toimintaedellytysten kannalta, omaisuuden takaisinotto omistusoikeuden nojalla tai sen rahaksimuutto panttioikeuden nojalla voi ratkaisevasti heikentää mahdollisuuksia yrityksen saneeraukseen. Erityis- asemansa vuoksi vakuusvelkoja voi siten määräävästi vaikuttaa siihen, johtavatko yrityksen taloudelliset vaikeudet toiminnan lopettamiseen vai voidaanko päästä toiminnan jatkamiseen tähtääviin saneerausjärjestelyihin ja jos niin minkälaisin toimenpitein. Vakuusvelkojen suhtautumisella velallisyriksen tilanteeseen ja sen ratkaisuvaihtoehtoihin onkin usein ratkaiseva merkitys. Tämä suhtautuminen riippuu ensisijaisesti siitä, mitä kukin vakuusvelkoja omien etujensa kannalta pitää tarkoituksenmukaisena. Muiden asianosaisten ja yhteiskunnan kannalta lopputulos ei välttämättä ole paras mahdollinen.

Myös yleisillä etuoikeuksilla on yrityksen saneerausta koskevan lainsäädännön kannalta suuri merkitys.

Sovintojärjestelyjä silmällä pitäen voidaan ensinnäkin todeta, että paitsi separatisteilla myös etuoikeutetuilla velkojilla, joiden asema konkurssissa on olennaisesti muita velkoja vahvempi, on vastaavasti heikompi intressi suostua vapaaehtoiseen myönnytyksiin konkurssin välttämiseksi. Koska pääosa yrityksen varoista konkurssissa yleensä menee separatistien ja etuoikeutettujen velkojen saatavien suorittamiseen, tuloksellisen saneerauksen mahdollisuuksia rajoittaa merkittävästi se, että tärkeältä osalta velkojista saattaa puuttua taloudellinen kiinnostus saneerausjärjestelyihin.

Etuoikeutettuja velkoja ei voida saatavien määrän turvaamisen suhteen asettaa saneerauksen yhteydessä merkittävästi heikompaan asemaan kuin konkurssissa. Jos tiettyjen velkojen saatavat halutaan lailla turvata muita paremmin, tämän täytyy koskea sekä konkurs-sia että saneerausta. Järjestelmälle, jossa tietty velkojataho konkurssissa olisi oikeutettu suori-tukseen ennen muita mutta jossa sama velkoja saneerauksen yhteydessä voisi joutua tyyty-mään vähäisempään suoritukseen, on tuskin esitettävissä kestäviä perusteita. Ulkomaisissa-kin järjestelmissä on lähdetty siitä, että etuo-i-keutettujen saatavien taloudellinen arvo on

saneerauksessa turvattava samalla tavoin kuin konkurssissa. On myös epätodennäköistä, että etuoikeutetut velkojat olisivat halukkaita luopumaan etuoikeuksistaan saneerauslainsäädän-nössä, jos ne konkurssissa säilyisivät.

Mikäli etuoikeusjärjestelmä säilytettäisiin nykyisenlaisena, saneerauksen vaatimat myönny-tykset voisivat siten vain hyvin rajoitetusti koskea muita kuin etuoikeudettomia velkoja. Velkojen eriarvoisuus merkitsee, että kun tiet-tyjen velkojen suoja on muita parempi, myös mahdollisten myönnytysten mukanaan tuomat taloudelliset menetykset ovat suhteellisesti suu-remmat kuin muilla velkojilla. Tällöin se talou-dellinen kynnys, joka olisi voitava ylittää kon-kurssin torjumiseksi, muodostuu käytännössä korkeammaksi kuin jos velkojilla on suhteelli-sesti yhtä paljon — eli vähemmän — menetet-tävää.

Etuoikeudettomien velkojen kannalta sane-erauslainsäädännön rakentaminen nykyisenlai-sen etuoikeusjärjestelmän pohjalle olisi ongel-mallista, sillä heidän asemansa muodostuisi entistäkin heikommaksi silloin, kun saneeraus epäonnistuu ja konkurssi seuraa. Saneerausme-nettely tulisi ajankohtaiseksi vaiheessa, jossa yritys ei — ainakaan vielä — ole maksukyvy-tön. Etuoikeudeton velkoja, joka saneerausme-nettelyn alkaessa muuten olisi vielä voinut saada maksun erääntyneestä saatavastaan, jou-tuisi samojen maksusuorituksia ja perintätoi-mia koskevien rajoitusten alaiseksi kuin muut-kin velkojat. Jos saneeraus sittemmin epäon-nistuu ja velallisyriksen joutuu konkurssiin, yri-tyksen varat menisivät ensisijaisesti vakuusvel-kojen ja etuoikeutettujen velkojen saatavien suori-tukseen muiden jäädessä vaille sanottavaa jako-osuutta. Nykyisessä etuoikeusjärjestelmäs-sä saneerauslainsäädäntö voisi siten lisätä eriar-voisuutta velkojen kesken. Tätä tuskin voi-daan pitää hyväksyttävänä etenkin, kun ote-taan huomioon, että etuoikeuksilla ei turvata heikkoja velkoja, vaan ne koituvat suurten ja taloudellisesti suhteellisen kantokykyisten yh-teisöjen hyväksi.

3. Esityksen tavoitteet

Esityksen tarkoituksena on aikaansaada säännöstö, joka parantaa oikeudellisia edelly-tyksiä taloudellisissa vaikeuksissa olevan mutta pohjimmiltaan elinkelpoisen yrityksen saneera-ukselle ja tarpeettomien konkurssien välttämi-

selle. Lainsäädännön avulla ei kyetä eikä pidä pyrkiäkään ylläpitämään sellaista yritystoimintaa, jonka jatkumiselle ei ole liiketaloudellisia edellytyksiä. Laki ei luonnollisestikaan auta avaamaan uusia markkinoita eikä löytämään uusia liikeideoita, pääomia tai muita tuotantotehtäviä. Lainsäädännöllä voidaan kuitenkin luoda oikeudelliset puitteet, jotka antavat mahdollisuuden etsiä ja toteuttaa sellaisia ratkaisuja vaikeuksiin joutuneen yrityksen ongelmiin, että toiminnan jatkuminen voidaan turvata sikäli kuin se on elinkelpoista tai tehtävissä elinkelpoiseksi.

Lakiehdotuksen mukainen saneerausmenettely olisi konkurssin vaihtoehto sellaisia tapauksia varten, joissa yrityksen taloudellinen kriisi on toiminnan lopettamisen sijasta mahdollista torjua tai ohittaa ryhtymällä saneerausohjelman mukaisesti korjaaviin toimenpiteisiin ja velkajärjestelyihin. Jos yrityksen toiminnan jatkamiselle ei ole taloudellisia edellytyksiä, konkurssin estämiseen tai lykkäämiseen ei ole syytä pyrkiä. Uudistuksen tarkoituksena onkin edesauttaa sitä, että taloudellisiin vaikeuksiin joutuneet yritykset valikoituisivat oikealla tavalla yhtäältä toiminnan lopettamiseen tähtäävän konkurssimenettelyn ja toiminnan tervehdyttämiseen tähtäävän saneerausmenettelyn kesken.

Jotta saneerausmenettely voisi olla toimintakelpoinen, sen tulee täyttää tietyt perusedellytykset, joita käsitellään tarkemmin jäljempänä jaksossa 4.1. Näihin kuuluvat ennen muuta seuraavat asiat: menettely on voitava käynnistää ennen kuin yritys on maksukyvytön; kaikki velkojat on otettava menettelyn piiriin; menettelyssä on turvattava ennen menettelyn alkamista syntyneiden velkojen osalta rauhoitusaika maksu- ja perintätoimilta niin, että sen aikana voidaan valmistella suunnitelmallinen saneerausohjelma; saneerausohjelma velkajärjestelyineen on voitava vahvistaa myös ilman kaikkien asianosaisten suostumusta; asianosaisten oikeussuoja on turvattava, jotta menettely ei anna mahdollisuuksia väärinkäyttöön sen enempää velalliselle kuin velkojillekaan.

Laissa ei voida määritellä yrityksen saneerausmenettelyä liiketaloudellisia toimenpiteitä. Saneerausmenettely siihen liittyvine velkoja ja velallista koskevine rajoituksineen sekä velkajärjestelyineen koskettaa kuitenkin asianosaisten oikeuksia ja taloudellisia etuja. Asianomistajien ja oikeussuojatarpeet tekevät siten välttämättömäksi suhteellisen laajan ja

seikkaperäisen säännösten samoin kuin sen, että asian käsittely uskotaan tuomioistuimille. Menettely on kuitenkin järjestettävä mahdollisimman pitkälle niin, että tuomioistuin ei joudu ratkaisemaan liiketaloudellisia kysymyksiä, vaan ainoastaan asianosaisten oikeussuojaan liittyviä asioita.

Tavoitteena on lisäksi, että kaikkia yrityssaneerausasioita ei käytännössä tarvitsisi käsitellä alusta loppuun laissa säädetyssä järjestyksessä. On toivottavaa ja myös oletettavaa, että seikkaperäisen lainsäädännön aikaansaaminen edesauttaa tuomioistuinmenettelyn ulkopuolella tapahtuvia vapaaehtoisia saneeraus- ja velkajärjestelyjä. Kun asianosaiset voivat lain säännösten perusteella ennalta todeta, minkälaisiin järjestelyihin laki antaa mahdollisuuden, tarvittaessa myös vastoin asianomaisten tahtoa, neuvottelujen edellytykset selkeytyvät ja mahdollisuudet sovintojärjestelyjen aikaansaamiseen paranevat.

Yhdenvertaisuussyyt vaativat, että saneerausmenettely velkajärjestelymahdollisuuksineen on kaikenlaisten ja kaikenkokoisten yritysten käytettävissä. Periaatteellisista syistä olisi kyseenalaista pyrkiä rajoittamaan lainsäädännön soveltamisalaa esimerkiksi yrityksen suuruuden mukaan. Myös käytännössä etenkin lakiehdotuksen mukaisiin velkajärjestelyihin voi olla perusteltua tarvetta pientenkin yritysten kohdalla. Muun muassa yrityskentän moninaisuuden vuoksi on tarpeen laatia lainsäädäntö sellaiseksi, että se voi soveltaa erilaisiin tilanteisiin ja toimia mahdollisimman joustavasti sen mukaan, onko kysymys suuresta ja monimutkaisesta asiasta vai pienemmästä ja yksinkertaisemmasta saneeraustapauksesta.

4. Saneerausmenettelyn keskeisiä kysymyksiä

4.1. Sääntelyn lähtökohdat ja pääpiirteet

Saneerausmenettelyssä laadittaisiin ja vahvistettaisiin saneerausohjelma, johon sisällytettäisiin yrityksen toimintaedellytysten parantamiseksi vaadittavat toimenpiteet ja yrityksen velkoja koskevat järjestelyt. Menettely voitaisiin aloittaa tuomioistuimen päätöksellä joko *velallisen tai velkojan hakemuksesta*. Vireillepano-oikeus olisi myös niin sanotulla *todennäköisellä velkojalla*. Tällä tarkoitetaan sellaista tahoa, jolla vielä hakemuksen tekoajankohtana ei ole

konkreettista saatavaa velalliselta, mutta jolle velallisen maksukyvyttömyys todennäköisesti aiheuttaisi saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä. Esimerkkejä ovat velallisen velan takaaja sekä valtio veronsaajana tai palkkaturvaviranomaisena.

Saneerausmenettely olisi voitava käynnistää riittävän aikaisessa vaiheessa, ennen kuin yrityksen taloudelliset vaikeudet ovat edenneet maksukyvyttömyyteen saakka. Mahdollisuudet tulokselliseen saneeraukseen ovat nimittäin yleensä sitä paremmat mitä aikaisemmassa vaiheessa ongelmiin puututaan ja korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytään. Saneerausmenettely voitaisiin aloittaa, jos yritystä uhkaa maksukyvyttömyys. Jos velallinen tekee hakemuksen yhdessä tärkeimpien velkojensa kanssa, tätäkään edellytystä ei tarvitsisi erikseen selvittää.

Estettä ei olisi myöskään sille, että jo maksukyvyttömäksi tullessa yrityksessä käynnistetään — konkurssin sijasta — saneerausmenettely. Tämä tulisi kuitenkin kysymykseen vain, jos voidaan olettaa, että edellytykset saneerausohjelman aikaansaamiselle ovat olemassa ja että ohjelman avulla maksukyvyttömyystila on mahdollista kestäväällä tavalla poistaa.

Olennaista saneerausmenettelyn toimintakelpoisuuden kannalta on, että *kaikki velkojat tulevat menettelyn piiriin*. Jotta saneerausmenettely voisi johtaa asianmukaisiin tuloksiin, siinä on voitava selvittää yrityksen taloudellinen tilanne kokonaisuudessaan ja toteuttaa tarvittavat velkajärjestelyt kaikkien velkojien osalta.

Saneerausmenettelyssä ei voi olla separatisia eli sellaisia velkoja, jotka saisivat toteuttaa oikeutensa menettelystä riippumatta. Menettelyn aloittamiseen liittyvien perintärajoitusten täytyy siis koskea myös niitä velkoja, joilla on saatavansa vakuudeksi omistusoikeus tai panttioikeus yrityksen käytössä olevaan omaisuuteen. Jos nimittäin vakuusvelkoja olisi oikeutettu halutessaan käyttämään vakuuteen perustuvia oikeuksia ottamalla vakuusomaisuuden takaisin tai ryhtymällä sen rahaksimuuttoon, tällainen toimenpide voisi helposti viedä pohjan saneeraustoimenpiteiltä. Kysymyksessä on näet usein yrityksen toimintaedellytysten kannalta tärkeä omaisuus. Saneerausmenettelyssä yritys on voitava säilyttää toimivana kokonaisuutena, kunnes saneerausohjelmassa määritellään, mitä osin toimintaa on järkevää jatkaa ja miltä osin se mahdollisesti on syytä lopettaa.

Se seikka, että myös vakuusvelkojat tulevat saneerausmenettelyn piiriin, merkitsee myös,

että tällaisilla velkojilla ei ole mahdollisuutta erityisasemansa turvin määräävästi vaikuttaa menettelyn kulkuun ja saneerausohjelman sisältöön. Jos mahdollisuus vakuuden realisointiin olisi velkojan käytettävissä, se tarjoaisi usein tehokkaan painostuskeinon muihin asianosaisiin nähden.

Saneerausmenettelyyn liittyvien velkajärjestelyjen peruspiirteinä vakuusvelkojen osalta olisi se, että velkojalle on saneerausohjelmassa turvattava saatavasta suoritus juoksevana maksuina vakuuden arvon kattamaan määrään saakka. Velkoja ei siten voisi realisoida sellaista vakuutta, jonka kohde on tarpeen yrityksen toiminnassa, vaan hän saisi vakuuden kattamasta saatavastaan säännölliset maksusuoritukset. Siltä osin kuin saatavan määrä ylittää vakuuden arvon, velkoja olisi velkajärjestelyjen suhteen samassa asemassa kuin vakuutta vailla olevat velkojat.

Tärkeää on myös se, että nykyisin etuoikeudella turvatut velkojat tulevat saneerausmenettelyn piiriin ja ovat samassa asemassa kuin muut vakuutta vailla olevat velkojat. Tämän asian merkitystä on käsitelty edellä jaksossa 2.3. Etuoikeusjärjestelmästä luopuminen on edellytys toimivalle saneerausjärjestelmälle ja sille, että saneerausmenettelyä koskeva lainsäädäntö ei johda entistä suurempaan eriarvoisuuteen velkojien kesken.

Suunnitelmallisen, monipuoliseen selvittelyyn ja harkintaan perustuvan saneerausohjelman aikaansaaminen edellyttää, että saneerausmenettelyn aloittamiseen liittyy saneerausvelkojen eli ennen menettelyn alkamista syntyneiden velkojen maksamista ja perintää koskeva *rauhotusaika*. Sen kuluessa saneeraustoimenpiteet velkajärjestelyineen voidaan valmistella ilman, että kukaan velkojista voi toimillaan heikentää saneerauksen edellytyksiä omien oikeuksiensa ja etujensa toteuttamiseksi ja ilman, että myöskään velallisyrittäjä voi suosia tiettyjä velkoja muiden kustannuksella. Lähtökohtana olisi, että saneerausmenettelyyn liittyy yleinen, kaikkia ennen menettelyn alkamista syntyneitä velkoja koskeva maksu- ja perintäkielto. Tiedot poikkeukset ovat kuitenkin tarpeen, jotta yrityksen toiminnan jatkuminen ei aiheuttomasti häiriintyisi. Maksurajoitukset eivät siten koskisi esimerkiksi työntekijöiden palkkoja tietyltä, menettelyn alkamista välittömästi edeltäneeltä ajanjaksolta eivätkä myöskään tiettyjä jo tehtyihin tilauksiin tai muihin tavanomaisiin sopimuksiin perustuvia velkoja. Mahdollista olisi

myös maksaa sellaisia pieniä velkoja, joiden saaminen ”pois päiväjärjestyksestä” on saneerausmenettelyn hallinnoimisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Menettelyn aikana velallisen yritystoiminta jatkuisi yleensä tavanomaiseen tapaan. Tänä aikana syntyneet velat eivät olisi saneerausvelkoja, vaan ne olisi maksettava sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Myöskään perintärajoitukset eivät koskisi menettelyn aikana syntyneitä velkoja. Jos saneeraus ei johda toivottuun tulokseen, vaan yritys ennen ohjelman vahvistamista asetetaan konkurssiin, menettelyn aikana syntyneet velat olisivat konkurssissa massavelan asemassa. Tämä saneerausvelkoja parempi kohtelu on tarpeen, jotta yrityksen toimintanedellytykset saneerausmenettelyn aikana eivät liialti kärsisi sidosryhmien haluttomuudesta ottaa sitä riskiä, että uudet velat mahdollisessa konkurssissa joutuisivat kilpailemaan myös vakuudettomien saneerausvelkojen kanssa. Lisäksi menettelyn aikana tarvittavan rahoituksen saamiseksi olisi tietyin edellytyksin mahdollista myöntää uudelle velalle parempi vakuusasema kuin saneerausvelkoihin kuuluvalla vakuusvelalle.

Määräysvalta yrityksen asioissa säilyisi menettelyn aikana velallisella sikäli kuin on kysymys normaaliin liiketoimintaan kuuluvista päätöksistä ja toimenpiteistä. Sitä vastoin velallinen ei enää yksin saisi päättää sellaisista toimista, jotka voivat vaikuttaa saneerauksen edellytyksiin tai ovat muuten olosuhteisiin nähden epätavallisia tai laajakantoisia.

Menettelyn alkaessa määrättäisiin *selvittäjä*, jonka asema saneerausmenettelyssä olisi keskeinen. Tarvittaessa selvittäjiä voisi olla useampiakin kuin yksi ja he voisivat edustaa erilaista asiantuntemusta. Selvittäjän valinta perustuisi velkojen esitykseen. Selvittäjän tehtäviin kuuluisi laatia selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta sekä seurata ja valvoa velallisen yritystoimintaa menettelyn aikana velkojen edun kannalta. Toimet, jotka eivät kuulu velallisen tavanomaiseen juoksevaan toimintaan, edellyttäisivät selvittäjän suostumusta. Selvittäjän olisi myös huolehdittava siitä, että velallisen toimet menettelyn alkamista edeltävänä aikana tulevat tarpeellisessa laajuudessa tutkittua mahdollisten väärinkäytösten selville saamiseksi. Selvittäjä voisi tarvittaessa käyttää puhevaltaa yritystä koskevista oikeudellisista asioista. Selvittäjälle kuuluisi myös menettelyn hallinnoimiseen liittyviä tehtäviä, kuten erilais-

ten asiakirjojen tiedoksianto velkojille sekä saneerausohjelmaa koskevan äänestysvelvoituksen laatiminen.

Tärkeä selvittäjälle kuuluva tehtävä olisi *saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen laatiminen* yhteistyössä asianosaisten kanssa. Selvittäjällä ei kuitenkaan olisi yksinomaista oikeutta ohjelmaehdotuksen esittämiseen, vaan myös muut asianosaiset, kuten velallinen itse tai tietty velkojaryhmä, voisivat halutessaan laatia tällaisen ehdotuksen.

Saneerausohjelman sisällön suhteen lakiin otettaisiin säännöksiä siitä, mitkä tiedot ja selvitykset ohjelman tulee sisältää ja mitä asioita ohjelman toimenpideoasassa tulee käsitellä. Sitä vastoin laissa ei määriteltäisi eikä voitaisiakaan määritellä saneeraustoimenpiteiden keinovalikoimaa muuten kuin velkajärjestelyjen osalta. Velkajärjestelyistä lakiin on otettava aineellisia säännöksiä, joista ilmenee, minkälaiset toimenpiteet eri velkojaryhmien osalta tulevat kysymykseen ja miten velkojen keskinäinen asema on järjestettävä.

Saneerausohjelman vahvistaminen olisi tuomioistuimen tehtävä. Vahvistamisen edellytyksistä olisi seikkaperäiset säännökset laissa. Ohjelmaehdotusta koskevaan äänestykseen osallistuisivat velkojat. Ohjelman arviointi ja toteutuminen riippuisi siten ensisijaisesti velkojen kannanotoista. Olennaista järjestelmän toimivuuden kannalta on, että saneerausohjelma voidaan vahvistaa, vaikka kaikki velkojat eivät ole sitä hyväksyneet. Yksittäisten velkojen tai velkojaryhmien ei tule voida estää saneerausohjelman vahvistamista, jos ohjelma täyttää laissa säädetyt velkojen oikeussuojaa koskevat vaatimukset ja sitä voidaan pitää toteuttamiskelpoisena.

Äänestystä varten velkojat jaettaisiin ryhmiin sen mukaan, onko heillä saatavastaan vakuusvai ei ja minkälainen on saatavan peruste. Äänioikeus olisi sellaisilla velkojilla, joiden asemaa ohjelma huonontaisi. Jos kussakin äänioikeutetussa velkojaryhmässä enemmistö velkojista — sekä lukumäärän että saatavien määrän mukaan laskettuna — kannattaa ohjelman hyväksymistä, se voitaisiin yleensä vahvistaa, edellyttäen että ohjelma täyttää tietyt vähemmistön suojaa tarkoittavat vaatimukset velkajärjestelyjen sisällön ja velkojen keskinäisen aseman suhteen. Näihin vaatimuksiin kuuluisi muun muassa se, että vakuusvelkojille tulevat suoritukset vastaavat laissa asetettuja vähimmäisvaatimuksia ja että muille velkojille

tuleva suoritus on vähintään yhtä suuri kuin se olisi ollut konkurssissa eli velallisyrittäjien likvidaatiossa.

Ohjelma voitaisiin vahvistaa myös siinä tapauksessa, että se ei kaikissa velkojaryhmissä ole saanut enemmistön kannatusta. Lisäedellytyksenä tällöin olisi muun muassa, että kukaan ohjelmaa vastaan äänestänyttä tavallisten velkojen ryhmää huonommassa etuoikeusasemassa oleva ei ohjelman mukaan saa suoritusta.

Velallisen suostumus saneerausohjelmaan ei olisi välttämätön. Eri asia on, että velallisen asennoituminen saneerausohjelmaan voi olennaisesti vaikuttaa sen toteuttamiskelpoisuuteen ja sitä kautta saada merkitystä vahvistamisedellytysten kannalta. Ohjelma saattaa myös vaatia velalliselta tiettyjä päätöksiä tai muita toimenpiteitä, jotka voisivat olla edellytys ohjelman vahvistamiselle.

Lakiin otettaisiin myös säännökset vahvistetun *saneerausohjelman oikeusvaikutuksista* sekä sen toteuttamisen seurannasta ja valvonnasta. Ohjelman mukaisen suoritusvelvollisuuden laiminlyönti voisi johtaa kyseisen velkajärjestelyn raukeamiseen ja siihen, että velkojan oikeudet palautuvat entiselleen. Myös koko saneerausohjelma voitaisiin tietyissä tapauksissa määrätä raukeamaan. Jos velallisyritys ennen ohjelman päättymistä joutuu konkurssiin, tämä johtaisi yleensä ohjelman raukeamiseen eli siihen, että velkojen oikeudet suoritukseen konkurssissa määrättyisivät samoin kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu.

Nyt ehdotettu lainsäädäntö merkitsee kokonaan uudenlaisen menettelyn käyttöönottoa. On tärkeää, että järjestelmästä kertyviä kokemuksia seurataan tarkoin, jotta niiden perusteella voidaan säännöstöä kehittää edelleen esiin tulevien tarpeiden mukaan. Tämän kaltaisen lainsäädännön yhteydessä on välttämätöntä, että käytännössä saatavien kokemusten annetaan osoittaa, mihin suuntaan säännöstöä mahdollisesti on tarpeen muokata.

4.2. Soveltamisala

Lähtökohtana on, että mahdollisuus lakiehdotuksen mukaiseen saneerausmenettelyyn koskisi kaikenlaista yritystoimintaa. Lain piiriin kuuluisivat siten yksityiset elinkeinonharjoittajat, avoimet ja kommandiittiyhtiöt sekä osakeyhtiöt ja osuuskunnat. Myös ammatinharjoittajat sekä maatilatalouden ja kalastuksen har-

joittajat olisivat laissa tarkoitettuja yrittäjiä.

Tärkein merkitys saneerausmenettelyllä tulee olemaan keskikokoisissa ja sitä suuremmisissa yrityksissä. Etenkin lakiehdotuksen mukaiset velkajärjestelyt voivat kuitenkin olla sangen tarpeellisia myös pienten yritysten kannalta. Sekä käytännön tarpeet että myös periaatteelliset syyt edellyttävät, että ehdotettu lainsäädäntö velkajärjestelymahdollisuuksineen on soveltamisalaltaan yleinen ja kaikenlaisten yritysten käytettävissä. Soveltamisalan rajaamisen esimerkiksi yrityksen koon perusteella ei siten ole katsottu tulevan kysymykseen. Myös nykyinen akordilainsäädäntö, jonka lakiehdotus on tarkoitettu korvaamaan, on soveltamisalaltaan yleinen.

Elinkeinonharjoittajana toimiva luonnollinen henkilö voisi tulla yrityksen saneerauslain mukaisen menettelyn piiriin silloin, kun hänellä on kyseiseen elinkeinotoimintaan liittyviä taloudellisia vaikeuksia. Jos sitä vastoin elinkeinosaatava harjoittava luonnollinen henkilö joutuu vaikeuksiin yksityistalouteensa liittyvien velkojen vuoksi, kysymykseen voisi tulla yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain mukainen menettely, josta on annettu esitys samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Etenkin pienimuotoisempaa yritystoimintaa silmällä pitäen lakiehdotukseen on otettu erityissäännöksiä, jotka antavat mahdollisuuksia saneerausmenettelyn yksinkertaistamiseen (ks. tästä jakso 4.16.).

Eräät elinkeinoelämää edustavat järjestöt ovat lausunnoissaan viitanneet siihen, että ketjuuntuneiden yritysten keskinäisten saatavien asema saattaa muodostua saneerauksen yhteydessä ongelmalliseksi. Tämän vuoksi järjestöt ovat katsoneet, että saneerausmenettely tulisi tarvittaessa voida kohdistaa yhtenä kokonaisuutena sellaiseen yritysryhmään, joka toiminnallisesti muodostaa yhden kokonaisuuden. Tätä ehdotusta ei ole katsottu voitavan toteuttaa, vaikka esiin tuotu ongelma sinänsä on todellinen. Tärkein syy tähän on se, että mainitunlaiseen yritysryhmään kuuluvat yksittäiset yritykset ovat oikeudellisesti erillisiä ja itsenäisiä yhtiöitä, joilla on ainakin osaksi eri velkojat ja eri omistajat sekä erillinen varallisuus. Useamman yhtiön käsitteleminen samassa menettelyssä ei tämän vuoksi ole mahdollista. Saneerausjärjestelyjen yhteensovittamisen tarve yritysryhmissä on kuitenkin ilmeinen, koska saneerausohjelmien riippuvuus toisistaan vaikuttaa merkittävästi niiden toteuttamiskel-

poisuuteen. Tällaiseen yhteensovittamiseen voidaan pyrkiä eri tavoin, kuten saneerausmenettelyn samanaikaisella käynnistämällä sekä selvittäjän tai selvittäjien valintaa ja velkojatoimikuntien kokoonpanoa koskevilla ratkaisuilla. Näiden avulla voidaan luoda edellytyksiä sille, että erillisistä saneerausohjelmista olisi aikaansaataavissa toimiva kokonaisuus.

Lakiehdotuksen piiriin kuuluisivat myös eräät sellaiset yhteisöt, jotka eivät harjoita yritystoimintaa. Asunto-osakeyhtiö voisi siten — kiinteistöosakeyhtiön tavoin — olla saneerausmenettelyn kohteena. Sama koskee taloudellista toimintaa harjoittavia yhdistyksiä. Tätä tarkoittava säännös merkitsee, että esityksessä on ennakoitu asumisoikeusyhdistyksiä koskevaa lainsäädäntöä, jonka valmistelu on vireillä. Lainsäädännön tarve asuntoyhteisöjen osalta tuskin on suuri. On kuitenkin katsottu, ettei ole syytä sulkea tällaisiakaan yhteisöjä lakiehdotuksen mukaisten velkajärjestelymahdollisuuksien ulkopuolelle.

Tietynlaista taloudellista toimintaa harjoittavien, erityislainsäädännön piiriin kuuluvien yhteisöjen osalta lakiehdotuksen mukainen saneerausmenettely ei tulisi kysymykseen. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät talletuspankit ja luottolaitokset sekä vakuutusyhtiöt ja muut vakuutuslaitokset. Talletuspankkien ja luottolaitosten vakavaraisuudesta ja maksuvalmiuden ylläpidosta samoin kuin tällaisten yhteisöjen taloudellisten vaikeuksien ehkäisemisestä ja selvittelystä on erityiset säännökset pankki- ja rahoitusyhtiölainsäädännössä. Pankki- ja luottolaitostoimintaa harjoittavien yhteisöjen taloudellisten ongelmien ratkaisemiseen liittyy siinä määrin erityispiirteitä ja -tarpeita, ettei ole pidetty perusteltuna eikä mahdollisenakaan ottaa niitä huomioon yleisessä yritysten saneerausmenettelyä koskevassa laissa. Muun muassa pankkien ja luottolaitosten velkojarakenne on sillä tavoin erityislaatuinen, että lakiehdotus ei senkään vuoksi soveltuisi koskemaan tällaisia yhteisöjä. Samankaltaisista syistä myös vakuutusyhtiöt ja muut vakuutuslaitokset on jätetty ehdotettavan lain ulkopuolelle.

4.3. Menettelyn aloittamisen edellytykset

4.3.1. Velallisen vireillepano-oikeus

Selvää on, että velallisen itsensä on voitava panna saneerausmenettely vireille tekemällä sii-

tä hakemus tuomioistuimelle. Yleensä velallinen itse on tai ainakin hänen pitäisi olla parhaiten selvillä taloudellisesta tilanteestaan ja sen kehitysnäköymistä. Jos menettely tulee vireille velallisen omasta aloitteesta, voidaan myös usein olettaa, että velallinen on valmis myötävaikuttamaan menettelyn tarkoituksen toteutumiseen ja että edellytykset rakentavaan suhtautumiseen velallisen puolella ovat olemassa.

Hankalampi kysymys on sitä vastoin se, minkälaisin edellytyksin saneerausmenettelyn aloittamisen velallisen aloitteesta tulisi olla mahdollista. Yhtäältä on tärkeää, että saneerausmenettely voidaan käynnistää riittävän aikaisin eli ennen kuin yritys on ajautunut niin pahoihin maksuvaikeuksiin, että mahdollisuudet tilanteen korjaamiseen kestäväällä tavalla ovat heikentyneet. Toisaalta on myös tärkeää, että saneerausmenettelyyn liittyviä oikeusvaikutuksia, ennen muuta velkojen maksu- ja perintäkieltoa, ei voida käyttää väärin tekemällä hakemuksia, joiden ensisijaisena tarkoituksena on yrityksen saneerauksen sijasta estää velkojia käyttämästä oikeuksiaan joko perinnän lykkäämiseksi tai velkojia vahingoittaviin toimiin ryhtymiseksi.

Yhdysvaltain laissa velallisaloitteiselle menettelylle ei ole asetettu lainkaan ennakkoedellytyksiä. Velallisen hakemuksen vireilletulo aikaansaa sinänsä yleisen maksu- ja perintäkiellon. Tuomioistuin voi tosin hylätä hakemuksen, joka voidaan katsoa tehdyn vilpillisessä tai menettelylle vieraassa tarkoituksessa ("in bad faith"). Tämä hylkäysperuste ei nimenomaisesti ilmene laista, vaan perustuu tuomioistuinten omaksumaan ja vaihtelevalla tavalla soveltamaan käytäntöön. Ei ole saatavissa kattavaa käsitystä siitä, missä määrin väärinkäytöksi leimattavia pyrkimyksiä käytännössä on esiintynyt. Käytettävissä olevat tiedot viittaavat kuitenkin siihen, että merkittäviä epäkohtia velallisen vapaasta vireillepano-oikeudesta ei ole aiheutunut.

Saksan lakiehdotuksessa, joka muuten on saanut monia vaikutteita Yhdysvaltain lainsäädännöstä, on tässä suhteessa omaksuttu erilainen ratkaisu. Velalliselle ei ole annettu vapaata vireillepano-oikeutta, vaan menettelyn aloittamisen edellytyksenä on uhkaava — tai jo käsillä oleva — maksukyvyttömyys.

Myös tätä esitystä laadittaessa on päädytty siihen, että saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutuksia maksu- ja perintäkieltoineen ei

pidä kytkeä vielä velallisen tekemän hakemuksen vireilletuloon, vaan tuomioistuimen päätökseen, jolla menettely aloitetaan ja joka edellyttää tietyn selvityksen esittämistä. Tällä tavoin voidaan väärinkäytön mahdollisuutta merkittävästi pienentää ilman, että kynnys saneerausmenettelyn aloittamiselle muodostuisi esteeksi riittävän aikaiselle vireillepanolle.

Jos velallinen yksin hakee saneerausmenettelyn aloittamista, vaadittaisiin, että velallinen on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi (*uhkaava maksukyvyttömyys*). Tällainen vaara on käsillä, jos velallisen taloudellisen tilanteen ja siihen vaikuttavien seikkojen perusteella voidaan ennakoida, että velalliseen kohdistuu konkreettinen maksukyvyttömyyden riski jollakin näköpiirissä olevalla aikavälillä, jollei saneeraustoimenpiteisiin ryhdytä. Kysymyksessä on siten ennusteen luonteinen arviointi, jonka aikaperspektiivi voisi vaihdella riippuen siitä, minkälaisella varmuudella kulloinkin kysymyksessä olevan velallisen taloudellisen tilanteen kehitystä olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista ennakoida. Maksukyvyttömyyden uhan ei siten tarvitsisi olla akuutti, vaan pidemmän aikavälin maksukyvyttömyysriski riittäisi, edellyttäen että riskiarvio perustuu liiketaloudellisessa tarkastelussa hyväksyttyihin lähtökohtiin ja periaatteisiin.

Velallisen olisi liitettävä hakemukseensa kauppakamarijärjestön hyväksymän tilintarkastajan lausunto taloudellisesta tilastaan. Jos menettelyn aloittamisen edellytykset lausunnon perusteella ovat käsillä, muu selvitys ei olisi tarpeen aloittamispäätöksen tekemiseksi, ellei joku velkojista riitautaa asiaa. Tuomioistuin ei siten joutuisi ryhtymään velallisen taloudellisen tilanteen seikkaperäisempään tutkintaan ja arviointiin, ellei kukaan velkojista sitä vaadi.

Jos velallinen ja vähintään kaksi merkittävää velkojaa yhdessä tekevät hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, erityisen selvityksen esittäminen velallisen taloudellisesta tilasta ei olisi välttämätöntä. Mikäli näet määrätyn suuruista taloudellista etua edustavat velkojat yhtyvät velallisen hakemukseen, voidaan tätä jo sinänsä yleensä pitää riittävänä osoituksena siitä, että hakemuksen ensisijaisena tarkoituksena ei ole saneerausmenettelyn väärinkäyttö velkojen vahingoittamiseksi.

4.3.2. Velkojan vireillepano-oikeus

Toinen tärkeä ja samalla vaikea kysymys on,

tulisiko ja minkälaisin edellytyksin velkojilla olla oikeus saneerausmenettelyn vireille saamiseen.

Nykyisen akordilainsäädännön mukaan julkinen akordi voi tulla vireille vain velallisen aloitteesta. Sama on tilanne Ruotsin akordilain sekä Norjan velkajärjestelysäädännön ja Tanskan maksujen lakkauttamissäädännön mukaan. Kuten jaksosta 2.2. on ilmennyt, myös Norjan ja Tanskan lainsäädännössä on pohjimmiltaan kysymys siitä, että velallinen saa tilaisuuden pyrkiä akordin aikaansaamiseen. Akordityyppisen järjestelmän peruspiirteisiin kuuluu se, että akordin aikaansaaminen edellyttää velallisen suostumusta, joten velallisen yksinomainen aloiteoikeus voidaan nähdä tätä taustaa vasten. Myös konkurssioikeuden kehittämiskomitean kaavailema velkajärjestely olisi komitean ehdotuksen mukaan voinut tulla vireille ainoastaan velallisen itsensä hakemukselta.

Monet syyt puhuvat kuitenkin sen puolesta, että mahdollisuutta saneerausmenettelyn vireille saamiseen ei rajoiteta pelkästään velalliseen itseensä. Saneerausmenettely on tosin ensisijaisesti tarkoitettu järjestelmäksi, jonka avulla velallinen voi pyrkiä maksukyvyttömyyden ja konkurssin välttämiseen. Velkojienkin kannalta tämä tavoite on kuitenkin usein sangen tärkeä. Ei myöskään voida lähteä siitä, että saneerausmenettely käytännössä tulisi käynnistettyä velallisen itsensä toimesta aina, kun siihen on tarvetta. Velallinen saattaa olla kyvytön tekemään asianmukaisen arvion tilanteestaan tai sen edellyttämistä toimenpiteistä taikka syystä tai toisesta haluton saneerausmenettelyn vireillepanoon riittävän aikaisessa vaiheessa. Tilanteen kehittyminen sellaiseen pisteeseen, jossa konkurssille ei enää ole vaihtoehtoja, saattaa tällöin merkittävästi ja aiheettomasti vaarantaa velkojen asemaa. Kun velkoja voi saada vireille konkurssin, voidaan kysyä, miksi hänellä ei tulisi olla mahdollisuutta saada vireille saneerausmenettelyä, joka paitsi hänen myös muiden velkojen kannalta voi johtaa parempaan lopputulokseen.

Konkurssioikeuden kehittämiskomitea perusteli velallisen yksinomaista vireillepano-oikeutta sillä, että velkajärjestelyn onnistuminen edellyttää velallisen myötävaikutusta, minkä vuoksi ei pidetty tarkoituksenmukaisena, että menettely voisi tulla vireille vastoin velallisen tahtoa. Tässäkin ehdotuksessa lähtökohtana on, että velallisella itsellään on keskeinen ase-

ma saneerauksen toteuttamisessa. Tämä kuitenkin on pikemmin mahdollisuus kuin ehdoton välttämättömyys: akordityyppisestä järjestelmästä poiketen saneerausohjelma velkajärjestelyineen olisi mahdollista vahvistaa velallisen suostumuksesta riippumatta, olkoonkin että velallisen myötävaikutus usein voi olla edellytys saneerausjärjestelyjen toteuttamiskelpoisuudelle. Velallisen myötävaikutuksen tarpeellisuus ei kuitenkaan sinänsä ole riittävä peruste sille, että menettelyn aloittamisen pitäisi voida tulla kysymykseen ainoastaan velallisen omasta hakemuksesta. Vaikka velallinen ei itse tekisi hakemusta, menettelyn käynnistyminen saattaa aikaansaada sen, että velallinen katsoo oman etunsa kannalta parhaaksi myötävaikuttaa asian etenemiseen.

Edellä mainituista syistä velkojan oikeutta saneerausmenettelyn vireillepanoon ei ole syytä kokonaan sulkea pois. Toinen kysymys on kuitenkin se, minkälaisin edellytyksin velkojaloinninen saneerausmenettely tulisi tehdä mahdolliseksi.

Esimerkiksi Yhdysvaltain laissa velkojan vireillepano-oikeus edellyttää, että velallinen ei yleisesti maksa velkojaan niiden erääntyessä. Tämä edellytys muistuttaa meillä omaksuttua maksukyvyttömyyden käsitettä. Myös Saksan lakiehdotuksen mukaan velkojan vireillepano-oikeus on sidottu maksukyvyttömyydedellytykseen.

Jos velallinen jo on maksukyvytön, velkojan oikeus saneerausmenettelyn vireillepanoon ei näytäkään erityisen ongelmalliselta. Kun maksukyvyttömyys tulee olemaan yleinen konkurssin edellytys, on tarkoituksenmukaista, että velkoja voi konkurssihakemuksen sijasta tehdä hakemuksen saneerausmenettelystä. Eri velkojajatahojen keskinäistä asemaa silmällä pitäen olennainen ero konkurssin ja saneerausmenettelyn välillä on siinä, että jälkimmäisen piiriin tulevat myös sellaiset velkojat, jotka konkurssissa ovat separatistin asemassa. Tämä menettelyjen tarkoituksen erilaisuudesta seuraava ja saneerauksen kannalta välttämätön piirre ei kuitenkaan anna aihetta säännellä velkojan vireillepano-oikeutta saneerausmenettelyn osalta toisin kuin konkurssin osalta.

Jos velallinen ei vielä ole maksukyvytön, kysymyksenasettelu on monitahoisempi. Yhtäältä on saneerauksen tuloksellisuuden kannalta tärkeää, että menettely tulee vireille riittävän aikaisessa vaiheessa eli mieluiten jo ennen kuin velallinen on tullut maksukyvyttö-

mäksi. Toisaalta saneerausmenettelyn vireille-tulolla on varsin merkittäviä vaikutuksia sekä velallisen että velkojen kannalta, minkä vuoksi on periaatteellisesti ja käytännöllisesti kannalta tarkoin punnittava, millä edellytyksin velkojan voidaan sallia tällä tavoin puuttuvan velalisyrityksen toimintaan tilanteessa, jossa velallinen ei ainakaan vielä ole maksukyvytön. Ongelmaa ei tietenkään synny, jos velallinen ja velkoja yhdessä tekevät hakemuksen, vaan ainoastaan silloin, kun kysymys on ilman velallisen myötävaikutusta tehdystä hakemuksesta.

Jotta voitaisiin parantaa edellytyksiä sille, että saneerausmenettely tarvittaessa saadaan vireille riittävän aikaisessa vaiheessa, esityksessä on katsottu aiheelliseksi antaa myös velkojalle mahdollisuus saada saneerausmenettely vireille jo velallisen uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella. Kenellä tahansa velkojalla ei tällaista oikeutta kuitenkaan olisi. Vaadittaisiin, että velkojalla on todellinen tarve nimenomaan saneerausmenettelyn käynnistämiseen. Velkojalla, jolla on velalliselta vain yksittäinen taikka muutama erääntynyt tai erääntymässä oleva saatava, ei tällaista tarvetta yleensä ole, ellei kysymyksessä ole määrältään huomattavan suuri saatava. Saneerausmenettely ei ole velan perimiseen tarkoitettu järjestelmä. Sellaisille velkojille, joiden oikeudellinen intressi rajoittuu maksun perimiseen yksittäisistä saatavista ja joille tavanomaiset perintämenettelyt tarjoavat asianmukaisen oikeussuojakeinon, ei ole syytä antaa oikeutta saneerausmenettelyn vireillepanoon. Jotta tällainen oikeus olisi perusteltu, velkojalla tulee päivänseläisen perintäintressin sijasta olla taloudellisesti merkittävä ja ajassa eteenpäin ulottuva intressi velallisen maksukyvyn säilymiseen ja saneerausohjelman sekä velkajärjestelyjen aikaansaamiseen tässä tarkoituksessa. Tyypillisimpinä esimerkkinä voidaan mainita yrityksen rahoittaja, jolla on velalliselta määrältään huomattava luottosuhteeseen perustuva saatava, olipa se määrääjoin lyhennettävä tai kerralla takaisin maksettava, taikka valtio, jolle verovelkojana kertyy jo syntyneiden ja erääntyneiden verosaatavien lisäksi juoksevasti uusia saatavia toiminnan jatkuessa. Myös muunlaisella velkojalla saattaa olla saman kaltainen tarve nimenomaan saneerausmenettelyn käynnistämiseen konkurssin välttämiseksi ja huomattavan taloudellisen menetyksen rajoittamiseksi.

Tässä yhteydessä voidaan todeta, että elin-

keinoelämän järjestöjen lausunnoissa oikeusministeriön työryhmän ehdotuksesta ei esitetty arvostelua edellä kuvattua velkojan vireillepano-oikeutta vastaan. Velallistahoja edustavat järjestöt eivät siten ole asettaneet esitettyä järjestelyä kyseenalaiseksi.

Lakiehdotuksessa velkojan oikeus saada saneerausmenettely vireille uhkaavan maksukyvttömyyden perusteella on edellä esitetyn vuoksi rajattu niin, että velkojalla olisi mainituissa tapauksissa vireillepano-oikeus, jos se on tarpeen velkojan huomattavan taloudellisen edun turvaamiseksi tai sen vaarantumisen torjumiseksi. Lisäksi lakiehdotuksesta ilmenee, että vireillepano-oikeus voisi olla vain sellaisella velkojalla, jonka saatavaa voidaan pitää perusteeltaan ja määrältään selvänä. Jos saatava on esimerkiksi riidanalainen, on olemassa vaara siitä, että velkoja voisi pyrkiä saneerausmenettelyä hakemalla parantamaan asemaansa riidan osapuolena. Jotta velkoja ei voisi tehdä hakemusta saneerausmenettelylle vieraassa tarkoituksessa, vireillepano-oikeus on syytä rajoittaa sellaisiin velkojiin, joiden saatavaan ei liity epäselvyyksiä.

4.3.3. Muun tahon vireillepano-oikeus

Tietyissä tapauksissa myös muulla kuin edellä tarkoitettulla velkojalla saattaa olla saman kaltainen perusteltu tarve saneerausmenettelyn vireille saamiseen. Lakiehdotuksen mukaan samanlainen vireillepano-oikeus kuin velkojalla olisikin myös niin sanotulla todennäköisellä velkojalla. Tällä tarkoitetaan sellaista tahoa, jolla vielä hakemuksen tekoajankohtana ei ole velalliselta vireillepanoon oikeuttavaa saatavaa mutta jolle velallisen mahdollinen maksukyvttömyys todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä.

Esimerkki tällaisesta todennäköisestä velkojasta on velallisen velan takaaja. Jos velallinen tulee maksukyvöttömäksi, takaaja joutuu maksuvelvolliseksi velkojaa kohtaan eikä todennäköisesti saa takautumissaatavalleen täyttä suoritusta velalliselta, joten taloudellisen menetyksen riski on yleensä ilmeinen. Myös valtio veronsaajana voi olla paitsi edellisessä jaksossa tarkoitettu velkoja myös todennäköinen velkoja. Vaikka velallisella ei vielä olisi esimerkiksi maksamatta jäänyttä ennakonpidätysvelkaa, uhkaava maksukyvttömyys merkitsee riskiä

siitä, että toiminnan jatkuessa kertyviä ennakonpidätysseurauksia jää suorittamatta, jos velallinen ajautuu maksukyvttömyystilaan. Huolimatta siitä, että jo erääntyneet saatavat toistaiseksi ovat, kenties viivästyneinä, tulleet suoritetuiksi, veroviranomaisella voi siten olla intressi saada uhkaavan maksukyvttömyyden perusteella vireille saneerausmenettely. Samankaltainen tarve voi olla valtion palkkaturvaviranomaisella, joka velallisen tullessa maksukyvöttömäksi joutuisi palkkaturvana suorittamaan työntekijöille mahdollisesti maksamatta jääviä palkkasaatavia.

4.3.4. Menettelyn esteet ja keskeyttämisperusteet

Kuten jaksossa 4.1. on todettu, saneerausmenettely on tarkoitettu parantamaan edellytyksiä elinkelpoisen yritystoiminnan jatkumiselle. Menettelyn vireillepanovaiheessa ei aina voida eikä ole välttämätöntäkään tietää, onko yrityksen toiminta tai osa siitä jatkamiskelpoista, vaan saneerausmenettelyn yhtenä keskeisenä tarkoituksena on juuri edesauttaa yrityksen taloudellisen tilan ja saneerausmahdollisuuksien selvittämistä.

Jos kuitenkin jo saneerausmenettelyn aloittamista koskevaa hakemusta käsiteltäessä käy ilmi, että velallinen on maksukyvvytön ja sellaisessa tilassa, ettei voida olettaa olevan edellytyksiä saada saneerausohjelman avulla aikaan kestävää korjausta tilanteeseen, päätöstä saneerausmenettelyn aloittamisesta ei voitaisi tehdä. Tällöin kysymykseen voi tulla velallisen asettaminen konkurssiin. Mikäli menettelyn jo alettua osoittautuu velallisen olevan mainitunlaisessa saneerauskelvottomassa tilassa, menettely voitaisiin keskeyttää ja velallinen asettaa joko omasta tai velkojan hakemuksesta konkurssiin. Saneerausmenettelyn ja konkurssin suhdetta käsitellään tarkemmin jaksossa 4.4.1.

Vaikka velallinen ei olisi edellä tarkoitettulla tavalla maksukyvvytön, yrityksen taloudellinen tilanne saattaa olla sellainen, että velallisen varat ilmeisesti eivät riittäisi saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Merkittävin tällainen kustannuserä olisi selvittäjälle suoritettava palkkio ja kustannusten korvaus. Jos velallisen varojen ei voida olettaa riittävän näihin kustannuksiin eikä kukaan muu, kuten joku velkojista, sitoudu niistä vastaamaan, menettelyn aloittaminen tai jatka-

minen ei tulisi kysymykseen. Samoin olisi asianlaia, jos on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja. Koska menettelyn aikana syntyvät velat olisivat konkurssissa massavelan asemassa, on kyseisenlaisessa tilanteessa saneerausvelkojen kannalta tärkeää, että saneerausmenettelyä ei aloiteta tai se keskeytetään mahdollisimman pian, jotta velallinen voidaan viipymättä asettaa konkurssiin.

Este saneerausmenettelyn aloittamiselle ja peruste jo aloitetun menettelyn keskeyttämiselle olisi myös se, että on perusteltua syytä olettaa hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena olevan velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan oikeuden loukkaaminen taikka velallisen oikeuden loukkaaminen, esimerkiksi pyrkimys estää tai haitata velallisen liiketoimia saattamalla tämä saneerausmenettelyyn liittyvien rajoitusten alaiseksi. Riippumatta siitä, kuka on hakijana, päätöstä menettelyn aloittamisesta ei voitaisi tehdä ja jo aloitettu menettely voitaisiin siis keskeyttää, jos esiin on tullut seikkoja, joiden perusteella on aihetta epäillä kysymyksessä olevan saneerausmenettelyn väärinkäyttö sille vieraisiin tarkoituksiin.

Menettelyn aloittamisen este ja keskeytysperuste olisi myös se, että on perusteltua syytä olettaa, ettei ole edellytyksiä saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle. Menettelyä ei ole syytä aloittaa tai jatkaa, jos jo ennalta voidaan arvioida sen jäävän tuloksettomaksi. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voidaan mainita, että velallinen kieltäytyy sellaisesta myötävaikutuksesta, joka on välttämätön saneerausjärjestelyjen kannalta, tai että velallisen havaitaan syyllistyneen sellaiseen velallisen rikokseen tai muuhun rikokseen, joka lakiehdotuksen mukaan olisi este saneerausohjelman vahvistamiselle.

4.4. Menettelyn suhde konkurssiin ja selvitystilaan

4.4.1. Suhde konkurssiin

Saneerausmenettelyn suhdetta konkurssiin on perusperiaatteiden osalta jo sivuttu jaksoissa 4.1. ja 4.3.4. Tavoitteena on, että saneerausmenettelyä tai konkurssia koskevien hakemusten perusteella vireille tulevat tapaukset valikoituisivat — joko heti alkuvaiheessa tai, jos se ei ole mahdollista, myöhemmässä vaiheessa —

tarkoituksenmukaisella tavalla näiden eri päämääriä palvelevien menettelyjen kesken. Tämä edellyttää, kuten jaksosta 4.3.4. ilmenee, että saneerausmenettelyä ei aloiteta tai se keskeytetään, jos osoittautuu velallisen olevan sillä tavoin maksukyvytön, että tilanne ei saneerausmenettelyn avulla ole korjattavissa ainakaan pysyvämmiin. Jotta tällainen velallinen olisi mahdollista asettaa konkurssiin ja tapausten oikea valikoituminen saneeraus- ja konkurssi- menettelyn kesken voisi toteutua, on konkurssin edellytyksiä muutettava niin, että maksukyvyttömyydestä sinänsä tehdään yleinen konkurssiin asettamisen peruste. Nykyisessä konkurssisäännössä luetellaan kasuistisesti ja tyhjentävästi tietyt konkurssiperusteeksi kelpaavat tosiseikat. Sääntelyä on jo kauan pidetty epätarkoituksenmukaisena. Koska maksukyvyttömyys ei sellaisenaan ole konkurssiin asettamisen peruste, saneerausmenettelyn ja konkurssin suhteen asianmukaisen järjestämisen kannalta konkurssiperusteiden tarkistaminen on syytä toteuttaa jo tässä yhteydessä eli ennen konkurssilainsäädännön muuta uudistamista. Mainittu lainen konkurssisäännön muutos onkin sisällytetty samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annettavaan hallituksen esitykseen etuoikeuslainsäädännön uudistamisesta.

Saneerausmenettelyn tulee siis väistyä konkurssin tieltä, jos velallisyriitys ei ole saneerauskelvoinen. Kuten jo on todettu, asian tämä puoli ilmenee lakiehdotuksesta niin, saneerauskelvoton maksukyvyttömyystila olisi este saneerausmenettelyn aloittamiselle ja yleensä myös peruste menettelyn keskeyttämiselle.

Toisaalta on yhtä tärkeää, että konkurssi tarvittaessa väistyy saneerausmenettelyn tieltä, mikäli edellytykset saneerausmenettelyn aloittamiselle ovat olemassa. Jos konkurssihakemuksen vireille tultua tehdään hakemus saneerausmenettelystä, edellytykset jälkimmäisen hakemuksen hyväksymiselle olisi tutkittava ennen kuin konkurssiin asettaminen voi tulla kysymykseen. Konkurssi olisi siten mahdollista torjua vielä sitä koskevan hakemuksen vireille tultua, jos edellytykset saneerausmenettelyn aloittamiseen ovat käsillä. Tämä merkitsee samalla sitä, että mahdollisuudet konkurssihakemuksen käyttöön painostustarkoituksessa ja keinona velan perimiseksi heikkenisivät niissä tapauksissa, joissa velallinen ei tosiasiallisesti ole konkurssikypsä.

Saneerausmenettelyn aloittamisen jälkeen konkurssi olisi mahdollinen myös siinä tapauk-

sessä, että velallinen osoittautuu kykenemättömäksi maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyneitä velkoja. Tällaiset velat eivät olisi saneerausvelkoja, ja ne jäisivät saneerausmenettelyyn liittyvän maksu- ja perintäkiellon ulkopuolelle. Mainitunlaisten velkojen maksamatta jääminen voisi siten johtaa konkurssiin samalla tavalla kuin yleensä.

Myös saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen velallinen voisi joutua konkurssiin niin kuin kuka tahansa velallinen. Ennen saneerausohjelman päättymistä alkanut konkurssi merkitsisi saneerausjärjestelyjen epäonnistumista ja johtaisi yleensä saneerausohjelman ja siihen sisältyvien velkajärjestelyjen raukeamiseen. Tämä merkitsee, että myös saneerausvelkojen osalta velkojen oikeudet konkurssissa määräytyisivät ikään kuin saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu. Saneerausohjelman mukaisten velkajärjestelyjen raukeaminen saattaisi olla epätarkoituksenmukaista ja — sekä velallisen että myöhempien velkojen kannalta — kohtuutonta, mikäli velallinen joutuu konkurssiin vasta siinä vaiheessa, kun pääosa saneerausveloista on jo ohjelman mukaisesti suoritettu. Tällaisissa tapauksissa tuomioistuimien voisi esityksen mukaan määrätä, että ohjelma ei konkurssista huolimatta raukea. Tällöin saneerausvelkojat voisivat siis vaatia maksua vain siitä osasta saatavaansa, joka ohjelman mukaan on vielä suoritamatta.

4.4.2. *Mahdollisuus muuttaa konkurssi saneerausmenettelyksi uudistuksen siirtymävaiheessa*

Sen jälkeen, kun velallinen on jo asetettu konkurssiin, ei saneerausmenettelyn aloittaminen enää tulisi kysymykseen. Uudistuksen voimaantulovaiheesta tästä periaatteesta poikkeaminen on kuitenkin katsottu perustelluksi. Jos velallinen on ennen yrityksen saneerausta koskevan lain voimaantuloa asetettu konkurssiin, olisi esityksen mukaan tietyin edellytyksin vielä mahdollista siirtyä uuden lain voimaan tultua konkurssimenettelystä saneerausmenettelyyn. Päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta voitaisiin tehdä, jos sitä koskeva hakemus tehdään ennen kuin velallisen omaisuutta on merkittävässä määrin muutettu rahaksi ja viimeistään ennen konkurssituomion julistamista. Tällainen siirtymävaiheen poikkeusjärjestely on katsottu tarpeelliseksi erityisesti sen vuoksi, että ennen

saneerauslain voimaantuloa saattaa esiintyä tapauksia, joissa velkoja katsoo omien etujensa kannalta parhaaksi saada velallinen asetetuksi konkurssiin ennen kuin mahdollisuus saneerausmenettelyyn on velallisen käytettävissä. Edellä kuvatulla siirtymäsäännöksellä voidaan jossakin määrin pienentää sitä vaaraa, että tarpeettomia konkurssseja käynnistetään nyt esitetyn uudistuksen vaikutusten välttämiseksi.

4.4.3. *Yritysvaarallisuuden luovutus kokonaisuutena*

Käytännössä on melko tavallista, että velallisyrittäjän varallisuus tai osa siitä konkurssin yhteydessä luovutetaan yhtenä kokonaisuutena toiselle, joko ennestään olemassaolevalle tai vartavasten perustetulle yritykselle. Konkurssi-velkojat saavat tällöin suorituksen kauppahinnasta. Kysymyksessä on yksi tapa realisoida konkurssipesän varat.

Toiselta puolen voidaan sanoa, että kysymyksessä on yksi tapa saneerata yritys: sen varallisuus tai ainakin osa siitä säilyy yhtenä kokonaisuutena ja toiminta jatkuu, kun taas velat — lukuunottamatta kyseistä varallisuutta rasittavia vakuusvelkoja — eivät siirry, vaan tulevat suoritetuiksi siltä osin kauppahintaa konkurssikustannusten jälkeen riittää loppuosan jäädessä velkojen vahingoksi. Tämän vuoksi herää kysymys, mikä on saneerausmenettelyn ja konkurssimenettelyn suhde yritysvaarallisuuden luovutustilanteiden kannalta.

Yrityksen saneerausta koskeva ehdotettu säännöstö on laadittu ensisijaisesti pitäen silmällä alkuperäisen velallisyrittäjän saneerausta. Mikäli jo ensi vaiheessa eli saneerausmenettelyn aloittamisesta päätettäessä voidaan pitää ilmeisenä tai todennäköisenä, että alkuperäinen velallinen ei ole saneerauskelpoinen, vaan että ainoa mahdollisuus on luovuttaa yrityksen varat toiselle joko kokonaisuutena tai muuttaa ne rahaksi muulla tavoin, tämä voi periaatteessa tapahtua yhtä hyvin konkurssimenettelyn puitteissa. Toisaalta ei voida olettaa eikä ole myöskään tarpeen lähteä siitä, että jo saneerausmenettelyn vireille tullessa pitäisi kyetä tekemään selkeä arvio siitä, minkälaiset vaihtoehdot voivat tulla kysymykseen velallisyrittäjän tilanteen ratkaisemiseksi. Saneerausmenettely voi olla perusteltua käynnistää juuri siinä tarkoituksessa, että saadaan tilaisuus perusteellisesti selvittää yrityksen taloudellinen asema ja

tarjolla olevat mahdollisuudet. Lakiehdotuksen mukaan ei olisi estettä sille, että jos menettelyn aikana havaitaan ainoaksi tai parhaaksi vaihtoehdoksi luovuttaa yrityksen varat tai osa niistä toiselle, menettelyä voitaisiin jatkaa ja toteuttaa yrityksen varallisuuden luovutus saneerausohjelman avulla. Vaikka tällöin onkin kysymys velallisen varallisuuden rahaksi muuttamisesta, ei olisi mielekäästä, että saneerausmenettely olisi mainitunlaisessa tilanteessa keskeytettävä ja ryhdyttävä sen sijasta konkurssimenettelyyn.

Esityksen mukaan olisi siten mahdollista, että saneerausohjelmassa päädytään yrityksen varallisuuden tai sen osan luovutukseen yhtenä kokonaisuutena, jolloin luovutushinta voidaan käyttää ohjelmassa määrättävällä tavalla joko velkojille tuleviin suorituksiin tai kenties — osaluovutuksen tapauksessa — jäljelle jäävän toiminnan edellytysten parantamiseen.

Yrityksen varallisuuden tai sen osan luovutus saattaa toisinaan olla ainoa tai paras tapa turvata toiminnan jatkuminen. Toisaalta tällaisiin luovutuksiin saattaa liittyä velkojen suojan kannalta kyseenalaisia piirteitä tai suoranaisia väärinkäytöksiä. Jos yrityksen varallisuus luovutetaan toiselle mutta velat jäävät, on ilmeistä, että toimenpide vahingoittaa velkoja, mikäli luovutuksesta saatava vastike alittaa luovutetun varallisuuskokonaisuuden todellisen arvon. Etenkin silloin, kun kyseisenlaiselle yritysvaarallisuudelle ei ole suurta kysyntää, jonka pohjalta varallisuuden markkina-arvo olisi selvitettävissä, saattaa olla vaikeaa tai lähes mahdotonta määritellä, mikä on varallisuuden "oikea" arvo ja milloin luovutusta voidaan pitää alihintaisena. Tämä lisää velkojen kannalta kyseenalaisten toimien vaaraa.

Konkurssia tai saneerausmenettelyä edeltäviin velkoja vahingoittaviin luovutuksiin voidaan puuttua takaisinsaantisaännösten nojalla, mikä lisäksi kysymyksessä saattaa olla velallisen rikoksena rangaistava teko. Näihin luovutustilanteisiin ja niiden aiheuttamiin ongelmiin ei tässä esityksessä puututa.

Saneerausmenettelyn yhteydessä tapahtuvien luovutusten osalta velkojen suojaa toteutuu saneerausohjelman sisällölle, käsittelylle ja vahvistamiselle asetettujen vaatimusten kautta: saneerausohjelmaehdotuksen tulee sisältää tarpeellinen selvitys kaavailusta yrityksen tai sen osan luovutuksesta; kaikki velkojat saavat osallistua ohjelmaehdotuksen käsittelyyn ja sen vahvistamista koskevaan päätöksentekoon; oh-

jelman vahvistaminen edellyttää pääsääntöisesti velkojaryhmien enemmistön kannatusta ja vastustavien velkojen suojaksi on olemassa tietyt ohjelman sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset. Koska yrityksen tai sen osan luovutuksen yhteydessä kysymys luovutushinnan määrittämisestä on ratkaisevan tärkeä ja samalla usein vaikea, on katsottu velkojen suojan kannalta aiheelliseksi sisällyttää saneerausohjelman vahvistamisedellytyksiin näitä tilanteita varten erityissäännös, jonka mukaan ohjelmaehdotusta ei voitaisi vahvistaa, jos joku ohjelmaehdotusta vastaan äänestäneistä velkojista saattaa todennäköiseksi, että toisenlainen menettelytapa johtaisi velkojen kannalta taloudellisesti edullisempaan tulokseen. Tällainen erityissäännös on tarpeen myös sen vuoksi, että muiden kuin vakuusvelkojen osalta vähimmäissuojan yleisenä kriteerinä on se, mitä kyseisille velkojille olisi kertynyt konkurssissa. Koska yrityksen tai sen osan luovutus kokonaisuutena on mahdollista myös konkurssissa, mainitun säännöksen soveltaminen voisi aiheuttaa soveltamisvaikeuksia eikä siten yksin anna velkojille riittävää suojaa.

Konkurssissa tapahtuviin yrityksen tai sen osan luovutuksiin liittyy niin ikään eräitä ongelmia, joihin on syytä puuttua samanaikaisesti saneerausmenettelyä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisen kanssa. Velkojen suojaa silmällä pitäen on näet tärkeää, ettei yrityksen tai sen osan luovutuksen oikeudellisissa edellytyksissä yhtäältä saneerausmenettelyssä ja toisaalta konkurssissa ole sellaisia olennaisia eroja, jotka voisivat olla omiaan vaikuttamaan menettelyvaihtoehtojen valintaan velkojen kannalta vahingollisella tai kyseenalaisella tavalla. Konkurssissa elinkeinotoimintaan kuuluvan irtaimen omaisuuden myyminen muuten kuin julkisella huutokaupalla edellyttää, että velkojainkokouksessa yksinkertainen — saatavien suuruuden mukaan laskettava — enemmistö sitä kannattaa. Riski siitä, että yrityksen tai sen osan luovutusta konkurssin kautta pyritään tietoisesti käyttämään velkoja vahingoittavalla tavalla tai että lopputulos tosiasiallisesti muodostuu velkojen kannalta epäedulliseksi, on tyypillisesti suurin silloin, kun luovutuksensaajana on joko velallisen, velallisyrittäjän omistajan tai merkittävän velkojan lähipiiriin kuuluva taho. Tämän vuoksi etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen on, muiden konkurssisäännön muutosehdotusten ohella, sisällytetty säännökset,

joiden mukaan päätöksenteko konkurssivelallisen varallisuuden tai sen osan luovutuksesta yhtenä kokonaisuutena edellyttäisi mainitunlaisissa tapauksissa saatavien määrän mukaista enemmistöä sekä etuoikeutettujen velkojen keskuudessa että tavallisten velkojen keskuudessa. Lisäksi lakiin otettaisiin erityinen jääviyssäännös sen tilanteen varalta, että merkittävä konkurssivelkoja on lupautunut rahoittamaan luovutuksensaajaa huomattavassa määrin.

4.4.4. Suhde selvitystilaan

Selvitystila on yleensä yhtiön purkamista edeltävä vaihe. Yhtiön omistajien vapaaehtoinen taikka yhtiöjärjestykseen tai -sopimukseen perustuva päätös yhtiön asettamisesta selvitystilaan merkitsee siten, että yhtiö on tarkoitus purkaa ja sen toiminta lopettaa. Tällöin ei ole mielekästä, että kesken selvitystilan voitaisiin saada vireille saneerausmenettely, joka tähtää toiminnan jatkamisedellytysten turvaamiseen. Selvitystilaa ja saneerausmenettelyn tarkoituksiperät ovat siis sillä tavoin ristiriidassa keskenään, että selvitystilassa oleva yhtiö ei esityksen mukaan voisi tulla saneerausmenettelyn kohteeksi. Jos yhtiön omistajat muuttavat mieltä, olisi ensin tehtävä päätös selvitystilan lopettamisesta. Vasta sen jälkeen saneerausmenettelyn aloittaminen voisi tulla kysymykseen.

Osakeyhtiölain pakkoselvitystilaa koskevien säännösten suhde saneerausmenettelyyn on kuitenkin ongelma sinänsä. Jos syntyy tilanne, jossa yhtiön oma pääoma on käynyt niin vähiin, että se on pienempi kuin kolmasosa osakepääomasta, hallituksen on kutsuttava koolle yhtiökokous käsittelemään yhtiön asettamista selvitystilaan (niin sanottu ensimmäinen yhtiökokous). Sen jälkeen yhtiöllä on käytettävissään tietty aika, jonka kuluessa yhtiön taloudellinen tila voidaan pyrkiä korjaamaan. Jos tämän määräajan kuluessa ei saavuteta tilannetta, jossa oma pääoma on vähintään puolet osakepääomasta, yhtiökokouksen on asetettava yhtiö selvitystilaan (niin sanottu toinen yhtiökokous). Pakkoselvitystilasäännöksiin sisältyy näin ollen tietty ajanjakso saneerausmenettelyä varten. Säännöksillä on siten on siten saman kaltainen tarkoituksiperä kuin saneerausmenettelyllä. Tämän vuoksi on katsottu asianmukaiseksi, että saneerausmenettelyn aloittaminen syrjäyttäisi velvollisuuden

asettaa yhtiö selvitystilaan. Vaikka yhtiön taloudellinen tila olisi sellainen, että yhtiö olisi niin sanotussa toisessa yhtiökokouksessa asetettava selvitystilaan, tällaista velvollisuutta ei siten olisi, jos kyseiseen ajankohtaan mennessä on aloitettu saneerausmenettely tai sitä koskeva hakemus tehdään viimeistään silloin, kun päätös selvitystilaan asettamisesta olisi tehtävä, ja hakemus johtaa saneerausmenettelyn aloittamiseen.

Osakeyhtiössä saattaisi syntyä myös sellainen tilanne, että saneerausmenettely on aloitettu hallituksen tekemän hakemuksen perusteella, mutta yhtiökokous tekee päätöksen yhtiön asettamisesta selvitystilaan. Tällöin saneerausmenettely ja sen oikeusvaikutukset lakkaisivat.

4.5. Menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset

4.5.1. Yleistä menettelyn aloittamisen vaikutuksista velkojen asemaan

4.5.1.1. Saneerausvelat

Saneerausmenettelyn piiriin kuuluvia velkoja eli saneerausvelkoja olisivat velat, jotka ovat syntyneet ennen menettelyn aloittamista koskevaa päätöstä. Tällaisia velkoja koskisi menettelyn aloittamisesta seuraava maksu- ja perintäkielto, ja kyseiset velat tulisivat saneerausohjelmassa määrättävien velkajärjestelyjen piiriin.

Ratkaisevaa olisi se, onko velan peruste syntynyt ennen menettelyn alkamista. Merkitystä ei sitä vastoin olisi esimerkiksi sillä, onko velka erääntynyt vai ei.

Kuten jaksosta 4.1. on jo ilmennyt, saneerausvelkoja olisivat kaikenlaiset ennen menettelyn alkamista syntyneet velat. Myös sellaiset velat, joista velkojalla on vakuus, kuuluisivat siten saneerausvelkoihin.

Velallisen perustaman eläkesäätiön vastuuvajausta ei pidettäisi saneerausvelkana. Eläkesäätiön vastuuvajaus muodostuu säätiön kulloisenkin eläkevastuun ja sen katteena olevan omaisuuden erotuksesta. Jos vastuuvajausta pidettäisiin säätiön perustaneen yrityksen saneerausvelkana, tämä saattaisi johtaa siihen, että eläkesäätiö tulisi kyvyttömäksi maksamaan eläkkeitä ja jouduttaisiin asettamaan selvitystilaan. Tämän vuoksi eläkesäätiön vastuuvajausta ei saneerausmenettelyssä luettaisi saneerausvelkoihin. Tämä merkitsee, että kanatusmaksut säätiölle voitaisiin maksaa saneerausvelkojen tavoin.

rausmenettelyn estämättä ja että saneerausmenettely ei vaikuttaisi säätiön vastuuvajauksen kattamista koskeviin velallisyhtymien velvollisuuksiin tai niiden täyttämiseen. Mainitut velvoitteet eivät siis voisi saneerausmenettelyssä olla lakiehdotuksessa tarkoitettujen velkajärjestelyjen kohteena.

Velallisen ollessa yhtiö saneerausvelkoja olisivat luonnollisesti ainoastaan yhtiön velat. Henkilökohtaisesti vastuunalaisten yhtiömiesten yksityiset velat eivät kuuluisi saneerausmenettelyn piiriin. Jos taas velallisena on yksityinen elinkeinonharjoittaja, saneerausvelkoja olisivat kaikki hänen velkansa riippumatta siitä, liittyvätkö ne yritystoimintaan vai velallisen yksityistalouteen.

Velkojan vireillepano-oikeutta arvioitaessa vaadittaisiin, että velkojan saatava on perusteeltaan ja määrältään selvä (ks. edellä jakso 4.3.2.). Aloitettussa menettelyssä tällä rajoituksella sitä vastoin ei olisi merkitystä. Saneerausvelkoina pidettäisiin myös sellaisia velkoja, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riitainen taikka muusta syystä epäselvä. Menettelyn yhteydessä asianosaisille varattaisiin tilaisuus ilmoitettujen velkojen riitauttamiseen. Mikäli riitautusten perusteella esiin tulevia kysymyksiä ei voida tutkia ja ratkaista saneerausmenettelyn yhteydessä, ne olisi tarvittaessa ohjattava erilliseen oikeudenkäyntiin. Tiettyä velkaa koskeva riita saattaa luonnollisesti olla vireillä ennestäänkin. Jos kysymys velan perusteesta tai lopullisesta määrästä ei selviä siihen mennessä, kun saneerausohjelman ja velkajärjestelyjen sisällöstä päätetään, tuomioistuimen olisi määrättävä, minkä suuruisena mainitunlainen velka on otettava huomioon saneerausohjelmassa ja siitä äänestettäessä. Jos velan määrä myöhemmin vahvistetaan tätä suuremmaksi, saneerausohjelmaa voitaisiin velkojan vaatimuksesta muuttaa sikäli kuin velan lopullinen määrä vaikuttaa velkajärjestelyn sisältöön. Jos taas velan lopullinen määrä vahvistetaan pienemmäksi kuin saneerausohjelmassa huomioon otettu määrä, tämä seikka tietenkin vähentäisi velallisen maksuvelvollisuutta.

4.5.1.2. Vakuusvelkojen erityisasema

Vakuusvelalla tarkoitetaan lakiehdotuksessa sellaista velkaa, jonka vakuudeksi velkojalla on esinevakuusoikeus velalliselle kuuluvaan tai velallisen hallinnassa olevaan omaisuuteen, siltä

osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt turvaamaan velkojan saatavan. Esinevakuusoikeuksia ovat ennen muuta omistus- tai panttioikeuteen perustuvat vakuusoikeudet. Panttioikeuden kohteena voi olla joko irtain tai kiinteä omaisuus.

Tavallisimpia esimerkkejä omistukseen perustuvalla vakuudella turvatuista veloista ovat osamaksukauppaan tai leasing-sopimukseen perustuvat velat. Panttioikeudella turvatuista veloista tyypillisimpiä ovat puolestaan sellaiset velat, joiden vakuus perustuu kiinnitykseen. Kysymyksessä voi olla kiinteistökiinnitys tai niin sanottu laitoskiinnitys, jonka kohteena on vuokraoikeus kiinteistöön sekä kiinteistöllä olevaan rakennukseen, taikka yrityskiinnitys, jonka kohteena on velallisen elinkeinotoimintaan kuuluva irtain omaisuus yrityskiinnityslaista (634/84) tarkemmin ilmenevässä laajuudessa. Tavallisia panttioikeuden kohteita ovat myös arvopaperit, kuten osakkeet, sekä arvo-osuudet. Myös saatava voi olla panttioikeuden kohteena. Esimerkiksi niin sanottu factoring-rahoitus perustuu usein velallisen laskusaatavien käyttöön vakuutena.

Velkaa, josta velkojalla on edellä tarkoitettu vakuus, pidettäisiin vakuusvelkana vain siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkamisajankohtana riittäisi kattamaan velkojan saatavan realisointikulujen ja mahdollisten paremmalla etuoikeudella suoritettavien saatavien vähentämisen jälkeen. Jos vakuuden arvo ei riitä kattamaan velkojan saatavaa kokonaisuudessaan, vakuuden arvon ylittävä osuus olisi tavallista saneerausvelkaa.

Arvioitaessa, miltä osin tietty velka on vakuusvelkaa, olisi siis pidettävä silmällä vakuuden arvoa menettelyn alkaessa. Eräissä lausunnoissa on asetettu kyseenalaiseksi se, että vakuuden arvon mahdollista muuttumista menettelyn aikana ei otettaisi huomioon. Tähän on päädytty, koska saneerausohjelman ja siihen sisältyvien velkajärjestelyjen valmisteleminen edellyttää tiettyjen lähtökohtatietojen käsillä oloa. Näihin kuuluvat keskeisenä tekijänä vakuuksien arvot. Niiden määrittäminen on usein vaikea tehtävä. Ongelmia olisi omiaan lisäämään se, että mahdolliset menettelyn aikana tapahtuvat arvon muutokset olisi otettava huomioon. On pelättävissä, että tämä voisi lisätä vakuuksien arvon määrittelyyn liittyviä riitaisuuksia ja hankaloittaa saneerausohjelman laatimista. Joka tapauksessa olisi välttämätöntä asettaa takaraja arvon muutosten huomioon

ottamiselle. Saneerausmenettelyn etenemistä silmällä pitäen tällainen takaraja olisi se ajankohta, jolloin asianosaisten on esitettävä lausumansa ohjelmaehdotuksesta. Menettelyn alkamisen ja mainitun ajankohdan välinen aika olisi yleensä enintään muutamia kuukausia. Esimerkiksi käyttöomaisuuden arvoissa ei yleensä tapahdu kovin olennaisia muutoksia tällaisella aikavälillä, joskin poikkeuksellisten olojen vallitessa tilanne luonnollisesti voi olla toisenlainen. Kun monien omaisuuslajien kohdalla vakuuden arvon yksiselitteisen tarkka määrittäminen on joka tapauksessa vaikeaa tai suorastaan mahdotonta, ei ole katsottu aiheelliseksi tuoda saneerausmenettelyyn sitä lisähankaluutta, jonka mahdollisuus vedota menettelyn alkamisen jälkeisiin arvon muutoksiin voisi aikaansaada.

Vakuuden tarkoituksena on turvata se, että velkoja saa maksun saatavastaan. Esinevakuus-oikeuksien osalta turva perustuu siihen, että jos velallinen ei täytä maksuvelvollisuuttaan, velkoja voi saada vakuusoikeuden kohteen muutettua rahaksi ja hankkia suorituksen sitä kautta. Tämä oikeus vakuusvelkojalla on myös konkurssin yhteydessä (niin sanottu separatisiasema). Kuten jaksossa 4.1. on todettu, saneerausmenettelyn kannalta on ratkaisevan tärkeää, että kenelläkään velkojista ei ole tällaista erityisasemaa eli mahdollisuutta toteuttaa oma oikeutensa saneerausmenettelystä riippumatta. Tällainen oikeus veisi helposti edellytykset saneerausjärjestelyiltä, koska yrityksen käytössä olevan varallisuuden säilyminen toimivana kokonaisuutena ei olisi turvattu. Lisäksi realisointioikeuden olemassaolo antaisi vakuusvelkojille muita suuremman vaikutusvallan saneerausjärjestelyjen sisältöön.

Koska saneerausmenettelyssä olisi välttämätöntä rajoittaa vakuusvelkojan oikeutta käyttää hyväkseen vakuuden arvoa muuttamalla vakuusoikeuden kohde rahaksi, on vakuusvelkojan asema muuten järjestettävä niin, että hänen oikeutensa tulee taloudellisesti riittävän turvatuksi sekä menettelyn aikana että saneerausohjelman mukaisissa velkajärjestelyissä. Tämän vuoksi lakiehdotus sisältää useita vakuusvelkoja koskevia erityissäännöksiä.

Vakuusvelkojen erityisasemaa *velkajärjestelyissä* käsitellään jäljempänä jaksossa 4.11.2.

Menettelyn aikana vakuusvelat olisivat erityisasemassa kahdessa suhteessa. Ensinnäkin vakuusvelkojalla olisi maksukiellon estämättä oikeus saada maksu menettelyn alkamisen jäl-

keen erääntyvistä koroista ja muista velan ehtojen mukaisista luottokustannuksista. Tämä merkitsee, että velkojalle ei aiheutuisi vahinkoa korkomenetysten muodossa siinäkään tapauksessa, että saneeraus epäonnistuu eikä vakuuden arvo riittäisi kattamaan vakuuden realisointimahdollisuuden lykkäytymisen vuoksi syntyneitä korkosaatavia menettelyn kestoajalta. Toiseksi vakuusvelkojalla olisi oikeus korvaukseen sellaisesta vakuusomaisuuden arvon alenemisesta, joka johtuu esineen käyttämisestä velallisen toiminnassa perintäkiellon voimassaoloaikana. Tämä turvaa vakuusvelkojaa sen varalta, että saneerausmenettely ei onnistu, vaan joudutaan jossakin vaiheessa keskeyttämään, jolloin vakuuden realisointi voi tulla ajankohtaiseksi. Tällöin velkojalle ei aiheutuisi vahinkoa sen vuoksi, että vakuusomaisuuden käyttö menettelyn alkamisen jälkeen on alen-
tanut omaisuuden realisointiarvoa.

Jos kysymyksessä on leasing-sopimus, velkojalla olisi oikeus saada maksu menettelyn jälkeiseen aikaan kohdistuvista vuokrista kokonaisuudessaan, edellyttäen että sopimussuhde jatkuu. Tämä perustuu siihen, että luottosuhde liittyy kiinteästi nimenomaan sopimuksen kohteena olevaan omaisuuteen, jonka luotonantaja on hankkinut omistukseensa vartavasten kyseisen luotonsaajan tarpeeseen.

Saneerausmenettelyn alkaminen antaisi velalliselle oikeuden irtisanoa vakuusvelkaa koskeva sitoumus tai sopimus velan ennenaikaiseksi maksamiseksi. Oikeus velan ennenaikaiseen maksamiseen tekisi mahdolliseksi sen, että entinen vakuusvelka menettelyn vireillä ollessa korvataan uudella luotolla. Tämä saattaa olla tarkoituksenmukaista, jos uutta luottoa on saatavissa aikaisempaa edullisemmin ehdoin. Menettelyn aikana maksettavaksi tulevia korkoja voitaisiin tällä tavoin saada vähenemään.

Eräissä tapauksissa tuomioistuimien voisi velkojan vaatimuksesta myöntää tälle luvan vakuus-oikeuden kohteen rahaksi muuttamiseen tai takaisinottoon. Tämä tulisi kysymykseen, jos on ilmeistä, että omaisuuden säilyminen velallisella ei ole tarpeen saneerausjärjestelyjen kannalta taikka velallisen tai hänen perheenjäsenensä kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi. Lupa vakuusesineen rahaksi muuttoon tai takaisinottoon voisi tulla kysymykseen myös, jos edellä tarkoitettujen korkojen tai muiden luottokustannusten suoritus, vakuuden arvon alenemisesta suoritettava

korvaus taikka omaisuuden vakuuttamisvelvollisuus laiminlyödyään.

4.5.1.3. Eräiden muiden velkojen erityisasema

Tiettyt velat, jotka lähtökohtaisesti kuuluvat saneerausvelkoihin, olisivat erityisasemassa sillä tavoin, että ne joko olisi maksettava tai voitaisiin maksaa menettelyyn kytkeytyvien rajoitusten estämättä.

Työntekijöiden maksamatta olevat palkat menettelyn alkamista edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta olisi suoritettava yleisestä maksukiellosta huolimatta. Tämä poikkeus on sopusoinnussa sen muun muassa palkkaturvajärjestelmän taustalla olevan periaatteen kanssa, että työntekijöille, joiden toimeentulo riippuu palkkatuloista, ei pidä aiheutua saamatta jäävien palkkojen muodossa vahinkoa työnantajan taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Maksukiellon ulottuminen viimeaikaisiin palkkasaataviin olisi myös omiaan vähentämään työntekijöiden halukkuutta jatkaa työskentelyä velallisen palveluksessa. Toiminnan jatkumisen kannalta on olennaista, että tässä suhteessa ei synny tarpeettomia häiriöitä. Käytännössä mainittu poikkeussäännös koskisi lähinnä menettelyn alkaessa erääntymättä olevia palkkasaatavia. Työntekijöiden palkat kuuluvat niihin menoihin, joita ei maksuvaikeuksissakaan yleensä voi jättää maksamatta. Jos erääntyneitä palkkasaatavia on yrityksessä maksamatta, on sen vuoksi epätodennäköistä, että työnantajan taloudellinen tila tästä huolimatta olisi sellainen, että saneerausmenettelylle ylipäänsä olisi edellytyksiä.

Työntekijöiden lomapalkat ja lomakorvaukset olisi niin ikään maksettava normaalisti siltäkin osin kuin oikeus niihin on kertynyt menettelyä edeltävänä aikana. Tässäkään suhteessa menettelyn alkaminen ei siten vaikuttaisi työntekijöiden asemaan.

Maksukiellon estämättä voitaisiin myös jatkaa luotollisen maksuliikennetilin ylläpitämistä, vaikka se merkitsee, että tilille tulevat, velalliselle osoitetut maksut pienentävät pankilla menettelyn alkaessa ollutta, kyseiseen tiliin liittyvää saatavaa. Niin ikään voitaisiin suorittaa maksu sellaisesta velallisen hankkimasta ja hänen tavanomaiseen toimintaansa tarvittavasta omaisuudesta, jonka hallinta on menettelyn alkaessa luovuttamatta velalliselle.

Edellä mainittujen poikkeusten tarkoitukse-

na on se, että maksukiello ei aiheuta tarpeetonta häiriötä velallisen normaalin toiminnan jatkumiselle. Muunkinlaisiin syihin perustuvia poikkeuksia olisi.

Maksukiellosta huolimatta velallisen olisi maksettava lapselle suoritettava, sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen tai tuomioistuimen päätöksen mukainen elatusapu siltä osin kuin sillä olisi etuoikeus ulosotossa. Kytkeä etuoikeuteen merkitsee, että kyseinen poikkeus koskisi viimeksi kuluneen vuoden aikana erääntyneitä maksamatta olevia määrällisiä elatusapueriä.

Harkinnanvaraisempi poikkeus koskisi niin sanottuja pienvelkoja. Selvittäjän päätöksellä voitaisiin maksukiellon estämättä suorittaa maksu velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, mikäli se menettelyn kannalta on tarkoituksenmukaista. Pienten velkojen käsittelystä normaaleina saneerausvelkoina aiheutuisi menettelyssä hallinnollisia hankaluuksia ja kustannuksia, jotka eivät ole järkevässä suhteessa velkojen taloudelliseen merkitykseen. Sen vuoksi on perusteltua, että esimerkiksi pienet laskusaatavat voitaisiin maksaa täysimääräisesti, jonka jälkeen niitä ei enää tarvitsisi ottaa huomioon. Muiden velkojen kannalta tällaista poikkeusta voidaan pitää hyväksyttävänä, koska velkojen määrän pieneneminen tehostaa ja keventää menettelyn kulkua, edellyttäen että maksettavien pienvelkojen yhteismäärä ei muodostu muihin velkoihin nähden suhteettoman suureksi.

Tiettyissä olosuhteissa erityisasemassa olisivat myös velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset. Jos velallisyhteisellä on takaisinlainaukseen perustuvaa velkaa eläkesäätiölleen, lainan lyhennyksiä koskeva maksukiello saattaisi vaarantaa eläkesäätiön maksuvalmiuden ja johtaa siihen, että työntekijöille suoritettavat lisäeläkkeet jäisivät maksamatta. Mainitunlaisen eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennykset voitaisiin tämän vuoksi suorittaa maksukiellon estämättä, mikäli se on välttämättömyyden säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi. — Velkajärjestelyssä eläkesäätiöltä otetuilla lainoilla ei olisi erityisasemaa. Niitä koskisivat samat vähimmäissuojasäännökset kuin muunkinlaisia velkoja, eli velan asema riippuisi siitä, onko se vakuusvelkaa vai tavallista velkaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa velkojalla olisi oikeus vähintään samanarvoiseen jako-osuuteen kuin konkurssissa.

4.5.1.4. Menettelyn alkamisen jälkeen syntyneiden velkojen asema

Menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät velat eivät olisi saneerausvelkoja. Maksu- ja perintäkielto ei koskisi tällaisia velkoja, eivätkä ne tulisi saneerausohjelman velkajärjestelyjen piiriin. Esimerkiksi tavanomaiseen liiketoimintaan liittyvät juoksevat menot, kuten menettelyn aikana syntyvät palkka- ja vuokramenot sekä tavaratilaukset, olisi siten maksettava kuten yleensäkin. Velallisen määräysvaltaa koskevien rajoitusten vuoksi menettelyn aikana voisi syntyä uutta velkaa vain sikäli kuin se liittyy yrityksen normaaliin toimintaan tai perustuu selvittäjän suostumukseen.

Saneerauksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että yrityksen toiminta voi menettelyn alkamisen jälkeen jatkua mahdollisimman häiriöttömästi, kunnes saneerausjärjestelyjen edellyttämien muutosten toteuttaminen tulee ajan-kohtaiseksi. Jotta liikesuhteet esimerkiksi tavarrantoimittajiin voisivat jatkua tai niitä voisi syntyä ilman erityisiä vaikeuksia, sopimus- kumppaneiden on voitava saada riittävä varmuus siitä, että velallisen kanssa tehtäviin sopimuksiin liittyvä taloudellinen riski ei ole liian suuri. Tällaisen luottamuksen edistämiseksi menettelyn aikana syntyneet velat on tarkoitettu turvata konkurssiriskin varalta säännöksellä, jonka mukaan tällaiset velat olisivat velallisen mahdollisessa konkurssissa samanlaisessa asemassa kuin massavelat, eli ne olisi konkurs- sipesän velkojen tavoin maksettava ennen muita velkoja. Tämä erityisasema menettelyn jäl- keen syntyneillä veloilla olisi kuitenkin vain konkurssissa, joka alkaa ennen saneerausohjel- man päättymistä tai, jos menettely päättyy ilman ohjelman vahvistamista, tietyn määrä- ajan kuluessa menettelyn lakkaamisesta.

Kuten jaksossa 4.3.4. on todettu, saneeraus- menettelyä ei voitaisi aloittaa ja jo aloitettu menettely olisi keskeytettävä, jos on todennä- köistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyneitä velko- ja.

Saneerausmenettelyn onnistumismahdolli- suuksien kannalta saattaa liikesuhteiden jatku- misen ohella olla ratkaisevan tärkeää, että menettelyn alkamisen jälkeen voidaan saada toiminnan jatkamisen kannalta välttämätöntä lisärahoitusta yrityksen maksuvalmiuden tur- vaamiseksi. Rahoitusmahdollisuuksien turvaa- miseksi lakiehdotukseen on otettu säännös,

jonka mukaan tuomioistuin voisi määrätä, että tietyllä menettelyn aikana otettavalla luotolla on oleva sama tai parempi etuoikeus luoton vakuudeksi asetettavaan velallisen omaisuuteen kuin saneerausvelalla, josta kyseinen omaisuus ennestään on vakuutena. Määräyksen antami- nen voisi tulla kysymykseen, jos mainitunlainen etuoikeusjärjestely on välttämätön menettelyn aikana tarvittavan rahoituksen saamiseksi eikä olennaisesti loukkaa niiden velkojen etua, joi- den etuoikeusasema järjestelyn vuoksi heik- kenisi. Mainitunlainen järjestely ei myöskään vaikuttaisi kyseisten velkojen asemaan vakuus- velkojina. Uuden luoton osuus vakuuden ar- vosta ei siten pienentäisi sitä määrää, jonka osalta heikompaan etuoikeusasemaan joutuvaa saneerausvelkaa on pidettävä vakuusvelkana.

4.5.2. Maksu- ja perintäkiellon sisältö

Kuten jaksossa 4.1. on jo todettu, tuomiois- tuimen päätös saneerausmenettelyn aloittami- sesta aikaansaisi saneerausvelkoja koskevan maksu- ja perintäkiellon. Kiellon piiriin kuu- luisivat kaikenlaiset saneerausvelat, mukaan lukien vakuusvelat. Tietynlaisten velkojen osal- ta olisi kuitenkin poikkeuksia. Niitä on käsi- teltä jaksossa 4.5.1.3. Vakuusvelat olisivat eri- tyisasemassa siltä osin, että niistä olisi menet- telyn aikanakin maksettava korot ja luottokus- tannukset (ks. edellä jakso 4.5.1.2.).

Mainittuja poikkeuksia lukuunottamatta ve- lallinen ei menettelyn alettua saisi maksaa saneerausvelkaa eikä asettaa siitä vakuutta. Vastoin kieltoa suoritettu maksu tai asetettu vakuus peräytyisi. Menettelyn alkaminen kes- keyttäisi viivästyskoron kertymisen.

Saneerausvelan velkoja ei saisi menettelyn alettua kohdistaa velalliseen viivästysseu- raamuksia, perintätoimia eikä toimia velan maksun turvaamiseksi. Velkoja ei esimerkiksi saisi irtisanoa velkaa, saattaa voimaan erään- tymisehtoa tai purkaa velan perustana olevaa sopimusta. Vakuusvelkoja ei voisi ryhtyä toi- menpiteisiin vakuuden realisoimiseksi tai va- kuusesineen takaisin ottamiseksi. Jo aloitetut tällaiset toimet olisi keskeytettävä.

Myös velan kuittaus olisi kielletty. Velkoja ei siten voisi käyttää velallisen saatavaa häneltä oman saatavansa kuittaukseen. Eräät lausun- nonantajat, ennen muuta Suomen Pankkiyhdis- tys, ovat katsooneet, että kuittauksen tulisi olla mahdollista maksu- ja perintäkiellon estämättä.

Tällaista poikkeusta ei kuitenkaan ole katsottu perustelluksi. Kuittauksen salliminen merkitsisi, että kuittaukseen oikeutettu velkoja olisi maksunsaantioikeuden suhteen kaikkia muita velkojia paremmassa asemassa. Tällaiselle kuittausvelkojen erityiskohtelulle ei ole katsottu olevan riittäviä asiallisia perusteita. Jos maksun saaminen kuittauksella olisi saneerausmenettelyn aikana mahdollista, tämä voisi päinvastoin aiheuttaa merkittäviä ongelmia, koska tarkoituksena on, että velallisyriksen toiminta menettelyn aikana jatkuisi mahdollisimman häiriöttömästi. Esimerkiksi pankin kuittausoikeus voisi käytännössä johtaa siihen, että velallisyriksitys kuittauksen vuoksi menettäisi käyttövaransa ja joutuisi tämän vuoksi koko saneerausyrityksen vaarantavaan maksuvalmiuskriisiin. Saneerausmenettelyn tarkoitus poikkeaa konkurssista — jossa kuittaus on sallittu — siinä määrin, että on pidetty tarpeellisena ulottaa maksu- ja perintäkielto koskemaan myös kuittauksen käyttöä maksunsaantikeinona. — Eri asia on, että kuittausmahdollisuuden olemassaolo menettelyn alkaessa vaikuttaa velkajärjestelyjen sisältöön velkojaa suojaavasti. Tämä seuraa siitä, että tavallinen velkoja ei lakiehdotuksen mukaan voi vastoin tahtoaan joutua alistumaan velkajärjestelyyn, joka ei tuota hänelle vähintään samanarvoista suoritusta kuin minkä hän olisi saanut velallisen konkurssissa.

Jotta kuittauskielto ei kuitenkaan vaarantaisi sellaisen velkojan asemaa, joka perustellusti on voinut olettaa kuittausoikeuden turvaavan hänen saatavansa, velkojalla olisi lakiehdotuksen mukaan tietyissä tapauksissa oikeus pidäytyä oman maksuvelvollisuutensa täyttämisestä saneerausvelalliselle, kunnes hän itse saa velkajärjestelyn mukaisen suorituksen tai perintäkiellon voimassaolo lakkaa. Esimerkiksi pankki voisi pidättää määräaikaisella talletustilillä olevat varat, mutta ei velallisen maksuliikenne- tai käyttötileillä olevia varoja. Säännös merkitsisi, että velkoja, joka itse on velkaa saneerausvelalliselle, saisi määrätyin edellytyksin suojaa sen varalta, että saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai velallinen laiminlyö ohjelman mukaisen velkajärjestelyn. Tällainenkaan velkoja ei kuitenkaan saisi sellaista erityisasemaa, että hän jäisi velkajärjestelyn ulkopuolelle.

Jos vireillä on oikeudenkäynti tai muu menettely saneerausvelkaa koskevan täytäntöönpanoperusteen saamiseksi, velkoja voisi halutessaan jatkaa tällaista menettelyä. Myöskään

oikeudenkäynnin vireillepanolle ei olisi estettä. Ulosmittauskiellon vuoksi asiaa koskevaa päätöstä ei kuitenkaan voitaisi panna täytäntöön menettelyn aikana. Saneerausohjelman vahvistaminen taas voi merkitä sitä, että täytäntöönpanoperuste sellaisenaan menettää merkityksensä lopullisesti.

Menettelyn alettua velallisen omaisuutta ei voitaisi ulosmitata saneerausvelasta ja täytäntöönpano jo toimitetun ulosmittauksen perusteella olisi keskeytettävä. Poikkeuksena olisi lapselle suoritettavan elatusavun ulosmittaus siltä osin kuin elatusavulla on ulosotossa etuoikeus. Velkojalle ei myöskään voitaisi antaa virka-apua osamaksukaupalla myydyin tavaran takaisin ottamiseksi tai tilityksen toimittamiseksi. Häätöpäätöstä, joka koskee yritystoiminnassa käytettävää huoneistoa, ei voitaisi panna täytäntöön.

Perintäkielto estäisi velan perimisen myös siltä, joka on lain nojalla henkilökohtaisessa vastuussa velallisenä olevan yhtiön veloista. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön velkoja ei siten voitaisi menettelyn alettua periä myöskään yhtiömiehiltä.

Maksu- ja perintäkielto olisi voimassa, kunnes saneerausohjelma vahvistetaan tai saneerausmenettely lakkaa. Kun saneerausohjelma vahvistetaan, sen sisältö korvaisi velallisen ja velkojen oikeussuhteiden aikaisemmat ehdot, ja velkojen oikeudet velallista kohtaan määräytyisivät ohjelman mukaisesti. Velkoja ei siten voisi enää ryhtyä perimään velalliselta suorituksia aikaisempien maksuviivästysten perusteella sikäli kuin saneerausohjelma ei tällaisia suorituksia edellytä.

4.5.3. Menettelyn aloittamisen vaikutus velallisen sopimuksiin

Lukuunottamatta saneerausvelan maksu- ja perintäkieltoa saneerausmenettelyn alkaminen ei pääsääntöisesti vaikuttaisi velallisen sopimussuhteisiin tai velallisen antamiin sitoumuksiin. Menettelyn alkaminen ei toisin sanoen muuttaisi velallisen sidonnaisuutta jo tehtyihin sopimuksiin tai muihin oikeustoimiin, sen enempää kuin sopimuksen tai oikeustoimen toisenkaan osapuolen sidonnaisuutta.

Jos velallinen on ennen menettelyn alkamista sitoutunut tiettyyn suoritukseen eikä kysymyksessä ole saneerausvelan maksu, velallisen suoritusvelvollisuus säilyisi siis ennallaan samoin

kuin toisen osapuolen vastasuoritusvelvollisuus. Saneerausmenettelyn alkamista ei myöskään voida pitää sellaisena seikkana, joka yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen mukaan voisi oikeuttaa velallisen sopimuskumppanin purkamaan sopimuksen ennakoitua sopimusrikkomusta koskevien sääntöjen perusteella. Menettelyn alkaminen ei nimittäin sinänsä vaikuta velallisen kykyyn tai mahdollisuuksiin täyttää mainitunlaisia sopimusvelvoitteita.

Jos taas velallisen sopimuskumppani on ennen menettelyn alkamista sitoutunut suoritukseen velalliselle, se, että velallinen ei maksukielon vuoksi voisi täyttää vastasuoritusvelvollisuuttaan, oikeuttaisi sopimuskumppanin yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan pidättymään omasta suorituksestaan. Lakiehdotukseen on tämän vuoksi otettu erityinen säännös siitä, että velallisen sopimuskumppani, jonka on määrä täyttää suoritusvelvollisuutensa velalliselle vasta menettelyn alettua, on maksukielon estämättä oikeutettu saamaan maksun suorituksestaan, jos kysymyksessä on velallisen toiminnan kannalta tavanomainen suoritus. Menettelyn alkaminen ei siten vaikuttaisi esimerkiksi normaaleihin tavarantoimituksiin, joita koskeva velallisen tilaus on tehty ennen menettelyn alkamista, tai muihin velallisen toiminnan kannalta tavanomaisiin sopimuksiin.

Mikäli ennen menettelyn alkamista on tehty sellainen sopimus, jossa velallisen vastapuoli on sitoutunut muunlaiseen kuin velallisen liiketoiminnan kannalta tavanomaiseen suoritukseen, eikä velallinen ole vielä täyttänyt sopimukseen perustuvaa maksuvelvollisuuttaan, sopimuksen kohtalo riippuisi selvittäjän päätöksestä. Velallisen vastapuolelle olisi tämän pyynnöstä kohtuullisessa ajassa ilmoitettava, aikooko velallinen pysyä sopimuksessa eli täyttää sen sovitujen ehtojen mukaisesti. Jos vastaus on kielteinen tai sitä ei anneta kohtuullisessa ajassa, vastapuolella olisi oikeus purkaa sopimus. Purkamisen seuraamukset määräytyisivät samoin kuin sopimusrikkomuksen yhteydessä yleensä. Vastapuolen mahdollinen vahingonkorvausvaatimus olisi saneerausvelkaa.

Erityissäännöksiä lakiehdotukseen on otettu eräiden kestopimusten osalta. Jos velallinen on vuokralaisena määräaikaisessa vuokra- tai leasing sopimuksessa, tällainen vuokrasopimus voitaisiin määräajan estämättä velallisen puolelta irtisanoa päättymään kahden kuukauden kuluessa irtisanomisesta. Velalliselle sopimuk-

sen enneaikaisen päättymisen vuoksi aiheutuva korvausvelvollisuus määräytyisi ehdotetun erityissäännöksen mukaan, joka syrjäyttäisi mahdolliset poikkeavat sopimusehdot. Korvaus käsittäisi sopimuksen mukaisen vastikkeen irtisanomisajalta, omaisuuden hallinnan palautuksesta aiheutuvat kustannukset sekä muun vastapuolen toteennäyttämän vahingon. Periaatteena olisi siten se, että vain todella aiheutunut vahinko on korvattava. Korvaus olisi saneerausvelkaa. Ehdotettu sääntely on tarpeen, jotta velallinen voisi saneerausmenettelyn yhteydessä vapautua mainitunlaisista kestopimuksista, mikäli se saneeraustoimenpiteiden vuoksi on tarkoituksenmukaista. Jos esimerkiksi osa toiminnasta lopetetaan, tarpeettomiksi käyneiden tilojen tai laitteiden vuokrat tai leasingmenot voivat olla huomattava kustannuserä, josta saneerauksen onnistumiseksi on tärkeää päästä eroon. Tällöin velallisen sopimuskumppanin intressi sopimussuhteen jatkumiseen saa väistyä saneeraukseen liittyvien tarpeiden vuoksi.

Tietyin edellytyksin velallisella olisi saneerausmenettelyn yhteydessä myös oikeus päättää työntekijän työsopimus tavallista lyhyemmällä eli kahden kuukauden irtisanomisajalla. Tätä irtisanomisoikeutta käsitellään tarkemmin jaksossa 4.9.

Kuten jaksossa 4.5.1.2. on mainittu, velallisella olisi menettelyn alettua oikeus irtisanoa vakuusvelkaa koskeva sitoumus tai sopimus velan enneaikaiseksi maksamiseksi. Tämä antaisi mahdollisuuden entisen luoton korvaamiseen uudella, jos sellaista on saatavissa aikaisempaa edullisemmin ehdoin.

4.5.4. Menettelyn aloittamisen vaikutus takaajan, kanssavelallisen ja sivullisvakuuden asettajan asemaan

Jos kolmas henkilö on antanut velallisen velasta takaussitoumuksen tai asettanut siitä muun vakuuden, tällaisen henkilön asema riippuisi siitä, onko vakuus asetettu osana kyseisen henkilön liiketoimintaa tai siihen rinnastettavaa toimintaa vai ei. Ensin mainitussa tapauksessa, jolloin siis vakuuden asettaja on toiminut ammattimaisesti, saneerausmenettelyn aloittaminen ei estäisi velkojaa perimästä velkaa takaajalta tai sivullisen asettaman vakuuden arvosta. Takaajan tai esinevakuuden asettajan takautumissaatava velallista kohtaan olisi ve-

lallisen saneerausvelkaa ja sellaisena otettava huomioon saneerausohjelman velkajärjestelyissä. Kanssavelallinen olisi samassa asemassa kuin takaaja.

Jos sitä vastoin takaussitoumus tai muu vakuuden asettaminen ei ole liittynyt kyseisen henkilön harjoittamaan liike- tai siihen rinnastettavaan toimintaan, vaan kysymyksessä on yksityistalouden puitteissa tehty toimi, saneerausmenettelyn aloittamiseen kytkeytyvän perintäkiellon vaikutukset ulottuisivat velallisen ohella myös vakuuden asettajaan. Käytännössä varsinkin pienten ja keski suurten yritysten osalta on tavallista, että yrityksen omistajat tai heidän perheenjäsenensä antavat takaussitoumuksia yrityksen veloista tai antavat niistä pantiksi omaisuuttaan. Jos yritykseen kohdistuva perintäkielto ei estäisi saatavan perimistä takaajalta tai vakuuden arvosta, saneerausmenettelyn aloittaminen olisi omiaan aikaansaaamaan vakuuden asettajan kannalta kohtuuttoman tilanteen, sillä perintätoimet saattaisivat usein raunioittaa hänen yksityistaloutensa perusteita myöten. Tämän vuoksi lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että saneerausmenettelyn alettua velkojalla ei pidä olla ehdotonta oikeutta periä saatavaansa myöskään mainitunlaiselta yksityistakaajalta tai tämän asettaman vakuuden arvosta, vaan että perintärajoitusten tulee ulottua myös tällaiseen vakuuden asettajaan. Kysymys hänen vastuustaan velkojalle olisi järjestettävä saneerausohjelman yhteydessä. Kanssavelallinen rinnastuisi tässäkin takaajaan.

Menettelyn aikana, ennen saneerausohjelman vahvistamista, velkoja ei siis voisi periä saatavaansa yksityistakaajalta. Esinevakuuden asettajan osalta tilanne riippuisi siitä, minkälaisesta omaisuudesta on kysymys. Velkoja voisi saada tuomioistuimelta luvan vakuuden realisoimiseen, jos vakuusoikeuden kohteena olevan omaisuuden säilyminen omistajalla ei ole tarpeellista hänen tai hänen perheenjäsenensä kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi. Jos sivullinen esimerkiksi on antanut pantiksi velallisen velasta pörsiosakkeita, vakuuden realisointi voisi tulla kysymykseen. Jos sitä vastoin vakuutena on kyseisen henkilön kohtuullinen asunto tai hänen elinkeinonsa kannalta tarpeellinen omaisuus, kuten maatila, realisointioikeutta ei yleensä voitaisi myöntää.

Vakuuden asettajan ja kanssavelallisen ase-

maa velkajärjestelyissä käsitellään jaksossa 4.11.5.

4.6. Toimielimet ja niiden tehtävät

4.6.1. Selvittäjä

Selvittäjän asema saneerausmenettelyssä olisi tärkeä. Hänelle kuuluisi selvitys- ja valvonta-tehtäviä, osallisuus velallisen toimintaa koskevassa päätöksenteossa menettelyn aikana, ensisijainen vastuu saneerausohjelmaehdotuksen laatimisesta sekä lisäksi menettelyyn liittyviä hallinnollisia tehtäviä.

Koska velallinen ei saneerausmenettelyn alkamisen vuoksi menettäisi vallintaoikeuttaan, vaan hänellä säilyisi määräysvalta yrityksen normaaliin liiketoimintaan kuuluvissa asioissa ja osallisuus muuhunkin päätöksentekoon, selvittäjän asiana olisi - velkojatoimikunnan ohella — toimia velkojen edunvalvojana menettelyn aikana. Selvittäjä määrättäisiin velkojen esityksestä.

Selvittäjän tulisi olla riippumaton velallisesta. Selvittäjäksi ei siten voitaisi määrätä henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa velalliseen, että se on omiaan vaarantamaan tätä riippumattomuutta. Selvittäjän tehtävä huomioon ottaen on myös tärkeää, että selvittäjä nauttii kaikkien velkojaryhmien luottamusta. Tämä on otettu huomioon sekä selvittäjän kelpoisuusvaatimuksia että hänen määräämistään koskevissa säännöksissä. Selvittäjän on tehtävässään noudatettava tasapuolisuutta eri velkoihin ja velkojaryhmiin nähden. Selvittäjäksi määrättävä henkilö ei saisi olla keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan. Jos määräänenemmistö kustakin velkojaryhmästä siihen suostuu, selvittäjäksi voitaisiin kuitenkin määrätä sellainenkin henkilö, joka ei täytä mainittuja esteettömyysvaatimuksia.

Selvittäjällä olisi tehtäviensä suorittamiseksi oikeus päästä yrityksen tiloihin sekä tutkia velallisen kirjanpitoa, kirjeenvaihtoa ja muita liikeasiakirjoja. Selvittäjällä olisi myös salassapitosäännösten estämättä sama oikeus kuin velallisella itsellään saada ulkopuolisilta tietoja velallisyrittäjän taloudellista asemaa ja toimintaa koskevista seikoista, kuten velallisen pankkitileistä ja maksuliikenteestä, velallisen rahoitusjärjestelyjä koskevista sopimuksista ja sitoumuksista sekä velallisen varallisuudesta ja

verotuksesta. Velallisella olisi lisäksi laaja velvollisuus antaa selvittäjälle tietoja saneerausmenettelyn tai saneerausohjelman laatimisen kannalta merkityksellisistä seikoista.

Selvittäjän ensimmäinen velvollisuus olisi laatia selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta eli velallisen varoista, veloista ja muista sitoumuksista sekä velallisen taloudelliseen asemaan ja sen kehittymiseen vaikuttavista seikoista. Tällainen selvitys on perusedellytys saneerausohjelman laatimiselle ja tärkeä myös menettelyn aikaisen päätöksenteon kannalta. Velallinen olisi velvollinen myötävaikuttamaan selvityksen laatimiseen. Selvitys olisi heti sen valmistuttua annettava tiedoksi velkojatoimikunnalle ja kullekin velkojalle samoin kuin velalliselle.

Merkittävä ja koko menettelyn ajan jatkuva selvittäjän tehtävä olisi seurata velallisen toimintaa ja valvoa, ettei velallinen ylitä määräysvaltansa rajoja. Selvittäjä myös osallistuisi varsinaiseen päätöksentekoon sellaisissa asioissa, joista velallisella ei lakiehdotuksen mukaan olisi oikeutta yksin päättää. Lisäksi selvittäjällä olisi yleinen oikeus osallistua velallisen toimielinten kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa.

Selvittäjän asiana olisi myös huolehtia siitä, että menettelyä edeltäneet velallisen toimet tulevat tarpeellisessa laajuudessa tarkastettua ja tutkittua. Esimerkiksi mahdollisten takaisin-saantiperusteiden selvittäminen sekä velallisen rikoksia tai muita rangaistavia tekoja koskevien epäilyjen tutkittavaksi saattaminen kuuluisi selvittäjän tehtäviin.

Saneerausmenettelyn yhteydessä tulisivat sovellettaviksi samat takaisinosaantisaännökset kuin konkurssissakin. Selvittäjällä olisi oikeus ajaa niihin perustuvia vaatimuksia peräytettävillä oikeustoimilla luovutetun omaisuuden saamiseksi takaisin. Selvittäjällä olisi myös oikeus ajaa muita kanteita velallisen lukuun sekä oikeus ryhtyä tarvittaessa käyttämään velallisen sijasta puhevaltaa oikeudenkäynnissä, jossa velallinen on asianosaisena.

Tärkein ja yleensä myös vaativin selvittäjän tehtävistä olisi saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen laatiminen. On selvää, että tämän tehtävän onnistunut suorittaminen edellyttää yhteistyötä kaikkien asianosaisten kanssa ja riittävän monipuolisen asiantuntemuksen hyväksikäyttöä. Ei voida lähteä siitä, että selvittäjä voisi tai että hänen edes pitäisi selviytyä ohjelmaehdotuksen laatimisesta pelkästään oman tietämyksensä ja omien arviointiensä

varassa. Selvittäjällä olisi itsenäinen vastuu ohjelmaehdotuksen aikaansaamisesta, mutta ehdotuksen sisällön muotoamisesta hän voisi ja hänen myös tulisi nojautua mahdollisimman kattavaan yhteistyöhön ja asiantuntemukseen.

Tuomioistuimille aiheutuvan työmäärän vähentämiseksi selvittäjälle uskottaisiin lakiehdotuksen mukaan myös saneerausmenettelyn vaatimia hallinnollisia tehtäviä. Näihin kuuluisi ennen muuta erilaisten menettelyyn liittyvien asiakirjojen tiedoksiannosta huolehtiminen. Koska velkoja saattaa olla paljon, tiedoksiantotehtävien uskominen selvittäjälle on tuomioistuinten liiallisen kuormittamisen ja asioiden ruuhkautumisen estämiseksi tarpeellista.

Koska selvittäjän tehtävät olisivat moninaisia ja vaatisivat sekä oikeudellista että taloudellista asiantuntemusta, olisi lakiehdotuksen mukaan mahdollista määrätä selvittäjän tehtävään useampi kuin yksi henkilö ja myös jakaa tehtävät näiden kesken, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Selvittäjä voisi aina käyttää apunaan asiantuntijoita. Varsinkaan, jos menettelyn kohteena on suurehko yritys, ei tämä mahdollisuus kuitenkaan välttämättä yksin riitä turvaamaan sitä, että selvittäjän tehtävät tulevat asianmukaisesti hoidetuiksi, vaan saattaa olla perusteltua määrätä useampi kuin yksi henkilö varsinaiseen selvittäjän tehtävään. Yhtä useamman selvittäjän määrääminen saattaa myös olla yksi lisätaakka sille, että eri velkojaryhmät voivat tuntea luotamusta tähän keskeiseen toimielimeen.

Selvittäjälle suoritettava palkkio ja kustannusten korvaus maksettaisiin velallisen varoista. Palkkion ja korvauksen määrän vahvistaisi velkojatoimikunta taikka, jos sellaista ei ole tai asia osoittautuu riitaiseksi, tuomioistuin. Velallisen mahdollisessa konkurssissa maksamatta oleva palkkio ja korvaus olisivat samassa asemassa kuin konkurssikustannukset.

Selvittäjällä samoin kuin hänen palveluksessaan olevilla henkilöillä sekä hänen käyttämälään avustajilla ja asiantuntijoilla olisi salassapitovelvollisuus menettelyn yhteydessä tietoon saatujen, velallisen taloudellista asemaa, liikesuhteita ja yrityssalaisuuksia koskevien seikkojen suhteen. Tällaisia seikkoja ei siten saisi luvatta ilmaista eikä myöskään käyttää yksityiseksi hyödyksi. Salassapitovelvollisuuden rikominen voisi olla rangaistavaa, ja siitä seuraisi rangaistavuudesta riippumatta vahingonkorvausvelvollisuus.

4.6.2. Saneerausohjelman valvoja

Saneerausohjelman vahvistamisen yhteydessä voitaisiin määrätä valvoja, jonka tehtävänä olisi velkojen lukuun seurata ohjelman toteuttamista ja antaa siitä selontekoja velkojille sekä huolehtia sellaisista ohjelman mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä, joiden suorittaminen ei kuulu asianosaisille. Yleensä tarkoituksenmukaisinta olisi todennäköisesti se, että valvojan tehtävään määrätään selvittäjänä toiminut henkilö. Välttämätöntä tämä ei kuitenkaan olisi, vaan valvojaksi olisi mahdollista määrätä joku muukin.

Valvojan määrääminen ei olisi pakollista, vaan riippuisi yhtäältä siitä, mitä saneerausohjelmassa tältä osin edellytetään ja toisaalta siitä, katsovatko velkojat tai tietty osa heistä valvojan tarpeelliseksi. Valvojan tarve riippuu muun muassa saneerausohjelman sisällöstä.

Valvojan kelpoisuusvaatimuksia, palkkiota ja kustannusten korvausta sekä salassapitovelvollisuutta koskisivat samat säännökset kuin selvittäjää.

4.6.3. Velkojatoimikunta

Koska velkoja voi olla paljon, riittävän tiiviin sekä joustavan yhteyden- ja neuvonpidon turvaaminen selvittäjän ja velkojen välillä edellyttää, että velkojen edustus tätä tarkoitusta varten järjestetään erityisen toimielimen kautta. Tällainen elin olisi velkojatoimikunta. Sellainen olisi asetettava, jolle sitä velkojen pienen lukumäärän vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. Toimikunta voitaisiin asettaa menettelyn alkaessa tai myöhemmin. Siinä tulisi olla vähintään kolme jäsentä.

Velkojatoimikunnan kokoonpano olisi määrättävä niin, että eri velkojaryhmät, kuten vakuusvelkojat ja velkojat, joiden saatavilla on keskenään saman kaltainen peruste, tulevat siinä tasapuolisesti edustetuiksi. Eri velkojaryhmillä olisi oikeus nimetä edustajansa toimikuntaan. Velkojatoimikunnan jäseniä koskisi samanlainen salassapitovelvollisuus kun selvittäjää.

Jos velallisen palveluksessa olevan työsuhteen henkilöstön määrä säännöllisesti on vähintään 50, työvoimaviranomaisella olisi oikeus nimetä velkojatoimikuntaan yksi työvoimasiain hallintoa edustava jäsen, joka saisi osallistua toimikunnan työhön ilman äänivaltaa.

Jos yrityksellä on huomattava työllistävä merkitys, on perusteltua, että työvoimahallinnolla on tarpeen mukaan mahdollisuus seurata saneerausmenettelyn etenemistä velkojatoimikunnan kautta.

Velkojatoimikunnan tehtävänä olisi toimia neuvoo-antavana elimenä, joka avustaa selvittäjää tälle kuuluvien tehtävien hoidossa. Selvittäjä olisi velvollinen säännöllisesti ja aina tarpeen ilmetessä tiedottamaan toimistaan ja havainnoistaan velkojatoimikunnalle. Selvittäjän olisi myös ennen päätöksentekoa neuvoteltava velkojatoimikunnan kanssa sellaisista merkittävimmistä asioista, jotka liittyvät velallisen liiketoiminnan harjoittamiseen menettelyn aikana. Tämä koskisi etenkin velallisen itsenäisen määräysvallan ulkopuolelle jääviä toimia. Samoin selvittäjän olisi neuvoteltava velkojatoimikunnan kanssa muista tehtäväpiiriinsä kuuluvista merkittävimmistä ratkaisuisista. Tällainen asia voi olla esimerkiksi kysymys oikeudenkäyntiin ryhtymisestä velallisen lukuun.

Selvittäjän laatiessa ehdotusta saneerausohjelmaksi tiivis yhteistyö velkojatoimikunnan kanssa olisi luonnollisesti tarpeen jo sen vuoksi, että velkojen suhtautumisella on tärkeä merkitys saneerausohjelman vahvistamisedellytysten kannalta. Velkojatoimikunnalla sinänsä ei olisi muodollista äänivaltaa saneerausohjelman käsittelyn yhteydessä. Koska kuitenkin velkojatoimikunta kokoonpanonsa puolesta edustaisi eri velkojaryhmiä, toimikunnan ja sen jäsenten käsityksillä voidaan olettaa olevan merkitystä myös yksittäisten velkojen muodostaessa kantaansa ehdotettuun saneerausohjelmaan.

Velkojatoimikunnan tehtäviin kuuluisi myös valvoa selvittäjän toimintaa velkojen lukuun. Velkojatoimikunnan vaatimuksesta selvittäjä muun muassa voitaisiin vaihtaa. Selvittäjän palkkiosta ja kustannusten korvauksesta päättäminen olisi niin ikään velkojatoimikunnan tehtävänä.

Päätökset velkojatoimikunnassa tehtäisiin yksinkertaisella enemmistöllä. Suomen Pankkiyhdistys on lausunnossaan katsonut, että ratkaiseva merkitys tulisi olla velkojaryhmien saatavien määrän mukaisella enemmistöllä eikä pääluvun mukaisella enemmistöllä. Velkojatoimikunnan kokoonpanon ja äänivallan kytkeästä velkojen saatavien suuruuteen ei kuitenkaan ole katsottu perustelluksi. Kuten edellä on todettu, velkojatoimikunta ei ehdotetussa järjestelmässä olisi päätöksentekoeelin muissa kuin selvittäjän vaihtamista sekä selvittäjän

palkkiota ja kulukorvausta koskevista asioissa. Niiden osalta äänivallan kytkeminen saatavien määrään ei olisi asianmukaista. Muunlaisissa asioissa, joissa toimikunnan asema on neuvoantava, ei muodollinen päätöksenteko ole välttämätöntä. Jos velkojatoimikunnassa on erilaisia näkemyksiä, on yleensä perusteltua, että ne kaikki tulevat tarpeellisessa laajuudessa selvittämään tietoon eivätkä ainoastaan äänestyksen perusteella todetut enemmistön mielipiteet. Äänivallalla ja sen määräytymisperusteilla ei siten velkojatoimikunnan keskeisimpien tehtävien kannalta ole ratkaisevaa merkitystä.

Velkojatoimikunnasta aiheutuvat kustannukset tulisivat velkojien kannettaviksi. Niitä ei siis maksettaisi velallisen varoista. Kuhkan velkojaryhmään kuuluvat velkojat olisivat yhteisvastuullisesti velvollisia korvaamaan omalle edustajalleen toimikunnan työhön osallistumista aiheutuneet tarpeelliset kustannukset. Palkkion maksaminen toimikunnan jäsenelle riippuisi asianomaisen velkojaryhmän päätöksestä. Jos palkkiota maksetaan, siitä vastaisivat kyseiseen ryhmään kuuluvat velkojat yhteisvastuullisesti.

4.7. Velallisen ja velallisyriksen omistajien asema

Seuraavassa käsitellään pääpiirteissään velallisen ja velallisyriksen omistajien asemaa saneerausmenettelyn aloittamisen yhteydessä, menettelyn aikana, saneerausohjelmaa laadittaessa ja sen vahvistamisesta päätettäessä sekä ohjelman vahvistamisen jälkeen.

Velallisen oikeutta saneerausmenettelyn *viirellepanoon* on käsitelty jaksossa 4.3.1. Siihen ei tässä yhteydessä ole tarvetta enemmälti puuttua.

Kun velallisena on osakeyhtiö, yhtiön *sisäisen* päätöksenteko saneerausmenettelyn aloittamisesta olisi lakiehdotuksen mukaan ainakin viime kädessä yhtiökokouksen asia. Tämä perustuu siihen, että kysymyksessä on usein yhtiön tulevaisuuden kannalta ratkaisevan tärkeä valinta. Kun päätösvalta yhtiön asettamisesta selvitystilaan kuuluu yhtiökokoukselle, on siihenkin nähdä luonnollista, että myös päätösvalta saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen tekemisestä uskotaan samalle elimelle. Toisaalta tarve saneerausmenettelyn käynnistämiseen saattaa olla kiireellinen ennen muuta sen vuoksi, että saneerausedellytysten turvaa-

miseksi voi olla tärkeää saada velkoja koskeva perintäkielto voimaan nopeasti. Tämän vuoksi osakeyhtiön hallituskin voisi tehdä hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, jos se katsoo asian kiireellisyyden sitä vaativan. Tällöin hallituksen olisi kuitenkin viipymättä kutsuttava koolle yhtiökokous käsittelemään kysymystä hakemuksen jatkamisesta. Lopullinen ratkaisuvalta yhtiön sisäisessä päätöksenteossa jäisi siten yhtiökokoukselle. Osakeyhtiölakiin ehdotetaan otettavaksi asiaa koskevat säännökset.

Kun velallisena on avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, lakiehdotusta laadittaessa on lähdetty siitä, että yhtiön sisäinen päätöksenteko saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen tekemisestä edellyttäisi kaikkien henkilökohtaisesti vastuunalaisten yhtiömiesten suostumusta. Vastaavasti kuin osakeyhtiön osalta on katsottu, että hallitukselle ei tulisi yhtiön sisällä uskoa ratkaisuvaltaa yhtiön tulevaisuuden kannalta näin tärkeässä asiassa, on pieniyhtiöiden osalta katsottu, että yksittäisellä yhtiömiehellä ei osakkaiden keskinäisessä suhteessa pidä olla toimivaltaa saneerausmenettelyn käynnistämiseen, vaan tätä koskeva päätös on yhtiömiesten tehtävä yhdessä. Avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden osalta rinnastus yhtiön purkamiseen ja selvitystilaan, joka tulee kysymykseen yksittäisenkin yhtiömiehen aloitteesta, ei tässä suhteessa ole perusteltu, koska näissä yhtiöissä mainitunlainen mahdollisuus yhtiön purkamiseen tähtäävän selvitystilan käynnistämiseen perustuu nimenomaan henkilökohtaisessa vastuussa olevan yhtiömiehen suojan tarpeeseen. Nimenomaista säännöstä yhtiön sisäisestä päätöksenteosta saneerausmenettelyn hakemista koskevassa asiassa ei ole katsottu välttämättömäksi; kysymyksessä ei näet voitane katsoa olevan sellainen yhtiön toimialaan luettava toimenpide, joka avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain yleisen säännön mukaan kuuluisi yksittäisen yhtiömiehen toimivaltaan. Konkurssihakemuksenkaan osalta vastaavanlaista nimenomaista säännöstä yhtiön sisäisestä päätöksenteosta ei ole. Konkurssihakemuksen katsotaan edellyttävän kaikkien henkilökohtaisesti vastuunalaisten yhtiömiesten suostumusta.

Menettelyn alkamiseen liittyvä perintäkielto estäisi saneerausvelkojen perimisen myös niiltä, jotka yhtiömiehinä ovat henkilökohtaisessa vastuussa velallisyhtiön veloista. Toisaalta yhtiötä koskevan saneerausmenettelyn alkaminen

siihen liittyvine maksu- ja perintäkieltoineen ei ulottaisi vaikutustaan yhtiömiesten yksityisiin velkoihin. Jos velallisena on yksityinen elinkeinonharjoittaja, saneerausvelkoja olisivat velallisen kaikki velat. Maksu- ja perintäkielto koskisi siis tällöin sekä velallisen yritystoimintaan liittyviä velkoja että hänen yksityistalouteensa liittyviä velkoja, eikä perintätoimia voitaisi kohdistaa sen enempää velallisen yritystoiminnassa käytettävään omaisuuteen kuin hänen yksityistalouteen kuuluvaan varallisuuteensaakaan.

Saneerausmenettelyn alkaminen ei, toisin kuin konkurssiin asettaminen, johtaisi siihen, että velallinen kokonaan menettää oikeutensa vallita omaisuuttaan. Määräysvalta säilyisi velallisyhtymän omistajilla ja toimielimillä sikäli kuin kysymys on tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvista asioista. Muunlaisiin, lakiehdotuksessa tarkemmin määriteltyihin toimiin sitä vastoin vaadittaisiin selvittäjän suostumus. Tarvittaessa tuomioistuin voisi myös määrätä täsmällisempiä kieltoja tai rajoituksia velallisen toimille. Määräysvaltasuhteita menettelyn aikana käsitellään tarkemmin jäljempänä jaksossa 4.8.

Kuten jaksosta 4.6.1. on ilmennyt, selvittäjällä olisi tehtäviensä suorittamiseksi oikeus päästä yrityksen tiloihin sekä tutkia yrityksen kirjanpitoa, kirjeenvaihtoa ja asiakirjoja. Lisäksi velallisella olisi velvollisuus antaa tuomioistuimelle, selvittäjälle ja velkojatoimikunnalle näiden vaatimat tiedot seikoista, joilla saattaa olla merkitystä saneerausmenettelyn ja saneerausohjelman kannalta. Velallisella olisi myös velvollisuus muullakin tavoin myötävaikuttaa siihen, että selvittäjä ja velkojatoimikunta voivat asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä ja että saneerausmenettely voidaan asianmukaisesti saattaa päätökseen. Selvittäjän yllä mainittuja oikeuksia vastaisi siten velallisen nimenomainen velvollisuus tehdä näiden oikeuksien käyttö mahdolliseksi.

Kun velallisena on yhteisö, tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuuden täyttämistä vastaisivat hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja sekä ne, jotka ovat henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön sitoumuksista. Velallisen palveluksessa olevan henkilön olisi täytettävä tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus siltä osin kuin kysymys on hänen työtehtäviinsä liittyvistä asioista.

Jos velallinen laiminlyö hänelle kuuluvan tietojenanto- tai myötävaikutusvelvollisuuden, tuomioistuin voisi velvoittaa hänet täyttämään

sen määräajassa ja asettaa velvoitteen tehokkeeksi uhkasakon. On ilmeistä, että käytännössä saneerausmenettelyn tuloksellisuuden edellytykset ovat yleensä huonot, jos velallinen ei vapaaehtoisesti ole valmis täyttämään tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuuttaan. Jotta näiden velvollisuuksien toteutuminen ei kuitenkaan jäisi pelkästään velallisen hyvän tahdon varaan, pakkokeinojen mahdollisuus on tarpeellinen. Muuten velallinen voisi esimerkiksi pyrkiä käyttämään menettelyä väärin paneamalla sen vireille saadakseen tilaisuuden, vaikkakin lyhytaikaisesti, ryhtyä velkoja vahingoittaviin toimiin. Selvittäjän oikeudet on sen vuoksi voitava tarvittaessa turvata pakkokeinoin.

Lakiehdotuksen mukaan ensisijainen vastuu *saneerausohjelmaehdotuksen* laatimisesta olisi selvittäjällä. Tässä tehtävässä yhteistyö velallisen kanssa olisi luonnollisesti erittäin tärkeää. On myös toivottavaa, että asianosaisten ponistelut käytännössä mahdollisimman usein voitaisiin keskittää yhden ohjelmaehdotuksen valmisteluun. Kuitenkaan selvittäjälle ei lakiehdotuksessa ole annettu yksinomaista oikeutta saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen esittämiseen, vaan tarpeen vaatiessa ja niin halutessaan myös muut asianosaiset voisivat — omalla kustannuksellaan — laatia ehdotuksen saneerausohjelmaksi. Ohjelmaehdotuksen voisi siten laatia paitsi velallinen myös se, joka on henkilökohtaisesti vastuussa velallisen veloista, samoin kuin se tai ne, jotka omistavat vähintään viidenneksen velallisyhtymästä. Myös velallisyhtiön omistajilla olisi siten mainituin edellytyksin itsenäinen oikeus ohjelmaehdotuksen esittämiseen.

Saneerausohjelman vahvistamisesta päätetäessä velallisella tai velallisyhteisön omistajilla ei olisi varsinaista äänivaltaa, eikä ohjelman vahvistaminen edellyttäisi heidän suostumustaan. Velallinen tai velallisyhteisön omistajat eivät siten voisi estää saneerausohjelman vahvistamista epäämällä suostumuksensa eivätkä käyttää suostumuksen epäämistä painostuskeinona saadakseen ohjelman sisällön mieleiseksi.

Muodollisen äänivallan puuttuminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että velallisen suhtautuminen saneerausohjelmaan olisi kokonaan vaila merkitystä. Ensinnäkin yrityksen toiminta saattaa olla sillä tavoin sidoksissa velallisen tai omistajien henkilöön, että näiden valmiudella saneerausohjelman noudattamiseen voi olla jo-

pa ratkaiseva merkitys ohjelman toteuttamiskelpoisuuden kannalta. Muissakin tapauksissa voi olla ilmeistä, että ohjelmaehdotusta ei ole järkevää vahvistaa, mikäli osoittautuu, että velalliselta puuttuu tahto sen noudattamiseen. Tällöin vaihtoehtona on yleensä konkurssi.

Velalliselle varattaisiin aina tilaisuus antaa kirjallinen lausuma ohjelmaehdotuksesta. Velallinen voitaisiin myös kutsua oikeuden istuntoon kuultavaksi asiasta. Tämä olisi perusteltua etenkin silloin, kun tuomioistuimen ja muiden asianosaisten on tarpeen saada tilaisuus esittää velalliselle ohjelmaehdotukseen ja sen toteuttamiseen liittyviä kysymyksiä. Velallisen suhtautuminen ohjelmaehdotukseen tulisi siten aina velkojen tietoon ennen kuin he itse ottavat ehdotukseen kantaa antamalla äänestyslausumansa, ja velkojat voisivat omaa ratkaisuaan tehdessään ottaa huomioon velallisen asennoitumisen.

Ohjelmaehdotukseen voitaisiin myös sisällyttää sellaisia velalliselta vaadittavia järjestelyjä, toimenpiteitä tai päätöksiä, joiden toteutuminen halutaan asettaa edellytykseksi ohjelman vahvistamiselle. Tyypillisesti kysymys voi olla velallisyhtiön sisäistä päätöksentekoa edellyttävistä toimista. Esimerkkeinä voidaan mainita osakepääoman korottaminen lisäpääoman saamiseksi omistajilta, suunnatun osakeannin järjestäminen ohjelmaehdotuksen mukaisia velkajärjestelyjä varten taikka yhtiön johtoa koskevien henkilövaihdosten toteuttaminen. Jos velalliselta edellytetään tämän kaltaisia toimenpiteitä, ohjelmaehdotuksessa voitaisiin määrätä niiden olevan ehto ohjelman vahvistamiselle. Tällöin esimerkiksi ehdotusta koskeva äänestys velkojen keskuudessa olisi mahdollista järjestää jo ennen kuin mainitut velalliselta vaadittavat toimenpiteet on suoritettu, mutta ohjelman lopullinen vahvistaminen tuomioistuimessa edellyttäisi selvitystä ehdotuksessa asetettujen ehtojen toteutumisesta. Koska saneerausohjelman mukaisten järjestelyjen vaihtoehtona useimmiten on konkurssi, velallisella lienee yleensä riittävän voimakas intressi ohjelmaehdotuksen edellyttämiin toimenpiteisiin, vaikka mahdollisuutta suoraan puuttua yhtiön sisäiseen päätöksentekoon ja pakottaa velallinen tai velallisyhtiön omistajat ohjelmaehdotuksessa edellytettyihin ratkaisuihin ei olisikaan.

Kun saneerausohjelma on vahvistettu, menettelyn aloittamiseen liittyneet oikeusvaikutukset eli ennen muuta saneerausvelkojen maksu- ja perintäkielto sekä velallisen määräysval-

lan rajoitukset lakkaisivat, ja velallinen olisi velvollinen noudattamaan saneerausohjelmaa velkoja koskevine maksuohjelmineen. Jos ohjelman seuranta varten on määrätty valvoja, velallisella olisi tätä kohtaan tietojenantovelvollisuus sekä velvollisuus myötävaikuttaa siihen, että valvoja voi asianmukaisesti suorittaa tehtävänsä. Jos taas erityistä valvojaa ei ole määrätty, velallinen olisi itse velvollinen määrääjin antamaan velkojille selonteon saneerausohjelman toteuttamisesta. Lisäksi kukin velkoja luonnollisesti voisi omalta kohdaltaan valvoa maksuohjelman noudattamista.

Jos, niin kuin yleensä tulee tapahtumaan, saneerausohjelmassa rajoitetaan muiden kuin vakuusvelkojen oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta, saneerausohjelman kestoajana olisi voimassa kielto jakaa voittoa tai muita varoja velallisyhtiön omistajille. Koska velkojat mainitulla tavalla joutuvat luopumaan oikeuksistaan, ei varojen jakamista omistajille voida ohjelman kestoajana sallia. Omistajille voitaisiin kuitenkin saneerausohjelmassa määrättyin perustein maksaa vastiketta yrityksen hyväksi tehtävästä työstä.

Jos velallinen olennaisella tavalla laiminlyö ohjelman mukaisen velvollisuutensa velkojalle eikä velkojan asettaman kohtuullisen lisäajan kuluessa täytä sitä, tuomioistuin voisi velkojan niin vaatiessa määrätä velkajärjestelyn raukeamaan kyseisen velan osalta. Velkojan oikeudet eli saatavan määrä viivästyksestä johtuvine seuraamuksineen palautuisivat tällöin samanlaisiksi kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu. Myös varojenjakoa koskevan kiellon rikkomisesta voisi seurata velkajärjestelyn raukeaminen.

Koko saneerausohjelma voitaisiin määrätä raukeamaan muun muassa, jos ohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee sellaisia velalliseen liittyviä seikkoja, jotka olisivat estäneet ohjelman vahvistamisen, mikäli ne jo tuolloin olisivat olleet tiedossa. Raukeamisperuste voisi olla esimerkiksi se, että velallinen on syllistynyt velallisen rikokseen tai eräisiin muihin rangaitaviin tekoihin.

4.8. Määräysvaltasuhteet menettelyn aikana

Koska saneerausmenettelyn tarkoituksena on päästä sellaisiin järjestelyihin, joilla voitaisiin turvata velallisen yritystoiminnan jatkuminen kokonaisuudessaan tai ainakin osaksi, on

tarpeellista, että menettelyn alkaminen sinänsä ei aikaansaisi suurempaa muutosta yrityksen juoksevassa toiminnassa kuin on menettelyn tarkoituksen ja velkojen suojan kannalta välttämätöntä. Tämän vuoksi lähtökohtana on, että velallisella — toisin kuin konkurssissa — säilyisi menettelyn alettuaikin valta määrätä omaisuudestaan ja yrityksen toiminnasta laista erikseen ilmenevin rajoituksin.

Velallinen voisi menettelyn alettuaikin käyttää itsenäisesti päätösvaltaa yrityksen tavanomaiseen juoksevaan toimintaan kuuluvissa asioissa ja ryhtyä tähän liittyviin oikeustoimiin. Oikeustoimia, joita ei voida lukea yrityksen tavanomaiseen liiketoimintaan tai jotka ovat laajakantoisia, ei velallinen sitä vastoin voisi pätevästi tehdä ilman selvittäjän suostumusta. Lakiehdotuksesta ilmenee esimerkinomaisesti, minkälaiset toimet vaatisivat selvittäjän suostumusta. Velallinen ei saisi tehdä uutta velkaa muuten kuin hyvin rajoitetusti; esimerkiksi yrityksen toimintaan normaalisti liittyvistä, määrältään ja ehdoiltaan tavanomaisista luottolisista ostoista velallinen voisi edelleenkin päättää. Velallinen ei saisi luovuttaa yritystä tai osaa siitä eikä myöskään yrityksen käyttö- tai rahoitusomaisuutta. Vaihto-omaisuutta velallinen saisi luovuttaa vain osana tavanomaista liiketoimintaa. Esimerkiksi kaiken vaihto-omaisuuden luovutus yhtenä kokonaisuutena ei siten olisi sallittua. Velallisella ei myöskään olisi oikeutta irtisanoa yrityksen toiminnan ja sen jatkumisedellytysten kannalta tarpeellisia sopimuksia, kuten toimitilojen vuokrasopimuksia, käyttöomaisuuden leasing-sopimuksia tai keskeisten työntekijöiden työsopimuksia. Vakuuden asettaminen tai takaussitoumuksen antaminen toisen velasta ei yleensä olisi sallittua.

Lakiehdotus ei antaisi selvittäjälle kelpoisuutta tehdä oikeustoimia velallisen puolesta. Ehdotettu järjestely merkitsee, että tietyt velallisen toimet olisivat päteviä vain, jos niihin on saatu selvittäjän suostumus. Ilman velallisen omaa myötävaikutusta ei sitä vastoin olisi mahdollista tehdä velallista sitovia oikeustoimia. Jos selvittäjälle halutaan antaa itsenäistä toimivaltaa velallisen asioissa, tämä olisi mahdollista velallisen suostumuksella. Estettä ei olisi esimerkiksi sille, että selvittäjälle annetaan prokuristin asema. Vastoin velallisen tahtoa selvittäjän toimivallan laajentaminen ei kuitenkaan olisi mahdollista.

Selvittäjän olisi säännöllisesti ja aina tarvittaessa informoitava velkojatoimikuntaa menet-

telyn aikana esiin tulevista asioista. Selvittäjä olisi myös velvollinen neuvottelemaan velkojatoimikunnan kanssa ennen merkittävämpien päätösten tekemistä. Viime kädessä selvittäjä kuitenkin ratkaisisi tehtäviinsä kuuluvat asiat itsenäisesti. Jos selvittäjä menettelee vastoin velkojatoimikunnan tahtoa tai muuten toimii niin, että hän menettää velkojatoimikunnan luottamuksen, toimikunta voisi saada selvittäjän erotetuksi tehtävästään. Velkojatoimikunnalla ei siten olisi muodollista päätös- tai määräysvaltaa menettelyn aikana esiin tulevis- sa, selvittäjän tehtäväpiiriin kuuluvissa asioissa, vaan toimikunnan valta olisi mainitulla tavalla epäsuoraa.

Suoraan laista seuraavien rajoitusten lisäksi tai niiden täsmentämiseksi velallisen valtaa määrätä omaisuudestaan voitaisiin tuomioistui- men erityisin määräykin rajoittaa muullakin tavoin, jos yksittäistapauksessa on olemassa vaara, että velallinen muuten menettelee velko- jen etua vahingoittavalla tai vaarantavalla tavalla. Tämä tekisi tarvittaessa mahdolliseksi muun muassa sen, että saneerausmenettelyn yhteydessä annetaan turvaamistoimenpiteen kaltaisia määräyksiä sen varmistamiseksi, että velallinen ei voi ryhtyä velkoja vahingoittaviin toimiin. Vaatimuksen tällaisista erityisistä rajoituksista voisi tehdä selvittäjä ja myös yksittäinen velkoja. Velkojan mainittu oikeus on katsottu tarpeelliseksi lähinnä sen varalta, että asian kiireellisyys vaatii nopeita toimenpiteitä, joihin velkojalla saattaa olla edellytykset ryhtyä esimerkiksi sen vuoksi, että toimenpiteiden tarve on ensin tullut hänen tietoonsa.

Menettelyn alettuaikin velallinen voisi käyttää puhevaltaa mahdollisesti vireillä olevassa oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä, jossa hän on asianosaisena. Velallisella säilyisi myös oikeus oikeudenkäynnin vireille panoon. Selvittäjä voisi kuitenkin ryhtyä käyttämään puhevaltaa velallisen sijasta, jos katsoo sen tarpeelliseksi. Menettelyn alkaminen ei siten johtaisi siihen, että velallinen menettää asiaval- tuutensa. Koska oikeudenkäynnin ja sen mah- dollisen lopputuloksen taloudellinen ja muukin merkitys velallisen talouden kannalta saattaa vaihdella erittäin paljon, on kuitenkin tarpeel- lista, että selvittäjä voi tehdä asiasta oman arvionsa ja saa ryhtyä käyttämään puhevaltaa velallisen sijasta, mikäli hän katsoo siihen olevan syytä. Oikeudenkäynnin lopputuloksella saattaa esimerkiksi olla olennainen vaikutus saneerausjärjestelyjen edellytyksiin tai sisäl-

töön. Toisinaan taas oikeudenkäynnin jatkamisen mielekkyys saattaa olla saneerausmenettelyä silmällä pitäen kyseenalainen, kun otetaan huomioon jutun intressi ja menestymismahdollisuus sekä oikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset ja kulusriski.

Selvittäjällä olisi oikeus tehdä velallisen luokun vaatimus taikka panna vireille oikeudenkäynti tai muu vastaava menettely ja käyttää siinä puhevaltaa velallisen puolesta. Velallisen taloudellisen aseman kannalta voi olla tärkeää, että selvittäjällä on oikeus oma-aloitteisestikin ajaa esimerkiksi velkomus- tai korvausvaatimuksia velallisen saatavien perimiseksi taikka valittaa velallista koskevista hallintopäätöksistä. Kun kysymyksessä on ulkopuoliseen tahoon kohdistuva vaatimus, selvittäjän oma-aloitteinen toiminta olisi käytännössä useimmiten tarpeen vain, jos velallisella itsellään ei ole halua tai kykyä asian ajamiseen, vaikka se saneerausmenettelyä silmällä pitäen olisi perusteltua. Erityisen tarpeellinen selvittäjän itsenäinen kannevalta voi kuitenkin olla silloin, kun kysymyksessä on esimerkiksi yhtiön johdon toimenpiteisiin perustuva korvaus- tai muu vaatimus yhtiön lukuun.

Selvittäjällä olisi myös oikeus ajaa takaisin- saantikanteita ennen menettelyn alkamista tehtyjen, velallisen omaisuutta koskevien oikeus- tointen peräyttämiseksi. Tällöin kysymyksessä ovat erityiset, nimenomaan saneerausmenettelyyn liittyvät kanneperusteet, joiden osalta puhevallan luonnollisesti täytyy olla nimenomaan selvittäjällä.

4.9. Työntekijöiden asema

Jaksossa 4.5.1.3. on jo käsitelty eräiden työntekijöiden saatavien erityisasemaa. Palkat, jotka ovat kertyneet viimeisiltä kolmelta kuukaudelta ennen menettelyn alkamista, eivät kuuluisi maksukiellon piiriin, vaan ne olisi suoritettava menettelyn alkamisesta huolimatta. Kuten aikaisemmin on todettu, tällä säännöksellä olisi käytännössä merkitystä lähinnä sellaisten palkkasatavien osalta, jotka menettelyn alkaessa eivät vielä ole erääntyneet. On nimittäin melko epätodennäköistä, että saneerausmenettely tulisi ajankohtaiseksi yrityksessä, jossa erääntyneitä palkkoja on jäänyt maksamatta. Myös menettelyn alkamista edeltävänä aikana kertyneet vuosilomapalkat ja vuosilomakorvaukset olisi maksukiellon estämättä

suoritettava niiden erääntyessä. Mainitut poikkeussäännökset merkitsevät, että saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuttaisi työntekijöiden normaalien palkkaetujen säännönmukaiseen maksamiseen. Tämä on tärkeää paitsi työntekijöiden itsensä kannalta myös toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Jos työntekijällä on muita kuin edellä mainittuja työsuhteeseen perustuvia saatavia, joiden peruste on syntynyt ennen menettelyn alkamista, tällaiset saatavat olisivat periaatteessa saneerausvelan asemassa niin kuin muutkin ennen menettelyn alkamista syntyneet velat. Tällaiset saatavat tulisivat kuitenkin yleensä työntekijälle maksetuiksi palkkaturvana, jolloin käytännössä saneerausvelkana tulisi käsiteltäväksi palkkaturvaviranomaisen takautumissääntövelalliselta. Tässä yhteydessä voidaan myös viitata ehdotukseen palkkaturvain muuttamiseksi, joka sisältyy samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annettuun etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen.

Saneerausjärjestelyjen tarkoituksena on luoda edellytykset yrityksen toiminnan jatkumiselle siltä osin kuin toiminta on elinkelpoista tai voidaan tehdä elinkelpoiseksi. Tähän luonnollisesti liittyy kiinteästi pyrkimys työpaikkojen säilyttämiseen. Yrityksen elinkelpoisuuden turvaaminen tai sen toiminnan elinkelpoisten osien ylläpitäminen voi toisaalta vaatia sellaisia muutoksia, jotka merkitsevät työpaikkojen vähenemistä. Jotta kannattavaa osaa toiminnasta olisi mahdollista jatkaa, voi olla välttämätöntä lopettaa se osa, joka on kannattamatonta. Toiminnan tehostaminen voi myös edellyttää henkilöstön vähentämistä. Saneerauksen onnistuminen ja konkurssiin johtavan maksukyvyttömyystilan torjuminen saattaa ratkaisevasti riippua siitä, saadaanko tarvittavat kustannuksia vähentävät toimenpiteet toteutettua riittävästi nopeasti. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi, että sellaisten kestopoimusten kuin vuokrasopimusten ennaikaisen päättämisen ohella saneerausmenettelyssä olisi tietyin edellytyksin mahdollisuus irtisanoa myös työntekijän työsopimus tavallista lyhyempää irtisanomisaikaa noudattaen. Tämä erityinen irtisanomisaika olisi kaksi kuukautta, mikä vastaa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen lyhintä normaalia irtisanomisaikaa.

Irtisanominen mainittua poikkeuksellista irtisanomisaikaa noudattaen tulisi kysymykseen ensinnäkin, jos irtisanomisen perusteena on

sellainen menettelyn alkamisen jälkeen ennen saneerausohjelman vahvistamista suoritettava järjestely tai toimenpide, joka on välttämätön konkurssin torjumiseksi ja jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee. Tämä tilanne voisi siis tulla ajankohtaiseksi, jos konkurssin välttämiseksi on ryhdyttävä tiettyihin saneeraustoimenpiteisiin jo ennen kuin lopullinen saneerausohjelma voidaan tuomioistuimessa vahvistaa. Toiseksi irtisanominen kyseisellä kahden kuukauden irtisanomisajalla voisi tulla kysymykseen, jos irtisanomisen perusteena on vahvistetun saneerausohjelman mukainen toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee, taikka vahvistetussa saneerausohjelmassa todetusta taloudellisesta syystä johtuva ja ohjelman mukainen järjestely, joka edellyttää työvoiman vähentämistä. Missään edellä mainituista tapauksista irtisanomisoikeutta ei kuitenkaan olisi, jos työnantajalla eli velallisella on tarjota työntekijälle muu tehtävä, johon hänet ammattitaitoonsa ja kykynsä nähden voidaan kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa.

Palkansaajia edustavien järjestöjen lausunnoissa on katsottu, että erityissäännöksiä työsuhteen irtisanomisesta ei saneerausmenettelyn yhteydessä tarvita, koska lomauttamista koskevat säännökset antavat työnantajalle mahdollisuuden aikaansaada saneerauksen edellyttämät kustannussäästöt. Koska lomautetunkin työntekijän on työsopimuslain mukaan saatava hyväkseen irtisanomisan palkka, mahdollisuudella soveltaa saneerausmenettelyn yhteydessä tavallista lyhyempää irtisanomisaikaa on kuitenkin kustannusten kannalta merkitystä myös siinä tapauksessa, että saneeraustoimenpiteiden vuoksi joudutaan ensi vaiheessa lomauttamaan työntekijöitä. Työnantajia ja elinkeinoelämää edustavien järjestöjen lausunnoissa on puolestaan katsottu, että tavallis-a lyhyemmän irtisanomisan tulisi olla käytettävissä ehdotettua väljemmin perustein ja että irtisanomisan tulisi olla yksi kuukausi. Esityksessä ei kuitenkaan ole katsottu perustelluksi luoda sisällöllisesti kokonaan uudenlaista irtisanomisperustetta: ehdotetut erityissäännökset rakentuvat samankaltaisille edellytyksille kuin voimassa olevat säännökset taloudellisiin ja tuotannollisiin syihin perustuvista irtisanomisista. Olennaista olisi nimenomaan tavallista lyhyempi irtisanomisaika. Kahden kuukauden aika vastaa voimassa olevan työsopimuslain mukaista lyhintä säännönmukaista irtisanomisaikaa.

Laki yhteistoiminnasta yrityksissä tulisi tavalliseen tapaan sovellettavaksi myös saneerausmenettelyn yhteydessä sikäli kuin siihen liittyy yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvia asioita. Neuvotteluaikoja koskeviin säännöksiin ehdotetaan kuitenkin eräitä tarkistuksia, jotka merkitsisivät neuvotteluajan lyhenemistä silloin, kun kysymys on saneerausmenettelyn yhteydessä toimeenpantavia henkilöstöjärjestelyjä. Lisäksi yhteistoimintalakiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, josta ilmenisi selvyyden vuoksi nimenomaisesti, että yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä toimeenpantavat osa-aikaistamiset, lomauttamiset ja irtisanomiset sekä niihin liittyvät koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisut kuuluisivat yhteistoimintamenettelyn ja siihen liittyvän neuvotteluvelvollisuuden piiriin.

4.10. Saneerausohjelma

4.10.1. Yleistä

Saneerausohjelmaa koskevat säännökset laissa olisivat suurelta osin puitesäännösten luontoisia. Laista ilmenisi, mitä tietoja ja selvityksiä saneerausohjelmaan tulee sisällyttää ja mistä asioista siinä ainakin tulee määrätä. Seikkaperäisempiä aineellisia säännöksiä tarvitaan saneerausohjelmalla toteutettavista velkajärjestelyistä.

Saneerauksessa ei tietenkään yleensä voi olla kysymys pelkästään yrityksen velkoja koskevista järjestelyistä, vaan niiden ohella toimenpiteistä, joilla puututaan vaikeuksien syihin ja pyritään luomaan yritykselle kestäviä toimintaedellytyksiä. Tämä saattaa vaatia muutoksia esimerkiksi yrityksen liiketoiminnan sisällössä tai laajuudessa, tuotantotavassa, investointisuunnitelmissa, henkilöstössä taikka pääomatai rahoitusrakenteessa. Myös yrityksen tai sen osan luovutus tai sulautuminen toiseen yritykseen voi tarjota ratkaisun ongelmiin.

Laissa ei ole mahdollista eikä tarpeellistaakaan pyrkiä yksilöimään sitä, minkälaiset toimenpiteet voivat tulla kysymykseen yrityksen perusongelmien ratkaisemiseksi. Velkajärjestelyjä lukuunottamatta saneeraustoimenpiteiden keinovalikoima on liiketaloudellinen kysymys, jota laissa ei ole syytä käsitellä tai ohjata. Saneerausohjelmassa olisi sitä vastoin yksilöitävä paitsi velkajärjestelyt myös yrityksen toiminnan saneerauksen edellyttämät toimenpi-

teet, ja ne voitaisiin asettaa ohjelman vahvistamisen tai velkajärjestelyjen pysyvyyden edellytykseksi siten kuin jaksossa 4.10.2. tarkemmin selvitetään.

Saneerausohjelman vahvistamiselle laissa asetettavat edellytykset eivät myöskään suoraan kytkeydy ohjelman liiketaloudelliseen sisältöön. Vahvistamisedellytykset riippuvat ensisijaisesti velkojen keskuudessa suoritettavan äänestyksen tuloksesta sekä siitä, ovatko itse ohjelmassa sen vahvistamisen ehdoksi asetetut edellytykset täyttyneet. Ne aineelliset vaatimukset, joita tuomioistuimen olisi arvioitava ohjelman vahvistamisesta päättäessään, liittyvät lähinnä ohjelman mukaisten velkajärjestelyjen sisältöön. Sitä vastoin tuomioistuin ei yleensä joutuisi ottamaan kantaa ohjelman liiketaloudelliseen tarkoituksenmukaisuuteen. Jos kuitenkin väitetään, että saneerausohjelma ei ole toteuttamiskelpoinen eikä sen vuoksi myöskään vahvistamiskelpoinen, väitteen syynä voi olla muun muassa se, että ohjelman liiketaloudelliset perusteet ovat niin virheelliset tai heikot, että ohjelma on tuomittu epäonnistumaan ja johtamaan yrityksen lopulta konkurssiin. Mikäli vahvistamisen edellytykset muuten ovat käsillä, tuomioistuin voi tällöin viime kädessä — tarvittaessa asiantuntijoiden lausuntoihin tukeutuen — joutua ratkaisemaan, voidaanko ohjelmaa pitää liiketaloudellisesti terveenä ja toteutumiskelpoisena vai ei ja voidaanko se vahvistaa vai ei.

4.10.2. Ohjelman sisältö

Saneerausohjelma jakautuisi kahteen perusosaan eli selvitysosaan ja toimenpideosaan.

Selvitysoosan tulisi sisältää lakiehdotuksesta tarkemmin ilmenevät tiedot muun muassa velallisen taloudellisesta asemasta, menettelyn alkamisen jälkeisistä tapahtumista ja menettelyn aikaisen toiminnan tuloksesta sekä menettelyn aikana ilmenneistä seikoista, kuten velallisen toimintaa koskevien tarkastusten tuloksista. Selvitysosassa tulisi myös olla selonteko siitä, millaisiksi velallisen taloudellisen tilanteen ja toimintaedellytysten sekä velkojen aseman voidaan olettaa muodostuvan yhtäältä ilman ohjelmaa ja toisaalta ohjelman avulla, sekä velallisen valmiudesta myötävaikuttaa ohjelman toteutumiseen. Selvitysoosan tarkoituksena on antaa velkojille tarpeelliset taustatiedot, joiden

pohjalta he voivat muodostaa kantansa ohjelman toimenpideosaan ja etenkin itseään koskeviin velkajärjestelyihin.

Ohjelman toimenpideoosassa olisi yksilöitävä velallisen ja velkojen asemaa koskevat toimenpiteet ja järjestelyt sekä niiden perustelut.

Ohjelmassa olisi määrättävä muun muassa siitä, onko velallisen toimintaa tarkoitus jatkaa ja missä laajuudessa, sekä tähän liittyvistä järjestelyistä. Ne voivat koskea esimerkiksi yritysmuodon, yhtiöjärjestyksen tai yrityksen organisaation muutoksia. Jos yritys tai osa siitä on tarkoitus luovuttaa, ohjelmasta tulisi ilmetä luovutustapa, luovutusehdot ja luovutuksen-saaja, mikäli tämä on tiedossa.

Ohjelmassa olisi myös määrättävä velallisen varoja koskevista toimenpiteistä ja järjestelyistä. Ohjelmasta tulisi siten ilmetä, miltä osin varallisuus säilyy velallisella ja miltä osin sitä on realisoitu tai luovutettu taikka tarkoitus realisoida tai luovuttaa. Myös realisointi- tai luovutustapa ja saatu tai odotettavissa oleva tulos olisi ilmoitettava.

Yrityksen henkilöstöä koskevien järjestelyjen tulisi niin ikään ilmetä saneerausohjelmasta. Kuten jaksossa 4.9. on selvitetty, saneerausohjelman mukaiset toimenpiteet, joiden vuoksi työ lakkaa tai vähenee tai jotka muuten edellyttävät työvoiman vähentämistä, voisivat ohjelman tultua vahvistetuksi olla peruste työso-pimuksen irtisanomiselle erityisellä kahden kuukauden irtisanomisajalla. Ohjelmassa olisi siten muun muassa määriteltävä ne toimenpiteet ja järjestelyt, jotka olisivat irtisanomisten tai muiden henkilöstön asemaa koskevien muutosten perusteena.

Tärkeä osa ohjelmaa olisivat saneerausvelkoja koskevat velkajärjestelyt. Niiden sisältöä käsitellään tarkemmin jäljempänä jaksossa 4.11. Suoraan laista seuraa, että velkajärjestelyt olisivat voimassa myös velallisen sitoumuksista henkilökohtaisissa vastuussa olevan hyväksi. Jos joku on takaussitoumuksen perusteella tai kanssavelallisena vastuussa saneerausvelasta, ohjelmassa olisi määrättävä myös takaajan tai kanssavelallisen maksuvelvollisuudesta velkojalle. Tällä on merkitystä lähinnä silloin, kun takaajana tai kanssavelallisena on yksityshenkilö. Tällöin saneerausmenettelyyn liittyvä perintäkielto estäisi myös velan perimisen takaajalta tai kanssavelalliselta, joten saneerausohjelmassa olisi määriteltävä sekä velallisen että takaajan tai kanssavelallisen maksuvelvollisuus suhteessa velkojaan. Muulloin tilanne on yleen-

sä se, että velan maksaneen takaaajan tai kanssavelallisen takautumissaatava kuuluu saneerausvelkoihin ja tulee tavalliseen tapaan velkajärjestelyjen piiriin. Jos jonkin saneerausvelan vakuutena on esinevakuusoikeus kolmannen henkilön omaisuuteen, saneerausohjelmassa tulisi vastaavasti määrätä kyseisen sivullisvakuuden asettajan vastuusta. Tämäkin voisi tulla ajankohtaiseksi ennen muuta niissä tapauksissa, joissa menettelyn aikainen perintäkielto estäisi myös velan perimisen sivullisen asettaman vakuuden arvosta, eli lähinnä silloin, kun vakuutena on vakuuden asettajan kohtuullinen asunto.

Jos tarkoituksena on, että velallinen, velalisyyhtiön yhtiömies tai osakkeenomistaja taikka näiden läheinen tekee työtä yrityksen hyväksi, saneerausohjelmassa olisi määrättävä työstä suoritettavan vastikkeen ja muun korvauksen perusteista. Tämä on tarpeen mainitunlaisten suoritakorvausten ja kielletyn varojen jaon (ks. jakso 4.11.4.) välisen rajanvedon selventämiseksi.

Myös ohjelman rahoitukseen liittyvistä kysymyksistä olisi ohjelmassa määrättävä. Esimerkinä voidaan mainita saneerausjärjestelyjen rahoittamiseksi mahdollisesti hankittavat luotot tai oman pääoman ehdoin tapahtuva varainhankinta ja näiden edellyttämät toimenpiteet.

Kuten edellä on ilmennyt (jaksot 4.7. ja 4.8.), saneerausmenettely ei merkitsisi sitä, että määräysvalta velallisyrietyksessä siirtyisi velkojille tai näiden edunvalvojana toimivalle selvittäjälle. Niin kuin yllä on todettu, saneerausohjelmassa olisi määriteltävä velkajärjestelyjen ohella ne toimenpiteet, joiden katsotaan olevan yrityksen toiminnan saneeraamiseksi tarpeellisia. Yrityksen sisäistä päätöksentekoa edellyttävät saneeraustoimenpiteet voitaisiin sitoa velkajärjestelyihin joko niin, että tällaiset toimenpiteet asetetaan ohjelmassa ennakkoehdoksi ohjelman vahvistamiselle, taikka niin, että kyseisenlaiset toimenpiteet määrätään ohjelmassa velkajärjestelyjen pysyvyyden edellytykseksi. Viimeksi mainittu merkitsee, että velallisen laiminlyönti toteuttaa ohjelman mukaiset toimenpiteet määrätään perusteeksi velkajärjestelyjen raukeamiselle. Edellä tarkoitettut velalliselta vaadittavat toimenpiteet voivat olla monenlaisia kulloisenkin tapauksen tarpeista riippuen. Esimerkkeinä voidaan mainita toiminnan kannattavuuden palauttamiseksi tarvittavat toimenpiteet, kuten toiminnan supistaminen tai kustannusrakenteen korjaaminen niihin liittyvi-

ne henkilöstöjärjestelyineen, toiminnan tehostamiseksi tarvittavat investoinnit, yrityksen johdon vaihtaminen taikka oman pääoman ehtoisen lisärahoituksen järjestäminen osakepääoman korotuksella.

4.10.3. Ohjelmaehdotuksen laatiminen

Ensisijainen vastuu saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen laatimisesta olisi selvittäjällä. Tätä tehtävää suorittaessaan selvittäjän tulisi olla yhteistyössä eri asianosaisten, etenkin velallisen sekä velkojatoimikunnan ja myös yksittäisten velkojen kanssa. Lisäksi selvittäjä voisi käyttää ja joutuisikin todennäköisesti usein käyttämään apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi omaisuuden arvostusta koskevissa asioissa ja muissa erityistietämystä vaativissa kysymyksissä. Selvittäjän omasta asiantuntemuksesta ja tapauksen olosuhteista luonnollisesti riippuu, missä asioissa ja missä määrin ulkopuolista apua kulloinkin tarvitaan.

Lakiehdotuksen mukaan selvittäjällä ei olisi yksinomaista oikeutta saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen tekemiseen. Useissa tapauksissa olisi todennäköisesti parasta, jos eri asianosaisten voimavarat voitaisiin keskittää yhden ohjelmaehdotuksen valmisteluun. Jos toimiva yhteistyö voidaan lähinnä selvittäjän toimesta tai avulla saada aikaan, näin varmaan käytännössä myös käy. Lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole katsottu perustelluksi sulkea pois sitä mahdollisuutta, että muutkin asianosaiset voisivat halutessaan laatia ehdotuksen saneerausohjelmaksi ja että ohjelmaehdotuksia näin voisi syntyä useampia kuin yksi. Eri asianosaisilla saattaa olla erilaisia käsityksiä siitä, millainen saneerausohjelman tulisi olla. Tällöin voi olla jopa eduksi, että eri vaihtoehdot työstetään valmiin saneerausohjelman muotoon, jolloin ne ovat itsenäisinä kokonaisuuksina vertailukelpoisia. On myös mahdollista, että ohjelmaehdotusta on jonkun tai joidenkin asianosaisten toimesta valmisteltu kenties pitkällekin jo ennen varsinaisen saneerausmenettelyn käynnistämistä. Jos esimerkiksi velallinen on tärkeimpien velkojen kanssa neuvotellen laatinut ohjelmaehdotuksen, menettelyn nopeuttamiseksi saat-
taa olla tarkoituksenmukaista, että tämä ehdotus voidaan sellaisenaan alistaa äänestysmenettelyyn.

Selvittäjän ohella ohjelmaehdotuksen tekemiseen olisi oikeutettu ensinnäkin velallinen itse,

riippumatta siitä, onko kysymyksessä yhtiö vai yksityinen elinkeinonharjoittaja. Kun velallinen on avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, ehdotuksen saisi tehdä myös henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies. Kun velallinen on osakeyhtiö, ehdotuksen voisi tehdä se, joka omistaa vähintään viidenneksen yhtiön osakkeista, taikka ne, jotka yhdessä omistavat tällaisen osuuden.

Velkojista ohjelmaehdotuksen voisivat tehdä vakuusvelkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidennestä kaikkien vakuusvelkojen yhteenlasketuista saatavista, tai yksikin vakuusvelkoja, jonka saatava täyttää mainitun edellytyksen. Tavallisista velkojista ohjelmaehdotuksen tekemiseen olisivat vastaavasti oikeutettuja ne, joiden saatavat edustavat vähintään viidennestä tavallisten velkojen yhteenlasketuista saatavista.

Kun selvittäjä laatii ohjelmaehdotuksen, laitimiskustannukset tulisivat maksettaviksi velallisen varoista osana muita selvityskustannuksia. Jos muu asianosainen haluaa laatia ohjelmaehdotuksen, hänen olisi tehtävä se omalla kustannuksellaan.

Ohjelmaehdotus olisi laadittava tuomioistuinten asettamassa määräajassa. Määräaika ei ilman erityistä syytä saisi olla pidempi kuin neljä kuukautta. Erityinen syy voisi olla ennen muuta se, että kysymyksessä on niin suuri tai muusta syystä vaikeasti selvitettävä saneerauskohte, että neljän kuukauden valmistelu-aika ei olisi riittävä. Perustellusta syystä tuomioistuin voisi myöntää pidennyksen alunperin asetettuun määräaikaan.

4.11. Saneerausohjelmaan sisältyvät velkajärjestelyt

4.11.1. Yleistä velkajärjestelyn keinoista ja sisällöstä

Velkojan suostumuksella häntä koskevan velkajärjestelyn sisältö voidaan määrätä vapaasti. Lakiin otettavat säännökset velkajärjestelyistä ovat tarpeen ennen muuta sen sääntelemiseksi, minkälaiset velkajärjestelyt voidaan toteuttaa vastoin velkojan tahtoa.

Merkittävä ero velkajärjestelyn keinojen ja sisällön osalta on tehtävä sen mukaan, onko kysymyksessä vakuusvelka eli esinevakuudella turvattu velka vai muunlainen velka. Jotta rahoitusjärjestelmän perusteet eivät järkkäisi,

on tärkeää, että vakuusvelkojan saatavan määrä saneerausmenettelyssäkin turvataan siltä osin kuin vakuuden arvo sen kattaa. Vakuusvelkoja menettäisi oikeutensa vakuuden realisointiin, mutta hän saisi saatavalleen täyden suorituksen vakuuden arvoa vastaavaan määrään saakka. Vakuus ei siten menettäisi merkitystään saatavan maksun turvana, vaan muutos koskisi vain sitä tapaa, jolla tämä turva toteutuu. Muiden kuin vakuusvelkojen luonteeseen kuuluu, että niihin liittyy riski velallisen maksukyvyistä. Myös saneerausmenettelyn velkajärjestelyissä tällaisten saatavien suoja olisi vakuusvelkoihin verrattuna heikompi ja velkajärjestelyn keinovalikoima laajempi.

Velkajärjestelyssä käytettävissä olevia keinoja olisivat ensiksikin velan tai luottokustannusten maksuaikataulun muuttaminen ja toiseksi velallisen maksusuoritusten lukeminen ensin pääoman ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi. Näitä keinoja voitaisiin käyttää — joko erikseen tai yhdessä — sekä vakuusvelkojen että muiden velkojen osalta. Kolmanneksi velkajärjestelyssä voitaisiin alentaa jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten maksuvelvollisuutta. Tämäkin keino olisi käytettävissä kaikenlaisten velkojen kohdalla, vakuusvelkojen osalta kuitenkin tietyin rajoituksin. Neljänneksi velkajärjestelyssä voitaisiin alentaa velan määrää. Tämä mahdollisuus ei koskisi vakuusvelkojan saatavaa vakuuden arvon kattamalta osalta.

Velkajärjestelyjen sisältöä vakuusvelkojen ja muiden velkojen osalta käsitellään tarkemmin jaksoissa 4.11.2. ja 4.11.3.

Yleensä velkojalle tulevat suoritukset määrättäisiin velkajärjestelyinkin yhteydessä maksettavaksi rahana joko kertasuorituksena tai määräajoin. Saneerausohjelmassa voitaisiin kuitenkin käyttää tavallisten velkojen tyydyttämiseksi myös muunlaisia keinoja eli sijaissuorituksia. Kysymykseen voisi tulla esimerkiksi suunnatun osakeannin käyttö niin, että velkojat tai tietyt velkojat saavat merkitä velallisyhtiön osakkeita saataviaan vastaan.

Velkajärjestelyjen sisällölle asetettaisiin laissa tiettyjä yleisiä vaatimuksia, jotka tulisivat sovellettavaksi siinä tapauksessa, että velkajärjestely joudutaan vahvistamaan vastoin velkojan tahtoa. Vakuusvelkojan olisi saatava suoritus vakuuden arvon kattamasta velan määrästä kohtuullisen ajan kuluessa niin, että vähintään saatavan nykyarvo tulee turvatuksi. Tavalliselle velkojalle tulevan suorituksen olisi vähintään

vastattava sitä jako-osuutta, joka hänelle kertyisi konkurssissa. Velkajärjestely ei siten saisi johtaa huonompaan tulokseen kuin velallisen konkurssi. Tiettyjä vaatimuksia asetettaisiin myös sen suhteen, millaiseksi velkojen keskinäinen asema muodostuu. Peruseriaatteena olisi, että velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella olisi keskenään yhtäläinen oikeus suoritukseen, on myös velkajärjestelyssä asetettava keskenään yhtäläiseen asemaan. Tämän estämättä voitaisiin kuitenkin velkojille, joiden saatavat ovat vähäisiä, tarkoituksenmukaisuussyistä määrätä tehtäväksi täysi suoritus.

4.11.2. Vakuusvelkojen asema

Kuten jaksossa 4.5.1.2. on todettu, vakuusvelalla tarkoitetaan lakiehdotuksessa velkaa, jonka vakuutena on esinevakuusoikeus velalliselle kuuluvaan tai velallisen hallinnassa olevaan omaisuuteen, siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan velkojen saatavan paremmalla etuoikeudella suoritettavien erien jälkeen. Jos siis vakuuden arvo ei riitä kattamaan saatavan koko määrää, ylimenevä osuus ei olisi vakuusvelkaa, vaan tavallista saneerausvelkaa.

Peruseriaatteena esityksessä on, että vakuusvelka olisi velkajärjestelyssä maksettava kokonaan. Velkajärjestelyn toteuttamistapa voisi vaihdella laista ilmenevissä puitteissa.

Vakuusvelan lyhennysaikataulun voitaisiin ensinnäkin muuttaa. Maksuaikataulun pidentäminen ilman muita toimenpiteitä olisi velkojan kannalta lievin velkajärjestelyn muoto. Usein-kaan se tuskin yksin riittäisi toimivan saneerausohjelman aikaansaamiseksi.

Mahdollista olisi myös määrätä, että velallisen määräajoin tekemät suoritukset on ensin luettava kokonaan pääoman lyhennykseksi ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi. Lykkäytyville luottokustannuksille olisi tällöin määrättävä sellainen korko, joka turvaa niiden nykyarvon säilymisen. Kysymys ei siten olisi korkojen pääomittamisesta, vaan järjestelystä, joka tekisi mahdolliseksi sen, että velan määrän vähenemistä voidaan nopeuttaa samalla kun lykkäytyville koroille ja muille luottokustannuksille turvataan inflaatio suoja. Vakuusveloista pidemmällä aikavälillä aiheutuvia rahoitusmenoja pystyttäisiin tällä tavoin keventämään ilman, että kajotaan velkojen oikeuteen saada täysi suoritus vakuuden arvoa vastaaval-

ta osalta. Lyhennysaikataulun pidennystä ja pääoman ensisijaistamista voitaisiin käyttää velkajärjestelyn keinoina myös samanaikaisesti.

Vakuusvelalle saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen juoksevaa korkoa ja muita mainitun ajankohdan jälkeen kertyviä luottokustannuksia voitaisiin velkajärjestelyssä määrältään alentaa. Lain säätämisyjärjestykseen liittyvistä syistä tämän velkajärjestelykeinoon käyttömahdollisuutta ennen lain voimaantuloa syntyneiden vakuusvelkojen osalta kuitenkin rajoitettaisiin. Tällaisen vakuusvelan osalta saneerausohjelman vahvistamisen jälkeiseen velan juoksuaikaan kohdistuvia luottokustannuksia ei voitaisi alentaa siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan velan pääoman sekä mainittujen luottokustannusten kokonaismäärän nykyarvon. Asiaa käsitellään tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteissa.

Puitteet mainittujen kolmen mahdollisuuden — maksuaikataulun muuttamisen, pääoman ensisijaistamisen ja koron alentamisen — käytölle asettaisi vähimmäissääntö, jonka mukaan velkajärjestely on tehtävä niin, että vakuusvelan nykyarvo tulee maksetuksi kohtuullisessa ajassa, joka ilman velkojan suostumusta ei olennaisesti saa ylittää velan jäljellä olevaa juoksuaikaa tai, jos velka on kokonaan erääntynyt, puolta sen alkuperäisestä juoksuajasta. Sovelletavan korkokannan tulisi olla vähintään sellainen, että velan määrä tulee suojatuksi rahanarvon muutokselta. Lisäksi olisi otettava huomioon jäljelle jäävän maksuajan pituus niin, että mahdollisen koron alennuksen tulisi olla sitä pienempi, mitä pidempi jäljelle jäävä maksuaika on. Sellainen velkajärjestely, jonka mukaan jäljellä olevalta maksuajalta ei kertyisi lainkaan reaalikorkoa, tulisi siten kysymykseen vain jäljellä olevan maksuajan ollessa suhteellisen lyhyt. Reaalikorkoa tulisi kertyä sitä enemmän, mitä pidempi jäljellä oleva maksuaika on. Se, miten pitkäksi ajaksi velkojan pääoma tulisi velkajärjestelyssä sidotuksi, vaikuttaisi näin ollen mahdollisuuteen rajoittaa velkojalle kertyvää korkotuottoa. Ennen lain voimaantuloa syntyneiden vakuusvelkojen osalta lakiehdotuksen voimaantulosäännös sisältää koron alentamisen osalta tiettyjä lisärajoituksia, joihin yllä on viitattu.

Kuten edellä on jo todettu, vakuusvelan maksamatta olevaa määrää ei velkajärjestelyssä voitaisi alentaa. Jos vakuusvelalle on ennen menettelyn alkamista kertynyt viivästyskorkoa,

tällainen maksamatta oleva viivästyskorko olisi erityisasemassa sikäli, että kertynyttä viivästyskorkoa olisi mahdollista alentaa siltä osin kuin se ylittää velan juoksevan koron. Koska saneerausmenettely voitaisiin panna vireille jo ennen kuin velallinen joutuu akuutteihin maksuvaikeuksiin, se seikka, että viivästyskorkoa on jo päässyt kertymään ennen menettelyn alkamista, saattaa johtua esimerkiksi siitä, että velkojien kanssa on ensin pyritty saamaan aikaan neuvotteluratkaisu tai että hakemuksen ja menettelyn aloittamispäätöksen välillä on kulunut aikaa. Tämän vuoksi on katsottu perustelluksi, että velkajärjestelyssä olisi edellä mainitulla tavalla mahdollista alentaa kertynyttä viivästyskorkoa.

Menettelyn alkamisen ja saneerausohjelman vahvistamisen välisenä aikana vakuusvelalle kertyvät korot ja muut luottokustannukset olisi suoritettava velkojalle maksukiellon estämättä, niin kuin jaksosta 4.5.1.2. on käynyt ilmi. Velkajärjestelyssä niitä ei siten tarvitse enää ottaa huomioon.

Velkojan vakuusoikeus säilyisi velkajärjestelyssä voimassa. Tämä turvaa velkojaa sen varalta, että ohjelma ei toteudu tarkoitetulla tavalla, vaan velkajärjestely raukeaa tai velallinen joutuu konkurssiin. Velkajärjestelyyn voisi kuitenkin liittyä myös vakuusjärjestelyn muuttaminen niin, että vakuus korvataan toisella velan jäljellä olevan määrän turvaavalla vakuudella.

4.11.3. Muiden velkojen asema

Velat, joista velkojalla ei ole vakuutta tai joiden kattamiseen vakuuden arvo ei riitä, eivät saneerausmenettelyyn liittyvissä velkajärjestelyissä nauttisi vakuusvelkojen kaltaista erityis-suojaa sen enempää kuin velallisen konkurssisakaan. Velkajärjestelyn keinovalikoima näiden tavallisten saneerausvelkojen osalta käsittäisi maksuaikataulun muuttamisen, pääomalyhennysten ensisijaistamisen, jäljellä olevaan luotto-aikaan kohdistuvien luottokustannusten alentamisen sekä velan määrän alentamisen. Se, minkälaiseksi velkajärjestelyjen sisältö tavallisten saneerausvelkojen osalta muodostuu, riippuisi siitä, mihin velallisen maksukyky kulloinkin riittää, kun vakuusveloille tulevat suoritukset sekä menettelyn aikana syntyneistä veloista aiheutuva maksuvelvollisuus on ensin otettu huomioon. Vähimmäisvaatimuksena olisi, että velkajärjestelyn lopputulos kunkin velkojan

osalta on ainakin yhtä hyvä kuin konkurssiin perustuvassa jaossa. Lisäksi vaadittaisiin, että velkojia keskenään kohdellaan yhdenvertaisesti eli että velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella olisi yhtäläinen oikeus suoritukseen, ovat myös velkajärjestelyssä keskenään samanlaisessa asemassa heille tulevan suoritusten suhteellisen arvon osalta.

Niin sanotut viimesijaiset saavat eli sellaiset saavat, jotka saneerausmenettelyn ulkopuolella olisivat oikeutettuja suoritukseen vasta sen jälkeen, kun kaikki muut velat on maksettu, olisi myös saneerausohjelman velkajärjestelyssä asetettava viimesijaisiksi, jolleivät velkajaryhmien enemmistöt muuhun suostu. Yleensä tämä merkitsee, että mainitunlaisille saataville ei velkajärjestelyssä tulisi minkäänlaisia suorituksia. Etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevan hallituksen esityksen mukaan viimesijaisia saatavia olisivat esimerkiksi sakot, uhkasakot, kielletystä kilpailunrajoituksesta tuomitut seuraamusmaksut ja veron maksun laiminlyönnistä johtuvat veronkorotukset. Viimesijaisia ovat myös niin sanotut vakautetut lainat, joiden asema on viimesijaisten saatavien joukossa kaikkein huonoin.

Saneerausmenettelyssä pidettäisiin viimesijaisena myös tavalliselle saneerausvelalle menettelyn alkamisen ja saneerausohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertynyttä korkoa. Yleensä tällaiset korkoerät jäisivät siten velkajärjestelyssä suorittamatta.

4.11.4. Tuntemattomien velkojen asema

Saneerausmenettelyssä otettaisiin huomioon sellaiset saneerausvelat, jotka joko velallinen tai velkoja itse on menettelyn yhteydessä ilmoittanut taikka jotka ovat muuten tulleet selvittäjän tietoon menettelyn aikana. Mahdollisesti tuntemattomaksi jäävät velat lakkaisivat, kun saneerausohjelma vahvistetaan. Siinä epätavallisessa tilanteessa, että tällaisesta saatavasta on pantti, velkoja voisi kuitenkin periä saatavansa pantin arvosta.

Ehdotettu sääntely perustuu siihen, että muiden velkojen kannalta olisi ongelmallista, jos saatavansa valvomatta jättänyt velkoja, jonka saatava ei muutenkaan ole ollut tiedossa saneerausohjelmaa laadittaessa, olisi myöhemmin oikeutettu saamaan täyden suoritukseen. Mikäli tuntemattomaksi jäävä velkoja olisi muita paremmassa asemassa, seurauksena voisi olla

myös suoranaisia väärinkäyttöryityksiä. Sellainenkin vaihtoehto, että tuntematon velkoja voisi myöhemmin vaatia suoritusta samassa määrin kuin samaan velkojaryhmään kuuluvat muut velkojat, olisi ongelmallinen. Kun tarkoituksena on, että velkajärjestelyjen sisältö määrätään velallisen taloudellisen kantokyvyn mukaan niin, että kukin velkoja saa mahdollisimman täysimääräisen suorituksen, myöhemmin kenties ilmaantuvien tuntemattomien velkojen vaatimukset olisivat omiaan vaarantamaan velallisen mahdollisuudet ylipäänsä noudattaa vahvistettua ohjelmaa. Seurauksena voisi olla velkajärjestelyjen raukeaminen ja konkurssi.

Konkurssissa velkojalla ei ole oikeutta suoritukseen konkurssiin luovutetusta varallisuudesta, ellei hän valvo saatavaansa laissa säädettyssä järjestyksessä. Saatava sinänsä ei lakkaa. Velallisen ollessa oikeushenkilö, esimerkiksi yhtiö, konkurssi kuitenkin johtaa velallisen olemassaolon lakkaamiseen. Velkoja, joka ei ole valvonut saatavaansa konkurssissa, voi siten konkurssin ulkopuolella tai konkurssin jälkeen vaatia suoritusta ainoastaan siltä, joka kenties on henkilökohtaisessa vastuussa kyseisestä velasta. Lopputulos on usein käytännössä sama: velallisen lakatessa saatavakin tosiasiallisesti lakkaa, ja vaikka joku olisi siitä henkilökohteisessa vastuussa, tämä vastuu on usein joksseenkin arvoton. Käytännössä ero konkurssin ja saneerausmenettelyn välillä olisi siten vähäinen.

Edellä esitetyistä syitä pääsääntönä olisi, että tuntemattomiksi jääneet saatavat lakkaavat. Tästä periaatteesta olisi kuitenkin mahdollista poiketa ohjelmaan otettavin määräyksin ja tietyissä tapauksissa myös tuomioistuimen määräyksestä.

Velkojen oikeussuojan kannalta on luonnollisesti tärkeää, että saatavan lakkaamisseuramus tulee ajankohtaiseksi mahdollisimman harvoin. Lakiehdotuksessa tätä on pyritty varmistamaan eri keinoin. Saneerausmenettelyn alkamisesta kuulutettaisiin virallisessa lehdessä ja tarpeen mukaan päivälehdissä, minkä lisäksi siitä tehtäisiin merkintä kaupparekisteriin. Velkojat saisivat tällä tavoin tilaisuuden kuulutuksesta ilmenevässä määräajassa valvoa saatavansa saneerausmenettelyssä tekemällä siitä ilmoituksen selvittäjälle. Ilmoittamatta jäänyt saatavakin otettaisiin huomioon, jos sen olemassaolo ilmenee velkojaluettelosta, jonka velallinen on velvollinen laatimaan, taikka tulee muulla tavoin selvittäjän tietoon esimerkiksi velallisen

kirjanpidosta, liikeasiakirjoista tai menettelyn aikana tehtävien selvitysten yhteydessä. Jos velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, tämä olisi este menettelyn aloittamiselle tai jatkamiselle. Jos velallinen jättää velan ilmoittamatta, teko voisi rikoslain 39 lukuun ehdotettavan muutoksen mukaan olla rangaistava velallisen petoksena, jolloin siitä seuraisi myös vahingonkorvausvelvollisuus velkojaa kohtaan. Velallisen rikos olisi lisäksi yleensä este saneerausohjelman vahvistamiselle ja peruste vahvistetun ohjelman raukeamiselle.

Sellaisten tapausten varalta, joissa on syytä olettaa, että tietoon tulleiden vaatimusten ohella saattaa olla olemassa samasta perusteesta johtuvia mutta tuntemattomiksi jääneitä saatavia, lakiehdotukseen on lisäksi sisällytetty säännös, jonka nojalla tuomioistuin voisi määrätä kyseistä velkojaryhmää koskevien velkajärjestelyjen olevan voimassa myös toistaiseksi tuntemattomiksi jääneiden velkojen hyväksi. Tämä voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi tapauksissa, joissa velkajärjestelyn piiriin kuuluu sarjavahingosta johtuvia korvauksia eikä ole varmuutta siitä, että kaikki korvaukseen oikeutetut ovat tulleet tietoon ohjelman vahvistamiseen mennessä.

Tuntemattomien velkojen asema muodostuisi erilaiseksi, jos saneerausmenettelyyn liittyvä julkinen kuuluttaminen jätetään toimittamatta, mikä lakiehdotuksen mukaan olisi tietyin edellytyksin mahdollista menettelyn yksinkertaistamiseksi (ks. jakso 4.16). Tällöin menettelyllä sen enempää kuin saneerausohjelmallakaan ei olisi vaikutusta sellaisen velkojan asemaan, jolle ei ole annettu tiedoksi menettelyn aloittamista koskevaa päätöstä.

4.11.5. Omistajien varallisuusetujen asema

Jos on tarkoituksena, että velallinen, velalisyhtiön yhtiömies tai osakkeenomistaja taikka näiden läheinen saneerausohjelman kestoaikana tekee työtä yrityksen hyväksi, saneerausohjelmassa olisi määrättävä työstä suoritettavan vastikkeen ja muun mahdollisen korvauksen perusteet. Tämä asia ei siten saisi jäädä velallisen oman päätösvallan varaan.

Mikäli saneerausohjelman velkajärjestelyillä rajoitetaan (tavallisten) velkojen oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta — kuten käytännössä yleensä voidaan olettaa käyvän — saneerausohjelman kestoaikana olisi voimassa

nimenomainen kielto jakaa varoja yrityksen omistajille lukuunottamatta yllä mainittua työn perusteella suoritettavaa, saneerausohjelman mukaista korvausta. Jos kaikille velkojille ei ohjelman mukaan tule täyttä suoritusta saataviensa pääomasta, ei ohjelman kestoajana siis olisi sallittua jakaa voittoa tai muita varoja velallisyriksen omistajille. Seuraamuksena kiellon vastaisesta varojen jakamisesta olisi velkajärjestelyjen raukeaminen niiden velkojen osalta, joiden oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta on ohjelmassa rajoitettu.

Saneerausohjelman kestoajana kertyvää voittoa ei siis voitaisi jakaa yrityksen omistajille. Siitä, millä tavoin voittovarot olisi käytettävä yrityksen hyväksi, voitaisiin ja pitäisikin määrätä saneerausohjelmassa. Esimerkiksi yrityksen pääomarakenteen kehittämistä koskevissa toimenpiteissä tulisi ottaa huomioon ohjelman kestoajana kertyvä voitto. Siltä varalta, että ohjelman kestoajana kertyy huomattavaa voittoa, jonka käyttämisestä yrityksen tarkoituksiin ei ole määrätty saneerausohjelmassa tai joka muussa tapauksessa ylittää sen, mitä yrityksen toiminnan jatkaminen kohtuudella edellyttää, olisi lakiehdotuksen mukaan mahdollista muuttaa velkajärjestelyjen sisältöä saneerausohjelman valvojan tai velkojan vaatimuksesta siten, että kyseisistä voittovaroista jaetaan velkojille lisäsuorituksia. Esisijaisesti lisäsuorituksiin olisivat oikeutettuja ne velkojat, joiden saatavien pääomaa on saneerausohjelmassa alennettu.

4.11.6. Takaajan, kanssavelallisen ja sivullisvakuuden asettajan asema

Seuraavassa käsitellään sellaisen henkilön asemaa, joka on antanut velallisen velasta takaussitoumuksen tai asettanut siitä esinevakuuden. Se mitä tässä yhteydessä sanotaan takaajasta koskee vastaavasti myös kanssavelallista eli sitä, joka on velallisen kanssa yhteisvastuussa tietyistä velasta.

Saneerausmenettelyn alkamiseen liittyvä saneerausvelan perintäkielto ei estäisi velan perimistä takaajalta, jos takaus on annettu liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa. Tällaisissa tapauksissa tilanne muodostuu yleensä sellaiseksi, että velkoja perii velan takaajalta, jolloin takaajan takautumislaatava velalliselta tulee velkajärjestelyssä otettavaksi huomioon saneerausvelkana.

Muissa tapauksissa eli kun takaussitoumus

on yksityishenkilön antama, perintäkielto sitä vastoin estäisi velan perimisen myös takaajalta. Tällöin saneerausohjelmassa olisi järjestettävä sekä velallisen että takaajan maksuvelvollisuus suhteessa velkojaan ja myös velallisen ja takaajan keskinäinen suhde.

Takaajan ollessa yksityishenkilö voitaisiin saneerausmenettelyn yhteydessä takaajan vaatimuksesta vahvistaa hänelle takausvelkaa koskeva maksuohjelma noudattaen yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain asianomaisia säännöksiä. Esitys laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä on annettu samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Ehdotettu sääntely merkitsee, että yksityishenkilö, joka on antanut takaussitoumuksen saneerausvelallisen velasta, voisi saada mahdollisuuden täyttää maksuvelvollisuutensa hänelle vahvistettavan maksuohjelman puitteissa. Tällä tavoin hän voisi välttyä siltä, että takausvastuu raunioittaa hänen taloutensa ja elämänohjeensa. Jos takaajan velkatilanne on sellainen tai takausvastuun vuoksi tulee sellaiseksi, että hän tarvitsee varsinaista velkajärjestelyä kaikkien velkojensa osalta, asiaa ei voitaisi ratkaista saneerausmenettelyn yhteydessä, vaan takaajan olisi erikseen ryhdyttävä toimenpiteisiin velkajärjestelyn aikaansaamiseksi.

Tapauksissa, joissa kolmas henkilö on asettanut omaisuuttaan vakuudeksi saneerausvelallisen velasta, vakuuden asettajan asema riippuisi siitä, missä yhteydessä vakuus on asetettu sekä siitä, minkälainen omaisuus vakuutena on. Jos vakuus on asetettu liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa, saneerausmenettelyyn liittyvä perintäkielto ei estäisi velan perimistä vakuuden arvosta, joten vakuuden asettajan asema suhteessa velkojaan ei yleensä tule ajankohtaiseksi saneerausohjelmaa laadittaessa. Jos taas vakuuden asettaminen ei liity kyseisen henkilön liike- tai siihen rinnastettavaan toimintaan, vaan hänen yksityistalouteensa, perintäkiellon vaikutus ulottuisi myös vakuuteen ja estäisi velan perimisen vakuuden arvosta, jollei tuomioistuimien anna siihen lupaa. Saneerausohjelmassa olisi tällöin määrättävä velallisen maksuvelvollisuuden ohella velkajärjestelyn vaikutuksesta vakuuteen ja vakuuden asettajan vastuuseen.

Jos yksityishenkilö on asettanut vakuudeksi kohtuullista tarvettaan vastaavan asuntonsa, hänen vakuusvastuunsa voitaisiin lakiehdotuksen mukaan muuntaa maksuvelvollisuudeksi saneerausmenettelyn yhteydessä noudattaen

yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevassa laissa olevia säännöksiä asiasta. Vakuuden asettajalle voitaisiin toisin sanoen vahvistaa maksuohjelma vastaavalla tavalla kuin takaa-jalle. Asunnon realisoinnin sijasta vakuuden asettajan vastuu tulisi tällöin toteutettua määrääkäsina rahasuorituksina. Tämä ehdotus perustuu samanlaisiin näkökohtiin kuin saneerausvelallisen velasta takaussitoumuksen antaneen yksityishenkilön asemaa koskevat säännökset.

4.12. Saneerausohjelman vahvistamisen edellytykset

4.12.1. Yleistä

Saneerausohjelman vahvistamisesta päättäisi tuomioistuin. Vahvistamisen edellytykset jakautuvat lakiehdotuksen mukaan kolmeen ryhmään. Ensinnäkin saneerausohjelma voitaisiin vahvistaa kaikkien velkojen suostumuksella. Tällöin tuomioistuimen velvollisuus tutkia ohjelman sisältöä olisi kaikkein suppein. Toiseksi saneerausohjelma voitaisiin vahvistaa, jos toimitettu äänestys velkojen keskuudessa osoittaa, että kussakin velkojaryhmässä tietty enemmistö sellaisista äänestykseen osallistuneista velkojista, joiden asemaa ohjelma heikentäisi, on hyväksynyt ohjelman. Tällöin tuomioistuin voisi joutua tutkimaan sen, että ohjelma sisältöltään täyttää tietyt laista ilmenevät vaatimukset muun muassa vastaan äänestäneitä velkojia koskevien velkajärjestelyjen osalta. Kolmanneksi saneerausohjelma voitaisiin määrätyn edellytyksin vahvistaa siinäkin tapauksessa, että se ei ole kaikissa velkojaryhmissä saanut enemmistön kannatusta. Tämä tulisi kysymykseen, jos ohjelman mukaiset velkajärjestelyt sisällöltään täyttävät laissa asetetut, velkojen asemaa ja keskinäistä suhdetta koskevat vaatimukset.

Lakiehdotuksessa on nimenomaiset säännökset myös sen varalta, että on tehty useampia kuin yksi ehdotus saneerausohjelmaksi ja myös vahvistamisen vaihtoehtoiset edellytykset täytyvät useamman ehdotuksen kohdalla. Periaatteena olisi tällöin se, että vahvistettavaksi tulee se ehdotus, joka on saanut velkojen keskuudessa eniten kannatusta.

Velallisen suostumus ei olisi edellytys ohjelman vahvistamiselle. Velallisella ei siten olisi mahdollisuutta määräävästi vaikuttaa ohjel-

man ja velkajärjestelyjen sisältöön. Sitä vastoin velallisen valmiudella ohjelman noudattamiseen voisi olla suurikin merkitys ohjelman toteuttamiskelpoisuuden ja sitä kautta myös sen vahvistamisedellytysten kannalta. Tämä on kuitenkin eri asia kuin että ohjelman sisältö aina viime kädessä jäisi riippumaan velallisen suostumuksesta ja sen kautta velallisen tahdosta.

Ohjelmassa saatetaan myös edellyttää erinäisiä toimenpiteitä, joihin velallisen on ryhdyttävä. Velallisen valmius kyseisiin toimenpiteisiin on tietenkin asia, jolla on merkitystä ohjelman toteuttamiskelpoisuuden ja siten myös sen vahvistamisedellytysten kannalta. Tietty velallisen toimenpiteet voisivat ohjelman mukaan olla myös ennakkoehto ohjelman vahvistamiselle.

4.12.2. Vahvistaminen kaikkien velkojen suostumuksella

Jos kaikki tunnetut velkojat antavat suostumuksensa saneerausohjelman vahvistamiseen, tuomioistuimen ei tarvitsisi tutkia ja arvioida ohjelman mukaisten velkajärjestelyjen sisältöä. Tällöin ohjelmassa voitaisiin poiketa laissa olevista, velkojen asemaa koskevista säännöksistä.

Tietyt asiat tuomioistuimen olisi kuitenkin ennen ohjelman vahvistamista tutkittava. Ensinnäkin tuomioistuimen olisi varmistuttava siitä, että ohjelma sisältää laissa vaaditut selvitykset sekä siitä, että ohjelman toimenpideosassa on otettu huomioon ne asiat, joista ohjelmassa lain mukaan ainakin on määrättävä. Tällä tavoin voidaan valvoa, että velkojen antamat suostumukset perustuvat riittävään tietoon ohjelman kannalta merkityksellisistä seikoista ja että ohjelma ei ole sisällöltään epätäydellinen.

Koska velallisen suostumus ei ole edellytys ohjelman vahvistamiselle, tuomioistuin voisi myös joutua arvioimaan ohjelman sisältöä velallisen tai esimerkiksi velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaisten yhtiömiesten oikeuksien ja etujen kannalta. Kaikkien velkojen hyväksynnästä huolimatta este ohjelman vahvistamiselle olisi nimittäin käsillä, jos ohjelman sisältö ilman velallisen suostumusta loukkaa velallisen tai yhtiömiehen oikeutta tai oikeutettua etua taikka on näiden kannalta kohtuuton. Esimerkkinä voidaan mainita, että velallisen tai yhtiömiehen edellytetään työskentelevän yrityksen hyväksi sellaisin ehdoin, jotka eivät riitä

turvaamaan velalliselle kohtuullista toimeentuloa, taikka että ohjelma edellyttää omaisuuden siirtymistä jollekin tai joillekin velkojista todellisen arvon alittavasta arvosta taikka muuten ehdoilla, joita ei voi pitää velallisen kannalta hyväksyttävänä, tai että velkojat muuten pyrkivät ohjelman avulla saamaan itselleen perustetonta etua velallisen kustannuksella.

Vastaavasti esteeksi ohjelman vahvistamiselle voisi muodostua se, että ohjelman sisältö loukkaa sivullisen oikeutta. Esimerkkinä tästä voidaan mainita, että ohjelma laajentaisi takaaajan vastuuta ilman tämän suostumusta tai asettaisi osakkeenomistajan henkilökohtaiseen vastuuseen yhtiön sitoumuksista vastoin suostumustaan.

Velkojen suostumuksesta huolimatta saneerausohjelma olisi myös jätettävä vahvistamatta, jos on perusteltua syytä olettaa, ettei ohjelman toteutumiselle ole edellytyksiä. Velkojen suostumuksellakaan ei ole tarkoituksenmukaista vahvistaa ohjelmaa, joka jo ennalta voidaan arvioida epärealistiseksi. Jos esimerkiksi velallisen kuulemisen tai muun selvityksen perusteella on todennäköistä, että ehdotetut velkajärjestelyt ovat ehdoiltaan niin ankarat, ettei velallinen kykene noudattamaan ohjelmaa tulematta maksukyvyttömäksi, ohjelmaa ei siten voitaisi vahvistaa.

Myös tietynlaiset menettelyvirheet taikka lain vastaiset tai sopimattomat toimintatavat ohjelmaehdotuksen laatimisen tai käsittelyn yhteydessä voisivat muodostaa esteen ohjelman vahvistamiselle, mikäli niillä voidaan olettaa olleen vaikutusta ehdotuksen sisältöön tai asian käsittelyyn. Jos esimerkiksi käy ilmi, että velkojen suostumusten hankkimisessa on käytetty sellaisia keinoja, joiden vuoksi suostumuksia ei voida pitää pätevänä, ohjelmaehdotus olisi jätettävä vahvistamatta.

Mikäli kaikkien velkojen suostumus saneerausohjelmalle on saatavissa, tämä tarjoaisi myös mahdollisuuden saneerausmenettelyn yksinkertaistamiseen ja nopeuttamiseen. Jos nimittäin tuomioistuimelle toimitetaan ehdotus saneerausohjelmaksi ja kaikkien tunnettujen velkojen kirjallinen hyväksyntä sille samoin kuin velallisen kirjallinen lausuma ehdotuksesta, päätös saneerausohjelman vahvistamisesta voitaisiin tehdä ilman ohjelmaehdotuksen käsittelyyn yleensä liittyviä menettelyvaiheita. Edellytyksenä olisi, että ehdotuksen sisällössä ei ole sellaisia puutteita, jotka estävät sen

vahvistamisen, eikä myöskään velallisen lausuma anna aihetta asian enempään tutkimiseen.

4.12.3. Vahvistaminen ryhmäenemmistöjen suostumuksella

Ohjelman vahvistamiseksi velkojaenemmistön hyväksynnän perusteella riittäisi, että kussakin velkojaryhmässä ohjelman hyväksymisen puolesta on saavutettu yksinkertainen enemmistö sekä velkojen lukumäärän että heidän saataviensa määrän mukaan laskettuna. Määräenemmistövaatimusta ei ole katsottu aiheelliseksi asettaa, koska ohjelmaa vastaan ääntäneille on laissa turvattu tietty vähimmäisuoja ja koska saneerausohjelma yleensä on vaihtoehto konkurssille, jossa velkojen asema tavallisesti muodostuisi huonommaksi kuin saneerausohjelman mukaan.

Kummankin vaatimuksen eli sekä päälukua että summaenemmistön täyttymistä arvioitaessa huomioon otettaisiin vain äänestykseen osallistuneet velkojat ja heidän saatavansa. Passiivisina pysytelleille velkojille ei siten annettaisi merkitystä äänestyksen tulosta ja ohjelman vahvistamisedellytyksiä arvioitaessa. Vahvistetun ohjelman oikeusvaikutukset sitä vastoin ulottuisivat kaikkiin velkoihin. Riittävänä on pidetty, että kukin velkoja saa tiedoksi ohjelmaehdotuksen sekä tilaisuuden osallistua sitä koskevaan äänestykseen. Jos velkoja ei valvo etuaan käyttämällä hyväkseen tätä tilaisuutta, hän saa alistua siihen lopputulokseen, johon äänestystulos johtaa, kun huomioon otetaan äänestykseen osallistuneiden kannat.

Lisäksi enemmistövaatimuksen täyttymistä arvioitaessa otettaisiin huomioon vain sellaiset velkojat ja velkojaryhmät, joiden asemaa ehdotetut velkajärjestelyt heikentäisivät verrattuna siihen, mikä se muuten olisi. Äänivaltaa ei siten olisi velkojalla, joka ohjelmaehdotuksen mukaan saisi täyden suorituksen saatavastaan tietyn, lyhyen ajan kuluessa ohjelman vahvistamisesta. Äänivaltaa ei myöskään olisi sellaisella velkojalla, jonka oikeusasema ohjelmaehdotuksen mukaan säilyisi ennallaan eli jonka saatavan määrään, maksuaikatauluun ja muihin ehtoihin ei lainkaan kajottaisi. Äänivaltaa vailla olisi myös velkoja, jonka oikeusasema ohjelmaehdotuksen mukaan muuttuisi ainoastaan sillä tavoin, että ennen saneerausmenettelyn aloittamista tapahtunut maksuviivästys oikaistaisiin tekemällä sen edellyttämät suorituk-

set velan ehtojen säilyessä sellaisina kuin ne olivat ennen maksuviivästyä. Jos siis velkojan asema ohjelmaehdotuksen mukaan palautuisi sellaiseksi kuin se olisi ollut, mikäli maksuviivästyä ei olisi tapahtunut, hänen asemansa ei katsottaisi huonontuneen. Niin ikään äänivaltaa vailla olisivat viimesijaisten saatavien haltijat, mikäli paremmalla etuoikeudella suoritettavan velan velkoja ei saisi täyttää suoritusta tai hänen oikeusasemansa muuten huononisi. Käytännössä tämä merkitsee, että viimesijaisten saatavien haltijoilla ei yleensä tulisi olemaan äänivaltaa.

Äänestystä varten velkojat olisi jaettava ryhmiin saatavansa laadun mukaan. Vakuusvelkojat olisi sijoitettava omiin ryhmiin vakuusoikeuden tyypin mukaan eli riippuen siitä, onko kysymyksessä omistusvakuus vai panttioikeuteen perustuva vakuus. Panttivelkojen joukossa yritysikiinnitysvelkojat olisi luettava omaksi ryhmäkseen. Tämä johtuu siitä, että yritysikiinnitysvelkojen oikeudellinen asema poikkeaa muiden panttivelkojen asemasta sikäli, että vakuusoikeuden kohteena ei ole tietty ennalta yksilöity omaisuus. Yritysikiinnityssaatavia turvaava varallisuusarvo tulisi etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevan esityksen mukaan määräytymään niin, että kiinnityksen kohteena olevan varallisuuden arvo jaettaisiin yritysikiinnitysvelkojen ja tavallisten velkojen kesken. Muut velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella on yhtäläinen oikeus suoritukseen, olisi luettava omiksi ryhmikseen. Tavalliset eli vakuutta vailla olevat velkojat, joiden saatavat eivät ole viimesijaisia, kuuluisivat siten lähtökohtaisesti yhteen ryhmään. Omaksi erilliseksi ryhmäkseen voitaisiin kuitenkin lukea sellaiset pienvelkojat, joiden saatavan määrä alittaa tietyn markkamäärän. Tämä perustuu siihen, että velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, olisi yhdenvertaisuusperiaatteen estämättä mahdollista määrätä tehtäväksi täysi suoritust. Tällöin kyseiset velkojat — eli heidän muodostamansa velkojaryhmä — voitaisiin jättää kokonaan äänestysmenettelyn ulkopuolelle, koska heidän asemansa ei ohjelman mukaan huononisi. Tämä yksinkertaistaisi äänestysmenettelyä etenkin, jos pienvelkojen lukumäärä on huomattava. Muiden kuin vakuusvelkojen osalta olisi lisäksi mahdollista jakaa velkojia erillisiin ryhmiin niin, että samaan ryhmään luetaan velkojat, joiden saatavilla on keskenään samankaltainen peruste. Erillisiin ryhmiin voitaisiin esimerkiksi lukea hyödyketoimittajat

ja vakuudellisten velkojen velkojat vakuuden arvon ylittävien saataviensa osalta.

Vaadittujen ryhmäenemmistöjen saavuttaminen ohjelman tueksi ei vielä sinänsä olisi riittävä edellytys ohjelman vahvistamiselle. Ohjelman mukaisten velkajärjestelyjen tulisi vastata äänestäneiden velkojen osalta täyttää tietyt laissa asetetut vaatimukset. Vakuusvelkojille tulevien suoritusten tulisi vastata laista ilmenevää vähimmäistasoa, muille velkojille tulevien suoritusten tulisi vastata vähintään sitä jako-osuutta, joka heille olisi kertynyt konkurssissa. Ohjelma ei myöskään saisi poiketa laissa säädetystä yhdenvertaisuuden vaatimuksesta, jonka mukaan saneerausmenettelyn ulkopuolella yhtäläisessä asemassa olevia velkojia olisi myös saneerausohjelmassa kohdeltava keskenään samalla tavalla. Näiden vähimmäissuojaa koskevien vaatimusten täittyminen tulisi kuitenkin tuomioistuimen tutkittavaksi vain, jos joku asianosaisista vetoaa kyseisiin säännöksiin. Viran puolesta tuomioistuin ei joutuisi asiaa tutkimaan.

Lisäksi ne perusteet, jotka olisivat esteenä kaikkien tunnettujen velkojen suostumuksen saaneen ohjelmaehdotuksen vahvistamiselle, olisi vastaavasti otettava huomioon myös silloin, kun velkojaryhmien enemmistöt ovat asettuneet ohjelmaa tukemaan. Näitä perusteita ohjelman vahvistamatta jättämiselle on käsitelty yllä jaksossa 4.12.2.

Tietyt velalliseen liittyvät seikat voisivat niin ikään estää saneerausohjelman vahvistamisen. Tällaisia olisivat muun muassa se, että velallinen tai joku velallisen puolesta toiminut on syylistynyt lievää vakavampaan velallisen rikokseen taikka on syytteessä tai epäiltynä tällaisesta rikoksesta, samoin kuin se, että velallinen, velallisyhtiön yhtiömies tai yhtiön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai syylistynyt menettelyyn, jonka perusteella hänet olisi voitu määrätä liiketoimintakieltoon, jos saneerausmenettelyn sijasta velallinen olisi asetettu konkurssiin.

4.12.4. Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta

Saneerausohjelma olisi mahdollista vahvistaa siinäkin tapauksessa, että edellisessä jaksossa tarkoitettua enemmistöä ei kaikissa velkojaryh-

missä ole saavutettu. Edellytyksenä olisi, että ainakin yhden velkojaryhmän osalta enemmistövaatimus on täyttynyt. Lisäksi vaadittaisiin, että kaikkien ohjelman puolesta äänestäneiden velkojen yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä niiden velkojen saatavista, joilla on asiassa äänivalta. Yllä (jaksoissa 4.12.3. ja 4.12.4.) käsitellyt velkajärjestelyjen sisältöä koskevat edellytykset ja vahvistamisen esteet olisivat voimassa myös nyt puheena olevissa tapauksissa.

Tämän lisäksi ohjelman olisi täytettävä tietyt velkojen keskinäistä asemaa koskevat vaatimukset. Ensinnäkään kenellekään velkojista ei ohjelman mukaan saisi tulla etua, joka arvoltaan ylittää hänen saatavansa määrän. Toiseksi vaadittaisiin, että jos velkojille kertyy suorituksia yli sen vähimmäistason, jota laissa edellytetään, tämä etu jakautuu velkojaryhmien kesken kohtuullisella tavalla. Kolmanneksi vaadittaisiin, että vastaan äänestänyttä tavallisista velkojista koostuvaa ryhmää huonommassa etuoikeusasemassa oleville saataville ei kertyisi suorituksia. Tämä merkitsee, että ilman tavallisten velkojaryhmien enemmistön suostumusta ei takasijaisille saataville voitaisi osoittaa suorituksia. Mainituissa lisävaatimuksissa kysymys on siis siitä, että tiettyä velkojaryhmää ei voitaisi vastoin enemmistön tahtoa pakottaa alistumaan sellaisiin velkajärjestelyihin, joissa voidaan katsoa jonkin tai joidenkin muiden ryhmien saaneen epäoikeutettua etua kyseisen ryhmän kustannuksella.

Suomen Pankkiyhdistys on lausunnossaan katsonut, että jos kaikkien velkojaryhmien enemmistöjen suostumusta ei ole saatu, saneerausohjelman vahvistamisen edellytykseksi tulisi ehdotuksesta poiketen asettaa se, että ehdotuksen puolesta ovat äänestäneet velkojat, joiden saatavat edustavat yhteensä vähintään puolta kaikkien velkojen määrästä. Ehdotus olisi omiaan johtamaan käytännössä siihen, että ohjelmaa ei useinkaan olisi mahdollista vahvistaa ilman yrityksen päärahoittajan tai -rahoittajien suostumusta. Esityksessä kuitenkin pyritään siihen, että mikään yksittäinen velkojaryhmä ei voisi estää ohjelman vahvistamista, jos ohjelma velkajärjestelyineen täyttää laissa asetetut vaatimukset. Järjestelmän toimivuuden kannalta on keskeinen merkitys sillä, että mikään velkojaryhmä ei yksin saa määräävää asemaa ohjelman sisällöstä päätettäessä.

4.13. Saneerausohjelman oikeudellinen merkitys

Saneerausohjelma sisältäisi eri tyyppisiä elementtejä. Sekä ne liiketaloudelliset toimenpiteet, jotka ohjelmassa määritellään yrityksen elinkelpoisuuden turvaamiseksi, että ohjelman mukaiset velkajärjestelyt voivat edellyttää velalliselta erilaisia tosiasiallisia ja oikeudellisia järjestelyjä. Sikäli kuin tällaiset toimet ohjelmaehdotuksen mukaan ovat edellytyksiä ohjelman vahvistamiselle, niiden toteutuminen varmistuisi jo ennen vahvistamispäätöksen tekemistä. Sikäli kuin ohjelmassa edellytetyt toimenpiteet taas eivät ohjelman mukaan ole vahvistamisen ehtoja, vaan on tarkoitettu toteutettaviksi ohjelman vahvistamisen jälkeen, ohjelmassa olisi mahdollista määrätä, että tällaisen ohjelmassa yksilöidyn toimenpiteen toteutumatta jääminen olisi peruste velkajärjestelyjen raukeamiselle.

Vahvistettuun saneerausohjelmaan sisältyvät velkajärjestelyt puolestaan määrittäisivät suoraan velallisen ja velkojen väliset suhteet. Velkajärjestelyt korvaisivat siten kysymyksessä olevien oikeussuhteiden aikaisemmat ehdot. Tuntemattomiksi jääneet saneerausvelat lakkaisivat ohjelman vahvistamisen myötä. Tältä osin voidaan viitata jaksoon 4.11.4.

Saneerausohjelma velkajärjestelyineen ei saisi oikeusvoimaa siinä mielessä, että lainvoimaisesti vahvistettu ohjelma ehdottoman lopullisesti määräisi sen piiriin kuuluvien oikeussuhteiden sisällön. Ohjelman oikeusvaikutukset voisivat raueta esimerkiksi sen vuoksi, että velallinen laiminlyö ohjelman noudattamisen.

Myöhemmät muutokset olisivat niin ikään mahdollisia tietyin edellytyksin. Ensinnäkin voitaisiin tehdä oikaisunluonteisia muutoksia. Jos ne vaikuttavat jonkun asianosaisen oikeusasemaan, tämän suostumus kuitenkin vaadittaisiin. Velkajärjestelyn tai maksuohjelman sisältöä olisi mahdollista muullakin tavoin muuttaa sen tai niiden velkojen suostumuksella, joiden oikeutta muutos loukkaa. Velkojan asemaa parantavia muutoksia ei voitaisi tehdä ilman muiden velkojen suostumusta, mutta sitä vastoin velkoja voisi omalta osaltaan suosua lisämyönnytyksiin.

Saneerausohjelman vahvistaminen ei myöskään estäisi esimerkiksi saneerausvelan perustetta tai määrää koskevan väitteen tai riidan tutkimista ja ratkaisemista erikseen, jos velka on lakiehdotuksen mukaisessa järjestyksessä riitautettu ja asia on osoitettu erillisessä oikeudenkäynnissä ratkaistavaksi. Saneerausohjel-

massa velka olisi tällaisissa tapauksissa otettava huomioon sen suuruusena kuin tuomioistuin määrää, mutta velallisen lopullinen maksuvelvollisuus jäisi riippumaan asian myöhemmästä ratkaisusta. Tarvittaessa ohjelman sisältöä voitaisiin tällä perusteella muuttaa. Muiden velkojen asemaan ei kuitenkaan voitaisi kajota ilman näiden suostumusta.

Ohjelman mukaisten velkajärjestelyjen muuttamiseen voisi johtaa myös se, että ohjelman kestoaikana kertyy enemmän voittovaroja kuin ohjelmassa on ennakoitu tai muuten tarvitaan toiminnan jatkamisen turvaamiseksi. Tällöin voisi tulla kysymykseen velallisen velvoittamisen lisäsuorituksiin velkojille.

Saneerausohjelman tarkoituksena on määrätä velallisen ja kaikkien velkojen väliset suhteet kokonaisratkaisulla. Tällöin ei voida sallia sitä, että velallinen ja joku velkoja keskenään tekevät oheisjärjestelyjä, joilla kyseinen velkoja muiden tietämättä saisi itselleen erityisetuja. Tämän kaltaiset saneerausvelkoja koskevat liitännäissitoumukset olisivat lakiehdotuksen mukaan mitättömiä. Velkajärjestelyt on kaikilta osin tehtävä asianosaisten kannalta avoimesti saneerausohjelmassa.

Velkajärjestelyjen sisältö on luonnollisesti pyrittävä määräämään niin, että velallinen kykenee vahvistettua maksuohjelmaa noudattamaan. Velkojen oikeussuojan turvaaminen kuitenkin edellyttää, että maksuohjelman mukainen suoritusvelvollisuus on tarvittaessa pantavissa täytäntöön. Tuomioistuimen vahvistama saneerausohjelma kelpaisi tarvittaessa sellaisenaan täytäntöönpanoperusteeksi samalla tavoin kuin suoritukseen velvoittava tuomio. Jos velallinen laiminlyö ohjelman mukaisen suoritusvelvollisuuden, velkojan ei siten tarvitsisi erikseen hankkia tuomioistuimelta täytäntöönpanon perusteeksi kelpaavaa suoritukseen velvoittavaa päätöstä.

Velallisen laiminlyönti saneerausohjelman mukaisen suoritusvelvollisuuden täyttämisessä voisi kuitenkin johtaa myös siihen, että velkajärjestely määrätään raukeamaan sen velkojan osalta, johon laiminlyönti kohdistuu. Raukeamisseuraamus tulisi kysymykseen, jos velallisen laiminlyönti on olennainen eikä hän oikeaseitään velkojan asettamassa kohtuullisessa lisäajassa. Velkajärjestelyn raukeamiseen voisi niin ikään johtaa se, että ohjelman kestoaikana voimassa olevaa kieltoa jakaa varoja velallisyriksen omistajille on rikottu.

Jos velallinen ennen saneerausohjelman päät-

tymistä joutuu konkurssiin, seurauksena olisi yleensä ohjelman mukaisten velkajärjestelyjen raukeaminen. Velkajärjestelyjen piiriin kuuluvien velkojen oikeudet konkurssissa määräytyisivät tällöin samalla tavoin kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu. Tietyissä tapauksissa tuomioistuin voisi kuitenkin määrätä, että konkurssi ei johda velkajärjestelyjen raukeamiseen. Tämä tulisi kysymykseen, mikäli pääosa velkajärjestelyjen edellyttämistä suorituksista on jo tehty. Asiaa on käsitelty jaksossa 4.4.2.

Saneerausohjelma voisi raueta myös sillä perusteella, että ohjelman vahvistamisen jälkeen on ilmennyt sellaisia velalliseen liittyviä seikkoja, jotka olisivat estäneet ohjelman vahvistamisen, jos ne tuolloin olisivat olleet tiedossa. Tässä tarkoitettuja raukeamisperusteita olisivat tietyt velallisen tai velallisyriksen omistajan taikka yrityksen johtoon kuuluvan henkilön tekemät rangaistavat teot.

4.14. Saneerausohjelman toteuttaminen ja seuranta

Saneerausohjelman toteuttaminen olisi ensisijaisesti velallisen vastuulla. Ohjelman kestoajaksi voitaisiin kuitenkin määrätä erityinen valvoja, jonka tehtävänä olisi velkojen lukuun seurata ohjelman toteuttamista ja huolehtia sellaisista ohjelmassa mahdollisesti edellytetyistä toimenpiteistä, joiden suorittaminen ei kuulu asianomaisille. Valvojan määrääminen voisi perustua saneerausohjelmaan taikka velkojatoimikunnan tai velkojen vaatimukseen. Valvojan palkkio ja kustannusten korvaus tulisivat maksettaviksi velallisen varoista.

Useimmiten olisi luontevinta, että valvojana toimii selvittäjä. Valvojaksi voitaisiin kuitenkin määrätä muukin henkilö. Valvojalla olisi samantaiset oikeudet tehtävänsä edellyttämien tietojen saantiin kuin selvittäjällä, ja velallisella olisi vastaavasti samanlainen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus kuin menettelyn aikana.

Valvojan olisi määräajoin annettava velkojille selonteko saneerausohjelman toteutumisesta. Jos valvojaa ei ole määrätty, selontekovelvollisuus olisi velallisella itsellään.

Lakiehdotuksen mukaan olisi tarvittaessa mahdollista myös se, että velkojatoimikunnan toimikausi määrätään jatkumaan saneerausohjelman vahvistamisen jälkeenkin. Tarve tähän riippuu suuresti ohjelman sisällöstä eli siitä,

minkälaisia toimenpiteitä ohjelmassa edellytetään. Välttämätöntä ei olisi sekään, että velkojatoimikunnan toimikausi jatkuisi ohjelman päättymiseen saakka, vaan se voitaisiin rajoittaa esimerkiksi vastaamaan tietyn ohjelman toteuttamisvaiheen kestoa.

4.15. Saneerausmenettelyn vaiheet ja käsittely tuomioistuimessa

Esityksessä ehdotetaan, että yrityksen saneerausmenettelyä koskevien asioiden käsittely keskitettäisiin tiettyihin, maan suurimpien paikkakuntien alioikeuksiin, joita olisi kaikkiaan seitsemäntoista. Tällä tavoin voidaan paremmin turvata se, että tuomioistuimissa vähitellen kehittyvät erityisvalmiudet saneerausasioiden käsittelyyn. Keskittäminen helpottaa myös näiden asioiden vaatimien voimavarojen kohdentamista. Toimivaltaiset tuomioistuimet olisivat esityksen mukaan seuraavat: Helsingin raastuvanoikeus, Joensuun raastuvanoikeus, Jyväskylän raastuvanoikeus, Kajaanin raastuvanoikeus, Kotkan raastuvanoikeus, Kuopion raastuvanoikeus, Lahden raastuvanoikeus, Mikkelin raastuvanoikeus, Oulun raastuvanoikeus, Porin raastuvanoikeus, Tampereen raastuvanoikeus, Turun raastuvanoikeus, Vaasan raastuvanoikeus, Ahvenanmaan kihlakunnanoikeus, Espoon kihlakunnanoikeus, Rovaniemen kihlakunnanoikeus ja Vantaan kihlakunnanoikeus. Alioikeusuudistuksen tullessa voimaan toimivalta siirtyisi vastaaville käräjäoikeuksille.

Saneerausmenettelyä koskevien asioiden käsittelyssä noudatettaisiin lähtökohtaisesti lakia hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa (307/86). Lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin joukko täydentäviä ja poikkeaviakin erityissäännöksiä.

Tarkoituksena on, että saneerausmenettelyä koskevat asiat voitaisiin mahdollisimman pitkälti käsitellä tuomioistuimen kansliassa yhden tuomarin toimesta ja asianosaisten kirjallisiin lausumiin tukeutuen. Milloin asianosaista tai todistajaa on kuultava henkilökohtaisesti, käsittelee tapahtuisi istunnossa.

Täysilukuisen alioikeuden käsiteltäväksi olisi saatettava vain sellaiset menettelyssä esiin tulevat kysymykset, jotka osoittautuvat riitaisiksi. Riitakysymyksetkin voitaisiin ratkaista kans-

liassa yhden tuomarin toimesta, jos asiaan osalliset sitä haluavat tai tuomioistuin pitää asiaa selvänä.

Tuomioistuimelle aiheutuvan kuormituksen vähentämiseksi lakiehdotuksessa on uskottu selvittäjälle tiettyjä menettelyn hallinnoimiseen liittyviä tehtäviä. Selvittäjä huolehtisi menettelyn aikana tarvittavista asiakirjojen tiedoksiannoista samoin kuin saneerausohjelmaa koskevaan äänestysmenettelyyn liittyvistä tehtävistä, kuten äänestys selvityksen laatimisesta. Tiedoksiannot toimitettaisiin postitse vastaanottoto-distusta tai saantitodistusta vastaan.

Seuraavassa kuvataan pääpiirteissään saneerausmenettelyyn liittyvät käsittelyvaiheet tuomioistuimessa.

Ensimmäinen vaihe hakemuksen vireilletulon jälkeen olisi menettelyn aloittaminen. Siihen sisältyisi saneerausmenettelyn edellytysten tutkinta ja menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekeminen. Velallisen olisi muun muassa toimitettava tuomioistuimelle luettelo velkojista. Velallisen ollessa hakijana velkojille varattaisiin tilaisuus lausua hakemuksesta ennen päätöksen tekemistä. Velkojan ollessa hakijana velalliselle varattaisiin tilaisuus tulla kuulluksi, minkä lisäksi tuomioistuin voisi harkintansa mukaan kuulla myös muita velkojia tai tärkeimpiä näistä. Jos tuomioistuin päättää, että saneerausmenettely aloitetaan, sen toimenpiteisiin kuuluisi toimielinten eli selvittäjän ja velkojatoimikunnan määrääminen sekä menettelyn aloittamista koskevan kuulutuksen julkaiseminen. Velkojille tuomioistuin asettaisi määrääjän, jonka kuluessa heidän olisi ilmoitettava vaatimuksensa uhalla, että vaatimus muuten jätetään huomiotta ja saatava lakkaa. Velallisen ilmoittamia velkoja tämä koskisi vain sikäli kuin velkojan vaatimus poikkeaa velallisen ilmoituksesta. Niin ikään tuomioistuin asettaisi määrääjat yhtäältä velallisen taloudellista tilannetta koskevan selvityksen laatimiselle ja tiedoksiannolle sekä toisaalta saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen laatimiselle.

Toinen vaihe tulisi ajankohtaiseksi ohjelmaehdotuksen valmistuttua. Asianosaisille eli velkojille ja velalliselle samoin kuin selvittäjälle varattaisiin tilaisuus lausua ehdotuksesta. Lisäksi asianosaisille varattaisiin tilaisuus ehdotuksessa tarkoitettujen saatavien riitauttamiseen. Määrääjat olisi asetettava niin, että asianosaiset voisivat esittää ohjelmaehdotusta ja mahdollisia saataviensa riitautuksia koskevat

lausumat samalla kertaa. Velkojen saatavia koskevat riidanalaiset asiat olisi osoitettava ratkaistavaksi eri oikeudenkäynnissä, jollei niitä vaadittava todistelu ja muut seikat huomioon ottaen voida haitatta käsitellä saneerausmenettelyn yhteydessä. Tällöin tuomioistuimen olisi määrättävä, minkä suuruisena riidanalainen saatava on otettava saneerausohjelmassa huomioon.

Asianosaisten saatua tilaisuuden lausua ohjelmaehdotuksesta ja tuomioistuimen päätettyä perusteeltaan tai määrältään toistaiseksi epäselviksi jääneiden velkojen huomioon ottamisesta ehdotuksen laatijalle voitaisiin pyynnöstä varata tilaisuus oikaista, tarkistaa tai täydentää ehdotusta.

Kun lopullinen ehdotus on käsillä, seuraisi kolmas vaihe eli äänestysmenettely. Saatuaan selvittäjältä äänestyksen tulosta koskevan äänestyselvityksen tuomioistuin voisi, jos se pitää sitä tarpeellisena, varata asianosaisille tilaisuuden antaa lausuma selvityksen johdosta. Sen jälkeen tuomioistuin tutkisi ohjelman vahvistamisen edellytykset ja päättäisi ohjelman vahvistamisesta.

Useat lausunnonantajat, mukaan lukien eräät tuomioistuimet, ovat korostaneet tarvetta siihen, että tuomioistuimet voivat saneerausasioita käsitellessään saada käyttöönsä riittävää yritystaloudellista asiantuntemusta. Esityksessä ei kuitenkaan ole katsottu asian vaativan erityisjärjestelyjä. Tuomioistuin joutuisi ottamaan kantaa liiketaloudellisiin kysymyksiin vain silloin, kun tällaisten seikkojen arviointia edellyttävä asia osoittautuu menettelyssä riitaiseksi. Tämän vuoksi ei ole katsottu olevan tarvetta siihen, että alioikeuksissa olisi yrityksen saneerausta koskevia asioita käsiteltäessä pysyviä asiantuntijoita siltä varalta, että mainitunlaisia riitakysymyksiä ilmaantuu. Oikeudenkäymiskaaren nykyisten säännösten on puolestaan katsottu antavan riittävät mahdollisuudet siihen, että tuomioistuin voi omastakin aloitteestaan turvautua ulkopuoliseen erityisasiantuntemukseen aina silloin, kun se osoittautuu tarpeelliseksi. Tätä koskevat säännökset ovat oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44—54 §:ssä.

4.16. Yksinkertaistettu saneerausmenettely

Koska lain soveltamisala olisi laaja ja sen piiriin kuuluisi hyvin monenlaisia velallisia,

saneerausmenettelyyn liittyvät tarpeet saattavat vaihdella paljonkin riippuen muun muassa harjoitetun toiminnan laajuudesta, velkojen määrästä sekä siitä, miten suuri yhteisymmärrys asianosaisten kesken vallitsee saneeraustoimienpiteistä ja velkajärjestelyjen sisällöstä. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi, että laki antaisi tietyissä suhteissa mahdollisuuden poiketa saneerausmenettelyä koskevista yleisistä säännöksistä menettelyvaiheiden yksinkertaistamiseksi, mikäli se tapauksen olosuhteiden vuoksi on tarkoituksenmukaista. Poikkeamismahdollisuudet koskisivat ensinnäkin toimielinten määräämistä, toiseksi menettelyn aloittamiseen liittyvää kuulutusmenettelyä ja kolmanneksi ohjelmaehdotuksen käsittelyä sekä saatavien riitautusmenettelyä. Näitä mahdollisuuksia voitaisiin käyttää yhdessä tai erikseen.

Selvittäjä tai velkojatoimikunta taikka molemmat näistä voitaisiin jättää määräämättä, jos kukaan tunnetuista velkojista ei vaadi näiden toimielinten määräämistä. Se, että kukaan velkojista ei pidä edes selvittäjän määräämistä tarpeellisena, voi johtua esimerkiksi siitä, että saneerausohjelma velkajärjestelyineen on valmisteltu jo ennen menettelyn alkamista yhteistyössä velallisen ja velkojen kesken taikka siitä, että velallinen nauttii velkojen luottamusta ja ohjelmaehdotuksen laatiminen on meneillään ja sellaisessa vaiheessa, ettei selvittäjän panos ole välttämätön. Jos taas velkojat eivät pidä tarpeellisena velkojatoimikuntaa, vaikka velkojen lukumäärä sinänsä on niin suuri, että toimikunta normaalisti asetettaisiin, tämä saattaa johtua saman kaltaisista syistä, eli saneerausohjelman menettelyä edeltäneestä valmistelusta, taikka myös siitä, että velkojat katsovat voivansa järjestää tarpeellisen yhteydenpidon selvittäjään sopivammin muulla tavoin.

Menettelyn aloittamista koskevasta kuulutamisesta virallisessa lehdessä voitaisiin luopua, jos hakija sitä vaatii ja tunnetut velkojat siihen suostuvat. Jos kuulutus jätetään toimittamatta, menettelyn ja saneerausohjelman oikeusvaikutukset eivät ulottuisi sellaiseen velkojaan, jolle päätöstä menettelyn aloittamisesta ei ole annettu erikseen tiedoksi. Kuulutuksesta luopuminen merkitsisi siis riskiä siitä, että mahdolliset tuntemattomat velkojat voivat vaatia suoritusta saatavistaan ja muutenkin käyttää velkojan oikeuksiaan saneerausmenettelystä johtuvien rajoitusten estämättä ja että velkajärjestelyjen sitovuus ei ulottuisi tällaisiin velkojiin. Jos asianosaiset arvioivat tämän riskin vähäiseksi

tai ovat muuten valmiita sen ottamaan, kuulutuksen toimittamista ei ole syytä vaatia.

Saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen käsittely muodostuisi menettelyvaiheiltaan yksinkertaiseksi, jos tuomioistuimelle ohjelmaehdotuksen myötä toimitetaan kaikkien tunnettujen velkojen kirjallinen hyväksymislausuma sekä velallisen lausuma. Tällöin voitaisiin sivuuttaa ne ehdotuksen tiedoksianto ja käsittely sekä äänestysmenettelyä koskevat säännökset, jotka muuten tulisivat sovellettaviksi. Myös saatavien riitautusmenettely jäisi pois. Jos tunnetut velkojat ovat valmiita menettelyn aloittamiseen liittyvän kuulutusmenettelyn sivuuttamiseen, ei olisi estettä myöskään sille, että päätös saneerausohjelman vahvistamisesta nyt puheena olevissa tapauksissa voitaisiin tehdä hakemuksen vireille tultua ilman, että on välttämätöntä edes tehdä erillistä päätöstä menettelyn aloittamisesta.

5. Esityksen vaikutukset

5.1. Taloudelliset vaikutukset

Velallisten eli ennen muuta velallisena olevien yritysten kannalta ehdotettu saneerausmenettely lisäisi mahdollisuuksia maksukyvyttömyyden ja konkurssin välttämiseen silloin, kun yritys taloudellisista vaikeuksistaan huolimatta on elinkelpoinen tai voidaan saneeraustoimenpiteiden avulla tehdä elinkelpoiseksi. Oikeudelliset edellytykset esimerkiksi tilapäisistä rahoitusvaikeuksista tai korjattavissa olevista virheratkaisuista aiheutuvien konkurssien torjumiselle paranisivat. Taloudellisten arvojen tarpeetonta hukkaantumista ja aiheettomia menetyksiä velallisille sekä velallisyriyten omistajille ja työntekijöille voitaisiin siten välttää. Samalla on kuitenkin selvää, että lailla ei voida tehdä yritystä kilpailukykyiseksi ja kannattavaksi, jollei siihen ole kestäviä liikelatoudellisia edellytyksiä.

Velkojen kannalta saneerausmenettely merkitsisi, että he joutuisivat alistumaan perintärajoituksiin ja velkajärjestelyissä osaksi luopumaan niistä oikeuksista, joita heillä velkasuhteen perusteella muuten olisi. Reaalisia taloudellisia menetyksiä velkojille ei kuitenkaan välttämättä aiheutuisi, sillä konkurssiin verrattuna lopputulos olisi velkojenkin kannalta yleensä parempi. Useissa tapauksissa onnistunut saneeraus toisi velkojalle lisäksi sen edun, että

liikesuhde voi jatkua. Tästä koitua taloudellinen hyöty saattaa monesti olla paljon suurempi kuin niiden konkreettista saatavaa koskevien myönnytysten, joita saneerausmenettely velkojalta edellyttää. Onnistunut saneeraus voi jopa merkitä sitä, että menettelyn kohteena olevan yrityksen konkurssin ohella voidaan välttää sellaisten yritysten konkurssseja, joiden toimintaedellytykset ovat läheisesti sidoksissa saneerattavaan yritykseen esimerkiksi alihankintasuhteen taikka muun kiinteän asiakas- tai yhteistyösuhteen vuoksi.

Lakiehdotuksessa on toisaalta otettu huomioon tarve siihen, että velallinen voidaan saneerausmenettelyn aloittamisen sijasta ja myös menettelyn jo alettua saada asetettua konkurssiin, jos osoittautuu, että edellytyksiä saneerauksen onnistumiselle ei ole. Säännöksissä on siten pyritty estämään se, että saneerausmenettely voisi johtaa konkurssin lykkäytymiseen silloin, kun siihen ei ole taloudellisia perusteita, ja sitä kautta aiheuttaa velkojille vahinkoa.

Saneerausmenettelyn piiriin tulisivat myös vakuusvelat ja niin muodoin ne, jotka vieraan pääoman ehdoin rahoittavat yrityksen toimintaa. Vakuusoikeuksien taloudellinen arvo säilyisi kuitenkin ytimeltään ennallaan. Konkursin sekä vakuuden realisointipakon välttäminen on yleensä myös rahoittajan etujen mukaista, etenkin kun vakuutena oleva omaisuus usein on sellaista, että sille ei kenties ole lainkaan jälkimarkkinoita tai ne ovat maamme olosuhteissa suppeat ja epävarmat. Kun lisäksi otetaan huomioon lakiehdotukseen sisältyvät oikeussuojajärjestelyt, on tuskin syytä olettaa, että uudistuksella olisi kielteisiä vaikutuksia yritysten rahoitusjärjestelmään. Tämänkaltaisten välillisten vaikutusten tarkempi selvittäminen etukäteen on kuitenkin mahdotonta varsinkin, kun vertailukelpoisissa maissa ei vastaavanlaisia lainsäädäntöä ainakaan toistaiseksi ole.

Kansantalouden kannalta on tärkeää, että lainsäädäntö tarjoaa asianmukaiset oikeudelliset puitteet yritysten taloudellisten vaikeuksien ja maksukyvyttömyyden varalle. Taloudellisten voimavarojen järkevä käyttö ja kestävä elinkeinotoiminnan rakenteen kehitys edellyttävät yhtäältä, että elinkelpoisten yritysten konkurssit voidaan torjua, ja toisaalta, että kannattamaton tai muuten taloudellisesti epäterveellä pohjalla oleva yritystoiminta voidaan riittävän ajoissa saada lakkaamaan. Tarpeettomien kon-

kurssien ehkäisemisellä on suuri merkitys muun muassa työpaikkojen säilymisen kannalta ja turhien taloudellisten menetysten välttämiseksi.

Määrällisiä arvioita uudistuksen taloudellisista vaikutuksista on vaikea tehdä. Se edellyttäisi perusteellisia empiirisiä selvityksiä, joihin valmistelun yhteydessä ei ole ollut mahdollista ryhtyä muun muassa sen vuoksi, että ehdotetun kaltaisen lainsäädännön pikaista aikaansaamista on yleisesti pidetty tarpeellisenä ja kiireellisenä. Vaikeaa on ennakoida edes sitä, kuinka paljon tapauksia vuosittain tulisi saneerausmenettelyn piiriin ja kuinka suuri osa vireille tulevista asioista lopulta tulisi johtamaan saneerausohjelman vahvistamiseen. Vuoden 1993 valtion tulo- ja menoarviota valmisteltaessa on arvioitu, että tuomioistuinten käsiteltäväksi saattaisi tulla vuosittain noin 200—300 saneerausasia. Kysymyksessä on kuitenkin arvio, joka väistämättä on perusteltua sangen epävarma. Konkurssien määrän tavoin saneeraustapausten määrä riippuu suuresti yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Voidaan olettaa, että ehdotettu lainsäädäntö pelkällä olemassaolollaan vaikuttaisi myös epäsuorasti sillä tavoin, että saneeraustoimenpiteisiin ja velkajärjestelyihin päästäisiin osassa tapauksista neuvotteluteitse tuomioistuinten ulkopuolella. Tällaistenkaan tapausten lukumäärää on kuitenkin hyvin vaikea ennakoida.

Kysymys yrityksen elinkelpoisuudesta on aina selvitettävä tapaus kerrallaan. Luotettavia yleisiä arvioita siitä, kuinka usein aloitettu saneerausmenettely lopulta johtaisi yrityksen toiminnan jatkumiseen, on sen vuoksi mahdollista esittää. Epäilemättä on varauduttava siihen, että tulee esiintymään — kenties merkittävässäkin määrin — myös sellaisia tapauksia, joissa vasta saneerausmenettelyn vireille tultua osoittautuu, että edellytyksiä toiminnan jatkamiselle ei ole ja joissa alkanut saneerausmenettely päättyy konkurssiin. Tämä seuraa jo siitä, että saneerausmenettelyn yhtenä tarkoituksena on nimenomaan sen selvittäminen, onko yritys elinkelpoinen vai ei. Menettelyn alkaessa tätä ei välttämättä voida lopullisesti tietää.

Tuomioistuimille saneerausmenettely toisi uusia tehtäviä. Kuten yllä on todettu, vuosittain käsiteltäväksi tulevien saneerausasioiden määrästä ei ole mahdollista esittää luotettavia arvioita. Todennäköisenä voidaan kuitenkin pitää sitä, että suuri osa saneerausmenettelynä vireille tulevista tapauksista olisi sellaisia, jotka

ilman uutta lainsäädäntöä ennemmin tai myöhemmin joka tapauksessa tulisivat tuomioistuimen käsiteltäviksi konkurssiasioina. Käsiteltäväksi tulevien saneerausasioiden määrä ei siten kokonaisuudessaan tule edustamaan absoluuttista juttumäärien lisäystä tuomioistuimissa, vaan suurelta osin kysymys tulee, tietyllä aikavälillä tarkasteltuna, olemaan siitä, että asioita siirtyy jutturyhmästä toiseen. Alioikeuksissa uudistus kuitenkin tulee aiheuttamaan lisävoimavarojen tarvetta. Asiaa käsitellään jaksossa 5.2.

5.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Selvittäjällä olisi saneerausmenettelyssä keskeinen merkitys. Selvittäjän tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttäisi sekä liiketaloudellista että oikeudellista asiantuntemusta. Tehtävä olisi siten sangen vaativa, joskin selvittäjä voisi käyttää hyväkseen ulkopuolisia asiantuntijoita ja tarvittaessa myös varsinaiseen selvittäjän tehtävään olisi mahdollista määrätä useampi kuin yksi henkilö. Tällä hetkellä on tuskin olemassa mitään yksittäistä ammattikuntaa, jolla varsinaisen koulutuksensa pohjalta voitaisiin katsoa olevan riittävät erityisvalmiudet selvittäjän tehtäviin. Sen vuoksi tulee olemaan välttämätöntä, että selvittäjänä toimiva henkilö tarpeen mukaan käyttää hyväksi omaa koulutustaan ja kokemuspiiriään täydentävää asiantuntemusta. Tärkeää kuitenkin on, että pidemmällä aikavälillä saataisiin aikaan sellaista täydennyskoulutusta, joka antaisi erityisvalmiuksia selvittäjätoimen hoitamiseen. On toivottavaa, että elinkeinoelämän järjestöt, joiden etuja työ ensisijaisesti palvelisi ja joille tällainen erityisammattitaidon kehittäminen ja ylläpitäminen tehtävä myös parhaiten soveltuisi, voisivat ottaa siitä itselleen päävastuun.

Kuten jaksossa 5.1. on todettu, uudistus toisi tuomioistuimille uusia tehtäviä, joskin määrällisesti kysymys on suurelta osin asioista, jotka ilman uutta lainsäädäntöä tulisivat ennen pitkää tuomioistuimen käsiteltäviksi konkurssiasioina. Riitaisissa tapauksissa saneerausasioiden käsittely saattaa kuitenkin edellyttää tuomioistuimilta erityisvalmiuksia, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan, että saneerausmenettelyä koskevien asioiden käsittely keskitettäisiin seitsemäntoista alioikeuteen maan talousalueiden kannalta keskeisillä paikkakunnilla (ks. jakso 4.15.). Lakiehdotuksessa on myös pyritty vä-

hentämään tuomioistuimille aiheutuvaa työ-
määrää uskomalla selvittäjälle tiettyjä menette-
lyyn liittyviä hallinnollisia tehtäviä, kuten asia-
kirjojen tiedoksianto.

Vuoden 1993 talousarvioesityksessä on ehdo-
tettu yrityssaneerausjärjestelmän ja yksityishen-
kilön velkajärjestelymenettelyn toteuttamiseksi
tuomareiden ja kansliahenkilökunnan palk-
kaukseen yhteensä 7,2 miljoonan markan mää-
rää rahaa, joka vastaa 32 henkilötyövuotta (mo-
mentti 25.30.01).

6. Asian valmistelu ja lausunnonan- tajat

Oikeusministeriön asettama konkurssityö-
ryhmä sai toukokuussa 1991 toimeksiannon
valmistella 31.3.1992 mennessä ehdotuksen etu-
oikeusjärjestelmän uudistamiseksi sekä yrityk-
sen saneerausta ja yksityishenkilön velkajärjes-
telyä koskevaksi lainsäädännöksi. Mainittujen
uudistusten kiireellisyys vuoksi ne määrättiin
valmisteltavaksi ennen varsinaista konkurssi-
menettelyä koskevan lainsäädännön uudistusta.
Ehdotus yrityksen saneerausta koskevaksi lain-
säädännöksi julkaistiin tammikuussa 1992. Eh-
dotuksesta antoi kevään aikana lausunnon
yhteensä noin 60 eri tahoa, joiden joukossa oli
viranomaisia, tuomioistuimia, lukuisia järjestö-
jä sekä joitakin muita yhteisöjä.

Valtaosa lausunnonantajista piti ehdotetun
kaltaista, elinkelpoisten yritysten konkurssien
välttämiseen tähtäävää lainsäädäntöä tarpeelli-
senä ja kiireellisenä. Erityisesti yritystoimintaa
edustavat elinkeinoelämän järjestöt pitivät tär-
keänä, että uudistus saatetaan voimaan no-
peasti, minkä jälkeen lainsäädäntöä voidaan
tarvittaessa kehittää edelleen saatujen koke-
musten myötä. Samalla melko monet lausun-
nonantajat ilmaisivat epäilevänsä, että yleiset
odotukset uudistuksen vaikutuksista ovat suu-
remmat kuin sen todellinen merkitys. Useat
lausunnonantajat viittasivat siihen, että yrityk-
sen saneerausta koskevan lain aikaansaamisella
tulisi olemaan merkitystä paitsi varsinaiseen
tuomioistuinmenettelyyn tulevista tapauksista
myös sillä tavoin, että laki on omiaan edesaut-
tamaan vapaaehtoisia velkajärjestelyjä. Eräiden
ulosottoviranomaisten lausunnoissa katsottiin,
että saneeraussäännökset tulisi kytkeä ulosotto-
ja konkurssimenettelyn kehittämiseen (ks. tästä
jakso 7.4.).

Suomen Pankkiyhdistys katsoi, että pyrki-

mykset kehittää elinkelpoisten yritysten toimin-
nan jatkamiseen tähtäävää lainsäädäntöä ovat
sinällään perusteltuja ja että tarpeettomien
konkurssien välttäminen on yleisesti ottaen
koko yhteiskunnan ja siten myös sekä pank-
kien että muidenkin velkojien ja velallisten
etujen mukaista. Pankkiyhdistyksen lausunnos-
sa arvosteltiin tiettyjä lakiehdotuksen yksityis-
kohtia, kuten kuittauksen kuulumista maksu-
kiellon piiriin ja mahdollisuutta myöntää tuo-
mioistuimen päätöksellä menettelyn aikana
otettavalle uudelle luotolle parempi etuoikeus
vakuuteen kuin saneerausvelkoihin kuuluvalla
vakuusvelalla. Huomiota kiinnitettiin myös va-
kuuksien arvostamisen vaikeuteen. Saneeraus-
ohjelman vahvistamisedellytysten osalta Pank-
kiyhdistys katsoi, että jos kaikkien velkojaryh-
mien enemmistön suostumusta ei ole saatu,
saneerausohjelman vahvistamiseksi tulisi aina
vaatia, että kaikkien saatavien määrän mukaan
laskettu enemmistö on kannattanut ehdotusta
(ks. tästä jakso 4.12.4). Myös selvittäjän valin-
nassa ja velkojatoimikunnassa olisi Pankkiyh-
distyksen mielestä annettava ratkaiseva merki-
tys saatavien määrän mukaan määräytyvän
velkojaenemmistön tahdolle. Suomen Rahoi-
tusyhtiöiden Yhdistyksen lausunto oli saman-
suuntainen kuin Suomen Pankkiyhdistyksen.

Muita merkittäviä velkojatahoja edustavat
lausunnonantajat, kuten verohallitus, Kehitys-
aluerahasto Oy ja Eläketurvakeskus, suhtautui-
vat myönteisesti yrityksen saneerausta koske-
van lainsäädännön aikaansaamiseen.

Monet lausunnonantajat pitivät ehdotettua
säännöstöä monimutkaisena ja pitivät tarpeeli-
senä sen yksinkertaistamista. Toisaalta lau-
sunnoissa ei kuitenkaan yksilöity, mitä sään-
nöksiä lakiehdotuksesta voitaisiin poistaa, eikä
esitetty muitakaan konkreettisia näkemyksiä
siitä, millä tavoin säännöstöä voitaisiin yksin-
kertaistaa.

Tuomioistuinten lausunnoissa painotettiin si-
tä, että ehdotettu lainsäädäntö toisi tuomiois-
tuimille lisää ja uudenlaisia tehtäviä ja että
tämä edellyttää lisää voimavaroja. Niiden saa-
misesta ja riittävydestä tuomioistuimet ovat
huolissaan.

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomio-
ta siihen, että tuomioistuimet tarvitsevat sane-
rausasioita käsitellessään sellaista asiantunte-
musta, jota niillä itsellään ei ole (ks. tästä jakso
4.15.). Monissa lausunnoissa kiinnitettiin niin
ikään huomiota selvittäjän tehtävän tärkeyteen
ja vaativuuteen sekä esitettiin — keskenään

jossain määrin vaihtelevia — näkemyksiä siitä, minkälaisia valmiuksia selvittäjältä vaaditaan. Osaa lausunnonantajista huolestutti se, tuleeko tehtävään soveltuvia henkilöitä olemaan tarjolla riittävästi.

Lisäksi lausunnonantajat esittivät ehdotuksen yksityiskohtia koskevia huomautuksia, jotka on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon hallituksen esitystä valmisteltaessa.

7. Muita ehdotukseen vaikuttavia seikkoja

7.1. Suhde etuoikeusuudistukseen ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan uudistukseen

Etuoikeusuudistuksen merkitystä yritys-saneerauslainsäädännön kannalta on käsitelty edellä jaksossa 2.3. Esitys on laadittu lähtien siitä, että etuoikeusuudistus toteutuu ja tulee voimaan samanaikaisesti yrityksen saneerausta koskevan lain kanssa. Hallituksen esitys etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi on annettu samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Yrityksen saneerausta koskevalla lailla on liittyviä myös yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan uudistukseen, josta on annettu esitys samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Mahdollisuus toteuttaa yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä velallisen velasta takauksen tai vakuuden antaneen yksityishenkilön takaus- tai vakuusvastuun järjestely nojautuisi yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain asianomaisiin säännöksiin (ks. jakso 4.11.6.). Esitys on siten laadittu lähtien siitä, että laki yksityishenkilön velkajärjestelystä tulee voimaan samanaikaisesti yrityksen saneerausta koskevan lain kanssa.

7.2. Suhde etuoikeusuudistukseen sisältyviin konkurssisäännön muutoksiin

Kuten jaksosta 4.4.1. ilmenee, samanaikaisesti nyt esitetyn lainsäädännön kanssa on tarpeellista tarkistaa konkurssin edellytyksiä koskevia säännöksiä niin, että maksukyvyttömyydestä tulee itsenäinen konkurssiin asettamisen peruste. Tätä koskeva ehdotus konkurssisäännön muuttamiseksi sisältyy yllä jaksossa 7.1. mainittuun hallituksen esitykseen etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

oikeusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Jaksossa 4.4.3. on puolestaan käsitelty tarvetta tarkistaa konkurssisääntöä siltä osin kuin on kysymys konkurssivelallisen varallisuuden luovutuksesta kokonaisuutena sellaiselle taholle, joka on läheisyysuhteessa velalliseen tai johonkin konkurssivelkojaan. Myös tätä koskeva ehdotus konkurssisäännön muuttamiseksi on sisällytetty etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen.

7.3. Suhde akordilainsäädäntöön

Tarkoituksena on, että ehdotettu lainsäädäntö korvaisi nykyisen akordilainsäädännön. Sekä akordilain että konkurssisäännön väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaolo päättyy vuoden 1992 lopussa. Lakien voimassaoloa ei ole tarkoitus jatkaa.

7.4. Suhde ulosotto- ja konkurssilainsäädännön uudistamiseen

Sekä yrityksen saneerausta että yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lainsäädännön aikaansaaminen on katsottu niin kiireelliseksi, että näiden esitysten valmistelu on asetettu etusijalle varsinaisen konkurssilainsäädännön uudistamiseen nähden. Viimeksi mainittuun valmisteluun ryhdytään uudelleen heti nyt esitettyjen uudistusten toteuduttua. Esitys uudeksi konkurssilainaksi pyritään antamaan vielä kulu- van vaalikauden aikana. Myös ulosottolain uudistaminen on vireillä.

Eräiden ulosottoviranomaisia edustavien tahojen lausunnoissa erillisen saneerausmenettelyn luomista pidettiin kyseenalaisena ja katsottiin, että saneerausta koskevia säännöksiä tulisi kehittää ulosotto- ja konkurssimenettelyn puitteissa. Ensin mainitun osalta on ilmeistä, että ulosottolainsäädännön kehittäminen ei voi korvata vaan ainoastaan täydentää yrityksen saneerausta koskevaa säännöstöä. Ulosottolainsäädännön perustehtävä on säännellä velvoitteiden erillistäytäntöönpanoa. Yrityksen saneerausta koskevien säännösten tehtävä on laajakantoisempi. Ulosotossa pannaan täytäntöön velvoitteita, joiden sisältö on määrätty tai vahvistettu eri menettelyssä. Ulosottolain uudistaminen on tärkeää muun muassa, jotta maksusuunnitelmien käyttö ulosotossa saadaan

säädannäiselle pohjalle ja ulosotossa voidaan soveltaa nykyistä tarkoituksenmukaisempia realisointitapoja. Varsinaisessa velkajärjestelyssä on kysymys muusta, sillä siinä puututaan velkasuhteiden sisältöön. Ulosottoviranomaisille ei voida uskoa velkajärjestelyn edellyttämää oikeussuhteiden muotoamistehtävää. Tämän kaltainen lain soveltaminen kuuluu tuomiois-

tuimille. Syy siihen, että saneerausmenettelyä koskeva lainsäädäntö esitetään toteutettavaksi erillisenä konkurssilainsäädännöstä, on mainittu edellä. Konkurssilain jatkovalmistelussa joudutaan luonnollisesti harkitsemaan, millä tavoin saneeraus- ja konkurssimenettely parhaiten voidaan niveltää toisiinsa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki yrityksen saneerauksesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus ja suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälän 1 momentti on johdannon luonteinen eikä sisällä varsinaisia aineellisia säännöksiä. Siitä ilmenee yleisesti, että saneerausmenettelyn tarkoituksena on taloudellisissa vaikeuksissa olevan yrityksen jatkamiskelpoisen toiminnan tervehdyttäminen sekä tätä varten tarvittavien velkajärjestelyjen mahdollistaminen. Pykälästä ilmenee myös, että menettelyn tarkoitus toteutetaan saneerausohjelmalla, jonka tuomioistuin vahvistaa.

Pykälän 2 momenttiin on selvyuden vuoksi otettu säännös siitä, että lain säännökset syrjäyttäisivät sen, mitä muualla säädetään velkojan oikeudesta maksuun, velan perimistöimiin tai toimiin velan maksun turvaamiseksi. Saneerausmenettelyssä kaikkien saneerausvelkojen asema määräytyisi esillä olevan lain mukaisesti. Velkasuhteeseen tavallisesti sovellettavat säännöt, perustuivatpa ne sopimukseen tai lainsäädäntöön, väistyisivät siltä osin kuin esillä olevassa laissa on poikkeavia säännöksiä. Velkoja ei siten voisi välttyä esimerkiksi perintä- ja täytäntöönpanokiellon vaikutuksilta taikka velkajärjestelyn sisältöä tai maksuohjelman oikeusvaikutuksia koskevien säännösten soveltamiselta nojautumalla kyseistä saatavatyyppiä mahdollisesti koskevaan erityislainsäädäntöön. Tällaisia, saneerausmenettelyssä syrjäytyviä säännöksiä on esimerkiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) sekä verojen ja maksujen perinnän turvaamisesta annetussa laissa (395/73).

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentista

ilmenee, minkälaiset velalliset voisivat olla saneerausmenettelyn kohteena. Näitä olisivat ensinnäkin yksityiset elinkeinonharjoittajat. Lain piiriin eivät kuuluisi pelkästään kaupparekisteriin merkityt yksityiset elinkeinonharjoittajat, vaan säännöksestä ilmenee nimenomaisesti, että elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajaa. Selvyuden vuoksi säännöksessä niin ikään mainitaan ammatinharjoittajien olevan tässä laissa tarkoitettuja elinkeinonharjoittajia. Toiseksi lain piiriin kuuluisivat avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, osakeyhtiöt ja osuuskunnat. Myös asunto-osakeyhtiö voisi käyttää hyväkseen saneerausmenettelyä velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi, joskin käytännössä tarve tähän tulisi todennäköisesti olemaan poikkeuksellinen. Taloudellista toimintaa harjoittava yhdistys voisi niin ikään olla saneerausmenettelyn kohteena. Tämä säännös on otettu lakiin lähinnä valmisteilla olevaa asumisoikeusyhdistyksiä koskevaa lainsäädäntöä silmällä pitäen. Yhdistyslaissa (503/79) tarkoitettut aatteelliset yhdistykset jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Elinkeinoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, jonka taloudelliset vaikeudet liittyvät hänen yksityistalouteensa, voisi tietysti edellytyksin saada velkajärjestelyn yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain mukaan. Tältä osin voidaan viitata kyseistä lakia koskevaan hallituksen esitykseen, joka on annettu samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Pykälän 2 momentista ilmenevät soveltamisalaa koskevat poikkeukset. Momentin 1 ja 2 kohdassa lain soveltamisalan ulkopuolelle on yleisperusteluissa mainituista syistä (ks. jakso 4.2.) jätetty talletuspankit ja luottolaitokset sekä vakuutus- ja eläkelaitokset.

Pykälän 3 kohdan mukaan selvitystilassa oleva yhtiö tai osuuskunta ei voisi olla saneerausmenettelyn kohteena (ks. yleisperustelujen jakso 4.4.2). Jotta saneerausmenettely voisi tulla kysymykseen, olisi ensin tehtävä päätös selvitystilan lopettamisesta. -- Osakeyhtiössä päätösvalta saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen tekemisestä kuuluisi yhtiökokoukselle (ks. ehdotus osakeyhtiölain uudeksi 13 luvun 18 a §:ksi). Hallitus voisi kuitenkin tehdä hakemuksen, jos se katsoo asian kiireellisuuden sitä vaativan. Tällöin olisi kutsuttava koolle yhtiökokous ratkaisemaan kysymys hakemuksen jatkamisesta. Jos saneerausmenettely on hallituksen tekemän hakemuksen perusteella aloitettu, mutta yhtiökokous päättää asettaa yhtiön selvitystilaan, saneerausmenettely lakaisi selvitystilan alkaessa. Tämä ilmenee 28 §:n 3 momentista.

3 §. *Määritelmiä.* Pykälässä määritellään joitakin lakiehdotuksessa käytettyjä käsitteitä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan menettelyn alkamisella tarkoitetaan sitä ajankohtaa, jona tuomioistuin on tehnyt päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta. Säännöksessä ei vaadita päätöksen lainvoimaisuutta. Viittaukset menettelyn alkamiseen tarkoittavat näin ollen sitä ajankohtaa, jona tuomioistuin on päättänyt, että saneerausmenettely aloitetaan, vaikka päätökseen sittemmin haettaisiin muutosta. Lakiehdotuksen 28 §:stä ilmenee nimenomaisesti, että menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset pysyvät voimassa muutoksenhausta huolimatta, jollei tuomioistuin, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, määrää toisin. Saneerausmenettelyn tarkoituksen kannalta on pidetty tärkeänä, että menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset eivät muutoksenhaun vuoksi automaattisesti lykkäydy, vaan että ne tulevat voimaan ja pysyvät voimassa muutoksenhausta huolimatta ja lakkaavat ainoastaan muutoksenhakutuomioistuimen niin päättaessä.

Momentin 2 kohdan mukaan maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen muuten kuin tilapäisesti on kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Määritelmä on sama kuin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/91) 4 §:ssä. Myös etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvässä ehdotuksessa konkurssisäännön 6 §:n muuttamiseksi maksukyvyttömyyskäsitteellä konkurssiin asettamisen perusteena olisi sama sisältö (ks. konkurssi-

säännön muutettavaksi ehdotettu 6 §:n f kohta). Maksukyvyttömyys on siis käsillä, jos velallisen käytettävissä ja saatavissa olevat likviidit varat eivät riitä velkojen maksamiseen niiden erääntyessä eikä kysymyksessä ole pelkästään tilapäinen likviidien varojen puute.

Momentin 3 kohdan mukaan uhkaavalla maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi. Uhkaavalla maksukyvyttömyydellä on merkitystä saneerausmenettelyn edellytysten kannalta (lakiehdotuksen 6 §). Käsitteen sisältöä on selvitetty yleisperustelujen jaksossa 4.3.1. Maksukyvyttömyyden vaara olisi käsillä, jos voidaan ennakoida, että velalliseen jollakin näköpiirissä olevalla aikavälillä kohdistuu konkreettinen maksukyvyttömyyden riski. Arvioinnissa olisi otettava huomioon velallisen vallitseva taloudellinen tilanne sekä siihen vaikuttavat seikat ja niiden odotettavissa oleva kehitys. Sitä aikaväliä, jota maksukyvyttömyysriskin ennuste voi koskea ja jonka kuluessa maksukyvyttömyyden siis voidaan ennakoida olevan odotettavissa, ei lakiehdotuksessa ole erikseen määritetty. Ratkaisevaa on se, että maksukyvyttömyyden vaaran tulee olla todennäköinen, kun otetaan huomioon vallitsevat olosuhteet ja niiden todennäköinen kehitys. Aikaperspektiivi voi vaihdella riippuen siitä, minkälaisella todennäköisyydellä asiaan vaikuttavia seikkoja kulloinkin on mahdollista ennakoida. Maksukyvyttömyyden vaaran ei siten tarvitse olla akuutti. Toisaalta pelkkä abstrakti maksukyvyttömyyden vaara ei myöskään riitä. Tietyillä oletuksilla yrityksellä kuin yrityksellä saatetaan katsoa olevan määrätyn suuruinen riski tulla maksukyvyttömäksi. Tässä yhteydessä tarkoitettuna maksukyvyttömyyden vaaran arvioinnin tulee kuitenkin perustua sellaisiin seikkoihin, joiden toteutumista voidaan pitää todennäköisinä. Esitettävästä selvityksestä tulisi kuitenkin ilmetä, minkälaisella aikaperspektiivillä maksukyvyttömyyden vaara on olemassa.

Se, uhkaako velallista maksukyvyttömyys edellä tarkoitettussa mielessä, on liiketaloudellinen kysymys, jonka arvioiminen edellyttää tämän alan asiantuntemusta. Tarkoituksena on vaatia, että velallisen tehdessä saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen siihen tulisi yleensä liittää kauppakamarijärjestön hyväksymän tilintarkastajan lausunto velallisen taloudellisesta tilasta. Jos tämän lausunnon sisällön perusteella voidaan katsoa velallisen taloudellista tilaa koskevien menettelyn aloittamisen

edellytysten olevan käsillä, muu selvitys niistä ei olisi tarpeen, ellei joku velkojista riitautaa asiaa. Velkojan tai todennäköisen velkojan hakiessa saneerausmenettelyn aloittamista näiden olisi vastaavasti esitettävä tarpeellinen selvitys velallisen taloudellisesta tilasta. Tarve edellytysten tarkempaan tutkimiseen ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä riippuisi tällöin ennen muuta velallisen suhtautumisesta hakemukseen.

Momentin 4 kohdan mukaan saneerausvelalla tarkoitettaisiin kaikkia velallisen velkoja, jotka ovat syntyneet ennen saneerausmenettelyn alkamista. Ratkaisevaa olisi velan perusteen syntyajankohta. Merkitystä ei olisi sillä, onko velka erääntynyt tai onko maksuvelvollisuus tai velan suuruus selvä. Säännöksestä ilmenee nimenomaisesti, että saneerausvelkoina pidettäisiin myös velkoja, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riittainen taikka muusta syystä epäselvä. Tällaisten saatavien käsitteystä saneerausmenettelyssä on säännöksiä 47 §:n 1 momentissa, 57 §:n 2 momentissa, 63 §:n 3 momentissa ja 74—75 §:ssä.

Selvyyden vuoksi säännöksessä on nimenomaisesti mainittu sekin, että saneerausvelkoja olisivat myös velat, joista velkojalla on esinevakuus. Saneerausmenettelyssä saneerausvelkoihin kuuluisivat siten myös sellaiset velat, jotka konkurssissa antavat velkojalle separaattin aseman.

Esillä olevaan kohtaan liittyy pykälän 2 momentti, jossa on erityissäännös siitä, milloin vahingonkorvausvelan katsottaisiin syntyvän arvioitaessa, onko kysymyksessä saneerausvelka.

Verovelkojen jakautumisesta saneerausvelkoihin ja menettelyn aikana syntyneisiin velkoihin voidaan todeta seuraavaa. Verot voidaan jakaa yhtäältä oma-aloitteisesti laskettaviin veroihin, joita ovat esimerkiksi työnantajan suorittamat ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut sekä liikevaihtovero, ja toisaalta veroviranomaisen maksuunpanopäätöstä edellyttäviin veroihin, joita ovat esimerkiksi ennakko-vero, säännönmukainen lopullinen vero, jälki-vero sekä perintö- ja lahjaverot. Verovelkoista saneerausvelkoja olisivat saneerausmenettelyn alkamista edeltävältä ja sitä aikaisemmilta kuukausilta toimitettavat ja suoritettavat ennakonpidätykset ja työnantajan sosiaaliturvamaksut, samoilta kuukausilta laskettavat liikevaihtoveron kuukausimaksut, säännönmukainen vero, jonka verovuosi on päättynyt ennen saneeraus-

menettelyn alkamista sekä ne ennakko-verojen erät, jotka ovat erääntyneet ennen saneerausmenettelyn alkamispäivää. Menettelyn aikana syntyneitä velkoja olisivat puolestaan menettelyn alkamiskuukaudelta ja sen jälkeisiltä kuukausilta suoritettavat ennakonpidätykset, työnantajan sosiaaliturvamaksut ja liikevaihtoverot sekä muut mahdollisesti myöhemmin erääntyvät verot, jotka eivät edellä esitetyn mukaan kuulu saneerausvelkoihin.

Saneerausvelkana ei pidettäisi velallisen perustaman eläkesäätiön vastuuvajausta. Tältä osin voidaan viitata yleisperustelujen jaksoon 4.5.1.1.

Momentin 5 kohta liittyy 6—8 kohtiin. Sen mukaan esinevakuusoikeudella tarkoitetaan omistuksenpidätystä ja muuta omistukseen perustuvaa vakuutta, panttioikeutta irtaimen tai kiinteään omaisuuteen sekä takaisinotto-oikeutta ja sellaista pidätys-oikeutta, johon liittyy etuoikeus saada suoritus pidätys-oikeuden kohteena olevan omaisuuden arvosta. Myös yritys-kiinnitykseen perustuva panttioikeus olisi säännöksessä tarkoitettu esinevakuusoikeus, vaikka se tuottaa velkojalle ainoastaan tietynlaisen etuoikeuden eikä konkurssissa aikaansaa velkojalle separaattin asemaa. Pidätys-oikeuden tuottamasta etuoikeudesta on säännös etuoikeusjärjestelmän uudistusesitykseen sisältyvään velkojen maksuunsaantijärjestystä koskevan lakiehdotuksen 3 §:ssä.

Momentin 6 kohdassa määritellään, mitä lakiehdotuksessa tarkoitetaan vakuusvelalla, joka olisi saneerausvelkojen alalaji. Vakuusvelkaa on säännöksen mukaan velka, jonka vakuudeksi velkojalla on esinevakuusoikeus velalliselle kuuluvaan tai — kun kysymyksessä on omistukseen perustuva vakuusoikeus — velallisen hallinnassa olevaan omaisuuteen. Säännöksestä ilmenee nimenomaisesti, että kysymyksessä olisi oltava kolmansien henkilöihin nähden tehokas esinevakuusoikeus eli sellainen, joka saneerausmenettelyn ulkopuolella turvaisi velkojaa myös suhteessa velallisen muihin velkoihin.

Pykälän 5 ja 6 kohdista seuraa siis, että panttivelkojen ohella vakuusvelkoina pidettäisiin muun muassa velkaa, jonka vakuus perustuu omistuksenpidätys- tai takaisinottoohtoon. Myös rahoitusleasingsopimukset kuuluisivat vakuusvelkoihin. Velkaa, jota turvaa etuoikeuden kohteeseensa tuottava pidätys-oikeus, olisi niin ikään käsiteltävä vakuusvelkana.

Mainitunlaista velkaa pidettäisiin kuitenkin

vakuusvelkana vain siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkamisajankohtana olisi riittänyt kattamaan velan määrän sen jälkeen, kun realisointikustannukset ja paremmalla etuoikeudella suoritettavat saatavat on vähennetty. Alivakuustilanteissa vakuusvelkana ei siten pidettäisi sitä osaa velasta, jota vakuuden arvo ei olisi riittänyt kattamaan, vaan tältä osin olisi kysymyksessä tavallinen saneerausvelka.

Vakuuden arvolla tarkoitetaan tässä yhteydessä vakuuden todennäköistä realisointiarvoa menettelyn alkamisen ajankohtana. Esinevakuusoikeuden velkojalle tuottamaa erityisasemaa on saneerausmenettelyn yhteydessä tarpeen suojata saatavan taloudellista arvoa turvaavin säännöksiin vain siltä osin kuin vakuusesineen todellinen vaihdanta-arvo menettelyn alkamisajankohtana olisi turvannut saatavan määrän.

Vakuuden arvon määrittelyssä olisi pidettävä silmällä kyseisen kaltaisen vakuuden normaalia tai, jos näitä on useita, todennäköistä realisointitapaa. Esimerkiksi kiinteistön vaihdanta-arvo voi vaihdella paljonkin muun muassa riippuen siitä, voidaanko kiinteistö luovuttaa vapaaehtoisella kaupalla jollekin, jonka tarkoituksena on jatkaa kiinteistöllä samaa tai saman kaltaista toimintaa taikka joka muuten voi hyödyntää sitä vähintään yhtä tuottavalla tavalla, vai myydäänkö kiinteistö pakkohuutokaupalla olosuhteissa, joissa tarjoajien välinen kilpailutilanne ei ole nostamassa hintatasoa yli alimman hyväksyttävän tarjouksen. Ratkaiseva merkitys olisi annettava sille realisointitavalle, jota kysymyksessä olevissa konkreettisissa olosuhteissa voidaan pitää todennäköisimpänä.

Koska kysymyksessä on velkojan aseman arviointi saneerausmenettelylle vaihtoehtoisessa tilanteessa, vakuuden arvoa koskevassa arvioinnissa on pyrittävä tulokseen, joka on mahdollisimman realistinen ottaen huomioon kulloinenkin markkinatilanne ja muut olosuhteet. On väistämätöntä, että vakuuden arvon määrittely voi tuottaa huomattavan suuriakin vaikeuksia eikä useinkaan ole mahdollista ilman riippumattoman asiantuntijaselvityksen hankkimista.

Kun velan vakuutena on yritys kiinnitys, vakuuden arvoa määriteltäessä olisi otettava huomioon myös etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvät säännökset siitä, millä tavoin yritys kiinnityksen kohteena olevan omaisuuden arvo konkurssissa jakautuisi yritys kiinnitysvelkojen ja muiden vel-

kojen kesken. Asiaa koskevat säännökset sisältyvät ehdotukseen laiksi velkojen maksunsaantijärjestyksestä (ks. mainitun lakiehdotuksen 5 § ja voimaantulosäännös).

Vakuusvelka käsittää myös esinevakuudella turvautun velan maksamatta olevat erääntyneet korot ja muut luottokustannukset siltä osin kun vakuus ne kattaa. Ensinnäkin vaaditaan, että kysymyksessä olevat luottokustannukset kuuluvat vakuusoikeuden piiriin, mikä riippuu vakuusoikeuden oikeusperusteesta ja sen sisällöstä. Toiseksi vaaditaan 6 kohtaa vastaavasti, että vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan kyseiset luottokustannukset.

Vakuuden arvo on määriteltävä saneerausohjelmassa. Ohjelmaehdotuksen laatija eli ensisijaisesti selvittäjä joutuu siten huolehtimaan arvon määrittämisestä ja sitä varten tarvittavan selvityksen hankkimisesta. Viime kädessä kysymyksen ratkaisee tuomioistuimien ohjelman vahvistamisen yhteydessä.

Momentin 7 kohdan mukaan vakuusvelkojalla tarkoitetaan vakuusvelan velkojaa.

Momentin 8 kohdan mukaan viimesijaisella velalla tarkoitetaan sellaista velkaa, jolle saa kertyä suoritusta vasta muiden velkojen jälkeen. Vastaavasti kuin konkurssissa olisivat tietynlaiset saatavat myös saneerausmenettelyssä muita huonommassa asemassa. Se, mitkä velat saneerausmenettelyyn liittyvissä velkajärjestelyissä olisivat viimesijaisia, ilmenee 46 §:n 3 momentista.

Pykälän 2 momentissa on 1 momentin 4 kohdassa olevaan saneerausvelan määritelmään liittyvä erityissäännös, joka koskee vahingonkorvausvelkoja ja sopimusrikkomukseen perustuvia velkoja. Arvioitaessa, onko kysymyksessä saneerausvelka vai ei, olisi vahingonkorvausvelan syntymisen ajankohtana pidettävä sitä ajankohtaa, jona vahingonkäräjät sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta. Vasta, kun vahingonkäräjät on tullut tietoisiksi vahingosta ja korvausvelvollisen eli velallisen identiteetistä, hänellä on edellytykset korvausvaatimuksen esittämiseen velalliselle. Se, että vahingonkäräjällä on todellinen mahdollisuus valvoa etuaan saneerausmenettelyssä, on olennaisen tärkeää lakiehdotuksen 47 ja 57 §:ssä olevien saneerausohjelman oikeusvaikutuksia koskevien säännösten vuoksi. Jos vahingonkäräjät saa tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta vasta saneerausmenettelyn alkamisen jälkeen, korvausvelkaa olisi pidettävä

menettelyn alkamisen jälkeen syntyneenä velkana, vaikka vahinkoon johtaneet syyt olisivat peräisin menettelyn alkamista edeltäneeltä ajalta. Sopimusrikkomukseen perustuvan velan katsottaisiin vastaavasti syntyneen silloin, kun toinen sopijapuoli sai tiedon sopimusrikkomuksesta. Esimerkiksi velallisen toimittaman tavaran virheeseen perustuvan hinnanalennus- tai kauppahinnan palautussaatavan katsottaisiin syntyneen silloin, kun virhe tuli ostajan tietoon. Säännöksellä on merkitystä ainoastaan ratkaistaessa, onko mainitunlaisesta perusteesta johtuva, velalliseen kohdistettu vaatimus luettava velallisen saneerausvelkoihin vai ei.

Pykälän 3 momentissa on säännös sellaisten tapausten varalta, joissa velallisen omaisuutta on velallisen sitoumuksen tai suoraan lain perusteella vakuutena kolmannen henkilön velasta. Tällaiseen vakuusvastuuseen sovellettaisiin vastaavasti, mitä velallisen vakuusvelasta säädetään. Saneerausmenettelyn alkamisesta seuraava perintäkielto ulottuisi siten myös velkojan oikeuteen periä kolmanteen henkilöön kohdistuva saatavansa saneerausvelallisen asettaman vakuuden arvosta. Velkajärjestelyssä vakuusvastuuta olisi käsiteltävä vakuusvelan tavoin, eli se voitaisiin määrätä toteutettavaksi määräaikaaisina rahasuorituksina vastaavasti kuin vakuusvelka, josta velallinen on myös henkilökohtaisessa vastuussa.

Pykälän 4 momentissa on säännös nykyarvon turvaavan koron määräytymisestä. Tällaisella korolla voi 45 §:n mukaan olla merkitystä vakuusvelkoja koskevissa velkajärjestelyissä. Korko määräytyisi tarkoitukseen soveltuvan, rahanarvon muutosta kuvaavan indeksin mukaan neljännesvuosittain. Indeksilaskentaa harjoittaa Tilastokeskus, joka tuottaa tietoja indeksimuutoksista kuukausittain.

4 §. *Henkilökohtaisessa vastuussa olevan asema.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että velallisen ollessa avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö se, mitä ehdotetussa laissa säädettäisiin velalliseksi, koskisi myös henkilökohtaisesti vastuunalaista yhtiömiestä. Tämä merkitsee muun muassa, että saneerausvelkoja koskeva perintäkielto estäisi velkojen perimisen myös yhtiömieltä. Vastaavasti velallisen velvollisuudet saneerausmenettelyn yhteydessä koskisivat myös yhtiömiehiä henkilökohtaisesti.

Esillä oleva säännös yhtiömiehen samastamisesta velalliseen ei vaikuttaisi yhtiön sisäiseen päätöksentekoon ja sitä koskeviin yhtiöoikeudellisiin periaatteisiin. Tätä koskevat asiat mää-

räytyvät avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (389/88) mukaan. Esillä oleva säännös yhdessä 5 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa ei siten yhtiömiesten keskinäisessä suhteessa antaisi yksittäiselle yhtiömiehelle oikeutta tehdä saneerausmenettelyä koskevaa hakemusta ilman muiden yhtiömiesten suostumusta (ks. myös yleisperustelujen jakso 4.7).

Momentin mukaan henkilökohtaisesti vastuunalaisen yhtiömiehen samastaminen velalliseen ei vaikuttaisi kyseisen henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin siltä osin kuin ne eivät liitty menettelyn kohteena olevaan toimintaan. Saneerausmenettelyyn liittyvä yhtiön velkoja koskeva maksu- ja perintäkielto ei siten vaikuttaisi yhtiömiehen yksityisiin velkoihin tai muusta kuin saneerausmenettelyn kohteena olevasta elinkeinotoiminnasta aiheutuneisiin velkoihin.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että saneerausohjelman mukaiset velkajärjestelyt olisivat suoraan lain nojalla voimassa myös henkilökohtaisesti vastuunalaisen yhtiömiehen hyväksi. Yhtiön maksuvelvollisuutta koskevien järjestelyjen vaikutus ulottuisi siten ilman muuta myös yhtiömieheen.

2 luku. Saneerausmenettelyn aloittaminen ja keskeyttäminen

5 §. *Vireillepanoon oikeutetut.* Pykälässä luetellaan ne, joiden hakemuksesta saneerausmenettely voitaisiin aloittaa. Menettelyn aloittamisen edellytyksistä ja esteistä on säännökset 6 ja 7 §:ssä.

Hakemuksen saneerausmenettelystä voisi ensinnäkin tehdä velallinen itse (1 kohta). Osakeyhtiöiden osalta esitykseen sisältyy ehdotus osakeyhtiölain muuttamisesta niin, että lakiin otettaisiin erityinen säännös saneerausmenettelyn hakemista koskevasta yhtiön sisäisestä päätöksenteosta (13 luvun 18 a §). Muilta osin esityksessä ei puututa velallisyhteisön sisäiseen päätöksentekoon saneerausmenettelyn hakemista koskevassa asiassa. Avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden osalta kysymystä on käsitelty yleisperustelujen jaksossa 4.7.

Toiseksi hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta voisi tehdä velkoja taikka useampi velkoja yhdessä (2 kohta). Vireillepano-oikeutta ei kuitenkaan olisi kaikilla niillä, joiden saatavia pidettäisiin saneerausvelkoina, jos saneerausmenettely jonkun muun hakemuk-

sesta aloitetaan. Vireillepano-oikeutta ei nimitäin olisi sillä, jonka saatava on perusteeltaan tai määrältään riittävä tai muusta syystä epäselvä. Tällöin on olemassa vaara, että velkoja käyttäisi vireillepano-oikeutta muussa tarkoituksessa kuin tarpeellisen saneerauksen aikaansaamiseksi.

Kolmanneksi vireillepano-oikeus olisi niin sanotulla todennäköisellä velkojalla eli sillä, jolla hakemuksen ajankohtana ei vielä ole vireillepanoon oikeuttavaa velkoja-asemaa mutta jolle velallisen maksukyvyttömyys todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä (3 kohta). Asiaa on käsitelty yleisperustelujen jaksossa 4.3.3. Esimerkkinä voidaan mainita takaaja, jonka maksuvelvollisuus velkojaa kohtaan ja takautumisoikeus velallista kohtaan tulee ajankohtaiseksi vasta velallisen laiminlyödessä oman maksuvelvollisuutensa. Tämän vuoksi takaajalla saattaa olla huomattava intressi saneerausmenettelyn vireille saamiseen velallisen maksukyvyttömyyden ja takauksittomuuteen perustuvan vastuun laukeamisen välttämiseksi.

6 §. *Edellytykset.* Pykälän 1 momentin mukaan saneerausmenettelyn aloittamiselle asetetaan kolme vaihtoehtoista edellytystä.

Ensinnäkin päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta voitaisiin tehdä ilman selvitystä velallisen taloudellisesta asemasta, jos hakemuksen tekevät velallinen ja vähintään kaksi tietyn suuruista taloudellista intressiä edustavaa velkojaa yhdessä (1 momentin 1 kohta). Hakijoina olevien velkojien saatavien tulisi edustaa vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista. Tällaisen yhteishakemuksen on katsottu yleensä antavan riittävät takeet siitä, että hakemuksen tarkoituksena ei ole saneerausmenettelyn väärinkäyttö. Hakemukseen ei tällöin tarvitsisi liittää selvitystä siitä, että velallista uhkaa maksukyvyttömyys tai että velallinen jo on maksukyvytön. Muuten hakemuksen käsittelyyn tulisivat sovellettavaksi ne säännökset, jotka koskevat velallisen tekemää hakemusta. Ennen menettelyn aloittamista koskevaa päätöstä hakemus olisi siten annettava tiedoksi velallisen ilmoittamille velkojille, ja nämä saisivat tilaisuuden lausuman antamiseen. Muut velkojat voisivat tällöin tarvittaessa vedota siihen, että menettelyn aloittamiselle on 7 §:ssä tarkoitettu este, joihin kuuluu muun muassa perusteltu epäily siitä, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perin-

tätoimien estäminen tai muu velkojan oikeuden loukkaaminen.

Toiseksi päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta voitaisiin tehdä, jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys (1 momentin 2 kohta). Velallisen ollessa hakijana hakemukseen olisi muissa kuin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa liitettävä tämän edellytyksen arvioimiseksi tarvittava selvitys. Asetuksella on tarkoitus säätää, että hakemukseen on yleensä liitettävä kauppakamarijärjestön hyväksymän tilintarkastajan lausunto velallisen taloudellisesta tilanteesta. Jos tämän selvityksen perusteella voidaan katsoa uhkaavaa maksukyvyttömyyttä koskevan edellytyksen täyttyvän, muu selvitys ei olisi tarpeen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemiseksi, ellei joku velkojista riitautaa asiaa. Velkojan tai todennäköisen velkojan ollessa hakijana tämän olisi esitettävä tarpeellinen selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta. Velkojalta vaadittavan selvityksen tarve luonnollisesti riippuu siitä, vastustaako velallinen hakemuksen hyväksymistä vai ei. Pykälän 2 momentista ilmenee, että velkojan tai todennäköisen velkojan hakiessa saneerausmenettelyn aloittamista uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella hakijan olisi myös selvitettävä, että hänellä on oikeudellinen intressi nimenomaan saneerausmenettelyn vireille saamiseen. Asiaa on käsitelty yleisperustelujen jaksossa 4.3.2. Saneerausmenettelyä ei voitaisi aloittaa esimerkiksi sellaisen velkojan hakemuksesta, jolla on velalliselta vain yksittäinen erääntynyt saatava, ellei se ole määrältään huomattavan suuri. Velkojan tulee voida osoittaa, että tavanomaisten perintäkeinojen hyväksikäytön sijasta hänen taloudellisten etujensa turvaamiseksi on tarkoituksenmukaista aloittaa saneerausmenettely. Vakuusvelkojan osalta riittävänä oikeudellisena intressinä voidaan yleensä pitää sitä, että joutuminen turvautumaan vakuuden realisointiin olisi omiaan johtamaan, vakuuden laatu ja muut seikat huomioon ottaen, taloudellisesti epäedulliseen tulokseen verrattuna siihen vaihtoehtoon, että velallisyriitys voitaisiin säilyttää toimivana kokonaisuutena.

Kolmanneksi saneerausmenettely voitaisiin aloittaa, jos velallinen jo on maksukyvytön, paitsi jos on todennäköistä, että velallinen ei ole saneerauskelpoinen (1 momentin 3 kohta). Viimeksi mainittu rajoitus ilmenee viittauksesta 7 §:n 1 kohtaan, jonka mukaan saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos on todennäköistä,

että velallisen maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti. Mikäli siis jo hakemusta käsiteltäessä voidaan arvioida, että velallisen taloudellinen tilanne sekä sen kehitysnäkymät ja korjausmahdollisuudet ovat niin huonot, että saneerausohjelman avulla voitaisiin saavuttaa korkeintaan tilapäinen parannus velallisen toimintaedellytyksiin, päätöstä saneerausmenettelyn aloittamisesta ei saisi tehdä. Tällöin velallisen maksukyvyttömyystila on sen laatuinen, että oikeampi vaihtoehto on konkurssi. Kuten yleisperustelujen jaksossa 4.4.1 on selvitetty, maksukyvyttömyydestä on tarkoitus samanaikaisesti esillä olevan uudistuksen kanssa tehdä itsenäinen konkurssiperuste. — Saneerausmenettelyn ja konkurssin suhdetta koskee lisäksi lakiehdotuksen 24 §.

7 §. *Esteet ja keskeyttämisperusteet.* Pykälän 1 momentissa luetellaan seikat, jotka olisivat esteenä saneerausmenettelyn aloittamiselle. Pykälän 2 momentista puolestaan ilmenee, että samat seikat olisivat tietyin poikkeuksin perusteita jo aloitetun menettelyn keskeyttämiselle.

Pykälän 1 momentin 1 kohta on ollut esillä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan yhteydessä. Saneerausmenettelyä ei voitaisi aloittaa, jos velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että tilannetta ei saneerausohjelman avulla voida kestävällä tavalla korjata. Maksukyvyttömyyden määritelmä ilmenee 3 §:n 2 kohdasta.

Momentin 2 kohdan mukaan menettelyn este ja keskeyttämisperuste olisi käsillä, jos on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä menettelystä aiheutuvien, velallisen varoista maksettavaksi tulevien kustannusten kattamiseen. Lakiehdotuksen 87 §:stä ilmenee, että velallisen varoista maksettavia menettelyn kustannuksia olisivat ennen muuta selvittäjän palkkio sekä muut selvittäjän tehtävistä aiheutuvat kustannukset. Selvittäjän tehtävistä on säännökset lakiehdotuksen 8 §:ssä. Velallisen varojen puute ei kuitenkaan estäisi menettelyn aloittamista tai jatkamista, jos joku muu, esimerkiksi joku velkojista tai jokin ulkopuolinen taho, sitoutuu vastaamaan velallisen maksettaviksi kuuluvista menettelyn kustannuksista.

Momentin 3 kohdan mukaan menettelyn esteen ja keskeyttämisperusteen muodostaisi se, että velallinen todennäköisesti ei kykene tekemään menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja. Lakiehdotuksen 32 §:n 2 momentista ilmenee, että tällaiset velat olisivat velallisen

konkurssissa samassa asemassa kuin massavelat (ks. myös yleisperustelujen jakso 4.5.1.4.), eli tavallisia saneerausvelkoja paremmin turvattuja. Tämän vuoksi on saneerausvelkoja silmällä pitäen tärkeää, että menettelyä ei aloiteta tai aloitettu menettely keskeytetään mahdollisimman nopeasti, jos velallisen maksukyky todennäköisesti ei tule riittämään menettelyn alkamisen jälkeen syntyvien velkojen suorittamiseen.

Pykälän 4 kohdan mukaan saneerausmenettelyä ei voitaisi aloittaa ja jo aloitettu menettely olisi keskeytettävä, jos on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen. Säännöksen tarkoituksena on saneerausmenettelyn väärinkäytön torjuminen. Se, että saneerausmenettelyn aloittamisella halutaan saada aikaan lakiehdotuksen mukainen maksu- ja perintäkielto, on luonnollisesti täysin normaalia ja hyväksyttävää, jos tämä liittyy pyrkimykseen aikaansaada suunnitelmallinen saneerausohjelma velkajärjestelyineen. Menettelyn väärinkäytöstä on sitä vastoin kysymys, jos on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena ei ole saneerausohjelman aikaansaaminen ja perintäkiellon voimaan saattaminen saneerausedellysten turvaamiseksi, vaan nimenomaan velkojan perintätoimien estäminen ainakin tilapäisesti.

Velallisen ollessa hakijana etenkin velallisen tai yrityksen omistajien tai johdon aikaisempi käyttäytyminen velkoja kohtaan tai näiden käyttäytyminen menettelyn aloittamisen jälkeen voivat olla perusteena säännöksessä tarkoitettulle epäilylle siitä, että hakemuksen ensisijaisena motiivina on perintäkiellon aikaansaaaminen eikä vakavamielinen pyrkimys yrityksen tervehdyttämiseen pitkän tähtäimen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Esimerkiksi ilmeisen perusteeton velkojan saatavan kiistäminen tai muu hakemusta edeltänyt menettely, jolla velallinen on pyrkinyt välttämään velkojan oikeutettuja toimia selvän saatavan perimiseksi, voi olla riittävä syy olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on perintätoimien estäminen, varsinkin jos ei ole näyttöä siitä, että velallinen on jo uskottavalla tavalla valmistellut tai valmistelemassa suunnitelmallista ohjelmaa saneeraus- ja velkajärjestelyiksi. Myös perusteltu epäily siitä, että velallinen on ennen hakemuksen tekemistä siirtänyt omaisuuttaan pois velkojen ulottuvilta tai tehnyt

muita toimia, jotka ovat ilmeisessä ristiriidassa suunnitelmallisten saneerauspyrkimysten kanssa, voi olla säännöksessä tarkoitettu este tai keskeyttämisperuste. Velallisen taikka velallisyhtymän omistajien tai johdon aikaisemmin harjoittamassa muussa toiminnassa todetut väärinkäytökset velkojen vahingoittamiseksi voivat, etenkin jos ne ovat olleet toistuvia tai muuten suunnitelmallisia, niin ikään antaa perustellun aiheen olettaa hakemuksella pyrittävän velkojen oikeuden loukkaamiseen, jollei tätä vastaan puhuvia seikkoja ole käsillä.

Velkojan ollessa hakijana este menettelyn aloittamiselle tai jatkamiselle — vastoin velallisen tahtoa — voi olla käsillä esimerkiksi, jos on perusteltua syytä olettaa, että velkojan pääasiallisena tarkoituksena on ollut velallisen yritystoiminnan vaikeuttaminen taikka vaikutusvallan saaminen velallisen toiminnassa joitakin muita päämääriä kuin saneerausohjelman aikaansaamista varten. On tärkeää, että velkoja ei voi hyödyntää saneerausmenettelyä kilpailutujen tai vaikutusvallan hankkimiseksi itselleen tai toiselle taikka muiden saneeraukselle vieraiden tarkoituksien edistämiseksi. On myös ajateltavissa, että velkojan hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on vahingoittaa toista velkojaa aikaansaamalla perintäkielto, joka estäisi tätä käyttämästä oikeuksiaan velkojana. Perusteltu epäily tällaisesta motiivista olisi niin ikään este hakemuksen hyväksymiselle tai menettelyn jatkamiselle.

Momentin 5 kohdan mukaan saneerausmenettelyä ei voitaisi aloittaa tai jatkaa, jos on perusteltua syytä olettaa, että ei ole edellytyksiä saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi, jos jo ennalta on ilmeisen selvää, että velallinen perustellusta syystä ei nauti sellaista vähimmäisluottamusta velkojen taholta, joka olisi välttämätön saneerausohjelman vahvistamisedellytysten täyttymiseksi, taikka että saneerausohjelman vahvistamiselle on velallisen tai velallisyhtymän omistajan tai johdon rikoksiin perustuva este (53 §:n 2 momentti). Esillä olevassa säännöksessä tarkoitettu este tai keskeyttämisperuste voi olla käsillä myös sen vuoksi, että velallinen kieltäytyy sellaisesta myötävaikutuksesta, joka olisi välttämätön toteuttamiskelpoisen saneerausohjelman aikaansaamiseksi.

Momentin 6 kohdan mukaan olennaiset puutteet tai virheet velallisen kirjanpidossa olisivat este saneerausmenettelyn aloittamiselle

tai jatkamiselle. Kirjanpitovelvollisuus on siinä määrin perustavanlaatuinen yritystoimintaan liittyvä velvollisuus, että sen asianmukainen täyttäminen on syytä asettaa saneerausmenettelyn edellytykseksi. Jos kirjanpito ei ole kunnossa, tämä on omiaan herättämään epäilyksiä siitä, onko velallisen toiminta ylipäänsä saneeraamisen arvoista. Lisäksi kirjanpidon puutteellisuus luonnollisesti vaikeuttaa saneerauksen toteuttamista. Velallista koskeva vähimmäisvaatimus olisi näin ollen se, että kirjanpito antaa luotettavan kuvan velallisen taloudellisesta asemasta. Yksittäiset, merkitykseltään vähäiset puutteet tai virheet eivät olisi saneerausmenettelyn este.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että 1 momentissa tarkoitettut perusteet voivat johtaa jo aloitetun saneerausmenettelyn keskeyttämiseen joko selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta. Vaikka velallisen tilanne osoittautuisi sellaiseksi kuin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan, eli havaitaan velallisen olevan saneerauskelvoton, tämä ei kuitenkaan estäisi menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä yhtenä kokonaisuutena. Pakkoa konkurssimenettelyyn siirtymiseen ei siten mainitunlaisissa tapauksissa olisi, vaan yritysvarallisuuden luovutus ja kauppahinnan käyttäminen velkojen suorittamiseen olisi mahdollista toteuttaa saneerausohjelman avulla. Tässä yhteydessä voidaan viitata yleisperustelujen jaksoon 4.4.3.

3 luku. Selvittäjä ja velkojatoimikunta sekä velallisen myötävaikutusvelvollisuus

8 §. *Selvittäjä.* Pykälän 1 momentista ilmevät selvittäjän tehtävät saneerausmenettelyssä. Selvittäjän määräämisestä on säännökset 83 §:ssä.

Momentin 1 kohdan mukaan selvittäjän ensimmäisiin tehtäviin kuuluisi selvityksen laatiminen velallisen taloudellisesta tilanteesta eli velallisen varoista, veloista ja muista sitoumuksista sekä velallisen taloudelliseen asemaan ja sen odotettavissa olevaan kehitykseen vaikuttavista seikoista. Tämä selvitys olisi pohjana muun muassa menettelyn jatkamisedellytysten arvioimiselle ja saneerausohjelman laatimiselle. Lakiehdotuksen 11 §:stä ja 71 §:n 1 momentin 4 kohdasta ilmenee, että selvitys olisi annettava

tiedoksi velkojatoimikunnalle, yksittäisille velkojille sekä velalliselle tuomioistuimen asettamassa määrääjässä.

Momentin 2 kohdan mukaan selvittäjän tulisi seurata ja valvoa velallisen yritystoimintaa menettelyn aikana. Säännös liittyy ennen muuta lakiehdotuksen 29 ja 30 §:iin, joissa säädetään velallisen määräysvallan rajoituksista ja selvittäjän asemasta velallisen toimintaa koskevassa päätöksenteossa.

Momentin 3 kohdan mukaan selvittäjän tehtävänä olisi huolehtia siitä, että velallisen toiminta ennen menettelyn alkamista tulee tarpeellisessa laajuudessa tarkastettua. Tähän kuuluu muun muassa mahdollisten takaisinsaantiperusteiden selvittäminen sekä sen tutkiminen, onko syytä epäillä velallisen rikoksia tai muita velkojen vahingoksi tapahtuneita rangaistavia tekoja. Selvittäjän asiana olisi arvioida, minkälaisia selvityksiä kulloinkin on pidettävä tässä suhteessa tarpeellisina.

Momentin 4 kohdasta ilmenee, että selvittäjän tehtäviin kuuluu takaisinsaantia koskevien vaatimusten ajaminen silloin, kun siihen on perusteita. Säännökset takaisinsaannista saneerausmenettelyn yhteydessä ovat lakiehdotuksen 36 ja 37 §:ssä. Samoin selvittäjän tehtäviin voisi kuulua velallisen puhevallan käyttäminen oikeudenkäynneissä. Tästä on tarkemmat säännökset lakiehdotuksen 31 §:ssä.

Momentin 5 kohdan mukaan selvittäjän tehtävänä olisi huolehtia saneerausohjelmaehdotuksen laatimisesta. Asiasta on tarkempia säännöksiä 40 §:ssä, josta myös ilmenee, että selvittäjällä ei olisi yksinomaista oikeutta ohjelmaehdotuksen esittämiseen. Tältä osin voidaan myös viitata yleisperustelujen jaksoon 4.10.3.

Momentin 6 kohdassa viitataan selvittäjälle lakiehdotuksen 10 luvussa säädettyihin tehtäviin. Kyseinen luku sisältää menettelysäännöksiä. Niiden mukaan selvittäjän asiana olisi tuomioistuimen puolesta huolehtia erilaisten asiakirjojen tiedoksiannosta asianosaisille samoin kuin saneerausohjelmaehdotusta koskevan äänestyselvityksen laatimisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan selvittäjiä voitaisiin tarvittaessa määrätä useampia kuin yksi. Tarve tähän voi johtua ennen muuta tehtävien laajuudesta tai niiden vaatimasta asiantuntemuksesta. Selvittäjän tehtävät vaativat sekä oikeudellista että taloudellista tietämystä. Selvittäjällä olisi mahdollisuus käyttää apunaan asiantuntijoita, mikä ilmenee nimenomaisesti 9 §:n 3 momentista. Aina tämä ei kuitenkaan

riitä, vaan asian laajuus tai vaikeusaste taikka kumpikin näistä seikoista saattavat edellyttää, että varsinaiseksi selvittäjäksi määrätään useampi kuin yksi henkilö. Selvittäjälle kuuluvat erilaiset tehtävät voitaisiin myös tarpeen mukaan erottaa eri henkilöiden hoidettaviksi ottaen huomioon heidän edustamansa asiantuntemus. Välttämätöntä tämä ei kuitenkaan olisi, vaan selvittäjän tehtävät voitaisiin uskoa kahdelle tai useammalle henkilölle myös jakamattomina. Tuomioistuin voisi näin ollen määrätä selvittäjäntointa koskevista järjestelyistä sen mukaan mikä kulloinkin katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Momentista ilmenee myös, että useamman kuin yhden selvittäjän määrääminen voisi tulla kysymykseen eri velkojaryhmien asianmukaisen edunvalvonnan turvaamiseksi. Pykälän 3 momentista ilmenee, että ensisijaisesti selvittäjäksi tulisi määrätä henkilö, joka nauttii kaikkien velkojaryhmien luottamusta. Esillä oleva säännös yhdessä lakiehdotuksen 83 §:n kanssa antaisi kuitenkin mahdollisuuden myös siihen, että selvittäjänä edunvalvontaan liittyvistä syistä toimii yhtä useampi henkilö. Tällainen järjestely ei kuitenkaan yleensä ole toivottava, vaan on syytä välttää sitä, että pelkästään velkojaryhmien luottamuksen turvaamiseksi olisi määrättävä useampi kuin yksi selvittäjä. Mikäli suinkin mahdollista, selvittäjäksi tulisi määrätä henkilö, jolla on sekä tarpeellinen pätevyys että riittävä luottamus kaikkien velkojaryhmien keskuudessa.

Pykälän 3 momentissa on säännökset selvittäjälle asetettavista vaatimuksista. Selvittäjän tulisi ensinnäkin olla täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu. Toiseksi hänellä tulisi olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Viimeksi mainittujen seikkojen osalta vaatimustaso riippuu kulloisenkin tapauksen laajuudesta ja vaikeusasteesta. Kuten yllä käsitellystä 2 momentista ilmenee, selvittäjiä voitaisiin riittävän työtehon ja asiantuntemuksen turvaamiseksi tarvittaessa määrätä useampiakin kuin yksi.

Selvittäjän yleiseen toimenkuvaan kuuluu toimia velkojen edunvalvojana saneerausmenettelyssä, mikä ilmenee nimenomaisesti 1 momentin alusta. Tämän vuoksi vaaditaan, että selvittäjän tulee olla riippumaton velallisesta. Selvittäjäksi ei voitaisi määrätä henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa velalliseen, että hänen riippumattomuutensa velalliseen nähden saattaa sen vuoksi olla vaarantunut. Kysymyksessä

voi olla esimerkiksi henkilökohtainen suhde, kuten sukulaisuus tai muu läheisyys, tai sopimussuhde, kuten työsuhde tai pitempään jatkunut toimeksiantosuhde, osakkuuteen tai omistukseen perustuva suhde taikka jäsenyys tai muu toiminta velallisyhtiön hallinnossa.

Selvittäjän velvollisuutena olisi huolehtia tasapuolisesti kaikkien velkojen eduista. Jotta selvittäjä voisi onnistua tehtävässään ja saada aikaan vahvistamiskelpoisen saneerausohjelman, on tärkeää, että selvittäjäksi määrättävä henkilö nauttii riittävään laajaa luottamusta velkojen keskuudessa. Tämän vuoksi vaaditaan, että selvittäjä ei saa olla keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen tasapuolisuuttaan velkoihin nähden. Myös tässä yhteydessä voi kysymyksessä olla henkilökohtainen suhde, työ- tai muu sen kaltainen sopimussuhde, omistussuhde tai luottamustehtävä. Tietynlaiset suhteet, kuten työsuhde, merkittävä osakkuus tai keskeinen luottamustehtävä velkojan hallinnossa, ovat tyypillisesti esteellisuuden aikaansaavia. Sen sijaan se, onko esimerkiksi tietynlainen sopimussuhde johonkin velkojaan omiaan vaarantamaan henkilön tasapuolisuutta, on viime kädessä arvioitava kussakin tapauksessa erikseen sen mukaan, missä määrin kyseisen suhteen voidaan olettaa johtavan sellaisiin eturistiriitoihin, joiden vuoksi tasapuolisuus saattaa joutua kyseenalaiseksi. Jos esimerkiksi selvittäjäksi kaavailun henkilön ja tietyn velkojan välillä on kiinteä ja ensiksi mainitun tulonmuodostuksen kannalta merkittävä toimeksiantosuhde, tämä voi aikaansaada sellaisen eturistiriidan, joka saattaa olla omiaan vaarantamaan kyseisen henkilön tasapuolisuutta. Esimerkiksi tavanomaista asiakassuhdetta tiettyyn velkojaan sitä vastoin voidaan tuskin yleensä pitää seikkana, joka oletettavasti vaarantaisi henkilön tasapuolisuutta selvittäjän tehtävässä.

Lakiehdotuksen 83 §:n 4 momentista ilmenee, että velkojen määräänemistön suostumuksella selvittäjäksi voitaisiin määrätä henkilö, joka ei täyty esillä olevan säännöksen mukaista riippumattomuuden vaatimusta. Sen estämättä, että edellä tarkoitettu erityinen suhde velalliseen tai velkojaan on olemassa, tietty henkilö voisi siten tulla kysymyksen selvittäjänä, jos osoittautuu, että hän tästä huolimatta nauttii riittävän laajaa luottamusta velkojen keskuudessa.

Pykälän 4 momentista ilmenee, että selvittä-

jän tehtävä kestää saneerausohjelman vahvistamiseen saakka, jollei saneerausmenettely lakkaa sitä ennen. Saneerausohjelman valvojasta, jona voisi toimia selvittäjä tai muu henkilö, on säännökset 61 §:ssä.

9 §. *Selvittäjän oikeudet.* Pykälän 1 momentissa säännellään selvittäjän oikeutta päästä velallisen tiloihin sekä tutkia velallisen toimintaa koskevia asiakirjoja ja saada velallisen taloudellista asemaa koskevia tietoja sivullisilta. Velallisen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuudesta on lisäksi säännökset 13 §:ssä.

Selvittäjällä olisi tehtäviensä suorittamiseksi oikeus päästä kaikkiin saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa käytettäviin tiloihin. Selvittäjällä olisi oikeus tutkia velallisen kirjanpitoa tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa. Hänellä olisi niin ikään oikeus tutkia velallisen kirjeenvaihtoa sikäli kuin se liittyy menettelyn kohteena olevaan toimintaan samoin kuin muita kyseiseen toimintaan liittyviä velallisen asiakirjoja ja tiedostoja.

Selvittäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä samanlainen oikeus kuin velallisella itsellään saada ulkopuolisilta tahoilta tehtäväänsä varten tarpeellisia tietoja velallisen taloudellista asemaa tai velallisen harjoittamaa toimintaa koskevista seikoista. Tällaisia ovat esimerkiksi tiedot velallisen pankkitileistä ja maksuliikenteestä sekä velallisen rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista, kuten velalliselle myönnettyistä tai luvatuista luotoista ja niihin liittyvistä vakuusjärjestelyistä, sekä tiedot velallisen verotuksesta ja velallisen varallisuudesta, kuten arvopapereista tai arvoosuuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan selvittäjällä olisi oikeus osallistua velallisen toimielinten kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa. Tämä on tarpeen etenkin, jotta selvittäjä voi täyttää velallisen toimintaa koskevan seuranta- ja valvontavelvollisuutensa. Myös saneerausohjelman valmistelussa mainittu osallistumisoikeus ja puhevallan käyttöoikeus voi olla tarpeen.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että selvittäjällä olisi oikeus käyttää tehtäviensä suorittamisessa apunaan asiantuntijoita. Tämä merkitsee muun muassa, että selvittäjä voisi luovuttaa tehtävänsä varten saamia tietoja käyttämälleen asiantuntijalle tai oikeuttaa tämän puolestaan tutkimaan velallisen kirjanpitoa tai muita velallisen toimintaa koskevia asiakirjoja. Lakiehdotuksen 14 §:stä ilmenee, että selvittäjän

käyttämää asiantuntijaa koskisi sama salassapitovelvollisuus kuin selvittäjää itseään.

10 §. Velkojatoimikunta. Pykälän 1 momentissa on säännökset velkojatoimikunnasta ja sen kokoonpanosta. Velkojatoimikunnan asettamisesta ja eräistä sen toimintaan liittyvistä kysymyksistä on säännökset 84 §:ssä.

Velkojatoimikunta olisi 1 momentin mukaan asetettava, jollei sitä velkojen pienen lukumäärän vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. Jos velkoja on esimerkiksi useita kymmeniä, velkojatoimikunnan asettamista voidaan pitää perusteltuna. Välttämätöntä velkojatoimikunnan asettaminen ei kuitenkaan olisi silloinkaan, kun velkoja on paljon. Tämä ilmenee lakiehdotuksen 90 §:stä, jonka mukaan velkojatoimikunnan asettamisesta voitaisiin luopua, jos kukaan velkojista ei sitä vaadi. Syynä saattaa olla esimerkiksi se, että saneerausohjelma on jo ennen menettelyn muodollista vireillepanoa valmisteltu niin pitkälle, ettei velkojatoimikuntaa pidetä tarpeellisenä.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että velkojatoimikunta olisi luonteeltaan neuvoa-antava ja selvittäjää avustava elin. Velkojatoimikunnan tehtävänä olisi myös valvoa selvittäjän toimintaa velkojen lukuun. Velkojatoimikunnalla ei olisi päätösvaltaa selvittäjän tehtäväpiiriin kuuluvissa asioissa, vaan selvittäjän asema olisi muodollisesti itsenäinen. Lakiehdotuksen 86 §:stä kuitenkin ilmenee, että velkojatoimikunta voisi saada selvittäjän erotetuksi toimestaan, jos hän ei nauti toimikunnan luottamusta.

Pykälän 3 momentin mukaan velkojatoimikunnalla ja sen jäsenillä olisi tehtäviensä hoitamiseksi oikeus saada selvittäjältä tarpeellisesa laajuudessa tietoja seikoista, joihin selvittäjän tutkimis- ja tiedonsaantioikeus 9 §:n 1 momentin mukaan ulottuu. Velkojatoimikunnalla ja sen jäsenillä ei siis olisi itsenäistä oikeutta tutkia esimerkiksi velallisen kirjanpitoa tai liikeasiakirjoja taikka saada ulkopuolisilta tietoja velallista koskevista salassa pidettävistä seikoista, vaan ainoastaan oikeus saada tietoja selvittäjältä siinä laajuudessa kuin se on toimikunnan tehtävien kannalta tarpeellista.

Pykälän 4 momentin mukaan velallisen kotipaikan työvoimapiirin toimistolla olisi eräissä tapauksissa oikeus nimetä velkojatoimikuntaan yksi työvoima-asiaain hallintoa edustava henkilö. Tämä tulisi kysymykseen, jos velallisen palveluksessa työsuhteen perusteella on säännöllisesti vähintään 50 henkilöä. Tällainen työ-

voimahallinnon edustaja olisi oikeutettu osallistumaan velkojatoimikunnan työhön muiden jäsenten tavoin, mutta hänellä ei olisi äänivaltaa.

11 §. Selvittäjän selontekovelvollisuus. Pykälässä on säännökset selvittäjän velvollisuudesta raportoida tehtäväänsä liittyvistä asioista velkojatoimikunnalle ja velkojille sekä velvollisuudesta neuvotella näiden kanssa merkittävistä päätöksistä ennen niiden tekemistä. Viimeksi mainittuihin merkittäviin ratkaisuihin, joista selvittäjän olisi ennalta neuvoteltava velkojatoimikunnan tai, jos sellaista ei ole, velkojen kanssa, kuuluvat esimerkiksi menettelyn aikana tehtävät rahoitusjärjestelyt, kuten määrältään huomattavan uuden luoton ottaminen tai muut uutta velkaantumista merkitsevät toimenpiteet, samoin kuin tärkeiden sopimusten tekemistä tai irtisanomista koskevat päätökset.

Tarkoituksena on, että tarvittavasta tiedonkulusta velkojille huolehtivat velkojatoimikunta sekä sen yksittäiset jäsenet edustamansa velkojaryhmän osalta. Estettä ei ole myöskään sille, että selvittäjä, sikäli kuin hän katsoo sen tarpeelliseksi, tiedottaa velkojen kannalta erityisen tärkeistä asioista velkojatoimikunnan ohella yksittäisille velkojille.

12 §. Selvittäjän ja velkojatoimikunnan jäsenen esteellisyys. Pykälän mukaan selvittäjä ja velkojatoimikunnan jäsen olisivat esteellisiä osallistumaan itsensä ja velallisen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Selvittäjän osalta tämä merkitsee, että jos kysymyksessä on sopimus, jonka tekemiseen velallinen tarvitsi selvittäjän suostumuksen, tällaista sopimusta ei voitaisi tehdä. Selvittäjä tai velkojatoimikunnan jäsen eivät myöskään saisi osallistua velallisen ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos heillä on siitä odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa velallisen taikka velkojen tai jonkun velkojan etujen kanssa. Tällaiseenkaan sopimukseen selvittäjä ei voisi antaa suostumusta, minkä vuoksi sopimuksen tekeminen ei kävisi päinsä, jos suostumus lain mukaan olisi tarpeen. Poikkeuksena olisivat tilanteet, joissa kaikki velkojat suostuvat sopimuksen tekemiseen, koska silloin ei olisi ketään, joka voisi vedota selvittäjän esteellisyyteen.

13 §. Velallisen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus. Pykälän 1 momentin mukaan velallinen olisi velvollinen antamaan tuomioistuimelle, selvittäjälle ja velkojatoimikunnalle näiden vaatimat tiedot seikoista, joilla saattaa

olla merkitystä saneerausmenettelyn ja saneerausohjelman kannalta. Tietojenantovelvollisuus olisi laaja. Sen piiriin kuuluisivat kaikki menettelyn kohteena olevaa toimintaa koskevat tiedot, joilla voi olla merkitystä menettelyn aikana tehtävien päätösten, velallisen taloudellista tilannetta tai hänen aikaisempaa toimintaansa koskevien selvitysten taikka saneerausohjelman laatimisen kannalta.

Lakiehdotuksen 82 §:stä ilmenee, että jos velallinen ei vapaaehtoisesti täytä tietojenantovelvollisuuttaan, olisi tarvittaessa mahdollista käyttää pakkokeinona uhkasakkoa.

Pykälän 2 momentin mukaan velallinen olisi muutenkin kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja antamalla velallinen myötävaikuttamaan siihen, että selvittäjä ja velkojatoimikunta voivat asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä ja että saneerausmenettely voidaan asianmukaisesti saattaa päätökseen. Velallinen olisi muun muassa velvollinen antamaan selvittäjälle pääsyn 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin, hallinnassaan oleviin tiloihin samoin kuin mahdollisuuden päästä käsiksi yrityksen liikeasiakirjoihin ja -tiedostoihin. Lakiehdotuksen 82 §:n mukainen pakkokeinomahdollisuus koskisi myös 2 momentissa tarkoitettua myötävaikutusvelvollisuutta.

Pykälän 3 momentissa on säännökset siitä, keihin 1 ja 2 momentissa tarkoitettut velvollisuudet kohdistuvat silloin, kun velallisena on yhteisö.

14 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä on salassapitosäännös, joka koskee selvittäjää, velkojatoimikunnan jäsentä, velkojaa, näiden palveluksessa olevia henkilöitä sekä näiden käyttämiä avustajia ja asiantuntijoita. Mainitut henkilöt eivät saisi luvatta ilmaista velallisen taloudellista asemaa, liikesuhteita tai yrityssalaisuutta koskevia seikkoja, jotka ovat saneerausmenettelyn yhteydessä tulleet heidän tietoonsa. Kiellettyä olisi myös mainitunlaisten seikkojen käyttäminen asianomaisen henkilön yksityiseksi hyödyksi. Salassapitovelvollisuuden rikkominen voisi olla rangaistavaa yrityssalaisuuden rikkomista koskevien säännösten nojalla (ks. jäljempänä oleva ehdotus rikoslain 30 luvun 5 §:n muuttamiseksi). Lisäksi siihen liittyisi lakiehdotuksen 95 §:n mukaan vahingonkorvausvelvollisuus riippumatta teon rangaistavuudesta. Rikoslain kokonaisuudistuksen toisen vaiheen yhteydessä rangaistavuuskin tullee laajenemaan niin, että se kattaisi ehdotetun

salassapitovelvollisuuden rikkomisen siltäkin osin kuin kysymys ei ole varsinaisen yrityssalaisuuden rikkomisesta.

4 luku. Saneerausmenettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset

15 §. *Velallisen sitoumukset.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuttaisi velallisen sitä ennen tekemiin sitoumuksiin sikäli kuin ehdotetussa laissa ei toisin säädetä.

Pykälän 2 momentin mukaan saneerausmenettelyn alkaminen keskeyttäisi viivästyskoron eli maksun viivästymisen perusteella suoritettavan koron kertymisen saneerausvelalle. Säännöksessä tarkoitetaan myös laillista eli korkolain (633/82) säännösten nojalla kertyvää viivästyskorkoa. Saneerausmenettelyn alkaminen keskeyttäisi vastaavasti myös muunlaisten, suuruudeltaan viivästyksen keston sidottujen maksuviivästyksen seuraamusten kertymisen. Tällaisia ovat esimerkiksi veron maksun laiminlyöntiin liittyvät seuraamukset, kuten veron viivästyskorko tai viivästyskorkoa vastaava korko, veronlisäys ja jäämämaksu.

Velan ehtojen mukaisen juoksevan koron eli erääntymistä edeltävältä ajalta perittävän koron kertymistä menettelyn alkaminen ei katkaisisi. Vakuusvelalle kertyvän koron maksamisesta säädetään 18 §:n 1 momentissa. Lakiehdotuksen 46 §:n 3 momentista puolestaan ilmenee, että tavalliselle velalle menettelyn aikana kertyvä korko olisi velkajärjestelyissä viimesijaista velkaa.

Pykälän 3 momentti sisältää selvytyden vuoksi viittauksen niihin lakiehdotuksen säännöksiin, jotka koskevat menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja sekä maksun takaisinsaannin johdosta takaisinsaantivastaajalle uudelleen syntyvää saatavaa.

16 §. *Välivaiheen aikana tehtyjen oikeustointen peräytyminen.* Pykälä koskee saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen vireilletulon ja menettelyn alkamisen välisenä aikana tehtyjen, velallisen omaisuutta koskevien oikeustointien asemaa. Sen mukaan tämän välivaiheen aikana tehtyt oikeustoimet voitaisiin peräyttää takaisinsaantia koskevien lakiehdotuksen 35—38 §:ien mukaisesti. Tilanne mainitun välivaiheen suhteen olisi siten saman kaltainen kuin velkoja-aloitteen konkurssin yhteydessä konkurssihakemuksen ja konkurssiin asettamisen

välisenä aikana tehtyjen oikeustointen osalta. Säännös on otettu lakiin selvyyden vuoksi; lopputulos seuraa sinänsä jo niistä konkurssitakaisinsaatia koskevista säännöksistä, joihin 35 §:ssä viitataan.

17 §. *Maksu- ja vakuudenasettamiskielto.* Pykälän 1 momentista ilmenee saneerausvelkoja koskeva maksukielto: menettelyn alettua velallinen ei saisi maksaa saneerausvelkaa. Velallinen ei myöskään menettelyn alettua saisi asettaa saneerausvelasta vakuutta.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että vastoin 1 momentissa säädettyä kieltoa suoritettu maksu olisi palautettava. Palautusvelvollisuus ei olisi sidottu samanlaisiin edellytyksiin kuin esimerkiksi ennen konkurssia tai ennen menettelyn alkamista suoritettun maksun takaisinsanti. Esimerkiksi maksun tavanomaisuus ei olisi peräytymisen este.

Momentissa on erityissäännökset yhtäältä vekselin ja shekin maksun osalta sekä toisaalta sellaisten tapausten varalta, joissa velasta on ollut kolmannen henkilön asettama vakuus taikka takaus ja velkoja on saanut maksukielon piiriin kuuluvan maksun. Näissä tilanteissa velkojan asema määräytyisi vastaavasti kuin konkurssitakaisinsaannissa.

Vekselin tai shekin maksu olisi siten palautettava ainoastaan siltä osin kuin maksun saaja olisi voinut kieltäytyä vastaanottamasta maksua menettämättä vekseli- tai shekkioikeuttaan jotakuta toista vastaan, jolta hän olisi voinut saada suorituksen. Säännöksellä on siis merkitystä vain silloin, kun saneerausvelallisen ohella joku muu on ollut vekselistä tai shekistä toissijaisessa vastuussa. Maksun saanutta velkojaa suojataan tällöin niin, että hän ei joudu huonompaan asemaan kuin jos maksua ei olisi suoritettu. Mikäli velkojalle ei synny palautusvelvollisuutta, se, joka olisi kärsinyt lopullisen tappion, mikäli maksua ei olisi suoritettu, olisi korvausvelvollinen velalliseen nähden.

Jos velkoja on saamansa maksun vuoksi palauttanut kolmannen asettaman vakuuden, velkoja olisi velvollinen palauttamaan maksun ainoastaan siltä osin kuin se mahdollisesti ylitti vakuuden arvon, jollei hän voi saada vakuutta takaisin eikä vakuuden palauttaessaan tiennyt eikä hänen olisi pitänyt kukaan tietää saneerausmenettelyn alkamisesta. Vilpittömässä mielessä ollut velkoja ei siis joutuisi palauttamaan maksua siltä osin kuin vakuuden arvo sen kattoi. Sama koskisi niitä tapauksia, joissa velasta oli takaus, eli vilpittömässä mielessä ollut velkoja

ei joutuisi palauttamaan maksua siltä osin kuin hän takaajan maksukyky huomioon ottaen olisi voinut saada suorituksen takaajalta. Vakuuden asettajalle ja takaajalle syntyisi korvausvelvollisuus tai vakuuden palauttamisvelvollisuus vastaavasti kuin konkurssitakaisinsaannin yhteydessä. Vakuuden asettajan tai takaajan vastuusta seuraava takautumissaatava velalliselta olisi tavalliseen tapaan saneerausvelkaa. Sääntelyn tarkoituksena on se, että velkojan samoin kuin vakuuden asettajan tai takaajan asema muodostuisi samanlaiseksi kuin jos maksua velkojalle ei olisi suoritettu.

Pykälän 3 momentin mukaan vastoin 1 momentissa säädettyä kieltoa tehty panttaus tai muu vakuuden asettamistoimi olisi tehoton eikä siis tuottaisi velkojalle vakuusoikeutta. Selvyyden vuoksi säännöksessä on viittaus siihen, että jos panttauksen kohteena on arvopaperi tai arvo-osuus, vilpittömän mielen suojaa koskevista säännöksistä (velkakirjalain 14 §, osakeyhtiölain 3 luvun 9 §, arvo-osuustileistä annetun lain 27 §) saattaa seurata, että pantinsaaja voi vedota kiellon vastaisesti tapahtuneeseen panttauksen. Tällöinkin tulevat luonnollisesti sovellettavaksi 19 §:n säännökset perintäkiellosta. Vilpittömän mielen suojaan perustuva panttauksen tehokkuus merkitsee kuitenkin, että velkaa on 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti pidettävä vakuusvelkana pantin arvon kattamalta osalta.

Jos menettelyn alettua on haettu kiinnitystä velallisen omaisuuteen, hakemus ei tuottaisi etuoikeutta saneerausvelan hyväksi.

18 §. *Poikkeukset maksukieltoon.* Pykälän 1 momentin mukaan vakuusvelkojalla olisi 17 §:ssä säädetyn maksukielton estämättä oikeus saada maksu velan ehtojen mukaisista, menettelyn alkamisen jälkeen erääntyvistä korkoista ja muista luottokustannuksista. Se, mitä tarkoitetaan vakuusvelalla, ilmenee 3 §:n 6 kohdasta: velka on vakuusvelkaa vain siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi kattanut velan määrän. Esillä oleva poikkeus koskee siten ainoastaan tähän velan määrään kohdistuvia korkoja ja luottokustannuksia. Säännöksessä tarkoitettut korkoerät ja luottokustannukset olisi maksettava sitä mukaa kuin ne velan normaalien ehtojen perusteella erääntyvät. Velkoja ei voisi saattaa voimaan ehtoa, jonka mukaan luottokustannuksia olisi maksettava normaalista aikataulusta poiketen ennenaikaisesti.

Pykälän 2 momentti sisältää poikkeuksia

17 §:ssä tarkoitettuun maksukieltoon. Momentin 1 kohdan mukaan kiellon estämättä olisi maksettava työntekijöiden palkat menettelyn alkamista edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta. Säännös koskee palkkoja mainitun ajanjakson kuluessa tehdystä työstä. Mainitunlaista palkkasaatavaa ei kuitenkaan saisi maksaa, jos selvittäjä katsoo saatavan olevan perusteeltaan tai määrältään riittainen.

Momentin 2 kohdan mukaan maksukiellon estämättä olisi maksettava työntekijöiden lomapalkat ja lomakorvaukset myös siltä osin kuin ne ovat kertyneet menettelyn alkamista edeltäneeltä ajalta. Jos saneerausmenettely alkaa esimerkiksi joulukuun alussa, lomapalkat ja -korvaukset voitaisiin siten maksaa niiden erääntyessä seuraavana kesänä siltäkin osin kuin oikeus niihin on kertynyt huhtikuun alun ja marraskuun lopun välisenä aikana.

Momentin 3 kohdan mukaan maksukiellon estämättä olisi maksettava velallisen lapselle suoritettava elatusapu siltä osin kuin sillä olisi ollut etuoikeus menettelyn alkaessa toimitetussa ulosmittauksessa. Etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevan hallituksen esityksen mukaan etuoikeus olisi sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen tai tuomioistuimen päätöksen nojalla määräjain suoritettavalla elatusavulla, joka on erääntynyt viimeisen vuoden aikana ennen ulosmittausta.

Momentin 4 kohdan mukaan maksukiellon estämättä voitaisiin selvittäjän niin päättyessä suorittaa maksu velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä. Selvittäjällä olisi tältä osin harkintavaltaa; pieniä velkoja voitaisiin maksaa sikäli kuin se on menettelyn kannalta tarkoituksenmukaista. Jos kaikki vähäistenkin saatavien haltijat olisivat velkojina saneerausmenettelyssä, tästä aiheutuisi hallinnollista vaikeaa ja kuluja, jotka eivät ole järkevissä suhteissa kyseisten velkojen taloudelliseen merkitykseen saneerausjärjestelyissä. Tämän vuoksi mahdollisuus määrältään pienten velkojen maksamiseen on tarpeellinen. Ilman nimenomaista säännöstäkin on edellytettävä, että selvittäjä harkintavaltaansa käyttäessään noudattaa hyväksyttäviä perusteita eikä esimerkiksi poikkea velkojen yhdenvertaisuuden periaatteesta valikoimalla mielivaltaisesti niitä pienvelkoja, jotka maksetaan. Lähtökohtana on pidettävä, että kaikki tietyn määrän alittavat velat on maksettava, jollei ole erityisiä syitä tehdä eroa saatavien perusteen mukaan. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi se, että velallisella on

tiettyjen juokseviin menoihin perustuvien pienvelkojen ohella lukumääräisesti suuri joukko keskenään samanlaiseen perusteeseen, kuten tietyn tuote-erän virheellisyyteen, pohjautuvia pienvelkoja, joiden yhteismäärä on huomattavan suuri. Tällöin voi olla perusteltua maksaa juokseviin menoihin perustuvat pienvelat, vaikka korvausvaatimuksiin perustuvia velkoja niiden yhteismäärän suuruuden vuoksi jouduttaisiin käsittelemään normaaleina saneerausvelkoina.

Momentin 5 kohdan mukaan maksukiellosta huolimatta voitaisiin jatkaa pankissa olevan luotollisen maksuliikennetilin tilisuhdetta ja velalliselle tulevien maksujen ohjaamista tällaiselle tilille. Se seikka, että tilille kertyvät maksut vähentävät pankilla menettelyn alkaessa mahdollisesti ollutta, tiliin perustuvaa luottosaatavaa, ei siten estäisi kyseisenlaisen maksuliikennetilin käytön jatkamista. Selvittäjä voisi kuitenkin päättää tilin lopettamisesta tai velalliselle tulevien maksujen ohjaamisesta muualle.

Momentin 6 kohdan mukaan voitaisiin selvittäjän päätöksellä maksaa velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennyksiä sikäli kuin se on välttämätöntä säätiön maksuvalmiuden turvaamiseksi. Jos säätiö ei muuten kykene suorittamaan sen maksettavana olevia eläkkeitä, velallisen ottamien lainojen lyhennyksiä voitaisiin siten suorittaa maksukiellon estämättä. Mikäli lainasta on 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu sivullisen antama vakuus tai takaus, lyhennysten suorittamista velallisen toimesta ei voitaisi pitää välttämättömänä siltä osin kuin säätiön maksuvalmius voidaan turvata perimällä saatavat vakuuden arvosta tai takaajalta.

19 §. *Perintäkielto.* Pykälän 1 momentista ilmenee velkoihin kohdistuva kielto ryhtyä menettelyn alkamisen jälkeen toimenpiteisiin saneerausvelan perimiseksi tai sen suorittamisen turvaamiseksi taikka jatkaa tällaisia toimenpiteitä. Niin ikään säännöksestä ilmenee kielto kohdistaa velalliseen maksuviivästyksen seuraamuksia. Se, että menettelyn alkuun keskeyttää viivästyskoron ja muiden aikaan sidottujen viivästysseuraamusten kertymisen, ilmenee 15 §:n 2 momentista.

Esillä olevassa säännöksessä pidetään silmällä sellaisia perintä- ja muita toimia, joihin velkoja itse voi velkasuhteen ehtojen perusteella ryhtyä. Viranomaisiin kohdistuva täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto ilmenee 21 §:stä.

Momentin 1—3 kohdissa on esimerkinomai-

nen luettelo kiellon piiriin kuuluvista toimista. On korostettava, että luettelo ei ole tyhjentävä, vaan sisältää vain käytännössä tärkeimpiä kiellettyjä toimia.

Momentin 1 kohdan mukaan perintäkielto estäisi esinevakuuteen perustuvien realisointi- tai takaisinotto-oikeuksien käyttämisen sekä muun vakuuden hyödyntämisen maksun saamiseksi. Velkoja ei siten menettelyn alettua saisi ryhtyä toimenpiteisiin pantin realisoinniseksi tai luoton vakuutena olevan tavaran takaisin ottamiseksi taikka jatkaa tällaisia toimenpiteitä. Vakuutena olevan omaisuuden hallintaa velkoja saisi jatkaa, jollei pykälän 3 momentista johdu muuta.

Momentin 2 kohdan mukaan velkoja ei myöskään voisi irtisanoa velkaa tai velan perustana olevaa sopimusta taikka purkaa tällaista sopimusta velallisen maksuviivästyksen vuoksi. Velan irtisanomiskielto merkitsee, että luotonantaja ei menettelyn alettua voi saada aikaan sellaista muutosta velkasuhteessa, jonka vuoksi velkaa olisi velkajärjestelyissä pidettävä kokonaan erääntyneenä. Kiellolla irtisanoa velan perustana oleva sopimus on puolestaan merkitystä etenkin erilaisten kestosopimusten osalta; maksun viivästyksen perusteella ei voitaisi irtisanoa esimerkiksi vuokra-, sähkö-, lämpö-, vesi-, puhelin- tai vakuutus sopimuksia. Selvyyden vuoksi säännöksestä ilmenee nimenomaisesti, että pykälässä tarkoitettu kielto ei estäisi tililuottoa tai muuta jatkuvaa luottoa koskevan sopimuksen irtisanomista tai purkamista uuden velan epäämiseksi. Velkojalla olisi siten oikeus kieltäytyä myöntämästä velalliselle lisää luottoa ja irtisanoa tai purkaa sopimus sen ehtojen mukaisesti menettelyn alkamisen jälkeistä aikaa silmällä pitäen.

Momentin 3 kohdasta ilmenee, että velkoja ei myöskään voisi hankkia maksua saatavastaan käyttämällä kuittausoikeutta, joka hänellä muuten kenties olisi. Kiellon piiriin kuuluisi myös veronkuittaus. Kuittauskiellon syitä on käsitelty yleisperustelujen jaksossa 4.5.2. — Mikäli saneerausvelallisen ja velkojan saatavat olivat menettelyn alkaessa vastakkain sillä tavoin, että velkojalla konkurssitilanteessa olisi ollut kuittausoikeus, tämä seikka suojaa häntä velkajärjestelyssä 53 §:n 1 momentin 5 kohdasta ilmenevällä tavalla.

Velkoja ei siis voisi perintäkiellon aikana saada maksua kuittauksen avulla ja päästä sitä kautta jättäytymään velkajärjestelyjen ulkopuolelle. Sen sijaan sellaista velkojaa, joka itse

on velkaa saneerausvelalliselle, suojattaisiin tietyn edellytyksin sitä riskiä vastaan, että hän lopullisesti menettää kuittausmahdollisuuden, jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai velallinen laiminlyö ohjelman mukaisen suoritusvelvollisuutensa. Saneerausvelallisen velkojalla, jonka oma velka saneerausvelalliselle erääntyy maksettavaksi tietyssä ennalta määrättyä ajankohtana, olisi, mikäli eräpäivä sattuu saneerausmenettelyn alkamisen jälkeiseen aikaan, oikeus pidättäytyä maksusta oman saatavansa määrää vastaavalta osalta, kunnes hän saa saatavastaan saneerausohjelman mukaisen suorituksen. Tämä oikeus olisi olemassa, mikäli velkojan saatava saneerausvelalliselta ei ole vakuusvelkaa.

Oikeus maksusta pidättymiseen koskisi vain sellaista velkaa saneerausvelalliselle, jolle on ennalta määrätty erääntymisajankohta. Esimerkiksi pankki ei voisi evätä saneerausvelalliselta oikeutta käyttää maksuliikennetileillä tai muilla käyttelytileillä olevia varoja. Sitä vastoin pankki voisi pidättäytyä maksamasta määräaikaistalletusta sen erääntyessä siltä osin kuin pankilla on saneerausvelalliselta sellaista saatavaa, joka ei ole saneerausvelallisen vakuusvelkaa. Velkojan pidättäytyessä maksusta velkasuhde jatkuisi entisin ehdoin. Maksun lykkäytymisajalta olisi siten maksettava velan ehtojen mukainen korko.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun kiellon vastaiset toimet olisivat tehottomia. Selvyyden vuoksi säännöksestä ilmenee, että jos vakuutena olevaa omaisuutta on kiellon vastaisesti luovutettu, luovutuksensaaja voisi kuitenkin saada vilpittömän mielen suojaa sen mukaan kuin erikseen säädetään. Säännöksen mukainen tehottomuus ei siten syrjäyttäisi sivulliselle yleisten säännösten nojalla kuuluvaa suojaa. Jos velkoja esimerkiksi on perintäkiellon vastaisesti luovuttanut velallisen pantiksi antamat osakkeet ja osakeyhtiölain 3 luvun 9 §:n mukaiset vilpittömän mielen suojan edellytykset täyttyvät luovutuksensaajan kohdalla, luovutuksensaajan saanto jäisi voimaan. Velkoja, joka on hankkinut maksun hyödyntämällä vakuutta kiellon vastaisesti, joutuisi sitä vastoin vaadittaessa palauttamaan saamansa suorituksen ja alistumaan velkajärjestelyyn vastaavasti kuin muut vakuusvelkojat.

Momentista ilmenee myös, että perintätoimen kielto ei estäisi velkojaa halutessaan pane-
masta vireille tai jatkamasta jo vireillä olevaa oikeudenkäyntiä tai muuta menettelyä, jonka

tarkoituksena on oikeuden säilyttäminen tai täytäntöönpanoperusteen saaminen. Esimerkiksi vekselin protestoiminen on toimenpide, johon velkojalla voi olla tarve oikeutensa säilyttämiseksi. Tässä yhteydessä voidaan myös viitata siihen, että lakiehdotuksen 99 §:ssä on erikseen säännökset saneerausmenettelyn vaikutuksesta tiettyihin erityisiin vanhentumis- ja perimismääräaikoihin; kyseiset säännökset merkitsevät, että tarvetta oikeuden säilyttämistä tarkoitaviin toimiin ei saneerausmenettelyn alkamisen vuoksi synny. Lakiehdotuksen 21 §:stä seuraa, että menettelyn aikana täytäntöönpano ei tulisi kysymykseen. Jos velkoja kuitenkin haluaa hankkia täytäntöönpanoperusteen siltä varalta, että saneerausmenettely jää kesken eikä siis johda saneerausohjelman ja velkajärjestelyjen vahvistamiseen, hän voisi näin menetellä. Oikeudenkäynti tai sen jatkaminen voi tietenkin olla tarpeen myös saatavan perusteen tai määrän vahvistamiseksi, ja tältä kannalta asiassa saatavalla ratkaisulla voi olla merkitystä myös saneerausmenettelyssä.

Pykälän 3 momentissa on säännöksiä sen tapauksen varalta, että velallisen käyttöomaisuuteen kuuluva ertain esine on menettelyn alkaessa velkojan hallinnassa pantti- tai pidätys-oikeuden nojalla. Jos tällaisen esineen — esimerkiksi korjattavana olleen kuljetusvälineen — saaminen takaisin velallisen käyttöön on tarpeellista yrityksen toiminnan jatkamiseksi, esine olisi selvittäjän vaatimuksesta palautettava velallisen hallintaan. Säännöksellä on merkitystä sellaisissa tapauksissa, joissa velkojan saatava ei ole sellainen pienvelka, joka 18 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan voidaan suorittaa maksukiellon estämättä. Velkojalla säilyisi hallinnan palautuksesta huolimatta etuoikeus maksun saantiin esineen arvosta. Tällä on merkitystä, jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai velkaa koskeva velkajärjestely myöhemmin raukeaa, taikka jos velkojalle myönnetään oikeus esineen rahaksi muuttoon 20 §:n 2 momentin perusteella. Näissä tapauksissa velkojalla olisi myös oikeus saada esineen hallinta palautettua voidakseen hyödyntää vakuusoikeuttaan. Velallinen ei saisi luovuttaa takaisin saamaansa esinettä ilman sen pantti- tai pidätys-oikeuden haltijan suostumusta.

20 §. *Poikkeus perintäkieltoon.* Pykälän mukaan tuomioistuimien voisi eräissä tapauksissa myöntää vakuusvelkojalle luvan vakuusoikeuden hyväksi käyttöön eli ennen muuta vakuu-

den realisointiin tai vakuusoikeuden kohteen takaisin ottamiseen velan ehtojen mukaisesti. Pykälän 1 kohdan mukaan tämä voisi tulla kysymykseen, jos on ilmeistä, että vakuutena olevan omaisuuden säilyminen velallisella ei ole tarpeen saneerausjärjestelyjen kannalta eikä myöskään velallisen tai hänen perheenjäsenenä kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi. Realisointioikeus voitaisiin siten myöntää esimerkiksi, jos saneerausvelan vakuutena on kiinnitys velallisen vapaa-ajan kiinteistöön tai panttioikeus velallisen omistamiin, sijoitustarkoituksessa hankittuihin pörssiosakkeisiin.

Pykälän 2 kohdan mukaan realisointioikeus voitaisiin myöntää myös, jos velallinen laiminlyö tietyt lakiehdotuksen mukaiset velvollisuutensa velkojaa kohtaan. Perusteena voisi olla ensinnäkin 18 §:n 1 momentissa tarkoitettujen, menettelyn aikana kertyvien vakuusvelan korkojen tai muiden luottokustannusten maksamisen laiminlyönti. Toiseksi perusteena voisi olla 33 §:n 1 momentissa tarkoitettujen, vakuuden arvon alenemisesta suoritettavan korvauksen laiminlyönti. Kolmanneksi perusteena voisi olla 33 §:n 2 momentin mukaisen vakuusomaisuuden vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöminen. Merkitykseltään vähäisen laiminlyönnin vuoksi realisointioikeutta ei voitaisi myöntää.

Ennen kuin tuomioistuin päättää pykälässä tarkoitettua luvan antamisesta, sen olisi kuultava selvittäjää. Tämä on tarpeen luvan edellytysten arvioimisen kannalta.

21 §. *Ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kieltö.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että saneerausmenettelyn aloittaminen aikaansaisi saneerausvelkoja koskevan ulosmittauskiellon. Ulosmittaushakemuksen käsittely olisi keskeytettävä. Siltä varalta, että saneerausmenettely keskeytyy muusta syystä kuin velallisen konkurssin vuoksi, ilmenee 28 §:n 3 momentista, että ulosmittaukseen ryhtyminen ei edellyttäisi uuden hakemuksen tekemistä. Jos ulosmittaus on menettelyn alkaessa jo toimitettu, täytäntöönpano olisi keskeytettävä. Ulosottomiehen olisi tällöin vaadittaessa luovutettava haltuun ottamansa omaisuus ja täytäntöönpanon perusteella mahdollisesti kertyneet rahavarat selvittäjälle velallisen lukuun. Varat olisi luovutettava selvittäjälle, jotta ulosottomiehen ei tarvitsisi ottaa huomioon 30 §:n nojalla mahdollisesti määrättyjä, velallisen määräysvaltaa koskevia erityisiä rajoituksia.

Jos ulosmitatun omaisuuden myynnistä on

ennen saneerausmenettelyn alkamista jo kuulutettu, täytäntöönpanon jatkaminen riippuisi siitä, vaaditaanko tuomioistuimelta täytäntöönpanon keskeyttämistä. Tuomioistuin voisi määrätä täytäntöönpanon keskeytettäväksi ja jo kuulutetun myynnin peruutettavaksi, paitsi jos on ilmeistä, että omaisuuden säilyminen velallisella ei ole tarpeellista saneerausjärjestelyjen kannalta taikka velallisen tai hänen perheenjäsenensä kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi. Jos myynti peruutetaan, täytäntöönpanoa hakeneella velkojalla olisi oikeus saada velalliselta korvaus sellaisista täytäntöönpanokuluista, jotka velkoja on joutunut suorittamaan ulosottoviranomaiselle ja jotka myynnin peruuttamisen vuoksi tulevat hyödyttömiksi.

Ulosmittauskielto ei koskisi velallisen lapselle suoritettavaa elatusapua siltä osin kuin sillä on ulosotossa etuoikeus. Elatusavun etuoikeudesta on säännös etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvän, velkojen maksunsaantijärjestystä koskevan lakiehdotuksen 4 §:ssä.

Pykälän 2 momentti sisältää häättöpäätöstä koskevan täytäntöönpanokiellon sekä kiellon panna täytäntöön asunto-osakeyhtiölain nojalla tehtyä päätöstä huoneiston ottamisesta yhtiön hallintaan. Mainitut täytäntöönpanokiellot koskisivat vain huoneistoa, jota pääasiallisesti käytetään menettelyn kohteena olevaa toimintaa varten ja vain sellaisia tapauksia, joissa häättöä tai huoneiston haltuunottoa koskevan päätöksen perusteena on vuokran tai vastikkeen maksamatta jättäminen. Jos päätöksen perusteena on muun velvollisuuden rikkominen, täytäntöönpanolle ei siten olisi estettä.

Velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voisi kuitenkin sallia säännöksessä tarkoitetun täytäntöönpanon, jos sen estyminen olisi kohtuutonta ottaen huomioon toimenpiteet, joihin velkoja on jo ehtinyt huoneiston osalta ryhtyä. Täytäntöönpanon salliminen voisi tulla ajan-kohtaiseksi lähinnä siinä tapauksessa, että huoneisto on jo myyty tai vuokrattu toiselle täytäntöönpanon toteutumiseen luottaen.

Pykälän 3 momentin mukaan ulosottomies ei saisi menettelyn alettua antaa saneerausvelan velkojalle virka-apua osamaksukaupasta annetussa laissa (91/66) tarkoitettuun tavarain takaisinottoon tai tilitykseen (ks. mainitun lain 9—12 §). Menettelyn alkaessa mahdollisesti viireillä oleva, virka-apuun perustuva takaisinotto tai tilitys olisi keskeytettävä.

Pykälän 4 momentissa on säännös täytäntöönpanon keskeyttämiseksi asetettujen torjuntavakuuksien asemasta. Tällaisen vakuuden asettamalla velallinen voi, hakiessaan muutosta ulosmittauksen perusteena olevaan päätökseen, estää täytäntöönpanon siihen saakka, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu (ulosottolain 3 luvun 7 §:n 1 momentti). Koska saneerausmenettelyn alkamisella olisi yllä olevien säännösten mukaan yleinen ulosmittauksen keskeyttävä vaikutus, erillinen torjuntavakuus ei saneerausmenettelyn aikana ole tarpeen. Torjuntavakuus olisi tämän vuoksi vaadittaessa palautettava selvittäjälle tai, jos vakuus on sivullisen asettama, tälle.

22 §. *Väliaikainen kielto.* Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voisi saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen vireille tultua määrätä 17 §:ssä tarkoitetun maksu- ja vakuudenasettamiskiellon, 19 §:ssä tarkoitetun perintäkiellon ja 21 §:ssä tarkoitetun täytäntöönpanokiellon olemaan väliaikaisena voimassa jo ennen kuin päätös menettelyn aloittamisesta tehdään. Saneerausmenettelyn kannalta voi olla tärkeää, että kiellot voidaan saada voimaan jo mainitun välivaiheen aikana, jotta esimerkiksi yrityksen toiminnan kannalta tarpeellisen, velan vakuutena olevan omaisuuden realisointi tai takaisinotto taikka sellaisen omaisuuden ulosmittaus voidaan estää. Väliaikainen kielto voitaisiin myöntää joko hakijan vaatimuksesta taikka velallisen vaatimuksesta silloinkin, kun hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta on tehnyt joku muu. Väliaikaisen kiellon tarpeellisuus olisi tuomioistuimen harkittava kussakin tapauksessa erikseen. Määräys voitaisiin antaa velkoja ja velallista kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä vaatii. Kiireellisyys voi johtua esimerkiksi siitä, että tiedetään sellaisen toimenpiteen, jota kiellon tarve koskee, olevan pikaisesti odotettavissa.

Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla väliaikainen kielto on määrätty, ei saisi hakea erikseen muutosta. Muutosta voisi hakea päätökseen saneerausmenettelyn aloittamisesta (96 §).

23 §. *Turvaamistoimenpiteiden kielto.* Menettelyn alettua velalliseen ei voitaisi saneerausvelan perusteella kohdistaa turvaamistoimenpiteitä ulosottolain 7 luvun tai alioikeusudistuksen myötä voimaan tulevan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun nojalla eikä myöskään verojen ja maksujen perimisen turvaamisesta annetun lain (395/73) nojalla. Menettelyn alkamista koske-

vaan päätökseen saakka — eli tarvittaessa vielä saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen tultua vireille — turvaamistoimenpiteiden määrääminen mainittujen säännösten nojalla olisi mahdollista. Menettelyn alkamisen jälkeen velalliseen kohdistuvien määräysvallan rajoitusten tulisi sitä vastoin perustua pelkästään lakiehdotuksen 29 ja 30 §:iin. Näistä ensin mainittu sisältää suoraan laissa määriteltyjä yleisiä rajoituksia ja jälkimmäinen antaa tuomioistuimelle mahdollisuuden määrätä yksittäistapauksessa erityisiä rajoituksia, jotka tarvittaessa voisivat olla myös turvaamistoimenpiteiden kaltaisia. Näin ollen ennen menettelyn alkamista määrätty turvaamistoimenpide lakkaisi menettelyn alkaessa, mikäli 30 §:n nojalla ei toisin määrätä.

24 §. Suhde konkurssiin. Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke koskee tilannetta, jossa on tehty hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin ja hakemuksen vireillä ollessa tehdään hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta. Tällöin olisi ensin ratkaistava saneerausmenettelyä koskeva asia ja lykättävä konkurssihakemuksen käsittely, kunnes päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on tehty. Momentin toinen virke koskee puolestaan tilannetta, jossa on tehty hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta ja hakemuksen ollessa vireillä tehdään hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin. Tällöinkin olisi ensin ratkaistava saneerausmenettelyä koskeva asia.

Momentin viimeisestä virkkeestä ilmenee, että jos edellytykset saneerausmenettelyn aloittamiselle ovat olemassa ja sitä koskeva hakemus hyväksytään, konkurssihakemus raukeaisi. Jos taas hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta hylätään, tuomioistuimen olisi samalla annettava ratkaisu konkurssihakemuksesta. Tällöin myös mahdollinen muutoksenhaku tapahtuisi ja tulisi käsiteltyä molempien asioiden osalta samanaikaisesti.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että saneerausmenettelyä ei olisi mahdollista aloittaa enää sen jälkeen, kun velallinen on jo asetettu konkurssiin. Jos tällainen hakemus konkurssiin alettua tehdään, se olisi jätettävä tutkimatta.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen kolmannen kappaleen mukaan saneerausmenettelyn aloittaminen olisi kuitenkin tietyin edellytyksin mahdollista vielä konkurssin alettua, jos velallinen on asetettu konkurssiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

Pykälän 3 momentti koskee velallisen asetta-

mista konkurssiin sen jälkeen, kun saneerausmenettely on aloitettu.

Velallisen asettaminen konkurssiin velkojan hakemuksesta tulisi kysymykseen ensinnäkin, jos velallinen menettelyn alkaessa oli maksukyvytön ja tilanne on sittemmin osoittautunut sellaiseksi kuin 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitaan, eli on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusitumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti. Jos siis velallinen jo menettelyn alkaessa oli maksukyvytön, mutta vasta tämän jälkeen osoittautuu, että tilannetta ei saneerausmenettelyn avulla todennäköisesti ole mahdollista kestäväällä tavalla korjata, voitaisiin menettelyn vireillä ollessa tehty konkurssihakemus hyväksyä.

Toiseksi velallinen voitaisiin saneerausmenettelyn vireillä ollessa asettaa velkojan hakemuksesta konkurssiin, jos hakemus perustuu menettelyn alkamisen jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Konkurssin edellytykset määräytyisivät tällöin samalla tavoin kuin yleensä eli konkurssisäännön 6 §:n mukaan.

Velallisen asettaminen konkurssiin aikaansaisi samalla saneerausmenettelyn ja sen oikeusvaikutusten lakkaamisen.

Lakiehdotuksen 29 §:n 2 momentin 8 kohdasta ilmenee, että saneerausmenettelyn alettua velallinen ei voisi hakea itseään konkurssiin ilman selvittäjän suostumusta. Jos velallinen menettelyn vireillä ollessa selvittäjän suostumuksella tekee konkurssihakemuksen, velallinen olisi asetettava konkurssiin ilman lisäedellytyksiä.

Tässä yhteydessä on huomattava myös, että lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentin mukaan 7 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla (ks. erityisesti säännöksen 1 kohta) saneerausmenettely voidaan määrätä lakkaamaan, vaikka velallista ei sitä ennen ole haettu tai haeta konkurssiin.

25 §. Velkojan oikeus periä saatava kolmannelta. Pykälän 1 momentti koskee tapauksia, joissa kolmas henkilö on liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa antanut takaussitoumuksen velallisen saneerausvelasta taikka asettanut siitä esinevakuuden. Samassa asemassa kuin takaaja olisi säännöksen mukaan kanssavelallinen eli henkilö, joka on velallisen kanssa yhteisvastaussa velasta.

Saneerausmenettelyn alkaminen perintäkieltoineen ei estäisi saneerausvelan perimistä mainitunlaiselta takaajalta eikä myöskään mainitunlaisen sivullisen asettaman vakuuden arvos-

ta. Perintäkiellon vaikutus ei siten ulottuisi takaajaan tai vakuuden asettajaan, joka on ryhtynyt vakuusjärjestelyyn liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa. Ensin mainitusta on kysymys esimerkiksi, kun yhtiö on antanut takaussitoumuksen toisen samaan konserniin kuuluvan yhtiön velasta. Liiketoimintaan rinnastettavalla toiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi tapauksia, joissa julkisyhteisö on antanut takaussitoumuksen tai asettanut muun vakuuden. Säännöksen ulkopuolelle on tarkoitettu jäävän ennen muuta sellaisten tapausten, joissa takaajana tai vakuuden asettajana on yksityishenkilö tai esimerkiksi velallisyhtiön osakkeenomistaja, joka on luonnollinen henkilö.

Jos takaajana tai vakuuden asettajana on 1 momentissa tarkoitettu taho, velkoja voisi siis saneerausmenettelyn estämättä periä saatavansa takaussitoumuksen nojalla tai sivullisen asettaman vakuuden arvosta. Tällöin takaajan takautumissaatava velalliselta olisi saneerausvelkana otettava huomioon saneerausmenettelyssä. Sama koskee vakuuden asettajan takautumis- tai korvaussaatavaa velalliselta.

Pykälän 2 momentti koskee tapauksia, joissa kolmas henkilö on muuten kuin liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa antanut takaussitoumuksen velallisen saneerausvelasta tai asettanut siitä esinevakuuden. Tämänkin säännöksen mukaan kanssavelallinen olisi samassa asemassa kuin takaaja.

Mainituissa tapauksissa saneerausvelkaa koskevan perintä- ja täytäntöönpanokiellon vaikutus ulottuisi myös takaajaan ja vakuuden asettajaan. Velkoja ei siten menettelyn alettua voisi periä velkaa myöskään takaajalta. Kolmannen henkilön asettaman vakuuden osalta seuraisi lakiehdotuksen 20 §:stä, että tuomioistuin voisi antaa velkojalle luvan periä saatava vakuuden arvosta, jollei vakuusoikeuden kohde ole tarpeen vakuuden asettajan kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi. Selvittäjän sijasta asiassa olisi tällöin kuultava vakuuden asettajaa.

Pykälän 3 momentissa on viittaus niihin säännöksiin, jotka koskevat takaajan, kanssavelallisen ja vakuuden asettajan asemaa velkajärjestelyssä. Lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentista ilmenee, että mikäli saneerausvelkaa ei ole peritty takaajalta, kanssavelalliselta tai kolmannen asettaman vakuuden arvosta, saneerausohjelmassa olisi määrättävä myös takaajan maksuvelvollisuudesta velkojalle samoin kuin

vakuuden asettajan vastuusta velkojalle. Lakiehdotuksen 48 §:ssä puolestaan on säännöksiä siitä, millä tavoin takaajan, kanssavelallisen tai vakuuden asettajan asema voidaan saneerausohjelmassa järjestää.

26 §. *Velallisen oikeus vakuusvelan ennenaikaiseen maksuun.* Pykälän tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi se, että velallinen voidaan saneerausmenettelyn alettua tarvittaessa vapauttaa epäedullisista rahoitusjärjestelyistä, joista 18 §:n 1 momentin nojalla koituisi aiheutonta taloudellista rasitusta korkomenojen tai muiden luottokustannusten muodossa.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuusvelkaa koskeva sopimus tai sitoumus voitaisiin menettelyn alettua velallisen puolelta irtisanoa velan ennenaikaiseksi maksamiseksi. Ennenaikaisen maksun edellytykset ilmenevät 2 momentista. Säännös koskee kaikenlaisia vakuusvelkoja. Vuokrausluotto- eli leasingisopimusten osalta tulisi kuitenkin sovellettavaksi 27 §:n 1 momentti.

Jos velka irtisanotaan, luotonantajan jäljellä olevasta saatavasta olisi vähennettävä se osa suoritetuista tai perityistä luottokustannuksista, joka mahdollisesti kohdistuu käyttämättä jäävään luottoaikaan, lukuunottamatta luottosuhteen perustamisesta aiheutuneita, sopimuksessa yksilöityjä kuluja, jotka eivät ole kohtuuttomat. Jos kysymyksessä on osamaksukaupasta annetun lain piiriin kuuluva osamaksukauppasopimus, velallisen maksettavaksi tuleva jäännösvelka olisi määrättävä noudattaen sanotussa laissa olevia säännöksiä velallisen ja velkojan välillä toimitettavasta tilityksestä. Yleensä kyseiset säännökset tulevat sovellettaviksi myyjän vaatiessa kaupan kohdetta takaisin velallisen maksuviivästyksen vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin nojalla irtisanottu vakuusvelka voitaisiin maksukiellon estämättä maksaa selvittäjän päätöksellä, jos se on velallisen rahoitusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaista. Ennenaikainen makso voisi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos kyseinen velka on mahdollista korvata luottokustannuksiltaan edullisemmalla uudella luotolla.

27 §. *Eräiden sopimusten asema.* Pykälän 1 momentin mukaan vuokrasopimus tai vuokrausluotto- eli leasingisopimus, jossa velallinen on vuokralleottajana, voitaisiin menettelyn alettua velallisen puolelta irtisanoa päättymään ennenaikaisesti. Irtisanomisaika olisi kaksi kuukautta, mikä syrjäyttäisi sopimuksen ehdot

sikäli kuin velallinen niiden mukaan olisi sidottu sopimukseen tätä pidemmän ajan. Säännös koskisi sekä maanvuokra- että huoneenvuokrasopimuksia samoin kuin kaikenlaisia leasing-sopimuksia niiden kohteesta riippumatta.

Se, edellyttääkö sopimuksen irtisanominen velallisen puolelta selvittäjän suostumusta, määräytyisi 29 ja 30 §:ien mukaan. Merkitystä on erityisesti 29 §:n 2 momentin 5 kohdalla.

Sopimuksen ennenaikaisen päättymisen vuoksi suoritettava korvaus käsittäisi irtisanomisaikaan kohdistuvan vuokran tai muun vastikkeen, omaisuuden hallinnan palauttamisesta aiheutuvat välttämättömät kustannukset sekä näiden lisäksi kohtuullisen korvauksen muusta vahingosta, jonka vuokralleantaja osoittaa hänelle aiheutuvan. Korvattavaksi tulisi siis yksittäistapauksessa aiheutuva todellinen vahinko. Velallisella olisi myös oikeus saada hyväksien käyttämättä jäävään luottoaikaan kohdistuvat luottokustannukset sikäli kuin sellaisia on jo suoritettu tai peritty. Säännös syrjäyttäisi sopimukseen sisältyvät korvausehdot sikäli kuin sopimuksen mukaan määräytyvä korvaus olisi suurempi. Pykälän 4 momentista ilmenee, että korvaus olisi saneerausvelkaa, eli se kuuluisi velkajärjestelyjen piiriin.

Pykälän 2 momentti koskee eräitä ennen menettelyn alkamista tehtyjä mutta vielä täyttämättä olevia sopimuksia. Velallisen sopimuskuoppa, jonka on määrä täyttää suoritusvelvollisuutensa velalliselle menettelyn alkamisen jälkeen, olisi säännöksen mukaan 17 §:ssä säädetyn maksukiellon estämättä oikeutettu saamaan maksun suorituksestaan, jos kyseinen suoritus on velallisen harjoittaman toiminnan kannalta tavanomainen. Jos sen sijaan täyttämättä oleva sopimus koskee suoritusta, jota velallisen harjoittaman toiminnan kannalta ei voida pitää tavanomaisena, tulisivat sovellettavaksi 3 momentin säännökset.

Esimerkiksi ennen menettelyn alkamista tilatut, velallisen normaaliin toimintaan tarvittavat tavarat tai muut suoritukset olisi maksettava sopimuksen ehtojen mukaisesti. Säännöksen piiriin kuuluvat kaikenlaiset velallisen harjoittaman toiminnan kannalta tavanomaiset sopimukset. Toiminnan laatu siis ratkaisee, minkälaisia sopimuksia kulloinkin voidaan pitää velallisen normaaliin toimintaan kuuluvina. Tapauksen moninaisuuden vuoksi asiaa ei ole mahdollista laissa tarkemmin täsmentää.

Säännöksen piiriin kuuluisivat myös tapaukset, joissa vastapuolen suoritusvelvollisuus on

menettelyn alkaessa täyttämättä sen vuoksi, että kyseinen sopijapuoli on kieltäytynyt suorituksesta, koska ei ole saanut velalliselta maksua. Jos esimerkiksi myyjä tai joku hänen lukuunsa toimivat on pidättänyt velallisen tilaamien tavaroiden hallinnan itsellään, koska velallinen ei ole maksanut niitä sopimuksen mukaisesti, myyjällä olisi saneerausmenettelyn alettuakin oikeus maksun vaatimiseen ja saamiseen, mikäli kysymyksessä oleva tilaus on velallisen toiminnan kannalta tavanomainen.

Pykälän 3 momentti koskee tapauksia, joissa joku on ennen menettelyn alkamista tehdyllä sopimuksella sitoutunut tekemään velalliselle sellaisen suorituksen, jota ei voida pitää velallisen harjoittaman toiminnan kannalta tavanomaisena. Jos velallinen ei menettelyn alkaessa ole vielä täyttänyt omaa suoritusvelvollisuuttaan, selvittäjän olisi ratkaistava, pysyykö velallinen sopimuksessa. Jos selvittäjä ilmoittaa, että velallinen ei aio pysyä sopimuksessa tai ei anna vastausta kohtuullisessa ajassa vastapuolen pyynnöstä, vastapuolella olisi oikeus purkaa sopimus.

Pykälän 4 momentista ilmenee, että 1 momentissa tarkoitettu korvaus samoin kuin se vahingonkorvaus, johon vastapuolella mahdollisesti on oikeus hänen purkaessaan sopimuksen 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, olisivat velallisen saneerausvelkaa. Jos sopimuksen irtisanominen tai purkaminen tapahtuu niin myöhäisessä vaiheessa, että velkojalla ei ole ollut mahdollisuutta ilmoittaa korvausvaatimustaan 71 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua määräajassa, olisi tästä huolimatta otettava huomioon saneerausohjelmassa.

Pykälän 5 momentissa on viittaus työsopimuslakiin, johon ehdotetaan tehtäväksi muutoksia niin, että työntekijän työsopimus olisi saneerausmenettelyn yhteydessä tietyn edellytyksin mahdollista irtisanoa päättymään kahden kuukauden pituisella irtisanomisajalla (ks. ehdotus työsopimuslain 41 a §:ksi).

28 §. Oikeusvaikutusten voimassaolo. Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntönä olisi, että saneerausmenettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset pysyvät voimassa, vaikka päätökseen menettelyn aloittamisesta haetaan muutosta. Muutoksenhaulla ei siten automaattisesti olisi menettelyn aloittamisen oikeusvaikutuksia lykkäävää vaikutusta. Muussa tapauksessa muutoksenhakuun saatettaisiin turvautua pelkästään siinä tarkoituksessa, että oikeusvaikutusten alkaminen saataisiin lykkäytymään.

Muutoksenhakutuomioistuin voisi kuitenkin jo ennen pääasian ratkaisemista määrätä oikeusvaikutukset kokonaan tai osaksi lakkaamaan. Tämä voisi tulla ajankohtaiseksi lähinnä siinä tapauksessa, että muutoksenhakutuomioistuin pitää menettelyn edellytysten käsillä oloa epätodennäköisenä tai ainakin ilmeisen kyseenalaisena.

Säännöksestä ilmenee selvyuden vuoksi, että mainittu periaate koskisi myös selvittäjän oikeuksia ja velallisen määräysvallan rajoituksia.

Pykälän 2 momentti koskee saneerausmenettelyn oikeusvaikutusten kestoa. Menettelyn alkamisen oikeusvaikutukset jatkuisivat siihen saakka, kun saneerausohjelma vahvistetaan tai määrätään noudatettavaksi. Viittaus ohjelman noudatettavaksi määräämiseen liittyy 77 §:n 3 momenttiin, jonka nojalla tuomioistuin voi saneerausohjelman vahvistaessaan määrätä, että sitä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos menettely lakkaa ennen saneerausohjelman vahvistamista joko tuomioistuimen päätöksellä tai sen vuoksi, että tuomioistuin päättää asettaa velallisen konkurssiin, pääsääntönä olisi, että menettelyn oikeusvaikutukset lakkaavat, vaikka päätökseen haettaisiin muutosta. Lähtökohtana olisi siten vastaava periaate kuin 1 momentissa, eli että muutoksenhaku ei lykkäisi päätöksen vaikutuksia. Erityisesti syystä menettelyn lakkaamista merkitsevän päätöksen tehnyt tuomioistuin voisi kuitenkin määrätä, että menettelyn oikeusvaikutukset pysyvät voimassa, kunnes päätös saa lainvoiman tai muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää. Erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että kysymys menettelyn lakkaamisen edellytyksistä on ollut siinä määrin riitainen ja epäselvä, että menettelyn oikeusvaikutusten pysymistä edelleen voimassa voidaan pitää perusteltuna.

Momentin viimeinen virke koskee tilannetta, jossa velallinen menettelyn alettua asetetaan selvitystilaan. Tällöin menettelyn oikeusvaikutukset lakkaisivat selvitystilan alkaessa. Mainittu tilanne olisi harvinainen. Se saattaisi kuitenkin syntyä, jos päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on perustunut osakeyhtiön hallituksen tekemään hakemukseen, mutta yhtiökokous on sittemmin päättänyt asettaa yhtiön selvitystilaan (ks. ehdotus osakeyhtiölain 13 luvun 18 a §:ksi).

Pykälän 3 momentissa on 21 §:ään liittyvä säännös sellaisten tapausten varalta, joissa ulosmittaus tai muu täytäntöönpano tai virka-apu on 21 §:n nojalla estynyt tai keskeytynyt ja

joissa saneerausmenettely sittemmin lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista muusta syystä kuin velallisen konkurssin vuoksi. Tällöin estynyttä tai keskeytynyttä täytäntöönpanoa tai virka-apua voitaisiin 21 §:ssä tarkoitettua kiellon lakattua jatkaa aikaisemman hakemuksen perusteella. Velkoja ei siten joutuisi tekemään uutta ulosmittaus- tai vastaavaa hakemusta, vaan täytäntöönpanoviranomainen voisi, saatuaan tiedon saneerausmenettelyn lakkaamisesta, ryhtyä täytäntöönpanotoimenpiteisiin velkojan ennen menettelyn alkamista tekemän hakemuksen perusteella, jollei sitä ole sittemmin peruutettu.

Pykälän 4 momentin mukaan tuomioistuin voisi saneerausmenettelyn lakkaamisesta päättäessään velkojan vaatimuksesta määrätä 23 §:ssä tarkoitettua turvaamistoimenpiteen. Tämä olisi mahdollista jo ennen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun voimaantuloa eli ennen kuin yleinen toimivalta turvaamistoimenpiteen määräämiseen siirtyy yleisille alioikeuksille. Tarvetta turvaamistoimenpiteen määräämiseen samalla, kun tehdään päätös saneerausmenettelyn lakkaamisesta, voi olla etenkin jos saneerausmenettelyn keskeyttäminen perustuu 7 §:n 1 momentin 4 kohtaan.

5 luku. Velallisen toiminta ja omaisuuden valinta menettelyn aikana

29 §. *Velallisen määräysvalta ja sen rajoitukset.* Pykälän 1 momentista ilmenee lähtökohta, jonka mukaan velallisella säilyisi menettelyn alkamisen jälkeenkin valta määrätä omaisuudesta ja toiminnastaan sikäli kuin ehdotetussa laissa ei toisin säädetä. Saneerausmenettely poikkeaisi siten konkurssista, jossa velallinen menettää vallintavaltansa kokonaan.

Pykälän 2 momentissa luetaan sellaiset toimet, joihin velallinen ei pätevästi voisi ryhtyä ilman selvittäjän suostumusta.

Momentin 1 kohdan mukaan velallinen ei ilman selvittäjän suostumusta saisi tehdä uutta velkaa. Poikkeuksena olisi kuitenkin velallisen tavanomaiseen toimintaan liittyvä velka, joka ei määrältään tai ehdoiltaan ole epätavallinen. Velallinen voisi siten menettelyn alettuaakin tehdä esimerkiksi juoksevia tavara- tai muita hankintoja luotollisina sellaisin ehdoin kuin kyseisenlaisessa toiminnassa yleensä on tavanomaista.

Momentin 2 kohdassa velallista kiellettäisiin

ryhtymästä ilman selvittäjän suostumusta toiminnan jatkamisedellytysten kannalta merkittäviin luovutustoimiin: velallisella ei olisi oikeutta luovuttaa yritystä tai sen osaa eikä myöskään käyttö- tai rahoitusomaisuuttaan taikka immateriaalioikeuksia, kuten patenttia tai tavaramerkkiä, tai muita toiminnan kannalta tarpeellisia oikeuksia.

Momentin 3 kohdan mukaan velallinen ei myöskään ilman selvittäjän suostumusta saisi myöntää 2 kohdassa tarkoitettuun omaisuuteen käyttö- tai muuta oikeutta. Velallisella ei esimerkiksi olisi oikeutta vuokrata yrityksen tiloja tai muuta käyttöomaisuutta sivulliselle. Poikkeuksena olisivat velallisen tavanomaiseen toimintaan kuuluvat toimet. Esimerkiksi käyttöoikeuden myöntäminen velalliselle kuuluvaan immateriaalioikeuteen voisi olla sallittua, jos se on normaali osa velallisen tavanomaisia liiketoimia.

Momentin 4 kohdan mukaan velallinen ei ilman selvittäjän suostumusta saisi luovuttaa vaihto-omaisuuttaan muuten kuin osana tavanomaista juoksevaa toimintaa. Velallisella ei siten olisi oikeutta myydä esimerkiksi tavara-varastoaan kertaluovutuksella tai muuten epätavallisella tavalla tai epätavallisin ehdoin.

Momentin 5 kohdan mukaan velallinen ei saisi ilman selvittäjän suostumusta irtisanoa toiminnan tai sen jatkamisedellytysten kannalta tarpeellisia sopimuksia. Esimerkkejä tällaisista sopimuksista ovat yrityksen tarvitsemien toimittilojen tai käyttöomaisuuden vuokra- tai leasing sopimukset, keskeisten työntekijöiden työsopimukset ja yrityksen toimintaedellytyksiin vaikuttavat toimitus-, lisenssi- tai muut vastaavat kestopimukset.

Momentin 6 kohdan mukaan velallinen ei ilman selvittäjän suostumusta saisi asettaa vakuutta tai antaa muuta vastuusitoumusta, kuten takaussitoumusta, toisen velasta. Poikkeuksena olisivat sellaiset vakuudenasettamistoimet, jotka liittyvät velallisen tavanomaiseen toimintaan eivätkä ole merkitykseltään tai riskiltään epätavallisia.

Momentin 7 kohdassa on yleinen säännös, jonka mukaan velallinen ei ilman selvittäjän suostumusta saisi ryhtyä muuhunkaan kuin 1—6 kohdassa erikseen mainittuun toimeen, joka velallisen toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen on epätavallinen tai laajakantoinen. Säännös on sanamuodoltaan samankaltainen kuin osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:ssä oleva toimitusjohtajan asemaa koskeva määrittely.

Momentin 8 kohdan mukaan velallinen ei ilman selvittäjän suostumusta saisi luovuttaa omaisuuttaan konkurssiin. Lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentista ilmenee, että velallinen voisi itsenäisesti vaatia, että saneerausmenettely 7 §:n 1 momentissa mainitulla perusteella määrätään lakkaamaan. Sitä vastoin ei olisi tarkoituksenmukaista sallia sitä, että velallinen halutessaan voisi saada saneerausmenettelyn lakkaamaan tekemällä konkurssihakemuksen. Velallislaitteinen konkurssiin ei edellytä hakemuksen perusteiden tutkimista. Säännöksestä seuraava velallisen asiavaltuuden puute olisi tuomioistuimen otettava huomioon viran puolesta.

Pykälän 3 momentin mukaan vastoin 2 momentin 1—7 kohdan säännöksiä tehty oikeustoimi olisi tehoton, paitsi jos toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen olisi pitänytkaan tietää, ettei velallisella ollut oikeutta tehdä kyseistä oikeustointa. Säännöksen mukainen vilpittömän mielen suoja jäisi käytännössä merkitykseltään hyvin rajoitetuksi, koska saneerausmenettelyn aloittamisesta yleensä kuulutettaisiin virallisessa lehdessä (ks. 80 §) ja tehtäisiin merkintä kaupparekisteriin, jolloin menettelyn alkamisen olisi katsottava tulleen tai ainakin pitäneen tulla jokaisen tietoon. Vilpittömän mielen suoja voisi siten tulla kysymykseen lähinnä sellaisten oikeustoimien osalta, jotka on tehty ennen kuin päätös menettelyn aloittamisesta on edellä mainitulla tavalla julkistettu tai siitä on tehty merkintä kaupparekisteriin.

Velallisen ja selvittäjän kesken voitaisiin ja olisi yleensä järkevääkin täsmentää sitä, minkälaisiin toimiin velallisella on oikeus ryhtyä itsenäisesti ja minkälaiset toimet tulevat kysymykseen vain selvittäjän suostumuksella. Tällaiset täsmennykset eivät kuitenkaan voisi vaikuttaa oikeustoimen toisen osapuolen vahingoksi. Jos vastapuoli on perustellusti katsonut velallisen olevan 1 ja 2 momentin säännösten nojalla oikeutettu itsenäisesti tekemään tietyn oikeustoimen, sen sitovuutta velalliseen nähden ei poistaisi se, että velallinen ja selvittäjä ovat keskenään määritelleet velallisen toimivallan rajat ahtaammiksi kuin mikä velallisen kelpoisuus 1 ja 2 momentin säännösten mukaan on.

30 §. *Velallisen määräysvallan erityiset rajoitukset.* Pykälässä on säännöksiä, joiden nojalla tuomioistuin voisi yksittäistapauksissa asettaa velallisen määräysvallalle 29 §:n säännöksiä täsmällisempiä tai pidemmälle ulottuvia rajoituksia.

Pykälän 1 momentin mukaan velallisen mää-

räysvaltaa voitaisiin selvittäjän tai velkojan vaatimuksesta rajoittaa myös muulla kuin 29 §:ssä säädetyllä tavalla, jos on olemassa vaara, että velallinen menettelee velkojan etua vahingoittavalla tai vaarantavalla tavalla. Tällaisen rajoituksen määräämistä voitaisiin vaatia joko ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä tai milloin tahansa menettelyn alettua.

Momentissa on esimerkinomainen luettelo sellaisista rajoituksista, jotka voivat tulla kysymykseen. Säännöksestä ilmenee nimenomaisesti, että luettelo ei ole tyhjentävä. Velallista voitaisiin momentin 1 kohdan mukaan kieltää tekemästä määrätty yksittäinen oikeustoimi, ja 2 kohdan mukaan häntä voitaisiin kieltää tekemästä määrätynlaisia oikeustoimia ilman selvittäjän lupaa. Velalliselle voitaisiin esimerkiksi määrätä tietyn tai tietynlaisen omaisuuden myyntikielto. Momentin 3 kohdan mukaan velallista voidaan kieltää ryhtymästä toimenpiteeseen, jonka voidaan olettaa alentavan velalliselle kuuluvan tai hänen hallinnassaan olevan omaisuuden arvoa. Tällainen toimenpidekielto voisi olla joko sisällöltään yksilöity tai itse säännöksen tavoin yleisluontoisempi omaisuuden hukkaamis- tai vahingoittamiskiello. Esimerkkinä voidaan mainita tietyn metsäalueen hakkuukiello tai tietyn rakennuksen purkukiello taikka yleisempi kiello ryhtyä sellaisiin omaisuuden muuttamista tarkoittaviin toimenpiteisiin, jotka ovat omiaan alentamaan omaisuuden arvoa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu kiello voitaisiin määrätä väliaikaisena velallista kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä vaatii. Tämä voi tulla kysymykseen ennen muuta, jos on tiedossa tai epäiltävissä, että velallinen on ryhtymässä kiellettäväksi haluttuun toimeen niin pian, että velallisen kuulemisesta aiheutuva viivytys voisi vaarantaa kiellon tarkoituksen.

Pykälän 3 momentin mukaan kiellon tehosteeksi voitaisiin asettaa uhkasakko. Tämä perustuu siihen, että määrättävät rajoitukset voisivat olla turvaamistoimenpiteen kaltaisia. Pelkkä oikeustoimia koskeva tehottomuusseuraamus ei siten kaikissa tapauksissa olisi riittävä.

Pykälän 4 momentissa on 29 §:n 3 momenttia vastaava säännös kiellon vastaisesti tehdyn oikeustoimen tehottomuudesta. Myös esillä olevan pykälän nojalla määrättyistä rajoituksista, jotka koskevat oikeustointen tekemistä, olisi

80 §:n mukaan kuulutettava virallisessa lehdessä. Kaupparekisteriin tehtävistä merkinnöistä on tarkoitus säätää asetuksella.

31 §. *Puhevallan käyttö velallisen puolesta.* Pykälän 1 momentti koskee velallisen puhevallan käyttöä vireillä olevissa tai menettelyn alettua vireille tulevista oikeudenkäynneissä tai muissa vastaavanlaisissa menettelyissä. Momentin mukaan velallinen voisi menettelyn alettuaakin käyttää asianosaisen puhevaltaa. Selvittäjällä olisi kuitenkin oikeus ryhtyä käyttämään puhevaltaa velallisen sijasta, jos hän katsoo sen tarpeelliseksi. Tällöin siis velallisen oikeus puhevallan käyttämiseen syrjäytyisi. Tuomioistuimien ei olisi velvollinen viran puolesta varaamaan selvittäjälle tilaisuutta velallisen puhevallan käyttämiseen.

Pykälän 2 momentti koskee selvittäjän aktiivista asiavaltuutta. Säännöksen mukaan selvittäjällä olisi oikeus omasta aloitteestaan esittää ja ajaa vaatimuksia velallisen lukuun sekä panna tässä tarkoituksessa vireille oikeudenkäyntejä tai muita vastaavia menettelyitä ja käyttää niissä puhevaltaa velallisen puolesta. Selvittäjä voisi siten esimerkiksi panna vireille korvausvaatimuksia tai muita siviilioikeudellisia vaatimuksia velallisen lukuun. Hän voisi myös käyttää velallisen puolesta puhevaltaa suhteessa hallinnollisiin viranomaisiin, eli esimerkiksi valittaa velallista koskevista hallintopäätöksistä tai käyttää muita hallinnon oikeussuojakeinoja.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedoksiannon voisi velallisen puolesta vastaanottaa myös selvittäjä. Tiedoksianto voisi siten saneerausmenettelyn aikana tapahtua normaalissa järjestyksessä. Niiden ohella, jotka yleensä ovat kelpoisia vastaanottamaan tiedoksiannon, olisi tämä kelpoisuus myös selvittäjällä.

32 §. *Menettelyn aikana syntynyt velka.* Pykälän 1 momentti on luonteeltaan lähinnä selventävä. Jo lakiehdotuksen 4 luvun säännöksistä ilmenee, että maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiellot koskevat ainoastaan saneerausvelkoja. Menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät velat jäävät niiden ulkopuolelle. Esillä olevasta säännöksestä asia ilmenee toisin päin: menettelyn alettua syntyvät velat on maksettava sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Tämä koskee myös ennen menettelyn alkamista syntyneeseen jatkuvaan sopimussuhteeseen taikka jatkuvaan käyttö- tai hallintasuhteeseen perustuvia vastike- ja muita juoksevia maksuja, jotka kohdistuvat menettelyn alkamisen jälkei-

seen aikaan. Esimerkiksi yrityksen toimitilojen vuokrat tai vastikkeet sekä sähkö-, lämpö-, vesi- ja tietoliikennemeno, jotka kohdistuvat menettelyn alkamisen jälkeiseen aikaan, olisi maksettava normaalisti. Sama koskee luonnollisesti työntekijöiden palkkoja. Myös leasingso-
pimukseen perustuvat määräaika- ja vastike-
erät, jotka kohdistuvat menettelyn alkamisen
jälkeiseen aikaan, olisivat 1 momentissa tarkoi-
tettuja velkoja sikäli kuin 27 §:n 1 momentista
ei johdu muuta.

Pykälän 2 momentti koskee menettelyn aika-
na syntyneiden velkojen asemaa velallisen myö-
hemmässä konkurssissa. Jos velallinen aseta-
taan konkurssiin ennen saneerausohjelman
päättymistä tai kolmen kuukauden kuluessa
siitä, kun saneerausmenettely on muusta syystä
lakannut, menettelyn aikana syntyneet velat
olisivat konkurssissa samassa asemassa kuin
massavelat eli konkurssipesän velat. Niiden
asema olisi siten parempi kuin sellaisten sanee-
rausvelkojen, joista velkojalla ei ole separatis-
tiasemaan oikeuttavaa vakuutta.

Lakiehdotuksen 87 §:n 5 momentissa on eri-
tyinen säännös selvittäjän palkkion ja kustan-
nuskorvauksen asemasta velallisen konkurssis-
sa.

33 §. *Vakuuden arvon suojaaminen.* Pykälän
1 momentin mukaan vakuusvelkojalla olisi oi-
keus korvaukseen sellaisesta vakuusomaisu-
uden arvon alenemisesta, joka johtuu omaisu-
uden käyttämisestä velallisen toiminnassa 19 tai
22 §:ssä tarkoitetun perintäkiellon voimassaolo-
aikana. Oikeus korvaukseen syntyisi siis aino-
astaan sikäli kuin omaisuuden käyttäminen, eli
lähinnä käytöstä johtuva kuluminen, alentaa
vakuutena olevan omaisuuden arvoa. Muista
syistä mahdollisesti johtuva vakuuden arvon
aleneminen olisi vailla merkitystä. Selvyyden
vuoksi säännöksestä ilmenee nimenomaisesti,
että suoritettu arvonalennuskorvaus luetaan
velkojan vakuusvelan lyhennykseksi.

Korvaus ei kuuluisi 19 §:ssä tarkoitetun pe-
rintäkiellon piiriin. Korvausvelvollisuuden lai-
minlyöminen voisi myös 20 §:n mukaan olla
peruste sille, että velkoja oikeutetaan vakuuden
realisoimiseen koko vakuusvelan perimiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan velallinen olisi
velvollinen pitämään saneerausvelan vakuutena
olevan, perintäkiellon piiriin kuuluvan omai-
suuden asianmukaisesti vakuutettuna vahingon
varalta. Myös vakuuttamisvelvollisuuden lai-
minlyönti voisi 20 §:n mukaan johtaa siihen,

että velkoja oikeutetaan realisoimaan vakuus
saatavansa perimiseksi.

34 §. *Uuden luoton etuoikeus.* Menettelyn
alkamisen jälkeisten rahoitusmahdollisuuksien
parantamiseksi tuomioistuin voisi pykälän 1
momentin mukaan normaaleista, aikapriori-
teettiperiaatteelle rakentuista säännöistä poi-
keten asettaa tietyn menettelyn aikana otetta-
van vakuusvelan samaan tai parempaan etuo-
ikeusasemaan kuin saneerausvelka, josta sama
omaisuus ennestään on vakuutena. Tätä kos-
kevan hakemuksen voisi tehdä selvittäjä. Edel-
lytyksenä tällaiselle järjestelylle olisi, että se on
välttämätön menettelyn aikana tarvittavan ra-
hoituksen saamiseksi eikä olennaisesti loukkaa
niiden velkojen etua, joiden etuoikeusasema
heikkenisi. Viimeksi mainittu vaatimus merkit-
see, että vakuuden todennäköisen arvon tulee
edelleenkin riittää kattamaan myös näiden vel-
kojen saatavat tai — jos asia tulee ratkaista-
vaksi saneerausohjelman vahvistamisen yhtey-
dessä — että kyseisten vakuusvelkojen voidaan
katsoa tulevan saneerausohjelman avulla tur-
vatuksi niin varmalla tavalla, ettei etuoikeus-
aseman heikkeneminen olennaisesti vaaranna
heidän asemaansa. Esimerkiksi saneerausohjel-
maan mahdollisesti liittyvillä vakuusjärjestelyil-
lä voi olla tässä arvioinnissa keskeinen merki-
tyys.

Pykälän viimeisestä virkkeestä ilmenee, että
etuoikeusjärjestely ei vaikuttaisi siihen, minkä
määrän osalta heikentyneeseen etuoikeusase-
maan joutuvan velkojan saatavaa on sanee-
rausmenettelyssä pidettävä vakuusvelkana. Ar-
vioitaessa velkojan asemaa vakuusvelkojana
olisi siis jätettävä huomiotta uuden luoton
osalle tuleva osuus vakuutena olevan omaisuu-
den arvosta.

Pykälän 2 momentista ilmenee selvyiden
vuoksi nimenomaisesti, että ennen 1 momentis-
sa tarkoitetun asian ratkaisemista tuomioistui-
men on varattava velalliselle ja niille velkojille,
joiden asemaan vaadittu etuoikeusjärjestyksen
muutos vaikuttaisi, tilaisuus tulla kuulluiksi.

Pykälän 3 momentissa on säännökset 1 mo-
mentissa tarkoitetun etuoikeusjärjestyksen
muutoksen voimaantulosta.

Jos kysymyksessä on kiinnitykseen tai muu-
hun kirjaamistoimenpiteeseen perustuva va-
kuus, etuoikeusjärjestyksen muutos olisi, asian
tultua lainvoimaisesti ratkaistuksi, merkittävä
asianomaiseen kiinnitys- tai kirjaamisrekiste-
riin. Hakemuksen tästä voisi tehdä selvittäjä tai
se velkoja, jonka hyväksi muutos on tehty.

Etuoikeusjärjestyksen muutos tulisi voimaan siitä päivästä lukien, jona mainittu kirjaamishakemus tehdään. Kirjaamistoimenpiteeseen perustuvilla vakuuksilla tarkoitetaan säännöksessä — kiinnitysten ohella — esimerkiksi arvo-osuuteen ja patenttiin kohdistuvaa panttioikeutta. Patentin ohella myös eräiden muiden immateriaalioikeuksien panttaus on säännelty niin, että kysymyksessä voidaan katsoa olevan tässä momentissa tarkoitettu kirjaamistoimenpiteeseen perustuva vakuus.

Jos kysymyksessä on muunlainen kuin kirjaamistoimenpiteeseen perustuva vakuus eli esimerkiksi käteispanntioikeus, etuoikeusjärjestyksen muutos tulisi voimaan, kun sitä koskeva — lainvoimainen — tuomioistuimen päätös on annettu tiedoksi niille vakuusvelkojille, joiden etuoikeusasema muutoksen vuoksi heikkenee. Tiedoksianto kullekin näistä velkojista on tarpeen, koska velkoja saattaa ryhtyä oikeusasmaansa koskeviin määräämistöimiin, joiden kannalta etuoikeusasemalla on merkitystä. Tiedoksianto voisi tapahtua 81 §:ssä tarkoitetulla tavalla joko selvittäjän tai sen velkojan toimesta, jonka eduksi muutos on tehty.

6 luku. Takaisinsaanti saneerausmenettelyssä

35 §. *Takaisinsaantiperusteet ja oikeus vaatia takaisinsaantia.* Pykälän 1 momentin mukaan oikeustoimi, joka voisi peräytyä, jos saneerausmenettelyn sijasta olisi haettu konkurssia, olisi peräytettävissä myös saneerausmenettelyn yhteydessä. Takaisinsaantiperusteet olisivat siten samat kuin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/91) mukaan. Myös kolmannen asema olisi saneerausmenettelyyn liittyvässä takaisinsaannissa samanlainen kuin konkurssitakaisinsaannissa. Jos velallinen ei saneerausmenettelyn alkaessa ollut maksukyvytön, takaisinsaantimahdollisuudet olisivat kuitenkin sikäli rajoitetummat kuin konkurssin yhteydessä, että takaisinsaanti ei voisi toteutua sellaisten tunnusmerkistöjen nojalla, joissa velallisen maksukyvyttömyydellä on merkitystä takaisinsaannin edellytyksenä.

Pykälän 2 momentissa on säännökset siitä, mitä päivää saneerausmenettelyn yhteydessä pidettäisiin takaisinsaannin kannalta määräpäivänä. Yleensä määräpäivä olisi se päivä, jona hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta tehtiin. Jos kuitenkin tuolloin oli vireillä hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin, mää-

räpäivänä pidettäisiin konkurssihakemuksen päivää. Jos samanaikaisesti oli vireillä useita saneerausmenettelyä tai konkurssia koskevia hakemuksia, määräpäivänä pidettäisiin sitä päivää, jona ensiksi vireille pantu hakemus tehtiin.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että takaisinsaantia voisi vaatia selvittäjä tai velkoja.

36 §. *Takaisinsaanti selvittäjän vaatimukselta.* Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, minkä ajan kuluessa selvittäjän on pantava takaisinsaantikanne vireille. Samalla tavoin kuin konkurssitakaisinsaannin yhteydessä määräaikoja olisi kaksi, kiinteä ja suhteellinen. Takaisinsaantikanne olisi pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa menettelyn alkamisesta taikka kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun selvittäjä havaitsi takaisinsaannin perusteen tai hänen olisi pitänyt se havaita.

Pykälän 2 momentti koskee takaisinsaannin vaikutuksia. Selvittäjän vaatiessa takaisinsaantia sovellettaisiin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 15—19 §:ien säännöksiä niin, että se mitä mainituissa säännöksissä säädetään konkurssipesästä koskisi vastaavasti velallista. Esimerkiksi velvollisuus peräytettävän oikeustoimen perusteella saadun vastikkeen palauttamiseen koskisi siten velallista samoin kuin velallisen konkurssipesää.

37 §. *Takaisinsaanti velkojan vaatimuksesta.* Pykälän 1 momentin mukaan velkojan, joka haluaa vaatia takaisinsaantia, olisi ilmoitettava tästä selvittäjälle. Velkoja saisi ajaa takaisinsaantivaatimusta, jos selvittäjä ei siihen ryhdy. Velkojan oikeus vaatia takaisinsaantia olisi siten toissijainen selvittäjän oikeuteen nähdessä. Tämä johtuu siitä, että pykälän 2 momentin mukaan se, mitä velkojan vaatimuksen perusteella saadaan takaisin, tulisi kyseisen velkojan hyväksi, kun taas se, mitä kertyy selvittäjän vaatimuksen perusteella, tulee kaikkien velkojien hyväksi. Velkojan oikeudella vaatia takaisinsaantia olisi siten merkitystä sikäli, että sen avulla voisivat toteutua sellaiset takaisinsaantivaatimukset, joiden ajamiseen selvittäjä ei katso aiheelliseksi ryhtyä.

Pykälän 2 momentin mukaan velkojan vaatiessa takaisinsaantia olisi soveltuvin osin noudatettava, mitä ulosottolain 3 luvun 35 §:ssä säädetään takaisinsaannista ulosmittauksen yhteydessä. Se, mitä velkojan kanteen perusteella määrätään luovutettavaksi tai korvattavaksi, käytettäisiin kantajan saatavan suorittamiseksi.

Takaisinsaannilla saavutettava etu tulisi siten tällöin kannetta ajaneen velkojan hyväksi.

Pykälän 3 *momentissa* on säännös velkojan takaisinsaantikanteelle varatusta määräajasta. Kanne olisi pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun velkoja sai tiedon saneerausmenettelyn alkamisesta. Jos kyseinen velkoja ei ole saanut menettelyn aloittamista koskevaa päätöstä erikseen tiedoksi, ratkaiseva olisi asiaa koskevan kuulutuksen julkaisemisen ajankohda. Momentista ilmenee myös, että velkojan nostettua kanteen tuomioistuimen olisi varattava selvittäjälle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Tälläkin tavoin tulisi siten varmistettua, että selvittäjä saa tiedon kanteesta ja tilaisuuden ryhtyä käyttämään asiassa puhevaltaa.

38 §. *Takaisinsaannin johdosta syntynyt velka.* Pykälästä ilmenee, että saatava, joka maksun takaisinsaannin vuoksi syntyy uudelleen vastaajana olleelle velkojalle, kuuluisi saneerausvelkoihin. Maksun takaisinsaannin vuoksi jälleen suorittamatta oleva takaisinsaantivastajan saatava olisi siis otettava huomioon velkajärjestelyissä huolimatta siitä, että sitä ei ole ilmoitettu 71 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti. Jos takaisinsaantia koskeva asia tulee ratkaistuksi vasta saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen, tämä voisi 63 §:n 3 momentin mukaan olla peruste ohjelman muuttamiselle.

Selvyyden vuoksi voidaan todeta, että takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 15 §:n mukainen, oikeustoimen peräytymisen vuoksi velalliselle mahdollisesti syntyvä velvollisuus saadun vastikkeen palauttamiseen tai sen arvon korvaamiseen ei olisi saneerausvelkaa, vaan kuuluisi menettelyn alkamisen jälkeen syntyviin velvoitteisiin. Sama koskee muita takaisinsaannin vaikutuksiin liittyviä veloitteita, joista säädetään takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 16—18 §:ssä.

7 luku. Saneerausohjelma

39 §. *Ohjelman sisältö.* Pykälä sisältää saneerausohjelmaa koskevan yleisen johdantosaännöksen. Ohjelman sisältöä koskevia säännöksiä olisi luonnollisesti noudatettava myös ohjelmaehdotusta laadittaessa. Pykälästä ilmenee muun muassa, että ohjelman tulee sisältää yhtäältä selvitysosa ja toisaalta saneerauksen toimenpiteet ja järjestelyt käsittävä osa.

40 §. *Ehdotuksen laatiminen.* Pykälän 1

momentin mukaan selvittäjän olisi laadittava ehdotus saneerausohjelmaksi. Ehdotus olisi toimitettava tuomioistuimelle menettelyn aloittamispäätöksessä asetetussa määräajassa (ks. 71 §:n 1 momentin 5 kohta). Määräaika ehdotuksen laatimista varten ei ilman erityistä syytä saisi olla pitempi kuin neljä kuukautta. Pidempi määräaika voisi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos tapauksen laajuuden tai vaikeuden vuoksi on ilmeistä, että neljän kuukauden pituinen aika ei olisi riittävä. Vastaavasti määräaika voitaisiin asettaa säännöksessä mainittua lyhyemmäksi sen mukaan, kuinka paljon aikaa voidaan olettaa tarvittavan ohjelman laatimiseen. Lakiehdotuksen 72 §:n 2 momentista ilmenee, että tuomioistuin voisi tarvittaessa pidentää ehdotuksen laatimiselle varattua määräaikaa, jos siihen on perusteltua syytä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan selvittäjän olisi ohjelmaehdotusta laatiessaan neuvoteltava velallisen ja velkojatoimikunnan sekä tarpeen mukaan velkojen samoin kuin hakijana mahdollisesti olleen todennäköisen velkojan kanssa. Yhteistyö asianosaisten kanssa olisi yleensä välttämätöntä ilman nimenomaista säännöstäkin. Silti on katsottu aiheelliseksi, että neuvotteluvelvollisuus ilmenee lakitekstistä.

Pykälän 3 *momentissa* luetellaan ne tahot, joilla olisi selvittäjän ohella oikeus esittää ehdotus saneerausohjelmaksi. Näitä olisivat ensininkin velallinen itse (1 kohta) ja toiseksi velallisyhtyrityksen omistajat eli yhteisömuodosta riippuen joko velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies (2 kohta) tai ne, jotka omistavat vähintään viidenneksen velallisyhtiön osakkeista tai osuuksista (3 kohta). Velkojista ehdotuksen esittämiseen olisivat oikeutettuja vakuusvelkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidenneistä kaikista vakuusveloista (4 kohta), sekä muut velkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidenneistä muista saneerausveloista (5 kohta). Estettä ei tietenkään olisi sille, että jotkut ehdotuksen esittämiseen oikeutetuista tahoista laativat keskenään yhteisen ehdotuksen. Estettä ei olisi myöskään sille, että ehdotuksen esittämiseen oikeutetut tai jotkut heistä ilmoittavat yhtyvänsä selvittäjän ehdotukseen tai päin vastoin.

Määräaika ohjelmaehdotuksen esittämisellessä olisi 3 momentissa tarkoitettujen asianosaisten osalta sama kuin selvittäjää koskeva määräaika.

Pykälän 4 *momentin* mukaan ohjelmaehdotuksen esittämiseen oikeutetuilla on oikeus

saada selvittäjältä ne tiedot, jotka 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua selvityksen lisäksi mahdollisesti ovat tarpeen ehdotuksen laatimiseksi. Säännöksellä on merkitystä lähinnä ehdotuksen laatimiseen pyrkivien velkojen ja mahdollisesti myös osakkeenomistajien kanalta.

41 §. Selvitykset. Pykälässä on säännökset niistä selvityksistä, jotka saneerausohjelman ja sitä koskevan ehdotuksen tulee sisältää. Kyseiset selvitykset ovat tarpeen, jotta velkojilla olisi käytettävissään riittävät tiedot ohjelmaehdotuksen arvioimiseksi. Lakiehdotuksen 55 §:n 1 momentista ilmenee, että selvitysoosan puutteellisuus voisi olla este ohjelman vahvistamiselle. Lakiehdotuksen 11 §:stä ilmenee, että 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu velallisen taloudellista asemaa koskeva perusselvitys, joka selvittäjän on laadittava saneerausmenettelyn ensivaiheessa, olisi annettava tiedoksi velkojille viipymättä sen valmistuttua eli yleensä jo ennen ohjelmaehdotuksen valmistumista.

Eritynen merkitys on pykälän 7 kohdalla, jonka mukaan ohjelmaehdotuksen tulisi sisältää selvitys siitä, millaisiksi velallisen taloudellisen tilanteen ja toimintaedellytysten sekä velkojen aseman voidaan olettaa muodostuvan ilman ohjelmaa ja ohjelman avulla. Ehdotuksessa olisi siten esitettävä vertaileva arvio ohjelman vaikutuksista ja siitä, millaiseksi velallisen tilanteen ja velkojen aseman voitaisiin olettaa muodostuvan, jos ohjelmaa ei vahvisteta.

Pykälän 9 kohdasta ilmenee muun muassa, että ohjelmaehdotuksen tulisi myös sisältää selvitys velallisen valmiudesta ohjelman toteuttamiseen. Tämän asian varsinainen tutkiminen tulisi ajankohtaiseksi ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä (ks. 72 §:n 1 momentti ja 76 §:n 1 momentti), jolloin velallista kuultaisiin joko henkilökohtaisesti tai ainakin varaamalla hänelle tilaisuus kirjallisen lausuman antamiseen. Jo itse ohjelmaehdotuksen tulisi siis kuitenkin sisältää alustava selvitys velallisen valmiudesta ohjelman toteuttamiseen.

42 §. Toimenpiteet ja järjestelyt. Pykälässä on yleiset säännökset niistä asioista, joista saneerausohjelman toimenpiteitä ja järjestelyjä koskevassa osassa tulee määrätä. Lakiehdotuksen 55 §:n 1 momentista ilmenee, että ohjelman sisältöä koskevat puutteet voisivat olla este ohjelman vahvistamiselle.

Pykälän 1 momentissa on luettelo tärkeimmistä ohjelmassa käsiteltävistä asioista. Mo-

mentin 3 kohdassa oleva viittaus henkilöstöä koskeviin järjestelyihin merkitsee, että ohjelmasta tulisi ilmetä, minkälaisia henkilöstövoimavaroja ohjelmaan sisältyvillä saneeraustoimenpiteillä ja järjestelyillä on tai minkälaisia henkilöstöjärjestelyjä ohjelman mukaiset saneeraustoimenpiteet edellyttävät. Ohjelman määräyksillä ei siten puututtaisi esimerkiksi yksittäisiin työsuhteisiin, vaan niitä koskevat asiat olisi hoidettava erikseen normaalissa järjestyksessä.

Pykälän 2 momentissa on tarkempia säännöksiä ohjelman velkajärjestelyä koskevasta osasta. Vaatimus siitä, että ohjelman tulee tavallisten velkojen osalta sisältää arvio jakoosuudesta konkurssissa, liittyy 53 §:n 1 momentin 5 kohtaan. Ohjelmaehdotuksen laatijan olisi esitettävä velkojille arvio, jonka pohjalta velkoja voi tarvittaessa muodostaa oman käsityksensä kyseisen vähimmäisvaatimuksen toteutumisesta.

Velkajärjestelyjen sisällöstä on säännöksiä 43—48 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa on säännöksiä siitä, mitä tietoja saneerausohjelman tulee sisältää yrityksen tai sen osan luovutuksesta, jos ohjelmaan kuuluu tällainen toimenpide.

43 §. Menettelyn aikana syntyneiden velkojen asema. Pykälässä on yleinen säännös menettelyn aikana syntyneiden velkojen ja saneerausvelkojen keskinäisestä etusijajärjestyksestä, joka määräisi puitteet tavallisia saneerausvelkoja koskeville velkajärjestelyille eli sille, missä määrin ja millä aikataululla tavallisille saneerausveloille voi kertyä suorituksia. Säännöksen mukaan saneerausohjelma velkajärjestelyineen olisi laadittava ottaen huomioon, että menettelyn aikana syntyneet velat on suoritettava vakuusveloille 45 §:n mukaan tulevien suoritusten jälkeen ennen muita velkoja. Periaate vastaa sitä etusijajärjestyä, joka lakiehdotuksen 32 §:n 2 momentin mukaan tulisi noudatettavaksi myös velallisen joutuessa konkurssiin.

44 §. Velkajärjestelyn keinot. Pykälästä ilmenee, minkälaisia velkajärjestelyn keinoja saneerausohjelmassa voitaisiin soveltaa. Vakuusvelkoja koskevat erityissäännökset ovat 45 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa on yleinen, lievästi ankarampaa etenevä luettelo käytettävissä olevasta keinovalikoimasta. Keinoja voitaisiin käyttää joko erikseen tai yhdistellen. Voidaan olettaa, että useissa tapauksissa velkajärjestely

olisi parhaiten toteutettavissa soveltamalla tiettyyn velkaan tai velkaryhmään eri keinojen yhdistelmää.

Momentin 1 kohdan mukaan velkajärjestelyssä voitaisiin muuttaa velan maksuaikataulua. Velan maksuaikaa voitaisiin pidentää, mutta kysymykseen voisi tulla myös maksuaikataulun lyhentäminen, esimerkiksi sovellettaessa momentin 2 kohtaa tai määrättäessä, että velan alennettu määrä on maksettava kertasuorituksena.

Momentin 2 kohdan mukaan voitaisiin määrätä, että velallisen maksusuoritukset on luettava ensin velan pääoman ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi. Jos esimerkiksi määrättään, että luoton ehtojen mukaiset, lyhennyksistä ja luottokustannuksista koostuvat määräaikaerät on kokonaan luettava pääoman lyhennykseksi, kunnes velan pääoma tai sen alennettu määrä tulee suoritetuksi, tämä lyhentäisi velan juoksuaikaa ja korkomenoja. Lykkäytyvät luottokustannukset suoritettaisiin tällöin sen jälkeen, kun velan pääoma on tullut maksetuksi.

Momentin 3 kohdan mukaan voitaisiin alentaa jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten maksuvelvollisuutta. Esimerkiksi velan korkoa jäljellä olevalta luottoajalta voitaisiin siten alentaa.

Momentin 4 kohdan mukaan velkajärjestelyssä voitaisiin alentaa velan määrää. Tämä mahdollisuus on kaksijakoinen. Ensinnäkin voitaisiin alentaa jo erääntyneiden mutta maksamatta olevien luottokustannusten tai viivästyskorkojen määrää. Alentamismahdollisuuteen sisältyy myös se, että tällaisten erien maksuvelvollisuus poistetaan kokonaan. Toiseksi voitaisiin alentaa velan maksamatta olevan pääoman määrää.

Pykälän 2 momentin 1 kohdasta ilmenee, että velkajärjestely voisi sisältää sen, että velka — tai sen alennettu määrä — kokonaan tai osaksi maksetaan kertasuorituksena tätä varten otettavalla uudella velalla. Saneerausohjelmassa voitaisiin siten määrätä tietty rahoitusjärjestely korvattavaksi toisella, sitä edullisemmalla. Kuten 26 §:stä ilmenee, vakuusvelan osalta tällainen toimenpide olisi mahdollinen jo ennen saneerausohjelman vahvistamista, koska vakuusvelkojen korkoja olisi maksettava menettelyn aikanakin.

Momentin 2 kohdasta ilmenee, että velkajärjestelyihin voisi sisältyä velan maksaminen kokonaan tai osaksi sijaissuorituksin. Rahavelan

suoritukseksi olisi siten mahdollista määrätä muuta kuin rahaa. Esimerkkinä voidaan mainita suunnatun osakeannin käyttäminen niin, että velkojat saavat merkitä osakkeita saatavinaan vastaan, taikka määräys, jonka mukaan velallisen asiakkaat saavat hyödykkeitä vastikkeetta tai alennetulla vastikkeella. Sijaissuorituksen tulisi olla velkojan toimialan ja aseman kannalta kohtuullinen. Velkoja ei siten olisi velvollinen tyytymään sellaiseen sijaissuoritukseen, jota hänellä ei ole kohtuullista mahdollisuutta hyödyntää taloudellisesti. Esimerkiksi tavaraa voitaisiin käyttää sijaissuorituksena vain, jos kysymyksessä on velkojan toimialan kannalta tarpeellinen hyödyke. Velkojan suoja sijaissuorituksen arvon suhteen määräytyisi 53 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan.

45 §. *Vakuusvelkojen asema velkajärjestelyssä.* Pykälässä on erityissäännökset vakuusvelkoja koskevista velkajärjestelyistä.

Pykälän 1 momentti koskee vakuusvelkojen osalta käytettävissä olevia velkajärjestelyn keinoja. Näitä olisivat 44 §:n 1 momentin 1—3 kohdissa sekä 44 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainitut keinot.

Säännöksestä ilmenee siten ensinnäkin, että vakuusvelan määrää ei voitaisi alentaa. Tämä koskee sekä maksamatta olevan pääoman määrää että erääntyneiden mutta maksamatta olevien luottokustannusten määrää. Tärkeää on huomata 3 §:n 6 kohdassa oleva vakuusvelan määritelmä, josta ilmenee, että vakuusvelalla tarkoitetaan ainoastaan vakuuden arvon kattamaa osaa velan määrästä. Jos vakuuden arvo on riittämätön, arvon ylittävä osa velasta on tavallista velkaa, ja sen määrää voitaisiin alentaa samalla tavoin kuin tavallisen velan määrää yleensäkin.

Vakuusvelalle ennen menettelyn alkamista kertynyt viivästyskorko olisi muihin luottokustannuksiin nähden erityisasemassa, sillä sitä olisi mahdollista alentaa siltä osin kuin viivästyskorko on ollut juoksevaa korkoa suurempi. Jos siis velan ehtojen mukainen juokseva korko on alempi kuin laillinen tai sovitettu viivästyskorko, ennen saneerausmenettelyn alkamista mahdollisesti kertynyt viivästyskorko voitaisiin alentaa vastaamaan juoksevan koron määrää.

Momentista ilmenee myös, että kun vakuusvelkaan sovelletaan 44 §:n 1 momentin 2 kohtaa eli velallisen maksusuoritukset luetaan ensin velan pääoman lyhennykseksi, lykkäytyville luottokustannuksille olisi määrättävä niiden nykyarvon turvaava korko. Korkojen ja mui-

den luottokustannusten maksu voisi siten lykkyä niin, että kertyneet erät tulevat suoritettaviksi vasta sen jälkeen, kun velan pääoma on maksettu, mutta lykkäytyvien korkoerien reaaliarvon tulisi säilyä. Nykyarvon turvaavan koron määräytymisestä on säännös 3 §:n 4 momentissa.

Jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten alentamisen osalta on huomattava lakiehdotuksen voimaantulosäännöksiin sisältyvä siirtymäsäännös (102 §:n 1 momentti), joka sisältää tiettyjä rajoituksia tämän keinon soveltamismahdollisuuksiin ennen lain voimaantuloa syntyneiden vakuusvelkojen osalta.

Pykälän 2 momentista ilmenee selvyiden vuoksi nimenomaisesti, ettei velkajärjestely vaikuta velkojan esinevakuusoikeuden pysyvyyteen tai sisältöön, vaan se säilyy ennallaan siltä varalta, että velallinen laiminlyö maksuohjelman noudattamisen. Jos vakuuden arvo menettelyn alkaessa on ollut riittämätön kattamaan velkojan koko saatavan, vakuusoikeus pysyisi voimassa saatavan koko määrän osalta, vaikkakin velkajärjestelyssä vakuusvelkana käsitellään vain sitä osaa velasta, joka vastaa vakuuden arvoa mainittuna ajankohtana. Velkoja ei siis menettäisi vakuuden arvon mahdollisen nousun tuomaa etua, vaan sekin säilyisi hänellä siltä varalta, että velallinen ei noudata vahvistettua maksuohjelmaa.

Momentista ilmenee toisaalta myös, että velkajärjestelyssä olisi mahdollista muuttaa velkaa koskevia vakuusjärjestelyjä niin, että entinen vakuus korvataan toisella velan turvaavalla vakuudella. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi, jos vakuutena ollut omaisuus halutaan saneerausohjelman yhteydessä luovuttaa vapaana vakuusoikeuden aiheuttamasta rasituksesta. Korvaavan vakuuden olisi oltava laadultaan vähintään yhtä turvaava kuin alkuperäinen vakuus. Jos alkuperäisen vakuuden arvo menettelyn alkaessa oli riittämätön kattamaan velan koko määrän eli vain osa velasta on vakuusvelkaa, korvaavan vakuuden olisi tällöinkin oltava koko velan turvaava. Alivakuustilanteissa vakuuden korvaaminen toisella ei siten voisi johtaa siihen, että velkoja menettää sen edun, joka alkuperäisen vakuuden arvon myöhempi nousu olisi merkinnyt.

Pykälän 3 momentista ilmenevät vakuusvelkojen velkajärjestelyä koskevat vähimmäisvaatimukset eli ne rajat, joiden puitteissa 1 momentista ilmeneviä keinoja voitaisiin käyttää.

Vakuusvelalle tulevat suoritukset olisi momentin mukaan määrättävä niin, että vähintään vakuusvelan — mukaan lukien mahdolliset erääntyneet mutta maksamatta olevat luottokustannukset — nykyarvo tulee maksetuksi kohtuullisessa ajassa. Kyseinen aika ei ilman velkojan suostumusta saisi olla olennaisesti pitempi kuin velan ehtojen mukaan jäljellä oleva luottoaika tai, jos velka on jo kokonaan erääntynyt, pitempi kuin puolet alkuperäisestä luottoajasta. Vakuusvelan maksamattomalle määrälle suoritettavaa korkoa ei siten missään tapauksessa voitaisi ilman velkojan suostumusta määrätä nykyarvon turvaavaa korkotasoa (3 §:n 4 momentti) alhaisemmaksi. Lisäksi säännöksessä vaaditaan, että käytettäessä velkajärjestelyn keinona koron alentamista on otettava huomioon jäljelle jäävän maksuajan pituus. Mitä pitempi velkajärjestelyn mukaan jäljelle jäävä maksuaika on, sitä pienempi suhteellinen koron alennus tulisi kysymykseen. Pelkästään nykyarvon turvaavaa korkoa voitaisiin siten käyttää, jos jäljelle jäävä maksuaika velkajärjestelyn mukaan on suhteellisen lyhyt, kun taas velkojalle olisi turvattava reaalkorkoa sitä suuremmassa määrin, mitä kauemmin velkapääoma velkajärjestelyn mukaan tulisi olemaan sidottu.

Ennen lain voimaantuloa syntyneiden velkojen osalta on lisäksi huomattava 102 §:n 1 momentti, johon on viitattu 1 momentin yhteydessä.

46 §. *Velkojen keskinäinen asema.* Pykälän 1 momentista ilmenee se perusperiaate, että velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella olisi yhtäläinen suhteellinen oikeus saada suoritukset saatavalleen, olisi saneerausohjelman velkajärjestelyissä asetettava keskenään yhdenvertaiseen asemaan. Tämä merkitsee, että vakuusvelkoja olisi kohdeltava keskenään samanlaisella tai ainakin yhdenvertaisella tavalla. Esimerkiksi yritysikiinnityksen varsinaisista panttioikeuksista poikkeava erityisluonne olisi kuitenkin luonnollisesti otettava huomioon. Tavallisten saneerausvelkojen velkoja olisi puolestaan kohdeltava keskenään samanlaisella tai ainakin yhdenvertaisella tavalla.

Pykälän 2 momentti antaisi mahdollisuuden poiketa 1 momentin mukaisesta yhdenvertaisuuden periaatteesta sikäli, että pienille saataville voitaisiin muista poiketen määrätä tehtäväksi täysi suoritus, jos se on menettelyn kannalta tarkoituksenmukaista. Säännös perustuu samankaltaisiin syihin kuin 18 §:n 2 mo-

mentin 4 kohta, jonka mukaan menettelyn aikana olisi maksukiellon estämättä mahdollista maksaa pienet velat pois. Jos näin ei ole menettelyn aikaisemmassa vaiheessa tehty, olisi vielä saneerausohjelmaehdotuksessa mahdollista asettaa pienvelat erityisasemaan, jolloin niiden velkoja ei 52 §:n 2 momentin mukaan tarvitsisi ottaa huomioon ohjelmaehdotusta koskevassa äänestyksessä. Tämä olisi omiaan yksinkertaistamaan ohjelman vahvistamismenettelyä.

Pykälän 3 momentissa on säännökset siitä, mitkä velat velkajärjestelyssä olisivat viimesijaisessa asemassa. Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin 8 kohdasta ilmenee, että viimesijaisella velalla tarkoitetaan sellaista velkaa, jolle saa kertyä suoritusta vasta muiden velkojen jälkeen. Useimmiten tällaiset velat todennäköisesti jäisivät velkajärjestelyissä vaille suoritusta.

Viimesijaista velkaa olisivat ensinnäkin muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle menettelyn aikana kertyneet korot ja muut mahdolliset luottokustannukset. Periaate vastaisi tältä osin sitä, mitä velkojen maksunsaantijärjestystä koskevan lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan sovellettaisiin konkurssissa (ks. hallituksen esitys etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi). Ilmaisuihin ”menettelyn aikana” tarkoittaa tässä, samoin kuin muualla laissa, menettelyn alkamisen ja saneerausohjelman vahvistamisen välistä aikaa. Menettelyn aikana tavallisille veloille kertyvien korkojen jälkeen suoritettavia viimesijaisia velkoja olisivat velat, joille konkurssissa voi kertyä jako-osuutta vasta muiden velkojen jälkeen. Se, mitä näihin kuuluu, ilmenee velkojen maksunsaantijärjestystä koskevan lakiehdotuksen 6 §:stä.

47 §. *Epäselvien ja tuntemattomien saneerausvelkojen asema.* Jos saneerausvelka on määrältään tai perusteeltaan epäselvä, tuomioistuimen olisi 1 momentin mukaan määrättävä, minkä suuruisena velka on otettava saneerausohjelmassa huomioon (ks. myös 76 §:n 1 momentti).

Lakiehdotuksen 57 §:n 2 momentista ilmenee, että saneerausohjelman vahvistaminen ei estäisi saneerausvelan perustetta tai määrää taikka velkaan liittyvän vakuusoikeuden pätevyyttä tai sisältöä koskevan väitteen tutkimista, jos asia on saneerausmenettelyssä riitautettu ja osoitettu ratkaistavaksi erillisessä oikeudenkäynnissä. Velallisen lopullinen maksuvelvollisuus määräytyisi tällöin erillisen oikeudenkäynnin lopputuloksen mukaan. Lakiehdotuksen

63 §:n 3 momentista ilmenee, että jos velkojan oikeus vahvistetaan toisenlaiseksi kuin millaisena se on 47 §:n 1 momentin nojalla otettu saneerausohjelmassa huomioon, tämä olisi peruste ohjelman muuttamiselle sikäli kuin asian saama ratkaisu vaikuttaa ohjelman mukaisten velkajärjestelymääräysten sisältöön.

Momentissa tarkoitettua kysymystä ratkaistaessa tuomioistuimen tulisi muun muassa kiinnittää huomiota siihen, onko velan määrä tai peruste riittävä kokonaan tai vain osaksi. Tuomioistuimen olisi myös otettava huomioon se, mitä silloisessa tilanteessa käytettävissä olevan tiedon ja aineiston perusteella voidaan pitää asian todennäköisenä lopputuloksena. Tähän arvioon voi luonnollisesti liittyä paljonkin epävarmuutta. Tehtävällä ratkaisulla ei ole merkitystä siinä oikeudenkäynnissä, jossa asia varsinaisesti tutkitaan, joten tältä kannalta epävarmuus ei ole ongelma. Saneerausmenettelyn kannalta huomionarvoista on kuitenkin se, että esillä olevassa säännöksessä tarkoitettu ratkaisu 52 §:n 4 momentin mukaan määrää saatavan tuottaman äänivallan ohjelmaehdotusta käsiteltäessä. Muun muassa tämän vuoksi tuomioistuimen on harkinnassaan paneuduttava asiaan riittävällä huolella, vaikka ratkaisu ei määrääkään velkojan oikeuden lopullista aineellista sisältöä.

Jos velkojan oikeuteen liittyy muu kuin velan perustetta tai määrää koskeva epäselvyys, tuomioistuimen olisi 1 momentin mukaan vastaavasti ratkaistava, millaisena velkojan oikeus on otettava saneerausohjelmassa huomioon, kunnes asia tulee lopullisesti ratkaistua. Tällainen epäselvyys voi koskea esimerkiksi velkojan vakuusoikeuden pätevyyttä tai sisältöä.

Momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saisi hakea erikseen muutosta.

Pykälän 2 momentti koskee saneerausohjelman vaikutusta tuntemattomiin saneerausvelkoihin. Pääsääntönä olisi, että saneerausvelka, jota ei menettelyssä ole ilmoitettu velallisen toimesta eikä myöskään velkojan itsensä toimesta (ks. 71 §:n 1 momentin 3 kohta) ja joka ei muutenkaan ole tullut selvittäjän tietoon menettelyn aikana, lakkaisi saneerausohjelman vahvistamisen myötä. Lakiehdotuksen 69 §:n 1 momentista ja 70 §:n 2 momentista ilmenee, että velallisen olisi toimitettava tuomioistuimelle selvitys velkojistaan. Tämä velvollisuus velallisen olisi täytettävä asian käsittelyn alkuvaiheessa. Jos kyseinen selvitys osoittautuu epätäydelliseksi, tämä ei estäisi myöhemmin tapah-

tuva oikaisua. Saneerausohjelmassa olisi siten otettava huomioon kaikki velallisen ennen ohjelman vahvistamista ilmoittamat saneerausvelat samoin kuin sellaiset saneerausvelat, jotka kenties muuten tulevat selvittäjän tietoon menettelyn aikana. Esimerkkeinä viimeksi mainituista voidaan mainita 27 §:n 4 momentissa tarkoitettut, velallisen tekemän sopimuksen päättymiseen tai purkamiseen perustuvat korvausvaatimukset sekä 38 §:ssä tarkoitettu, maksun takaisinsaannin vuoksi uudelleen syntynyt saatava.

Esitykseen sisältyvästä ehdotuksesta rikoslain 39 luvun 2 §:n muuttamiseksi ilmenee, että jos velallinen tai hänen puolestaan toimiva henkilö jättää ilmoittamatta tietämänsä velan, teko olisi rangaistava velallisen petoksena, törkeänä velallisen petoksena tai velallisen vilpillisyytenä. Velan ilmoittamatta jättämisen rangaistavuudesta puolestaan seuraa, että velkoja voisi olla oikeutettu vahingonkorvaukseen siitä menetyksestä, joka hänelle saattaa velallisen menettelyn vuoksi aiheutua.

Saneerausohjelmassa voitaisiin määrätä tuntemattomiksi jääneistä saneerausveloista toisin kuin säännös edellyttää. Jos velallinen esimerkiksi on laskenut liikkeelle joukkovelkakirjalainan, on perusteltua, että ohjelmassa määrättäisiin lainaa koskeva velkajärjestely olemaan voimassa kaikkien velkojen hyväksi riippumatta siitä, onko kukin heistä tullut menettelyn aikana tietoon. Samoin jos velallisella esimerkiksi on lukuisia samasta perusteesta johtuvia korvausvelkoja, mutta korvaukseen oikeutettujen piiri ei ole tarkkaan tiedossa, ohjelmassa olisi mahdollista ja usein perusteltuakin määrätä, että kyseisiä korvauksia koskevat velkajärjestelyt ovat voimassa myös sellaisten korvaukseen oikeutettujen hyväksi, joiden saatavat 3 §:n 2 momentin mukaan ovat saneerausvelkoja mutta joita ei ole 71 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti ilmoitettu. Etenkään jos korvaukseen oikeutetut ovat yksityishenkilöitä, ei käytännössä voida olettaa, että saneerausmenettelyä koskeva kuulutus tosiasiaa tulee heidän tietoonsa niin, että heillä olisi tilaisuus asetetussa määräajassa ilmoittaa vaatimuksensa. Jos korvauksen perusteen vuoksi on todennäköistä, että korvaukseen oikeutettuja saattaa olla enemmän kuin menettelyn yhteydessä on tullut tietoon, on tämän vuoksi yleensä kohtuullista, että tällaisten, toistaiseksi tuntemattomiksi jääneiden velkojen saatavat eivät saneerausohjelman vahvistamisen myötä lakkaisi.

Jos tuntemattomaksi jääneellä velkojalla on saatavastaan esinevakuus, hänellä olisi 2 momentin estämättä oikeus periä saatavansa vakuuden arvosta. Saatavan lakkaaminen ulottuisi siten ainoastaan velallisen henkilökohtaiseen velkavastuuseen eikä vaikuttaisi velkojan oikeuteen saada maksu pantin arvosta.

Pykälän 3 momentin mukaan joukkovelkakirjalainaa koskevat velkajärjestelyt olisivat voimassa kaikkien kyseisen velan velkojen hyväksi. Sama koskisi myös muita yleiseen liikkeeseen laskettuja velkasitoumuksia. Tällaisissa tapauksissa velka sinänsä ei ole tuntematon, mutta kulloistenkin velkojen identiteetti ei ole velallisen tiedossa. Tästä syystä lakiehdotuksesta ilmenisi selvyden vuoksi nimenomaisesti, että kunkin yksittäisen velkojan ei tarvitsisi erikseen valvoa oikeuttaan ilmoittamalla siitä siten kuin 71 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan tuomioistuimien voisi myös omasta aloitteestaan 2 momentissa olevan pääsäännön estämättä määrätä, että sarjavahinkojen korvauksia tai muuta sen kaltaista, samasta perusteesta johtuvien saneerausvelkojen ryhmää koskevat velkajärjestelyt ovat voimassa myös sellaisten velkojen hyväksi, joiden saatavat eivät menettelyn aikana ole tulleet tietoon. Säännös perustuu 2 momentin yhteydessä esitettyihin syihin. Mainitunlainen määräys on yleensä perusteltu, jos saneerausohjelmaan sisältyy säännöksessä tarkoitettuja velkoja, mutta siinä ei ole määräyksiä siltä varalta, että osa kyseisenlaisista veloista on jäänyt tuntemattomiksi.

48 §. Kolmannen asema eräissä tapauksissa. Pykälän 1 momentissa on säännös sellaisen luonnollisen henkilön asemasta, joka on muuten kuin liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa antanut saneerausvelallisen saneerausvelasta takaussitoumuksen tai on kanssavelallisenä vastuussa velasta taikka joka on asettanut tällaisesta velasta vakuudeksi kohtuullista tarvettaan vastaavan asuntonsa.

Lakiehdotuksen 25 §:n 2 momentista ilmenee, että saneerausmenettelyyn liittyvän perintäkiellon vaikutus ulottuisi myös esillä olevassa säännöksessä tarkoitettuun takaajaan, vakuuden asettajaan ja kanssavelalliseen. Lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentista puolestaan ilmenee, että mikäli velkaa ei ole peritty takaajalta tai kanssavelalliselta, saneerausohjelmassa olisi määrättävä myös tällaisen henkilön maksuvelvollisuudesta velkojalle. Vastaavasti saneeraus-

ohjelmassa olisi määrättävä vakuuden asettajan asemasta suhteessa velkojaan, mikäli velkaa ei ole peritty vakuuden arvosta.

Yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan hallituksen esitykseen, joka on annettu samanaikaisesti tämän esityksen kanssa, sisältyy myös erityisiä säännöksiä takaus- ja vakuusvastuun järjestelystä. Yksityishenkilölle, joka on antanut takauksen tai asettanut asuntonsa vakuudeksi saneerausvelallisen velasta, voitaisiin vahvistaa tällainen takaus- tai vakuusvastuun järjestely saneerausmenettelyn yhteydessä. Takausvastuun järjestelyä vastaava järjestely voitaisiin vahvistaa myös sille, joka on saneerausvelallisen kanssa yhteisvastuussa tietyistä velasta.

Jos säännöksessä tarkoitettun henkilön taloudellinen tilanne on sellainen, että hänellä on edellytykset kaikkia velkojaan koskevaan velkajärjestelyyn yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain mukaan, ei luonnollisestikaan olisi estettä sille, että hän pelkän takaus- tai vakuusvastuun järjestelyn sijasta hakee varsinaista velkajärjestelyä.

Pykälän 2 momentissa on säännös niiden tapausten varalta, joissa saneerausmenettelyn alkaminen ei 25 §:n 1 momentin mukaan estä velan perimistä takaajalta tai kolmannen henkilön asettaman vakuuden arvosta. Mikäli velkoja tosiasiaa ei ole menettelyn aikana perinyt velkaa takaajalta tai vakuuden asettajalta ja velalliselle vahvistetaan velkaa koskeva velkajärjestely saneerausohjelmassa, tämä ei vaikuttaisi takauksen tai vakuusoikeuden pysyvyyteen. Velkojan oikeus periä saatava takaajalta tai vakuuden arvosta alkuperäisten ehtojen mukaan säilyisi siten ennallaan. Takaajan ja vakuuden asettajan takautumisoikeus velalliseen nähden kuuluu saneerausvelkoihin, joten sitä koskeva järjestely on osa saneerausohjelmaa.

8 luku. Saneerausohjelman vahvistaminen

49 §. *Vaihtoehtoiset vahvistamisedellytykset.* Pykälästä ilmenee, että saneerausohjelman vahvistamiselle — eli tarkemmin sanoen ohjelmaehdotuksen vahvistamiselle saneerausohjelmaksi — asetettaisiin kolmenlaisia vaihtoehtoisia edellyksiä. Ohjelman vahvistaminen voisi tulla kysymykseen kaikkien tunnettujen velkojen suostumuksella, velkojen ryhmäenemmistön suostumuksella tai ilman kaikkien ryhmäenem-

mistöjen suostumusta sen mukaan kuin 50—55 §:ssä säädetään. Pykälästä ilmenee myös, että laissa asetettujen edellytysten täytyessä tuomioistuimen olisi vahvistettava saneerausohjelma.

50 §. *Vahvistaminen kaikkien velkojen suostumuksella.* Pykälän 1 momentin mukaan saneerausohjelma voitaisiin vahvistaa, jos kaikki tunnetut velkojat siihen suostuvat. Säännöksestä ilmenee myös, että tällöin ohjelman sisältö voisi poiketa niistä tämän lain säännöksistä, jotka koskevat saneerausvelkojen asemaa. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että tuomioistuimen ei tarvitsisi tutkia velkajärjestelyjen sisältöä lakiehdotuksen 44—46 §:ien kannalta.

Lakiehdotuksen 89 §:stä ilmenee, että jos tuomioistuimelle toimitetaan ehdotus saneerausohjelmaksi ja sen ohella kaikkien tunnettujen velkojen hyväksyntä ohjelmalle samoin kuin velallisen kirjallinen lausuma ehdotuksesta, ohjelman vahvistamismenettely muodostuisi yleensä tavallista yksinkertaisemmaksi.

Kaikkien tunnettujen velkojen suostumuksesta huolimatta ohjelma olisi tietyin perustein jätettävä vahvistamatta. Tämä ilmenee pykälän 2 momentista. Sen lisäksi on otettava huomioon lakiehdotuksen 55 §:n säännökset.

Momentin 1 kohdassa on kysymys siitä, että muiden kuin velkojen suojaaminen vaatii ohjelman jättämistä vahvistamatta. Säännöksen mukaan ohjelmaa ei voitaisi vahvistaa, jos sen sisältö loukkaa velallisen, velallisyhtymän yhtiön tai omistajan taikka sivullisen oikeutta tai oikeutettua etua taikka on näiden kannalta kohtuuton. Saneerausohjelmalla ei voida puuttua sivullisen, esimerkiksi velallisyhtiön osakkeenomistajan, oikeusasemaan ilman tämän suostumusta. Kuten 55 §:n 3 momentista ilmenee, ohjelmassa olisi mahdollista edellyttää, että tietty sivullisen oikeusaseman muutos aikaansaadaan, ja asettaa sen toteutuminen ehdoksi ohjelman vahvistamiselle. Ohjelmalla ei kuitenkaan suoraan voitaisi aikaansaada muutoksia sivullisen oikeusasemaan ilman tämän suostumusta. Esimerkkeinä syistä, joiden vuoksi velallisen tai yhtiön osakkaan oikeus tai etu voi vaatia ohjelman jättämistä vahvistamatta, on yleisperusteluissa (4.12.2.) mainittu, että velallisen tai osakkaan edellytettäisiin työskentelevän yhtiön hyväksi ehdoin, jotka eivät riitä turvaamaan kohtuullista toimeentuloa, taikka että ohjelma edellyttää velallisen omaisuuden siirtymistä velkojalle sijaissuorituksena todellisen arvon alittavasta arvosta tai että velkojat

muuten pyrkivät ohjelman avulla saamaan itselleen perusteetonta etua velallisen kustannuksella. Viimeksi mainittua seikkaa arvioitaessa olisi muun muassa kiinnitettävä huomiota siihen, minkälaiseksi lopputulos olisi muodostunut konkurssissa.

Tuomioistuin ei joutuisi ottamaan 1 kohdassa tarkoitettuja seikkoja huomioon viran puolesta, paitsi jos kysymys on sellaisen henkilön oikeudesta, jolla ei ole ollut tilaisuutta lausua ohjelmaehdotuksen sisällöstä. Esimerkiksi velallisen olisi, halutessaan vedota 1 kohdan säännöksiin, esitettävä asiaa koskeva väite.

Momentin 2 kohdan mukaan ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta, jos on perusteltua syytä olettaa, ettei ohjelman toteutumiselle ole edellytyksiä. Jos velallisen kuulemisen perusteella tai muusta syystä voidaan pitää todennäköisenä, että velkojen hyväksymä ohjelma ei ole toteuttamiskelpoinen esimerkiksi sen vuoksi, että ohjelman mukaiset velkajärjestelyt ja muut toimenpiteet eivät riitä velallisen pelastamiseen maksukyvyttömyydeltä, ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta.

Myöskään 2 momentissa tarkoitettuja seikkoja ei tuomioistuin joutuisi tutkimaan viran puolesta, vaan ainoastaan, mikäli joku asianosainen esittää väitteen siitä, että ohjelman toteutumiselle ei ole edellytyksiä.

51 §. *Vahvistaminen ryhmäenemmistöjen suostumuksella.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että saneerausohjelma voitaisiin vahvistaa, jos tietty enemmistö kustakin velkojaryhmästä on sen hyväksynyt. Tällöin ohjelman sisältö voisi suostumuksen antaneiden velkojen vahingoksi poiketa tämän lain velkojen asemaa koskevista säännöksistä eli ennen muuta 44—46 §:stä. Ohjelman vahvistamisen esteet puheena olevissa tapauksissa ilmenevät lakiehdotuksen 53 ja 55 §:stä.

Pykälän 2 momentin mukaan ohjelmaehdotuksen esittäjän olisi tehtävä ehdotus velkojen jakamisesta ryhmiin, paitsi jos ehdotukseen on saatu kaikkien tunnettujen velkojen suostumus. Päätöksen ryhmäjaosta tekisi 76 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin.

Pykälän 3 momentissa on säännökset siitä, millä tavoin velkojat on jaettava ryhmiin.

Momentin 1 kohdan mukaan vakuusvelkojat olisi luettava omiksi ryhmikseen vakuusoikeuden tyypin mukaan eli sen mukaan, onko kysymyksessä panttioikeuteen perustuva vakuus, omistusvakuus, takaisinotto-oikeus vai

pidätysoikeus. Yrityskiinnitysvelkojat olisi luettava omaksi, muista panttioikeusvelkojista erilliseksi ryhmäksi.

Momentin 2 kohdan mukaan muut kuin vakuusvelkojat olisi jaettava omiksi ryhmikseen niin, että samaan ryhmään tulevat velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella olisi keskenään yhtäläinen oikeus suoritukseen. Tavalliset saneerausvelat muodostaisivat siten oman ryhmän ja mahdolliset viimesijaiset velat olisi jaettava omiin ryhmiinsä niiden keskinäisen järjestyksen mukaan (ks. etuoikeusjärjestelmän uudistamisesta annettuun hallituksen esitykseen sisältyvän, velkojen maksunsaantijärjestystä koskevan lakiehdotuksen 6 §).

Momentin 3 kohdan mukaan 2 kohdassa tarkoitettut ryhmät eli käytännössä lähinnä tavallisten saneerausvelkojen ryhmä voitaisiin jakaa erillisiin ryhmiin niin, että samaan ryhmään tulevat sellaiset velkojat, joiden saatavilla on keskenään samankaltainen peruste. Esimerkiksi rahoittajat — sikäli kuin heidän saatavansa ei ole vakuusvelkaa — ja hyödyketoimitajat voitaisiin erottaa omiksi ryhmikseen.

Momentin 4 kohdan mukaan olisi velan perusteiden samankaltaisuudesta riippumatta mahdollista lukea omaksi ryhmikseen sellaiset pienvelkojat, joiden saatavan määrä alittaa tietyn markkamäärän. Säännös liittyy 46 §:n 2 momenttiin.

52 §. *Enemmistön määräytyminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ohjelman vahvistamisen vaatima enemmistö olisi käsillä, jos ohjelman hyväksymistä on kussakin velkojaryhmässä puoltanut enemmän kuin puolet äänestyskseen osallistuneista velkojista ja heidän yhteenlasketut saatavansa edustavat enempää kuin puolta ryhmään kuuluvien, äänestyskseen osallistuneiden velkojen saatavien kokonaismäärästä. Vaatimuksena olisi siten kunkin velkojaryhmän osalta yksinkertainen enemmistö sekä velkojen lukumäärän että saatavien määrän mukaan laskettuna. Huomioon otettaisiin ainoastaan äänestyskseen osallistuneet velkojat. Lisäksi 2 momentista ilmenee, että merkitystä olisi vain sellaisten velkojen ja velkojaryhmien kannalla, joiden asema ohjelman mukaan huonontuisi verrattuna siihen, minkälainen se muuten olisi.

Pykälän 2 momentin mukaan enemmistövaatimuksen täyttymistä arvioitaessa ei otettaisi huomioon sellaista velkojaa tai velkojaryhmää, jonka oikeusasemaa ohjelma ei heikentäisi. Lakiehdotuksen 46 §:ään sisältyvän yhdenvertaisuusperiaatteen vuoksi kysymys olisi yleensä

tietystä velkojaryhmästä, johon kuitenkin toisinaan saattaa kuulua vain yksi velkoja.

Ensinnäkään huomioon ei otettaisi velkojaa tai velkojaryhmää, joka ohjelmaehdotuksen mukaan saisi täyden suorituksen saatavastaan viimeistään kuukauden kuluessa ohjelman vahvistamisesta. Tällä on merkitystä sellaisten velkojen kannalta, jotka ovat kokonaisuudessaan erääntyneet ennen menettelyn alkamista tai sen aikana. Erityisesti säännös on huomionarvoinen 46 §:ssä ja 51 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen pienvelkojen osalta. Pienveloille olisi tietyin edellytyksin mahdollista määrätä täysi suoritus, jolloin kyseiset velkojat voitaisiin jättää äänestysmenettelyn ulkopuolelle.

Toiseksi huomioon ei otettaisi velkojaa tai velkojaryhmää, jonka oikeusasema ei ohjelman vuoksi muutu. Jos velan määrä sekä maksu- ja muut ehdot ohjelman mukaan säilyisivät ennallaan, tällaisen velan velkojan kanta ohjelmaan olisi vailla merkitystä, koska ohjelmalla ei puututtaisi hänen asemaansa.

Kolmanneksi huomioon ei otettaisi velkojaa tai velkojaryhmää, jonka oikeusasemaa ohjelma muuttaisi ainoastaan niin, että ennen menettelyn alkamista tapahtunut maksuviivästys oikaistaan ja velan ehdot säilyvät sellaisina kuin ne olivat ennen viivästystä. Jos esimerkiksi velka on ennen menettelyn alkamista irtisanottu maksuviivästyksen vuoksi ja sillä tavoin saatettu ennenaikaisesti erääntymään, viimeksi mainittu säännös merkitsisi, että velkojalla ei olisi äänivaltaa, mikäli hän ohjelman mukaan saisi suorituksen viivästyneestä maksuerästä tai -eristä kokonaisuudessaan sopimuksen mukaisine korkoineen tai viivästyskorkoineen menettelyn alkamisajankohtaan saakka velan irtisanomisen peräytyessä ja maksuehtojen palautuessa ennalleen.

Neljänneksi säännöksestä ilmenee, että viimesijaisen saatavan velkojaa ei otettaisi huomioon, jos paremmalla etuoikeudella suoritettavan saatavan velkoja ohjelman mukaan jää vaille täyttä suoritusta tai hänen oikeusasemansa muuten huonontuu. Koska takasijasaatavien velkojat ovat oikeutettuja suoritukseen vasta niitä paremmassa asemassa olevien saatavien tultua suoritetuksi, ei tällaisilla velkojilla olisi äänivaltaa, mikäli on paremmassa etuoikeusasemassa olevia velkoja, jotka eivät velkajärjestelyissä saisi täyttä suoritusta tai joiden oikeuksiin niissä muuten puututtaisiin. Käytännössä tämä merkitsisi yleensä sitä, että vii-

mesijaisten saatavien velkojat jäisivät ilman äänivaltaa.

Pykälän 3 momentin mukaan ohjelmaehdotuksesta tulisi ilmetä, ketkä velkojista olisivat puheena olevan säännöksen nojalla vailla äänivaltaa. Tämä on tarpeen, jotta kyseiset velkojat saavat tilaisuuden lausua asiasta ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

Pykälän 4 momentista ilmenee, että perusteellakaan tai määrältään epäselvä saneerausvelka olisi myös enemmistövaatimuksen täyttymistä arvioitaessa huomioon sen suuruusena kuin tuomioistuimien on 47 §:n 1 momentin nojalla määrännyt.

53 §. *Vahvistamisen esteet.* Pykälässä on säännökset perusteista, joilla ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta huolimatta 51—52 §:n mukaisten ryhmäenemmistövaatimusten täyttymisestä.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohta vastaavat 50 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohtia.

Momentin 3—6 kohdat sisältävät ohjelman vahvistamista vastaan äänestäneiden velkojen suojaa koskevat säännökset. Säännösten huomioon ottaminen olisi väitteenvaraista, eli edellyttäisi, että velkoja vetoaa niihin.

Momentin 3 kohdan mukaan ohjelmaa ei voitaisi vahvistaa, jos velkajärjestelyjen sisältö ei ohjelman hyväksymistä vastaan äänestäneen velkojan osalta ole 44 §:n säännösten mukainen tai täytä 46 §:ssä asetettua yhdenvertaisuuden vaatimusta. Yhdenvertaisuusperiaate ilmenee 46 §:n 1 momentista ja sitä koskeva poikkeusmahdollisuus pienvelkojen osalta 46 §:n 2 momentista. Yhdenvertaisuusperiaatteesta poikkeaminen sitä vastustaneen velkojan vahingoksi olisi siten peruste ohjelman vahvistamatta jättämiselle.

Momentin 4 kohdan mukaan ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta, jos velkajärjestelyjen sisältö ei ohjelmaa vastaan äänestäneen vakuusvelkojan osalta täytä 45 §:ssä asetettuja vaatimuksia. Mainittu pykälä sisältää vakuusvelkojen velkajärjestelyjä koskevat erityissäännökset ja vähimmäisvaatimukset.

Momentin 5 kohdan mukaan ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta, jos sitä vastaan äänestänyt muu velkoja kuin vakuusvelkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle ohjelman mukaan tuleva suoritus olisi arvoltaan pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa, jos 32 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä menettelyn aikana syntyvien velkojen asemasta massavelkoina ei oteta huomioon. Säännöksestä ilme-

nee, että muiden kuin vakuusvelkojen osalta velkajärjestelyjä koskevana vähimmäisvaatimuksena olisi, että heille tulevan suorituksen arvo vastaisi sitä, mitä he olisivat saaneet jako-osuutena velallisen hypoteettisessa konkurssissa. Menettelyn aikana syntyneet velatkin olisi vertailussa otettava huomioon, mutta sitä vastoin huomiotta olisi jätettävä näitä velkoja koskeva 32 §:n 2 momentin erityinen suojasäännös, joka todellisessa konkurssissa tulisi sovellettavaksi. Menettelyn alkamisen jälkeen syntyneitä velkoja olisi siten puheena olevassa vertailulaskelmassa käsiteltävä ikään kuin niiden asema konkurssissa olisi samanlainen kuin saneerausvelkojen asema. Selvittäjän palkkion ja kustannusten korvauksen osalta vertailulaskelmassakin olisi sitä vastoin otettava huomioon 87 §:n 5 momentin säännös siitä, että kyseinen palkkio ja kustannusten korvaus olisivat konkurssissa samassa asemassa kuin konkurssikustannukset.

Momentin 6 kohdassa on säännös sen varalta, että ohjelmaan sisältyy velallisyhtymisen, sen liiketoiminnan tai varallisuuden taikka näiden osan luovutus toiminnallisena kokonaisuutena. Tällaisissa tapauksissa ohjelmaa ei voitaisi vahvistaa, jos joku vastaan äänestäneistä velkojista saattaa todennäköiseksi, että ohjelman mukainen luovutus johtaa tulokseen, joka on taloudellisesti epäedullisempi kuin mitä voitaisiin saavuttaa muulla tavoin. Jos esimerkiksi saatetaan todennäköiseksi, että ohjelman mukaan saavutettava kauppahinta ei ole paras mahdollinen tai että toiminnan jatkaminen muunlaisten järjestelyjen turvin olisi velkojen kannalta edullisempi ratkaisu, ohjelma ei olisi vahvistamiskelpoinen.

Pykälän 2 momentin mukaan tietyt velallisen toimintaan liittyneet rangaistavat teot tai niitä koskevat epäilyt olisivat yleensä esteenä saneerausohjelman vahvistamiselle velkojen ryhmäenemmistöjen suostumuksesta huolimatta. Myös näiden säännösten huomioon ottaminen olisi väitteenvaraista.

Momentin 1 kohdan mukaan ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta, jos velallinen tai joku velallisen puolesta on menettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehnyt velallisen rikoksen, joka ei ole vähäinen. Ne velallisen rikokset, joihin säännöksessä viitataan, ovat velallisen epärehellisyys, velallisen petos tai törkeä velallisen petos sekä velkojansuosinta. Myös kirjantorikos, jota koskeva rangaistussäännös on rikoslain 30 luvun 9 §:ssä, olisi este ohjelman

vahvistamiselle. Este olisi käsillä myös, jos edellä mainittua rikosta koskeva syyte tai esitutkinta on vireillä. Tällöin este ei välttämättä olisi lopullinen, vaan riippuisi oikeudenkäynnin tai esitutkinnan lopputuloksesta. — Kirjantorikoksella voi olla tässä yhteydessä merkitystä vain silloin, kun velallisen virheelliseksi tai puutteelliseksi osoittautunut kirjantoriko ei ole johtanut saneerausmenettelyn keskeyttämiseen aikaisemmassa vaiheessa (7 §:n 1 momentin 6 kohta).

Momentin 2 kohdan mukaan este ohjelman vahvistamiselle olisi olemassa, jos velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon taikka jos hän on syytteessä tai epäiltynä tällaisesta rikoksesta. Liiketoimintakiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/85) 16 §:ssä. Siitä ilmenee, että liiketoimintakiellon rikkomisesta voidaan tuomita myös se, joka toimii toisen välikätenä liiketoimintakiellon kiertämiseksi. Liiketoimintakiellon rikkomisessa ei siten välttämättä tarvitse olla kysymys henkilölle itselleen määrätyn kiellon rikkomisesta.

Momentin 3 kohdan mukaan este ohjelman vahvistamiselle olisi käsillä myös, jos velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet olisi voitu määrätä liiketoimintakielloon, mikäli velallinen saneerausmenettelyn aloittamisen sijasta olisi asetettu konkurssiin. Liiketoimintakiellosta annetun lain mukaan mahdollisuus liiketoimintakiellon määräämiseen on sidottu konkurssiin. Sellaiselle menettelylle, joka konkurssin yhteydessä voisi johtaa liiketoimintakielloon, on kuitenkin perusteltua antaa merkitystä myös saneerausmenettelyn yhteydessä saneerausohjelman vahvistamisen esteenä.

Liiketoimintakiellon määräämisen edellytykset ilmenevät liiketoimintakiellosta annetun lain 3 §:stä. Perusteena voi olla velkoja kohtaan törkeän sopimaton menettely tai liiketoimintaan liittyvien velvollisuuksien törkeä laiminlyönti taikka toistuva osallisuus konkurssissa yhdessä liiketoimintaan liittyvien velvollisuuksien laiminlyömisestä kanssa niin, että kyseinen henkilö on osoittautunut ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan liiketoimintaa. Jos

velallinen tai muu säännöksessä tarkoitettu henkilö on syyllistynyt mainitunlaiseen menetelyyn, saneerausohjelmaa ei yleensä voitaisi vahvistaa.

Momentista ilmenee, että siinä mainitut seikat eivät kuitenkaan olisi ehdoton este saneerausohjelman vahvistamiselle. Erityisestä syystä ohjelman vahvistaminen olisi mahdollista siinäkin tapauksessa, että 1—3 kohdassa tarkoitettu tilanne on käsillä. Erityinen syy voisi olla kysymyksessä esimerkiksi, jos 1 kohdassa tarkoitettuun velallisen rikokseen syyllistynyt henkilö on tosin toiminut velallisen puolesta, mutta yrityksen johdon tietämättä, taikka jos on syytä epäillä, että säännöksessä mainittua tekoa koskeva rikosilmoitus on tehty ja esitutkinta saatettu vireille pääasiallisesti siinä tarkoituksessa, että saneerausohjelman vahvistaminen lykkäytyisi. Vaikka kysymyksessä on rangaistava teko, sen ajankohtana vallinneet tai siihen johtaneet olosuhteet ovat myös voineet olla sillä tavoin lieventävät, että erityinen syy ohjelman vahvistamiselle on olemassa.

54 §. *Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta.* Pykälän mukaan saneerausohjelma voitaisiin tietyin edellytyksin vahvistaa, vaikka 51 ja 52 §:n mukaista enemmistöä ei kaikissa velkojaryhmissä olisi saavutettu. Vaatimuksen tästä voisi esittää ohjelmaehdotuksen laatija, selvittäjä tai velallinen.

Ohjelman vahvistaminen edellyttäisi tällöin pykälän 1 kohdan mukaan ensinnäkin, että vahvistamiselle ei ole 53 §:ssä tarkoitettua estettä. Toiseksi vaadittaisiin pykälän 2 kohdan mukaan, että vaadittu enemmistö on saavutettu ainakin yhdessä velkojaryhmässä ja että kaikkien ohjelman puolesta äänestäneiden velkojen saatavat yhteensä edustavat vähintään viidennestä äänivaltaisten velkojen saatavista. Kolmantena, sinänsä melko itsestään selvänä vaatimuksena olisi, että kukaan velkojista ei ohjelman mukaan saa etua, joka arvoltaan ylittää hänen saatavansa määrän (3 kohta).

Neljänneksi vaadittaisiin, että mikäli velkojille ohjelman mukaan kertyy suorituksia yli sen vähimmäistason, jota laissa kyseisen velkojaryhmän osalta edellytetään, tämä etu jakautuu velkojaryhmien kesken kohtuullisella tavalla (4 kohta). Säännös edellyttää, että ne taloudelliset etuudet, joita velkojille jaetaan saataviensa suorituksiksi, jakautuvat eri velkojaryhmille hyväksyttävien perusteiden. Kohtuullisesta etujen jakautumisesta ei olisi kysymys esimerkiksi, jos tavallisille saneerausveloille tulevat

suoritukset vastaisivat ainoastaan 53 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaista, konkurssivertailuun perustuvaa vähimmäistasoa, kun taas vakuusvelkojille tulevat suoritukset selvästi ylittäisivät 45 §:n 2 momentin mukaisen vähimmäistason, taikka jos tilanne olisi päinvastainen, eli että vakuusvelkojat saisivat vain vähimmäistason mukaiset suoritukset, kun taas tavallisille saneerausveloille kertyisi selvästi heitää koskevaa vähimmäisvaatimusta suuremmat jako-osuudet. Koska vakuusvelkoja ja muita velkoja koskevat vähimmäisvaatimukset määräytyisivät keskenään erilaisin perustein, ei voida määritellä täsmällistä mittapuuta sille, millä tavoin vähimmäistason ylittävien etujen tulisi jakautua. Joudutaan tyytymään karkeampaan kohtuullisuusarvointiin, jossa olennaisinta on sen estäminen, että etujen kohdentuminen tapahtuu jotakin tai joitakin velkojaryhmiä suosivalla tavalla ilman asiallisia perusteita.

Edelleen vaadittaisiin 5 kohdan mukaan, että ohjelmaa vastaan äänestänyttä, muista kuin vakuusvelkojista koostuvaa ryhmää huonommassa etuoikeusasemassa oleville saataville ei ohjelman mukaan tulisi suoritusta. Vastoin tavallisten saneerausvelkojen muodostaman ryhmän tai ryhmien enemmistön suostumusta ei siten voitaisi vahvistaa ohjelmaa, jonka mukaan viimesijaisille saataville kertyisi suorituksia.

55 §. *Muut perusteet vahvistamatta jättämiselle.* Pykälä sisältää kaikkia vaihtoehtoisia vahvistamistilanteita koskevia säännöksiä perusteista, jotka voisivat olla esteenä ohjelman vahvistamiselle.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan ohjelmaehdotusta ei voitaisi vahvistaa, jos sen sisältö ei täytä 41 ja 42 §:ssä asetettuja vaatimuksia. Lakiehdotuksen peruseriaatteisiin kuuluu se, että velkajärjestelyä voidaan toteuttaa osana suunnitelmallista saneerausohjelmaa. Sen vuoksi ohjelma velkajärjestelyineen olisi vahvistamiskelpoinen vain, jos sen sisältö täyttää tietyt perusvaatimukset. Velkojen ottaessa kantaa ohjelmaehdotuksen mukaisiin velkajärjestelyihin on tärkeää, että ehdotus sisältää tarpeelliset selvitykset sekä että siinä asianmukaisesti ja kattavasti yksilöidään ne toimenpiteet, joilla toiminta on tarkoitus saada taloudellisesti terveelle ja kestäväälle pohjalle. Lakiehdotuksen 76 §:n 1 momentista ilmenee, että jos ohjelmaehdotus on sisällöltään puutteellinen, sen laatijalle tulisi pyynnöstä varata tilaisuus ehdotuksen täydentämiseen ennen kuin

äänestysmenettelyyn ryhdytään. Sisällöltään puutteellisenä äänestysmenettelyn läpi käynnystä ehdotusta ei voitaisi vahvistaa, koska tällöin ei ole varmuutta siitä, että äänestyslausumat perustuvat riittävään tietoon.

Momentin 2 kohdan mukaan ohjelma olisi jätettävä vahvistamatta, jos osoittautuu, että ohjelmaehdotuksen käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä ei ole noudatettu ja laiminlyönnillä voidaan olettaa olleen vaikutusta käsittelyn tulokseen. Esimerkkinä voidaan mainita ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä tapahtunut tiedoksiantovirhe, jonka vuoksi osa velkojista ei tosiasiaassa ole saanut tilaisuutta äänestyslausuman antamiseen tai on antanut lausumansa puutteellisten asiakirjojen perusteella.

Momentin 3 kohdan mukaan ohjelmaa ei voitaisi vahvistaa, jos ehdotusta laadittaessa tai käsiteltäessä on muuten menetelty lain vastaisesti tai sopimattomasti. Esimerkkinä tästä voidaan mainita, että velallista on lain vastaisella tai sopimattomalla tavalla ja vastoin todellista asiointilaa painostettu ilmaisemaan myönteinen kanta ohjelmaan ja sen toteuttamiseen taikka että velkojia tai osaa heistä on lain vastaisella tai sopimattomalla tavalla painostettu antamaan suostumuksensa ohjelmaan tai sitä puoltava äänestyslausuma. Sopimattomasta menettelystä voi olla kysymys myös, jos velkoja on saneerausmenettelyä ja äänestyskesä sovellettavaa enemmistövaatimusta silmällä pitäen osittanut saatavansa siirtämällä osia siitä muille kanssaan yhteisymmärryksessä toimiville henkilöille.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voisi jättää vahvistamatta ohjelmaehdotukseen sisältyvän määräyksen, joka on lain vastainen tai kohtuuton. Jos ehdotukseen esimerkiksi on — 64 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla — otettu määräys velkajärjestelyjen raukeamisesta muulla kuin 64 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla perusteella mutta määräys on velallisen kannalta kohtuuton, tuomioistuin voisi jättää sen vahvistamatta.

Pykälän 3 momentissa on säännös niiden tapausten varalta, joissa ohjelmaehdotuksessa edellytetään velallisen tai muun henkilön tekemän tietyn päätöksen tai suorituksen taikka ryhtyvän tiettyyn toimenpiteeseen. Ohjelmaehdotuksessa voitaisiin tällöin määrätä, että kyseinen toimi on edellytys ohjelman vahvistamiselle. Tällöin ohjelmaa ei voitaisi vahvistaa ennen kuin asetettu ehto on täyttynyt, vaikka

muut vahvistamisen edellytykset olisivatkin käsitellään. Esimerkkeinä säännöksessä tarkoitetuista toimista, jotka ohjelmaehdotuksen mukaan saattaisivat olla vahvistamisen ehtona, voidaan mainita yhtiökokouksen päätös saneerausohjelmaan liittyvästä osakepääoman korotuksesta, suunnatusta osakeannista tai yhtiön johdon vaihtamisesta taikka yrityksen organisaatiota koskevien muutosten toimeenpaneminen.

56 §. *Kilpailevat ohjelmaehdotukset.* Pykälässä on säännökset sen varalta, että ohjelmaehdotuksia on tehty useampia kuin yksi ja myös ohjelman vahvistamiselle asetetut edellytykset täytyvät useamman kuin yhden ehdotuksen osalta. Oletettavasti säännöksessä tarkoitettu tilanne ei käytännössä olisi kovin tavallinen. Pykälästä ilmenee, miten ehdotusten etusijajärjestys määräytyisi.

9 luku. Saneerausohjelman oikeusvaikutukset, toteuttaminen, muuttaminen ja raukeaminen

57 §. *Saneerausohjelman oikeusvaikutukset.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että kun saneerausohjelma on vahvistettu, sen sisältö määräisi saneerausvelkojen ehdot ja korvaisi siten kyseisten velkasuhteiden aikaisemmat ehdot. Tämä vaikutus koskisi sekä ohjelman puolesta että sitä vastaan äänestäneitä velkojia samoin kuin niitä velkojia, jotka eivät ole osallistuneet äänestykseen. Myös muiden saneerausohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyisivät ohjelman mukaisesti. Esimerkkinä voidaan mainita 42 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu velallisen taikka velallisyhtiön yhtiömiehen tai osakkeenomistajan oikeus vastikkeeseen yrityksen hyväksi suoritettavasta työstä.

Jos saneerausohjelmaan sisältyy tai liittyy velallisen ja jonkun velkojan tai sivullisen välisiä oikeustoimia, kuten omaisuuden luovutusta koskevia sopimuksia, jotka ovat luonteeltaan itsenäisiä, vaikkakin ne perustuvat saneerausohjelman mukaisiin järjestelyihin ja niiden toimeenpanoon, tällaisten oikeustointen vaikutukset ja oikeussuhteiden ehdot määräytyisivät samalla tavoin kuin vastaavanlaisten oikeustointien yhteydessä yleensä. Saneerausohjelman vahvistamispäätöksellä ei siten olisi vaikutusta tällaisten oikeustointien tai niihin perustuvien oikeussuhteiden sisältöön.

Pykälän 1 momentissa on myös maininta

siitä, että tuntemattomat saneerausvelat lakkaisivat ohjelman vahvistamisen myötä sikäli kuin 47 §:n 2—4 momentista ei johdu muuta.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että saneerausohjelman vahvistaminen ei — 1 momentin säännöksistä huolimatta — estäisi saneerausvelan perustetta tai määrää taikka saneerausvelkaan liittyvän vakuusoikeuden pätevyyttä tai sisältöä koskevan väitteen tutkimista, jos asia on saneerausmenettelyssä riitautettu siten kuin 74 §:ssä säädetään ja asia on 75 §:n mukaisesti osoitettu ratkaistavaksi erillisessä menettelyssä. Lakiehdotuksen 63 §:n 3 momentissa on säännös sen varalta, että saneerausvelan määrä tai muu velkojan oikeutta koskeva seikka tällaisessa erillisessä oikeudenkäynnissä vahvistetaan toisenlaiseksi kuin millaisena se on otettu saneerausohjelmassa huomioon ja tämä edellyttää velkajärjestelyn muuttamista.

58 §. *Varojenjakokielto.* Pykälän 1 momentin mukaan velallisen varoja ei saneerausohjelman voimassaoloaikana saisi jakaa yrityksen omistajille voittona tai muuten, jos saneerausohjelman velkajärjestelyihin sisältyy rajoituksia velkojen oikeuteen saada suoritus saatavan pääomasta. Varojenjakokielto olisi siten voimassa, jos velkajärjestelyssä on sovellettu 44 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Kiellon syyt ilmenevät yleisperustelujen jaksoista 4.7. ja 4.11.4. Poikkeuksena kiellosta olisi ainoastaan 42 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu, yrityksen hyväksi tehtävän työn perusteella suoritettava vastike tai korvaus, jonka perusteet on määritelty saneerausohjelmassa.

Pykälän 2 momentissa on viittaus 64 §:n 2 momenttiin, josta ilmenee, että seuraamuksena varojenjakokiellon rikkomisesta voisi olla velkajärjestelyjen raukeaminen.

Pykälän 3 momentin mukaan osakeyhtiölain 12 luvun 5 §:ää, jossa säädetään palautus- ja korvausvelvollisuudesta silloin, kun osakeyhtiön varoja on jaettu osakkeenomistajille vastoin osakeyhtiölain säännöksiä, voitaisiin vastaavasti soveltaa myös tapauksissa, joissa 1 momentin mukaista varojenjakokieltoa on rikottu. Palautus- tai korvausvaatimuksen voisi esittää yhtiön toimielinten ohella 61 §:ssä tarkoitettu valvoja taikka saneerausvelkoja.

59 §. *Liitännäissitoumusten mitättömyys.* Yleisperustelujen jaksossa 4.13. mainituista syistä pykälään on otettu säännös, jonka mukaan velallinen ei voisi pätevästi sitoutua tekemään sellaisia saneerausvelkaan perustuvia tai liittyviä suorituksia, jotka eivät perustu vahvis-

tettuun saneerausohjelmaan. Tällaiset sitoumukset, joiden tarkoituksena tai seurauksena olisi tietyn velkojan saattaminen parempaan asemaan kuin mitä saneerausohjelma edellyttää, olisivat mitättömiä.

60 §. *Maksuohjelman täytäntöönpanokelpoisuus.* Pykälän mukaan vahvistettuun saneerausohjelmaan sisältyvä saneerausvelkaa koskeva maksuohjelma voitaisiin, mikäli velallinen laininlyö ohjelman mukaisen suoritusvelvollisuuden, panna täytäntöön niin kuin suoritukseen velvoittava tuomio. Tätä koskevat säännökset ovat ulosottolain 3 luvussa. Jos velkojan vaatiessa täytäntöönpanoa saneerausohjelman perusteella on vireillä 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu oikeudenkäynti, olisi sovellettava lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

61 §. *Ohjelman toteuttamisen seuranta.* Pykälän 1 momentti koskee erityisen valvojan määräämistä saneerausohjelman seurantaan varten. Säännöksestä ilmenee, että ohjelmassa voitaisiin edellyttää tällaisen valvojan määräämistä. Myös velkojatoimikunta tai velkojat joilla 40 §:n mukaan olisi ollut oikeus tehdä ehdotus saneerausohjelmaksi, voisivat vaatia valvojan määräämistä. Vaatimus olisi esitettävä ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä. Valvojan tehtävänä olisi velkojen lukuun seurata ohjelman toteuttamista ja laadittava 62 §:n mukaisesti sitä koskevia selontekoja velkojille. Valvojalla olisi 63 §:n 4 momentin ja 64 §:n 2 ja 3 momentin mukaan tietyissä tapauksissa oikeus vaatia saneerausohjelman mukaisten velkajärjestelyjen määräämistä raukeamaan. Valvojalle voitaisiin tarvittaessa myös uskoa sellaisia ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, joiden suorittaminen ei ole velallisen velvollisuutena tai kuulu muulle asianosaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan valvojaksi voitaisiin määrätä selvittäjänä toiminut henkilö tai joku muu. Valvojan valintaa koskisivat samat säännökset kuin selvittäjän valintaa (83 §). Valvojantointa koskisivat säännöksestä ilmenevin tavoin soveltuville ja tarpeellisilla osin samat säännökset kuin selvittäjää.

Pykälän 3 momentin mukaan saneerausohjelmassa voitaisiin määrätä, että velkojatoimikunnan toimikausi jatkuu saneerausohjelman päättymiseen saakka.

Pykälän 4 momentin mukaan velallisella olisi saneerausohjelman voimassa ollessa vastaavanlainen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus suhteessa valvojaan ja velkojatoimikun-

taan kuin hänellä 13 §:n mukaan on ennen saneerausohjelman vahvistamista. Velvollisuus olisi voimassa myös suhteessa tuomioistuimeen sikäli kuin se tulee ajankohtaiseksi.

62 §. *Selonteko ohjelman toteuttamisesta.* Pykälän 1 momentin mukaan valvojan olisi määrääjain annettava velkojille ja velkojatoimikunnalle, jos sen toimikausi jatkuu, selonteko saneerausohjelman toteuttamisesta. Jos valvojaa ei ole, selontekovelvollisuus olisi velallista itsellään. Jollei toisin määrätä, selonteko olisi annettava kuuden kuukauden välein. Ensimmäisen selonteon määrääika luuttaisiin saneerausohjelman vahvistamisen ajankohdasta.

Pykälän 2 momentissa on säännökset loppuselonteon antamisesta saneerausohjelman päätyttyä. Loppuselonteko olisi toimitettava tiedoksi myös saneerausmenettelyä koskevan asian käsitelleelle alioikeudelle. Tällä on merkitystä erityisesti lainsäädännön vaikutusten seuranta silmällä pitäen.

63 §. *Ohjelman muuttaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan vahvistetussa ohjelmassa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe voitaisiin korjata noudattaen, mitä tuomion korjaamisesta säädetään. Lisäksi tuomioistuin voisi säännöksen mukaan oikaista myös muunlaisen virheen, jos ne, joiden asemaan asia vaikuttaa, siihen suostuvat. Tällaisesta tilanteesta on kysymys, jos ohjelmassa oleva virhe perustuu selvään virheeseen tai puutteeseen ratkaisun pohjana olleessa selvityksessä taikka ilmeisen vääriin lain soveltamiseen. Esimerkkinä voidaan mainita, että saatava, jota ei ole saneerausmenettelyssä riitautettu, osoittautuu ohjelman vahvistamisen jälkeen kokonaan tai osaksi perusteettomaksi. Mainitunlainen virhe ohjelmassa olisi mahdollista oikaista niiden suostumuksella, joiden asemaan asia vaikuttaa, ilman että jouduttaisiin turvautumaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvun mukaiseen ylimääräiseen muutoksenhakuun eli ohjelman vahvistamispäätöksen purkamiseen kyseiseltä osin.

Pykälän 2 momentin mukaan vahvistetun saneerausohjelman mukaisen velkajärjestelyn tai maksuohjelman sisältöä voitaisiin muuttaa sen asianosaisen suostumuksella, jonka oikeutta muutos loukkaa. Asianomaisen velkojan suostumuksella olisi siten mahdollista esimerkiksi pidentää maksuohjelman mukaista maksuaikaa tai alentaa velkojalle tulevien suoritus-ten määriä. Tällaisia muutoksia vahvistettuun ohjelmaan ei voitaisi tehdä velkojaryhmän

enemmistön suostumuksella, vaan ainoastaan kunkin yksittäisen velkojan suostumuksella. Vastaavasti jonkun velkojan tai velkojaryhmän asemaa olisi mahdollista parantaa ainoastaan muiden velkojen ja velallisen suostumuksella. Velallisen suoritusvelvollisuutta lisäävät muutokset ohjelmaan edellyttäisivät siis myös velallisen suostumusta.

Pykälän 3 momentti koskee saneerausohjelman muuttamista sen vuoksi, että velan määrä tai muu velkojan oikeutta koskeva seikka on vireillä olleessa erillisessä oikeudenkäynnissä vahvistettu toisenlaiseksi kuin millaisena se on 47 §:n 1 momentin nojalla annetun esiratkaisun perusteella otettu ohjelmassa huomioon. Velkojan oikeutta koskeneen asian lopullinen ratkaisu luonnollisesti määräisi velkajärjestelyjen pohjana olleen velallisen ja velkojan oikeussuhteen sisällön ja vaikuttaisi siten myös kyseistä oikeussuhdetta koskevan velkajärjestelyn lopputulokseen. Välttämättä mainittu ratkaisu ei kuitenkaan edellytä muutoksen tekemistä itse saneerausohjelmaan, vaan ohjelman määräykset voivat olla sellaisinaan sovellettavissa ottamalla vain huomioon velan määrää koskeva muutos. Näin voi olla esimerkiksi, jos velkajärjestelyn sisältönä on, että velallisen on määrätyn ajan kuluessa maksettava tietty suhteellinen osuus velkojan saatavasta. Saatavan määrän lopullinen selviäminen ei tällöin vaadi muutosta itse velkajärjestelyä koskevan määräyksen sisältöön. Velkojan oikeutta koskevan kysymyksen lopullinen ratkaisu saattaa kuitenkin, riippuen sekä ratkaisun että velkajärjestelyjen sisällöstä, edellyttää saneerausohjelman muuttamista. Esimerkiksi jos velkaa on saneerausohjelmassa käsitelty vakuusvelkana, mutta vakuusoikeutta ei asian saaman lopullisen ratkaisun mukaan ollutkaan olemassa, tilanne vaatii kyseistä velkaa koskevan velkajärjestelyn muuttamista niin, että velka tulee kohdelluksi muita tavallisia saneerausvelkoja vastaavalla tavalla. Myös velan määrää koskeva muutos voi edellyttää ohjelman mukaisten maksuerien suuruuden tai maksuaikataulun tarkistamista. Lopullisesta ratkaisusta johtuvien muutosten tekeminen maksuohjelmaan voi olla tarpeen erityisesti sen vuoksi, että ohjelma 60 §:n mukaan kelpaa sellaisenaan täytäntöönpanoperusteeksi, jos velallinen laiminlyö ohjelman mukaisen suoritusvelvollisuutensa.

Saneerausohjelman muuttaminen voisi tulla tarpeelliseksi myös sen vuoksi, että maksun takaisinsaantia koskeva asia on tullut vireille ja

ratkaistuksi vasta saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen. Maksun takaisinsaannin vuoksi takaisinsaantivastaajalle uudelleen syntynyt saatava on tällöin otettava saneerausvelkana huomioon, vaikka sitä ei olisi voitu edes 47 §:n 1 momentissa tarkoitettua esiratkaisun perusteella sisällyttää saneerausohjelmaan. Tällainen saatava tulee ottaa ohjelman mukaisten velkajärjestelyjen piiriin, eli siihen on sovellettava samanlaisia velkajärjestelymääräyksiä kuin muihin samaan ryhmään kuuluviin saneerausvelkoihin. Mainitunlaisen uuden velan ilmaantuminen ei sitä vastoin enää jälkikäteen vaikuttaisi ohjelman vahvistamisedellytyksiin.

Ohjelman muuttamista esillä olevan momentin perusteella voisi vaatia joko asianomainen velkoja tai velallinen.

Velkojan oikeutta koskevan asian lopullinen ratkaisu voisi puheena olevan säännöksen nojalla johtaa vain kyseistä velkaa koskevan velkajärjestelyn muuttamiseen. Muiden velkojien asemaan olisi mahdollista puuttua vain 2 momentin mukaisesti niiden velkojien suostumuksella, joiden oikeutta muutos loukkaisi.

Pykälän 4 momentissa on säännös sen varalta, että velallisen toiminnasta saneerausohjelman voimassaoloaikana syntyy huomattavaa voittoa, joka ylittää saneerausohjelmassa määritellyn tason tai, jos tällaista tasoa ei ole määriteltä, sen, mitä toiminnan jatkaminen kohtuudella edellyttää. Lakiehdotuksen 58 §:stä ilmenee, että saneerausohjelman voimassaoloaikana kertyvää voittoa ei yleensä voitaisi jakaa yrityksen omistajille. Kertyvä voitto olisi käytettävä yrityksen toiminnan ja rahoitusrakennekehittämiseen sillä tavoin kuin saneerausohjelmassa edellytetään. Ohjelmassa voitaisiin ja olisi yleensä syytäkin määrätä ohjelman voimassaoloaikana kertyvän voiton käyttämisestä. Ohjelmassa määritellyn tason ylittävä voitto, jos sellaista kertyy, voitaisiin esillä olevan säännöksen mukaan käyttää velkojille tehtäviin lisäsuorituksiin. Lisäsuoritukset voisivat tulla kysymykseen myös, jos saneerausohjelmassa ei ole asiaa koskevia määräyksiä ja ohjelman voimassaoloaikana kertyy huomattavaa voittoa, joka ylittää sen, mitä toiminnan jatkamisedellytysten turvaaminen kohtuudella edellyttää. Toivottavaa kuitenkin on, että saneerausohjelmaan otetaan tarpeelliset määräykset ohjelman voimassaoloaikana kertyvän voiton käyttämisestä, jotta säännöksessä tarkoitettua lisäsuoritusmahdollisuuden edellytysten arvioinnissa ei jouduttaisi nojautumaan

pelkästään viimeksi mainittuun mittapuuhun, joka välttämättä jää sisällöltään tulkinnanvaraiseksi.

Säännöksestä ilmenee, että ensisijaisesti lisäsuoritukseen olisivat oikeutettuja tavallisten saneerausvelkojen velkojat, joiden saatavien pääomaa on velkajärjestelyissä alennettu. Myös 54 §:n 4 kohdasta ilmenevä periaate olisi kuitenkin otettava mahdollisia lisäsuorituksia jaettaessa huomioon.

64 §. *Velkajärjestelyn raukeaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voi velkojan vaatimuksesta määrätä velkajärjestelyn raukeamaan, jos velallinen on olennaisella tavalla laiminlyönyt velvollisuutensa velkojalle eikä ole täyttänyt sitä velkojan asettaman kohtuullisen lisäajan kuluessa. Raukeamisesta ankaruuden vuoksi sen edellytyksenä olisi siten, että velallisen laiminlyönti on ollut olennainen ja että velkoja on varannut velalliselle kohtuullisen tilaisuuden laiminlyönnin oikaisemiseen. Jos nämä edellytykset täyttyvät, tuomioistuimen olisi määrättävä velkajärjestely raukeamaan. Vaikutus ulottuisi vain siihen velkaan, jota laiminlyönti ja raukeamisvaatimus koskee.

Pykälän 2 momentin mukaan 58 §:ssä säädetyn varojenjakokiellon rikkominen voisi johtaa velkajärjestelyjen raukeamiseen niiden velkojien osalta, joiden oikeutta suorituksen saataviansa pääomasta on ohjelmassa rajoitettu. Vaatimuksen velkajärjestelyjen määrittämisestä raukeamaan tällä perusteella voisi tehdä valvoja taikka yksittäinen velkoja oman saatavansa osalta. Tuomioistuin voisi kuitenkin jättää raukeamisvaatimuksen hyväksymättä, jos kiellon vastaisesti jaetut varat on palautettu tai niiden arvo on korvattu ja velkajärjestelyjen raukeaminen olisi tämä huomioon ottaen kohtuuton. Mainittu poikkeusmahdollisuus voi tulla kysymykseen lähinnä silloin, kun velallisena on yhtiö.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuimen olisi määrättävä saneerausohjelman mukainen velkajärjestely raukeamaan, jos sille on ohjelmassa määrätty muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu peruste. Raukeamisvaatimuksen voisi esittää valvoja taikka yksittäinen velkoja oman saatavansa osalta.

Pykälän 4 momentin mukaan velkajärjestelyä ei saa määrätä raukeamaan, jos on syytä olettaa, että velallinen on menetellyt 1—3 momentissa tarkoitettulla tavalla suosiakseen sitä velkojaa, jota koskevan velvollisuuden perusteella raukeamista vaaditaan. Säännös on

tarpeen raukeamissäännösten väärinkäytön esittämiseksi. Perusteltuun epäilyyn velkojan suosimistarkoituksesta voi antaa aihetta esimerkiksi se, että velallinen on jättänyt saneerausohjelman mukaisen velvollisuuden täyttämättä, vaikka hän maksuvalmiutensa ja muut seikat huomioon ottaen olisi kyennyt sen täyttämään.

Saneerausohjelman mukaisen velvollisuuden rikkomisen velkojan suosimiseksi olisi 65 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan peruste koko saneerausohjelman ja sen myötä kaikkien siihen sisältyvien velkajärjestelyjen raukeamiselle.

Pykälän 5 momentissa on säännös velkajärjestelyn raukeamisen vaikutuksesta. Sen mukaan velkojalla, jonka osalta velkajärjestely on rauennut, olisi samanlainen oikeus suoritukseen saatavastaan kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu. Velkajärjestelyn oikeusvaikutukset siis lakkaisivat ja velkojan oikeudet palautuisivat ennalleen.

65 §. *Ohjelman raukeaminen.* Pykälässä on säännökset koko saneerausohjelman raukeamisesta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan saneerausohjelma voitaisiin määrätä raukeamaan, jos ohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee sellaisia velalliseen liittyviä seikkoja, jotka 53 §:n 2 momentin mukaan olisivat muodostaneet esteen ohjelman vahvistamiselle, jos ne olisivat silloin olleet tiedossa. Viittaus 53 §:n 2 momenttiin sisältää myös sen, että tuomioistuin voisi jättää raukeamisseuraamuksen määräämättä, jos siihen on erityinen syy.

Momentin 2 kohdan mukaan saneerausohjelma voitaisiin määrätä raukeamaan sillä perusteella, että velallinen on rikkonut saneerausohjelmaa suosiakseen jotakin velkojaa. Ohjelman mukaisen suoritusvelvollisuuden täyttämättä jättäminen siinä tarkoituksessa, että kyseinen velkoja voisi 64 §:n nojalla vaatia velkajärjestelyn raukeamista omalta osaltaan, olisi siten peruste koko saneerausohjelman raukeamiselle.

Pykälän 2 momentista ilmenevät saneerausohjelman raukeamisen vaikutukset. Jos saneerausohjelma kokonaisuudessaan määrätään raukeamaan, kaikki ohjelman mukaiset velkajärjestelyt raukeaisivat 64 §:n 5 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sitä vastoin ohjelman raukeaminen ei vaikuttaisi sen perusteella jo tehtyjen oikeustointen pätevyYTEEN. Käsitettä ”oikeustoimi” on tässä käytetty laajassa merkityksessä. Vaikka saneerausohjelma määrätään raukeamaan, esimerkiksi sen perusteella tehdyt yhtiöoikeudelliset toimenpiteet ja henki-

löstön asemaa koskevat järjestelyt samoin kuin omaisuuden luovutustoimet ja mahdolliset rahoitujärjestelyt jäisivät voimaan. Ohjelman raukeamisen oikeusvaikutukset ulottuisivat siten ennen muuta ohjelmaan sisältyviin velkajärjestelyihin. Lisäksi ohjelman toimeenpano muilta mahdollisesti jäljellä olevilta osin keskeytyisi.

66 §. *Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan.* Pykälän 1 momentin mukaan saneerausohjelma raukeaisi, jos velallinen ennen saneerausohjelman päättymistä asetetaan konkurssiin. Velkojan oikeus konkurssissa määräytyisi tällöin samalla tavoin kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu. Vakuusvelkojat voisivat tavalliseen tapaan nojautua separatistin asemaan, ja velkojat voisivat konkurssissa valvoa saatavansa sellaisina kuin ne olisivat olleet ilman velkajärjestelyä.

Pykälän 2 momentti sisältää 1 momenttiin liittyvän poikkeussäännöksen, jonka mukaan tuomioistuin voisi tietyissä olosuhteissa määrätä, että saneerausohjelma ei velallisen konkurssista huolimatta raukea. Tämä tulisi kysymykseen, jos pääosa saneerausveloista on jo suoritettu ohjelman mukaisesti ja raukeamisseuraamuksesta poikkeamiseen on tämän vuoksi erityistä syytä. Jos suurin osa velkojista on jo saanut saneerausohjelman mukaiset suoritukset saatavistaan, oikeustilan muuttuminen uudelleen konkurssin vuoksi ei välttämättä ole enää perusteltua. Velkojat ovat jo sopeutuneet siihen, että heidän oikeusasemansa määräytyy saneerausohjelman pohjalta, ja pääosa heistä on saanut ohjelman mukaiset suoritukset. Velkajärjestelyn raukeaminen ei useinkaan johtaisi jako-osuuden kasvamiseen, kun otetaan huomioon saneerausmenettelyn alkamisen jälkeen syntyneet velat. Tällaisessa tilanteessa velkajärjestelyjen pysyvyyden puolesta puhuvat syyt voivat olla painavimmat kuin se periaate, että velallisen joutuessa konkurssiin ennen saneerausohjelman päättymistä saneerausvelkojat saavat kilpailla suorituksesta ikään kuin jos ohjelmaa ei olisi vahvistettu.

Pykälän 3 momentissa on saneerausmenettelyn aikana syntyneitä velkoja koskeva viittaus 32 §:n 2 momenttiin, josta ilmenee, että mainittaiset velat olisivat 1 momentissa tarkoitettussa konkurssissa massavelan asemassa. Lisäksi säännöksessä viitataan selvittäjälle ja valvojalle suoritettavan palkkion ja korvauksen osalta 87 §:n 5 momenttiin, jossa on säännös

näiden saatavien asemasta velallisen konkurssissa.

10 luku. Menettelysäännökset

67 §. *Toimivaltainen tuomioistuin.* Pykälän 1 momentissa luetellaan ne alioikeudet, jotka olisivat toimivaltaisia käsittelemään yrityksen saneerausmenettelyä koskevia asioita (ks. yleisperustelujen jakso 4.15.). Näiden tuomioistuinten tuomiopiirit saneerausmenettelyä koskevissa asioissa määriteltäisiin asetuksella.

Pykälän 2 momentissa on säännökset saneerausmenettelyä koskevien asioiden oikeuspaikasta. Toimivaltainen olisi säännöksen mukaan se 1 momentissa tarkoitettu tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä on velallisen yleinen oikeuspaikka. Säännös on laadittu ottaen huomioon vireillä oleva oikeudenkäymiskaaren 10 luvun uudistus, jonka yhteydessä lakiin on tarkoitettu ottaa seikkaperäiset säännökset siitä, mitä kulloinkin on pidettävä henkilön yleisenä oikeuspaikkana. Viittaus yleiseen oikeuspaikkaan tulisi tämän mukaan merkitsemään, että saneerausmenettelyä koskeva asia on pantava vireille siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä vastaajalla on kotipaikka tai asuinpaikka tai, kun kysymyksessä on yhteisö, siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä yhteisöllä on rekisteriin merkitty kotipaikka tai jonka tuomiopiirissä yhteisön hallintoa hoidetaan.

Säännöksestä ilmenee lisäksi selvyden vuoksi, että vahvistetun saneerausohjelman oikaisemista, muuttamista tai raukeamista koskevassa asiassa toimivaltainen tuomioistuin olisi se, jossa saneerausmenettely oli vireillä. Velallisen yleisen oikeuspaikan mahdollinen muuttuminen ei siten mainittujen kysymysten osalta johtaisi toimivallan siirtymiseen.

Pykälän 3 momentissa on toimivaltasäännös niitä tapauksia varten, joissa saneerausmenettelyä koskevan asian ollessa vireillä tehdään hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin. Tällöin toimivalta konkurssihakemuksen tutkimiseen olisi sillä tuomioistuimella, jossa saneerausmenettelyä koskeva asia on vireillä. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että saneerausasian vireilläolo vaikuttaisi konkurssiin asettamisen edellytyksiin (ks. erityisesti lakiehdotuksen 24 §). Jos velallinen asetetaan konkurssiin, asian jatkokäsittely kuitenkin siirtyisi siihen alioikeuteen, joka yleensä olisi toimivaltainen käsittelemään velallisen konkurssia. Konkurssiin

asettamispäätöksen tehneen alioikeuden olisi siten siirrettävä asia normaaliin konkurssituomioistuimeen. Jälkimmäisen tehtäväksi olisi tällöin jätettävä konkurssiasian jatkokäsittelystä määrääminen.

68 §. *Käsittelyjärjestys.* Pykälän 1 momentin mukaan saneerausmenettelyä koskevissa asioissa noudatettaisiin hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettua lakia (307/86) sikäli kuin lakiehdotuksen erityisistä säännöksistä ei johdu muuta.

Esimerkiksi mainitun lain 14 §:n 1 momentissa on säännös, joka ei sellaisenaan tulisi sovellettavaksi saneerausmenettelyä koskevissa asioissa. Mainitun säännöksen mukaan hakija on, kun asian käsittely lykätään, velvoitettava jatkamaan hakemustaan uhalla, että asia muuten jätetään sille. Tämä säännös ei tulisi sovellettavaksi sellaisiin asian käsittelyn lykkäyksiin, jotka tulevat ajankohtaisiksi sen jälkeen, kun päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on tehty. Menettelyn alkamisen jälkeen sen jatkuminen ei siten enää riippuisi hakijan toimenpiteistä.

Pykälän 2 momentin mukaan menettelyssä esiin tulevat riitaiset asiat olisi käsiteltävä täysilukuisen alioikeuden istunnossa, paitsi jos asiaan osalliset toisin haluavat tai tuomioistuin pitää asiaa selvänä. Lähtökohtana olisi siten, että saneerausmenettelyä koskevat asiat käsitellään yhden tuomarin toimesta joko kansliassa taikka, kun käsittely edellyttää asianosaisen, todistajan tai jonkun muun henkilökohtaista kuulemistakin, istunnossa. Täysilukuisen alioikeuden käsiteltäväksi olisi vietävä ainoastaan sellaiset menettelyn yhteydessä esiin tulevat kysymykset, jotka osoittautuvat riitaisiksi. Riitaisinkin kysymykset voitaisiin edellä mainituin perustein käsitellä ja ratkaista yhden tuomarin kokoonpanossa. Säännös merkitsee toisin sanoen sitä, että alioikeuden kokoonpano voisi saneerausmenettelyä koskevan asian käsittelyn eri vaiheissa vaihdella sen mukaan, missä määrin menettelyssä tulee esiin riitaisiksi osoittautuvia kysymyksiä.

69 §. *Hakemus.* Pykälässä on säännöksiä saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen tekemisestä ja hakemuksen sisällöstä. Pykälän 1 momentista ilmenee muun muassa, että velallisen on liitettävä hakemukseensa selvitys velkojistaan, veloistaan ja niiden vakuuksista sekä velallisen taloudellisesta tilanteesta. Tarkemmat säännökset hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä annettaisiin 2 momentin

mukaan asetuksella. Kuten lakiehdotuksen 6 §:stä ilmenee, silloin kun velallinen ja vähintään kaksi merkittävää velkojaa hakevat yhdessä saneerausmenettelyn aloittamista, tuomioistuimen ei ennen aloittamispäätöksen tekemistä tarvitsisi tutkia sitä, onko velallinen maksukyvytön tai onko käsillä uhkaava maksukyvyttömyys. Tällöinkin hakemukseen olisi kuitenkin liitettävä asetusluonnoksesta ilmenevä tilintarkastajan lausunto velallisen taloudellisesta tilanteesta, koska sillä saattaa olla merkitystä muiden velkojen suhtautumisen ja toimenpiteiden kannalta.

70 §. *Välitoimenpiteet hakemuksen johdosta.* Pykälässä on säännökset hakemuksen tiedoksiannosta ja asianosaisten kuulemisesta. Pykälän 1 momentti koskee velallisen tekemää hakemusta. Sen mukaan velallisen hakemus annettaisiin tiedoksi velallisen ilmoittamille velkojille ja näille varattaisiin tilaisuus kirjallisen lausuman antamiseen. Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa hakijana on velallinen ja vähintään kaksi velkojaa yhdessä, sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin velallisen ollessa yksin hakijana.

Pykälän 2 momentti koskee velkojan tai todennäköisen velkojan hakemusta. Tällainen hakemus annettaisiin tiedoksi velalliselle, jolle varattaisiin tilaisuus kirjallisen lausuman antamiseen. Samalla velallista olisi kehotettava antamaan selvitys velkojistaan sekä veloistaan ja niiden vakuuksista.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuin voisi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä harkintansa mukaan varata myös muille tai ainakin tärkeimmille velkojille tilaisuuden kirjallisen lausuman antamiseen. Asian merkityksen vuoksi voi usein olla perusteltua, että hakijana olevan velkojan ja velallisen ohella kuullaan myös muita keskeisiä velkojia. Myös selvittäjän valintaa silmällä pitäen voi olla syytä kuulla hakijan ohella muitakin velkojia.

71 §. *Päätös menettelyn aloittamisesta.* Pykälän 1 momentissa on säännökset, siitä, mistä asioista tuomioistuimen tulee määrätä päättäessään, että saneerausmenettely aloitetaan. Momentin 1 kohdasta ilmenee, että menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä on määrättävä selvittäjä, jollei 90 §:stä seuraa, että selvittäjä jätetään määräämättä (ks. myös 83 §:n 1 momentti). Momentin 2 kohdassa on

puolestaan maininta velkojatoimikunnan asettamisesta. Velkojatoimikunta voitaisiin asettaa menettelyn alkaessa, jollei 10 tai 90 §:stä seuraa, että tästä toimielimestä luovutaan. Velkojatoimikunta voitaisiin kuitenkin asettaa vasta menettelyn myöhemmässä vaiheessa (ks. 84 §).

Momentin 3 kohdasta ilmenee, että päätöksessä olisi asetettava määräpäivä, johon mennessä velkojen on kirjallisesti ilmoitettava vaatimuksensa selvittäjälle, mikäli se poikkeaa velallisen ilmoittamasta. Jos velkojan tiedoksi saaman päätöksen liitteinä olevasta velallisen antamasta selvityksestä ilmenevät tiedot velkojan saatavasta vastaavat velkojan omaa käsitystä, velkojan ei siten tarvitsisi enää erikseen ilmoittaa vaatimustaan, jotta se tulisi menettelyssä huomioon otetuksi. Velkojan ilmoitus olisi tarpeen vain siinä tapauksessa, että hänen saatavansa tai vaatimuksensa ei ilmene velallisen antamasta selvityksestä tai velkojan vaatimus poikkeaa siitä, mitä velallinen on ilmoittanut.

Ilmaisu ”määräpäivään mennessä” on tässä ja muualla lakiehdotuksessa tarkoitettu tulkittavaksi niin, että kysymyksessä oleva toimenpide on tehtävä viimeistään määräpäivänä.

Säännökset velkajärjestelyn vaikutuksesta ilmoittamatta jääviin saataviin ovat 47 §:n 2—4 momentissa.

Momentin 4 ja 5 kohtien mukaan menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä asetettaisiin määräpäivät velallisen taloudellista tilaa koskevan selvityksen laatimiselle ja tiedoksiannolle sekä saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen laatimiselle. Lakiehdotuksen 40 §:n 1 momentista ilmenee, että ohjelmaehdotuksen laatimista varten varattava määräaika ei ilman erityistä syytä saisi ylittää neljää kuukautta. Velallisen taloudellista tilaa koskevan selvityksen laatimista varten varattavan määräajan tulee luonnollisesti olla selvästi lyhyempi kuin ohjelmaehdotusta koskevan määräajan, koska selvitys muodostaisi pohjan ohjelmaehdotuksen tai ehdotusten laatimiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan päätöksestä tulisi ilmetä, millä tavoin menettelyn aloittaminen rajoittaa velallisen oikeutta määrätä omaisuudestaan ja toiminnastaan. Jos velallisen määräysvalta määräytyisi pelkästään lakiehdotuksen 29 §:n mukaan, tämä tulisi siten mainita menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä. Jos velalliselle määrätään 30 §:ssä tarkoitettuja erityisiä rajoituksia, nämä olisi luonnollisesti päätöksessä yksilöitävä.

Pykälän 3 momentin mukaan päätös menettelyn aloittamisesta olisi selvittäjän toimesta annettava tiedoksi velallisen antamasta selvityksestä ilmeneville velkojille sekä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetuille takaajille, kanssavelallisille ja vakuuden asettajille. Tiedoksianto näille velallisen ilmoittamille tahoille ei siten jäisi 80 §:ssä tarkoitettua kuulutuksen varaan. Jos kysymyksessä on velallinen, jonka palveluksessa oleva henkilöstö on niin suuri, että työvoimaviranomaisella 10 §:n 4 momentin mukaan on halutessaan oikeus nimetä edustaja velkojatoimikuntaan, päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta olisi annettava tiedoksi myös asianomaisen työvoimapiirin toimistolle.

72 §. *Ohjelmaehdotuksen tiedoksianto ym.* Pykälän 1 momentissa on säännökset tuomioistuimen toimenpiteistä siinä vaiheessa, kun ehdotus tai ehdotukset saneerausohjelmaksi on laadittu ja toimitettu tuomioistuimelle. Asianosaisia olisi kuultava joko varaamalla heille tilaisuus kirjallisen lausuman antamiseen tai kutsumalla heidät kuultavaksi istuntoon. Istuntokäsittelyä voidaan tällöin usein pitää tarkoituksenmukaisena. Muun muassa velallisen henkilökohtainen kuuleminen saattaa olla hyvin-kin tarpeellista.

Pykälän 2 momentissa on säännös mahdollisuudesta pidentää ohjelmaehdotuksen laatimista varten varattua määräaika, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että asetettua määräajan päätyttyä toimitettu ohjelmaehdotus olisi jätettävä huomiotta.

73 §. *Ohjelmaehdotuksen puuttuminen.* Pykälässä on säännökset sen varalta, että määräajan kuluessa ei toimiteta ainuttakaan 41—42 §:ssä asetetut sisällölliset vaatimukset täyttävää ehdotusta saneerausohjelmaksi. Tällöin sille, jonka hakemuksesta menettely on tullut vireille, samoin kuin mahdollisen puutteellisen ohjelmaehdotuksen laatijalle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Jollei puutetta tällöin oikaista eikä ehdotuksen laatimiselle varattua määräaika 72 §:n 2 momentin nojalla pidennetä, tuomioistuimen olisi tehtävä päätös saneerausmenettelyn lakkaamisesta.

74 §. *Saatavien riittäminen.* Samalla kun tuomioistuin 72 §:n 1 momentin mukaisesti päättää ohjelmaehdotuksen jatkokäsittelystä, sen olisi 1 momentin mukaan varattava asianosaisille tilaisuus ohjelmaehdotuksessa tarkoitettuja saatavia koskevien väitteiden esittämiseen. Säännöksen mukaan riitautusilmoituksille

varattava määräaika olisi asetettava lyhyemmäksi kuin se aika, joka asianosaisille 72 §:n 1 momentin mukaan jää ohjelmaehdotusta koskevien lausumien antamiseen tai joka edeltää ehdotuksen istuntokäsittelyä. Tämän sääntelyn tarkoituksena on luoda edellytykset sille, että asianosaiset voivat lausua ohjelmaehdotuksesta ja saataviaan koskevista riitautuksista samalla kertaa ja että ohjelmaehdotuksen ja riitautusten käsittely mahdollisuuksien mukaan voisi tapahtua keskitetysti.

Säännöksestä ilmenee myös, että velallisen puolesta riitautusilmoituksia voisi tehdä sekä selvittäjä että velallinen itse. Jos asian käsittely 75 §:n 2 momentin nojalla osoitetaan erilliseen oikeudenkäyntiin, tulisivat noudatettaviksi 31 §:n säännökset.

Pykälän 2 momentissa on säännökset väiteilmoitusten tiedoksiannosta.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että 1 momentissa tarkoitettua määräajan päättymisen jälkeen toimitetut väiteilmoitukset olisi jätettävä tutkimatta.

75 §. *Väitteiden käsittely.* Pykälän 1 momentin mukaan saatavien riitautukset käsiteltäisiin ja niitä koskevat asiat ratkaistaisiin saneerausmenettelyssä eli ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä sikäli kuin se vaadittava todistelu ja muut seikat huomioon ottaen on mahdollista aiheuttamatta olennaista viivästystä tai muuta haittaa saneerausmenettelylle. Mahdollisuudet riitautusten käsittelyyn ja ratkaisemiseen saneerausmenettelyn yhteydessä riippuisivat siten sekä yksittäisten väitteiden laadusta että riitautusten lukumäärästä. Viime kädessä jäisi tuomioistuimen harkintaan, missä määrin se katsoo riitautusten käsittelyn käyvän päinsä saneerausmenettelyn yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan asiat, joita tuomioistuin ei katso voitavan käsitellä saneerausmenettelyn yhteydessä, olisi osoitettava erilliseen oikeudenkäyntiin siten kuin säännöksestä ilmenee.

Velallisen puhevallan käyttäminen tällaisessa erillisessä oikeudenkäynnissä määräytyisi 31 §:n mukaan.

Riitautettua ja erillisessä oikeudenkäynnissä ratkaistavaksi osoitetun saatavan huomioon ottamisesta saneerausohjelmassa on säännökset 47 §:n 1 momentissa.

76 §. *Ohjelmaehdotuksen käsittely ja tiedoksianto sekä äänestysmenettely.* Pykälän 1 momentissa on säännöksiä ohjelmaehdotuksen tai ehdotusten käsittelystä. Asianosaisten kuule-

misen jälkeen tuomioistuimen olisi tarpeen mukaan tehtävä 47 §:n 1 momentissa tarkoitettut päätökset siitä, minkä määräisinä tai sisältöisinä epäselvät velat ja vakuusoikeudet on otettava ohjelmassa huomioon. Sen jälkeen ehdotuksen laatijalle olisi tämän sitä pyytäessä varattava tilaisuus ohjelmaehdotuksen tarkistamiseen määräajassa.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen olisi lopullisen ohjelmaehdotuksen tai ehdotusten ollessa käsillä vahvistettava, millä tavoin velkojat jakautuvat ryhmiin. Tätä koskevat säännökset ovat lakiehdotuksen 51 §:n 3 momentissa. Mainitun pykälän 2 momentista puolestaan ilmenee, että ohjelmaehdotuksen esittäjän olisi tehtävä ehdotus myös ryhmäjaosta. Tuomioistuimen olisi myös vahvistettava, mitkä velkojaryhmistä ovat äänivaltaisia ottaen huomioon 52 §:n 2 momentin säännökset. Lakiehdotuksen 52 §:n 3 momentin mukaan ohjelmaehdotuksesta tulisi ilmetä, ketkä ehdotuksen laatijan käsityksen mukaan olisivat 52 §:n 2 momentin perusteella vailla äänivaltaa.

Pykälän 3 momentissa on säännökset äänestysmenettelystä. Äänestyslausumat toimitettaiisiin selvittäjälle.

Pykälän 4 momentin mukaan selvittäjän tehtävänä olisi laatia äänestys selvitys tuomioistuimelle. Äänestys selvitys annettaisiin myös tiedoksi asianosaisille.

77 §. *Päätös saneerausohjelman vahvistamisesta.* Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voisi äänestys selvityksen saatuaan varata asianosaisille tilaisuuden antaa siitä sekä ohjelman seuranta koskevista järjestelyistä kirjallinen lausuma, sikäli kuin se on tarpeellista.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen tehtyä päätöksen saneerausohjelman vahvistamisesta ja 61 §:ssä tarkoitettua ohjelman seuranta koskevista asioista selvittäjän olisi annettava päätös tiedoksi asianosaisille.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että saneerausmenettely lakkaa, kun saneerausohjelma on vahvistettu. Tämä merkitsee, että saneerausta koskevan asian käsittely ja vireilläolo tuomioistuimessa lakkaa.

78 §. *Päätös menettelyn lakkaamisesta ilman saneerausohjelman vahvistamista.* Pykälässä on menettelysäännöksiä sen tilanteen varalta, että saneerausmenettelyn aikana tehdään vaatimus menettelyn keskeyttämisestä 7 §:n nojalla tai velallisen asettamisesta konkurssiin. Tällöin tuomioistuimen olisi ennen asian ratkaisemista varattava velalliselle, selvittäjälle ja velkojille

tilaisuus tulla kuulluksi. Tämä voisi tapahtua joko niin, että asianosaisille ainakin ensi vaiheessa varataan tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. Vaihtoehtoisesti tuomioistuin voisi, sen mukaan kuin katostaan tarpeelliseksi, kutsua asianosaiset kuultavaksi istuntoon tai antaa osalle heistä tilaisuuden lausua asiasta harkintansa mukaan joko kirjallisesti tai saapumalla kuultavaksi istuntoon.

79 §. *Päätös velkajärjestelyn tai saneerausohjelman raukeamisesta.* Pykälässä on menettelysäännöksiä sen varalta, että saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen vaaditaan velkajärjestelyn tai saneerausohjelman raukeamista 64 tai 65 §:n nojalla. Sisällöltään pykälä on yhdenmukainen 78 §:n kanssa.

80 §. *Kuulutukset ja ilmoitukset.* Pykälästä ilmenee, että päätöksestä, jolla saneerausmenettely aloitetaan tai määrätään lakkaamaan, olisi kuulutettava ja ilmoitettava erälle viranomaisille sekä tehtävä merkintä kaupparekisteriin ja erinäisistä omaisuuslajeista pidettäviin rekisteriin siten kuin asetuksella säädetään. Sama koskisi päätöstä, jolla määrätään 22 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kiello tai 30 §:ssä tarkoitettu velallisen määräysvallan erityinen rajoitus.

Tarkoituksena on, että tuomioistuimen olisi huolehdittava edellä tarkoitettua päätöstä koskevan kuulutuksen julkaisemisesta virallisessa lehdessä — paitsi jos päätöksessä on lakiehdotuksen 91 §:n nojalla määrätty, että kuulutusta ei toimiteta. Kuulutus olisi julkaistava viipymättä päätöksen oikeusvaikutusten alettua (ks. tästä lakiehdotuksen 28 §).

Saneerausmenettelyn alkamisesta ja lakkaamisesta sekä väliaikaisesta maksu-, perintä ja täytäntöönpanokiellosta olisi myös viipymättä ilmoitettava kaupparekisteriviranomaiselle, jonka olisi viipymättä tehtävä asiasta merkintä kaupparekisteriin. Niin ikään menettelyn alkamisesta ja lakkaamisesta olisi ilmoitettava velallisen kotipaikan sekä velallisen kiinteistöjen sijaintipaikkakuntien ulosottoviranomaisille. Tuomioistuin voisi uskoa kaupparekisteri- ja ulosottoviranomaisille tehtävistä ilmoituksista huolehtimisen selvittäjälle.

Jos velallisella on sellaista omaisuutta, jota varten on olemassa erityinen kirjaamisjärjestelmä, selvittäjän olisi viipymättä ilmoitettava saneerausmenettelyn alkamisesta ja lakkaamisesta asianomaiselle rekisterinpitäjälle menettelyn alkamista tai lakkaamista koskevan kirjauksimerkinnän tekemiseksi. Tämä on katsottu

tarpeelliseksi sen vuoksi, että ne omaisuuslajit, joita varten erityisiä kirjaamisjärjestelmiä on olemassa, edustavat säännönmukaisesti sellaista varallisuutta, jonka luovuttamisesta velallinen ei lakiehdotuksen 29 §:n mukaan olisi oikeutettu pätevästi päättämään ilman selvittäjän suostumusta. Merkintä erityisiin kirjaamisjärjestelmiin olisi omiaan parantamaan sivullisten tiedonsaantia velallista koskevista määräysvallan rajoituksista.

Luonnos pykälässä tarkoitetuksi asetukseksi on esityksen liitteenä

81 §. *Tiedoksiantotapa.* Pykälän mukaan lakiehdotuksessa tarkoitetut tiedoksiannot voitaisiin suorittaa postitse vastaanottodistusta tai saantidistusta vastaan, jollei ole erityistä syytä käyttää muuta riita-asiaa varten säädettyä tiedoksiantotapaa. Postitse tapahtuva tiedoksianto ei siten sulkisi pois mahdollisuutta käyttää muuta tiedoksiantotapaa, mikäli sellainen osoittautuu tarpeelliseksi.

Säännös merkitsee ensinnäkin, että tuomioistuin voisi soveltaa saneerausmenettelyä koskevassa asiassa postitse tapahtuvaa tiedoksiantoa jo ennen kuin tätä koskevat yleiset säännökset tulevat alioikeusuudistuksen myötä voimaan (ks. laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta, 1056/91). Toiseksi säännös merkitsee, että selvittäjä voisi käyttää vastaavia tiedoksiantotapoja kuin tuomioistuin.

82 §. *Pakkokeinot velallista vastaan.* Pykälän mukaan tuomioistuin voisi tarvittaessa velvoittaa velallisen sakon uhalla täyttämään hänelle lakiehdotuksen mukaan 13 §:n mukaan kuuluvan tietojenanto- tai myötävaikutusvelvollisuuden. Tuomioistuin voisi siten määrätä velalliselle yksilöidyn ja määrääikaan sidotun velvoitteen ja asettaa sen tehosteeksi uhkasakon. Ensisijaisesti pakkokeinot olisi yleensä kohdistettava velalliseen ja vasta toissijaisesti suoraan 13 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilöön.

11 luku. Selvittäjän määrääminen ja velkojatoimikunnan asettaminen sekä niiden valvonta

83 §. *Selvittäjän määrääminen.* Pykälän 1 momentin mukaan selvittäjä olisi määrättävä menettelyn aloittamisesta päätettäessä velkojan esityksestä. Jos kenenkään velkojan esitys ei täytä 8 §:n 3 momentissa asetettuja vaatimuksia, tuomioistuimen olisi viran puolesta valitta-

va ja määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

Pykälän 2 momentin mukaan menettelyn alkaessa määrätyn selvittäjän tilalle tai lisäksi voitaisiin määrätä velkojatoimikunnan esittämä selvittäjä. Tämä perustuu ensinnäkin siihen, että menettelyn aloittamispäätös on, etenkin jos hakijana on muu kuin velallinen itse, saatettu tehdä vain jonkun tai joidenkin velkojien kuulemisen perusteella (ks. 69 §:n 2 ja 3 momentti). Vaikka tuomioistuimen olisi viran puolesta otettava huomioon 8 §:n 3 momentin mukaiset selvittäjälle asetetut vaatimukset, on perusteltua, että velkojatoimikunta voi halutesaan vaikuttaa selvittäjän valintaan. Velkojatoimikunnalla ei olisi mahdollisuutta suoraan puuttua selvittäjän päätöksiin ja toimiin, vaan selvittäjän asema olisi tässä suhteessa itsenäinen. Velkojatoimikunnan valvonta voisi näin ollen toteutua viime kädessä vain sitä kautta, että se voi vaatia selvittäjän vaihtamista tai mahdollisesti uuden selvittäjän määräämistä entisen lisäksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa olisi 8 §:n 2 momentin mukaisesti ratkaistava, erotetaanko eri tehtävät eri henkilöiden hoidettaviksi vai ovatko selvittäjän tehtävät jakamatomat.

Pykälän 3 momentin mukaan myös tietty velkojaryhmä voisi vaatia, että menettelyn alkaessa määrätyn selvittäjän tilalle tai lisäksi määrätään ryhmän esittämä selvittäjä. Vähintään velkojien lukumäärän mukaan lasketun ryhmäenemmistön olisi oltava esityksen tekijöinä. Esityksen hyväksyminen edellyttäisi vastaavasti vähintään velkojien lukumäärän mukaisen enemmistön tukea muissa velkojaryhmissä. Säännös perustuu saman kaltaisiin näkökohtiin kuin 2 momentti eli sen turvaamiseen, että eri velkojaryhmillä on tarvittaessa mahdollisuus vaikuttaa selvittäjän valintaan huolimatta siitä, että selvittäjä on välttämätöntä määrätä jo menettelyn alkaessa, jolloin kaikilla velkojaryhmillä ei välttämättä vielä ole tilaisuutta tulla kuulluiksi.

Myös tämän momentin perusteella tehtävä vaatimus selvittäjän vaihtamisesta olisi sidottu tiettyyn aikarajoitukseen. Vaatimus olisi tehtävä kuukauden kuluessa saneerausmenettelyn alkamisesta. Lisäselvittäjän määräämistä koskevalle vaatimukselle ei olisi tämän kaltaista aikarajoitusta.

Pykälän 4 momentista ilmenee se lähtökohta, että selvittäjän on aina täytettävä 8 §:n 3 momentissa asetetut yleiset vaatimukset. Ne

olisi tuomioistuimen otettava huomioon viran puolesta. Momentissa on kuitenkin myös säännökset niistä edellytyksistä, joilla selvittäjän tehtävään voitaisiin määrätä sellainen henkilö, joka ei täytä 8 §:n 3 momentin viimeisessä virkkeessä asetettua vaatimusta. Mainitun säännöksen mukaan selvittäjä ei saisi olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden. Mainitunlainen suhde ei siten olisi este selvittäjäksi määräämiselle, jos kyseinen henkilö siitä huolimatta henkilönä nauttii sellaista luottamusta velkojien keskuudessa, että määrääneemmistö kussakin velkojaryhmässä kannattaa hänen valintaansa. Samoin kuin 3 momentin mukaan määräytyisi vaadittava enemmistö tässäkin yhteydessä velkojien lukumäärän mukaan; selvittäjäksi esitetyn nauttimaan luottamusta arvioitaessa saatavien suuruus ei siten olisi ratkaiseva tekijä. Säännöksestä ilmenee lisäksi, että enemmistöä laskettaessa otettaisiin huomioon vain ne velkojat, jotka ovat käyttäneet tilaisuutta kantansa ilmaisemiseen.

84 §. *Velkojatoimikunnan asettaminen ja päätöksenteko toimikunnassa.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että velkojatoimikunta voitaisiin asettaa joko menettelyn aloittamisesta päätettäessä tai vasta menettelyn myöhemmässä vaiheessa. Toimikunnan kokoonpano olisi määrättävä 10 §:n mukaisesti eli niin, että eri velkojaryhmät tulevat siinä edustetuiksi. Kukin toimikunnan jäsen olisi määrättävä asianomaiseen velkojaryhmään kuuluvan velkojan esityksestä. Välttämätöntä ei olisi, että toimikunnan jäsen itse kuuluu siihen velkojaryhmään, jonka edustajana hän toimisi, vaan jäseneksi voitaisiin valita kuka tahansa velkojaryhmän esittämä henkilö. Tarvittaessa toimikuntaa voitaisiin asettamisen jälkeen täydentää sellaisen velkojaryhmän edustajalla, joka aikaisemmin ei ole ollut toimikunnassa edustettuna. Tämä voi tulla ajankohtaiseksi etenkin silloin, kun toimikunta on asetettu menettelyn aloittamisesta päätettäessä, mutta kaikilla velkojaryhmillä ei vielä tuolloin ole ollut tilaisuutta esittää toimikuntaan omaa edustajaa.

Momentissa on myös säännös siitä, että toimikunnan olisi valittava keskuudestaan puheenjohtaja.

Pykälän 2 momentin mukaan tietyn velkojaryhmän edustaja toimikunnassa voitaisiin vaihtaa, jos vähintään puolet ryhmään kuuluvista

tunnetuista velkojista sitä esittää. Säännös on tarpeen muun muassa sen vuoksi, että velkojatoimikuntaa asetettaessa ei 1 momentin mukaan olisi ratkaisevaa merkitystä sillä, onko ja millä tavoin kysymystä ryhmän edustajasta käsitelty ryhmän sisällä. Käytännöllisistä syistä tätä ei voida ryhtyä seikkaperäisesti sääntelemään ja selvittämään. Riittää, että velkojaryhmän enemmistö voi tarvittaessa saada edustajakseen määrätyn jäsenen vaihdetuksi.

Pykälän 3 momentissa on velkojatoimikunnan työskentelyyn liittyviä säännöksiä. Velkojatoimikunnan voisi kutsua koolle joko selvittäjä tai puheenjohtaja. Puheenjohtaja voisi toimia koollekutsujana omasta aloitteestaan, mutta hänen olisi myös kutsuttava toimikunta koolle jäsenen sitä vaatiessa. Päätöksensä toimikunta tekisi yksinkertaisella enemmistöllä.

85 §. *Valvonta ja pakkokeinot.* Pykälässä on säännökset tuomioistuimen mahdollisuudesta tarvittaessa velvoittaa selvittäjä suorittamaan hänelle kuuluva tehtävä tai velvollisuus sakon uhalla. Jos selvittäjä laiminlyö velvollisuksiään, 86 §:n mukainen erottaminen on luonnollisesti usein asianmukainen toimenpide. Esimerkiksi selvittäjälle kuuluvia tiedoksiantotehtäviä silmällä pitäen mahdollisuus uhkasakolla tehostetun velvoitteen käyttämiseen on kuitenkin myös katsottu aiheelliseksi sisällyttää lakiin.

86 §. *Selvittäjän vapauttaminen toimestaan.* Pykälän 1 momentissa on ensinnäkin säännökset selvittäjän erottamisesta velvollisuuksien olennaisen laiminlyönnin tai muun painavan syyn perusteella. Muu painava syy kuin velvollisuuksien suoranainen laiminlyönti voisi olla esimerkiksi se, että selvittäjän pätevyys tehtävänsä osoittautuu riittämättömäksi. Selvittäjän erottaminen voisi tulla kysymykseen velkojatoimikunnan tai velkojan vaatimuksesta. Koska selvittäjälle on uskottu myös menettelyyn liittyviä tiedoksiantotehtäviä samoin kuin äänestys selvityksen laatiminen, tuomioistuimella olisi oikeus omastakin aloitteestaan erottaa selvittäjä tehtävästään.

Momenttiin sisältyy myös säännös siitä, että tuomioistuin voisi vapauttaa selvittäjän tehtävästään tämän omasta pyynnöstä. Vapauttaminen edellyttäisi pätevää syytä.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voisi määrätä, että päätöstä, jolla selvittäjä on vapautettu tehtävästään, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakutuomioistuin voisi tarvittaessa määrätä toisin.

Pykälän 3 momentista ilmenee selvyden vuoksi, että uuden selvittäjän määräämiseen vapautetun tilalle sovellettaisiin vastaavasti, mitä 83 §:ssä säädetään.

12 luku. Menettelystä aiheutuvat kustannukset

87 §. *Selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaaminen.* Pykälän 1 momentissa on yleiset säännökset selvittäjän oikeudesta palkkioon sekä sitä määrättäessä huomioon otettavista seikoista samoin kuin selvittäjän oikeudesta saada vaatimuksestaan osasuorituksia palkkiosta. Säännöksestä ilmenee myös, että selvittäjän palkkio tulisi maksettavaksi velallisen varoista.

Pykälän 2 momentissa on säännös selvittäjälle tehtävänsä hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta. Myös kustannusten korvaus maksettaisiin velallisen varoista. Tehtävän hoitamisen kannalta tarpeelliset kustannukset olisi korvattava. Kustannuksina voisi muun ohella tulla korvattavaksi selvittäjän tehtävien kannalta tarpeellisten asiantuntijoiden käyttämisestä aiheutuneita menoja (ks. 9 §:n 3 momentti). Myös kustannusten korvausta voitaisiin selvittäjän vaatimuksesta määrätä maksettavaksi jälkikäteinä osasuorituksina tehtävän kestäessä.

Pykälän 3 momentissa on säännökset siitä selvityksestä, joka selvittäjän olisi liitettävä palkkiota tai kustannusten korvausta koskevaan vaatimukseen. Näihin kuuluisi selonteko suoritetuista toimenpiteistä sekä erittely, josta ilmenevät vaatimusten kohdentuminen ja erien määräytymisperusteet. Palkkio- ja korvausperusteiden arvioimisen helpottamiseksi säännöksessä vaaditaan, että jos selvittäjiä on useampia kuin yksi, heidän olisi esitettävä palkkio- ja korvausvaatimuksensa samanaikaisesti, jollei ole erityistä syytä menetellä toisin. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että joku selvittäjistä vaatii osakorvausta suorittamastaan yksittäisestä kustannuserästä, joka on huomattavan suuri.

Pykälän 4 momentissa on säännökset selvittäjän palkkion ja kustannusten korvauksen vahvistamisesta. Pääsääntönä olisi, että palkkion ja korvauksen määrän vahvistaa velkojatoimikunta. Jos velkojatoimikuntaa ei ole, vahvistamisesta päättäisi tuomioistuin.

Tuomioistuimen ratkaistavaksi kysymys palkkion tai korvauksen määrän vahvistamisesta

ta voisi tulla myös sen vuoksi, että joku haluaa riitauttaa velkojatoimikunnan asiassa tekemän päätöksen. Velkojatoimikunnan päätöksen moittimiseen oikeutettuja olisivat selvittäjä ja velallinen, joilla on asiassa konkreettinen intressi. Myös velkojilla kuitenkin olisi moiteoikeus. Moite olisi pantava vireille 14 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen henkilö sai tiedon velkojatoimikunnan päätöksestä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Selvyden vuoksi säännöksestä ilmenee nimenomaisesti, että ennen asian ratkaisemista tuomioistuimen olisi varattava asiaan osallisille tilaisuus tulla kuulluiksi. Tämä voisi tapahtua tuomioistuimen harkinnan mukaan joko varaamalla asianosaisille tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma tai kutsumalla heidät kuultavaksi istuntoon.

Pykälän 5 momentissa on säännös selvittäjän palkkion ja kustannusten korvauksen asemasta velallisen konkurssissa. Maksamatta oleva palkkio ja korvaus olisivat velallisen konkurssissa samassa asemassa kuin konkurssikustannukset. Tämä on tarpeen, jotta konkurssiriski ei vaarantaisi selvittäjäntoimen hoitamisen edellytyksiä. Ulosmittauksessa maksamatta olevalla palkkiolla ja korvauksella olisi niin ikään etuoikeus.

88 §. *Velkojatoimikunnasta aiheutuvat kustannukset.* Pykälän 1 momentin mukaan velkojatoimikunnan jäsenelle tehtävänsä hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta vastaisi se velkojaryhmä, jonka edustajana jäsen toimii.

Pykälän 2 momentissa on säännökset velkojatoimikunnan jäsenen palkkiosta. Palkkion maksaminen riippuisi velkojaryhmän omasta päätöksestä, joka edellyttäisi yksinkertaista enemmistöä sekä pääluvun että saatavien määrän mukaan laskettuna.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että 1 ja 2 momenttiin perustuva maksuvelvollisuus olisi yhteisvastuullinen kyseiseen ryhmään kuuluville velkojille. Velkojien keskinäisessä suhteessa maksuvelvollisuus jakautuisi heidän saatavien määrän mukaisessa suhteessa.

89 §. *Menettelyyn osallistumisen kustannukset.* Pykälän 1 momentin mukaan sen, joka haluaa käyttää 40 §:n 3 momenttiin perustuvaa oikeutta saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen esittämiseen, olisi laadittava ehdotus omalla kustannuksellaan. Selvittäjän toimesta laadi-

tun ehdotuksen osalta tulisivat sovellettaviksi 87 §:n säännökset.

Pykälän 2 momentista ilmenee selvyiden vuoksi, että asianosaiset muiltakin osin vastaisivat itse aloitettuun saneerausmenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista. Saneerausvelkoja koskevien väitteiden käsittelyssä sekä selvittäjän palkkiota tai kustannusten korvausta koskevan moiteasian käsittelyssä sovellettaisiin kuitenkin oikeudenkäyntikulujen osalta samoja periaatteita kuin riita-asiaassa yleensä.

13 luku. Yksinkertaistettu saneerausmenettely

90 §. *Selvittäjän ja velkojatoimikunnan määräämättä jättäminen.* Pykälän 1 momentissa on säännökset selvittäjän määräämättä jättämisen edellytyksistä. Momentista ilmenee, että selvittäjä voitaisiin jättää määräämättä, jos kukaan tunnetuista velkojista ei sitä vaadi eikä myöskään tuomioistuin pidä selvittäjän määräämistä erityisestä syystä, esimerkiksi asian vaatimien tiedoksiantojen määrän vuoksi, tarpeellisena. Koska selvittäjän määräämisen 83 §:n 1 momentin mukaan tulee tapahtua menettelyn aloittamisesta päätettäessä, viittaus tunnetuihin velkoihin tarkoittaa tässä yhteydessä velallisen antamasta selvityksestä ilmeneviä velkoja. Tuomioistuimen harkitessa selvittäjän määräämisen tarpeellisuutta on siten otettava huomioon myös se, miten luotettavana velallisen antamaa selvitystä voidaan pitää.

Säännöksestä ilmenee, että menettelyn aletua selvittäjä voitaisiin määrätä, jos joku velkojista sitä vaatii.

Pykälän 2 momentin mukaan velkojatoimikunta voitaisiin vastaavasti jättää asettamatta 1 momentissa säädetyin edellytyksin. Lakiehdotuksen 10 §:stä ilmenee, että velkojatoimikunta voisi jäädä asettamatta jo sen vuoksi, että tällainen elin velkojen pienen lukumäärän vuoksi ei ole tarpeellinen. Esillä olevan säännöksen mukaan velkojatoimikunta voitaisiin jättää asettamatta siinäkin tapauksessa, että velkojen lukumäärä sinänsä on niin suuri, että toimikunta 10 §:n säännösten valossa tulisi asetettavaksi.

Pykälän 3 momentti sisältää velallisen asemaa ja eräitä muita asioita koskevia erityissäännöksiä, jotka ovat tarpeen selvittäjän määräämättä jättämisen vuoksi.

Jos selvittäjää ei ole määrätty, lakiehdotuk-

sen 13 §:n mukainen velallisen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus kohdistuisi suoraan velkoihin (1 kohta). Velkojan hakiessa 20 §:n perusteella lupaa vakuuden realisointiin olisi selvittäjän sijasta kuultava velallista itseään (2 kohta). Ulosmittauksen keskeytyessä ulosottomiehen olisi luovutettava kertyneet varat velalliselle (3 kohta). Selvittäjän puuttuessa velallinen ei saisi ilman tunnettujen velkojen suostumusta ryhtyä sellaisiin oikeustoimiin, jotka lakiehdotuksen 29 §:n mukaan vaatisivat selvittäjän suostumuksen (4 kohta). Tuomioistuin voisi määrätä, missä laajuudessa velallinen voisi maksaa 18 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja pienvelkoja, joiden maksaminen yleensä riippuu selvittäjän päätöksestä (5 kohta). Lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus siitä, pysyykö velallinen tietyssä sopimuksessa, joka ei ole velallisen toiminnan kannalta tavallinen, olisi pyydettyävä velalliselta, jonka on kohtuullisessa ajassa esitettävä tunnettujen velkojen suostumus sopimuksessa pysymiseen (6 kohta). Lakiehdotuksen 29 §:n 2 momentin 8 kohdassa oleva säännös, jonka mukaan velallinen ei saa menettelyn aikana luovuttaa omaisuuttaan konkurssiin ilman selvittäjän suostumusta, ei estäisi velallista tekemästä konkurssihakemusta (7 kohta).

91 §. *Kuulutuksen toimittamatta jättäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan menettelyn aloittamispäätöksen kuuluttamisesta virallisessa lehdessä voitaisiin luopua, jos hakija sitä vaatii ja tunnetut velkojat siihen suostuvat eikä tuomioistuin erityisestä syystä pidä kuulutusta tarpeellisena. Kuulutuksen toimittamatta jättämiseen liittyisi 2 momentista ilmenevä riski. Menettelyn alkamista koskevat, 80 §:ssä tarkoitettut ilmoitukset kaupparekisteriin sekä ulosottoviranomaiselle olisi tehtävä silloinkin, kun kuuluttamisesta virallisessa lehdessä luovutaan.

Pykälän 2 momentin mukaan kuulutuksesta luopuminen merkitsisi, että menettelyn aloittaminen ei vaikuta sellaisen velkojan oikeuksiin, jolle päätöstä menettelyn aloittamisesta ei ole annettu tiedoksi. Sikäli kuin tuntemattomia velkoja on, he voisivat saneerausmenettelyn estämättä vaatia velalliselta suoritusta saatavistaan ja käyttää oikeuksiaan velkojina. Perintäkielto ja velkajärjestelyjen vaikutukset eivät siis koskisi tällaisia velkoja. Momentissa on kuitenkin poikkeus sen varalta, että velkojan täytyy olettaa saaneen tietää menettelyn alkamisesta huolimatta siitä, että tiedoksianto hä-

nelle on syystä tai toisesta jäänyt tapahtumatta. Jos olosuhteet ovat sellaiset, että niiden perusteella voidaan päätellä, että saneerausmenettelyn alkamisen on täytynyt tulla velkojan tietoon niin, että hän olisi voinut tehdä ilmoituksen saatavastaan ennen saneerausohjelman vahvistamista, sovellettaisiin, mitä 47 §:n 2 momentissa säädetään tuntemattomaksi jääneen saneerausvelan asemasta niissä tapauksissa, joissa menettelyn alkamisesta on julkaistu kuultus.

92 §. *Nopea saneerausohjelman vahvistaminen.* Pykälän mukaan saneerausohjelmaa koskevan ehdotuksen käsittelyä ja saatavien riittävyyteen liittyviä menettelyvaiheita ei tarvitsisi käydä läpi, jos tuomioistuimelle toimitetaan ehdotus saneerausohjelmaksi ja kaikkien velkojen kirjallinen suostumus siihen samoin kuin velallisen kirjallinen lausuma ehdotuksesta. Tällöin ehdotus voitaisiin suoraan vahvistaa saneerausohjelmaksi, jollei tuomioistuimen tietoon ole saatettu seikkoja, jotka 50 §:n 2 momentin tai 55 §:n mukaan muodostavat esteen vahvistamiselle.

14 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

93 §. *Korvausvelvollisuus perusteettoman hakemuksen vuoksi.* Pykälässä on vahingonkorvaussäännös sen varalta, että joku tahallaan tai huolimattomuudesta panee vireille ilmeisen perusteettoman hakemuksen saneerausmenettelystä. Korvausvelvollisuus koskisi velalliselle tai velkojalle tämän vuoksi aiheutuvaa vahinkoa. Vahinkoa voi aiheutua esimerkiksi 22 §:ssä tarkoitettun väliaikaisen maksu- ja perintäkiellon vuoksi.

94 §. *Selvittäjän ja velkojatoimikunnan jäsenen korvausvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa on säännös selvittäjän vahingonkorvausvelvollisuudesta. Sen mukaan selvittäjä olisi velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtäväänsä hoitaessaan virheellä tai laiminlyönnillä aiheuttanut velalliselle tai velkojalle. Vastuu olisi siten tuottamusperusteista. Lisäksi säännöksestä ilmenee selvyyden vuoksi nimenomaisesti, että työnantajana selvittäjä olisi korvausvastuussa vahingonkorvauslain 3 luvun mukaisesti. Jos siis vahingon aiheuttaja on selvittäjän työntekijä tai muu sellainen henkilö, johon nähden selvittäjä vahingonkorvauslain 3 luvun säännösten mukaan on työnantajan asemassa, selvittäjän korvausvelvollisuus ei edellyttäisi,

että hänen omaksi viakseen voidaan lukea tuottamusta. Jos taas vahingon aiheuttaja on esimerkiksi sellainen selvittäjän toimeksiannosta tehtävää suorittanut asiantuntija, johon nähden selvittäjä ei vahingonkorvauslain 3 luvussa tarkoitettulla tavalla ole työnantajan asemassa, selvittäjän korvausvastuu edellyttäisi, että hänen itsensä voidaan katsoa menettelleen tuottamuksellisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan velkojatoimikunnan jäsentä koskisi vastaavanlainen korvausvelvollisuus kuin selvittäjää. Velkojatoimikunnan tehtävät huomioon ottaen säännöksellä olisi kuitenkin huomattavasti pienempi käytännön merkitys kuin mikä selvittäjän vahingonkorvausvelvollisuudella voi olla.

95 §. *Korvausvelvollisuus salassapitovelvollisuuden rikkomisen vuoksi.* Pykälässä on vahingonkorvaussäännös 14 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisen varalta. Se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo mainitun velvollisuuden, olisi velvollinen korvaamaan velalliselle tämän vuoksi aiheutuneen vahingon. Korvausvelvollisuus ei näin ollen riippuisi siitä, onko kysymyksessä rangaistavaksi säädetty teko vai ei. Jos teko on rangaistava esimerkiksi yrityssalaisuuden rikkomisena, velvollisuus siitä aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaamiseen seuraa jo vahingonkorvauslaista.

15 luku. Erinäiset säännökset

96 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä on säännös saneerausmenettelyyn liittyvien ja saneerausohjelmaa koskevien tuomioistuimen päätösten muutoksenhakukelpoisuudesta. Säännöksen mukaan muutoksenhaku olisi sallittu, jollei sitä ole laissa erikseen kielletty. Muutoksenhakukielto sisältyy 22 §:ään, 47 §:n 1 momenttiin ja 76 §:n 2 momenttiin. Lisäksi säännöksestä ilmenee yleisten periaatteiden mukaisesti, että asian käsittelyä koskeviin ratkaisuihin ei saa hakea erikseen muutosta.

97 §. *Julkisoikeudellisen velkojan asema velkajärjestelyssä.* Pykälän mukaan julkisoikeudellisen saatavan haltijalla olisi muun lain estämättä oikeus suostua tässä laissa tarkoitettuun velkajärjestelyyn tai sellaiseen vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka sisällöltään vastaa tässä laissa säädettyjä periaatteita. Suostumuksesta velkajärjestelyyn voisi päättää se viranomainen, jolla on toimivalta saatavan perimiseen. Sään-

nös on otettu lakiehdotukseen sen vuoksi, että viranomaisilla ei ilman erikseen säädettyä perustetta ole oikeutta luopua lakisääteisiin velvollisuuksiin perustuvien saatavien perimisestä. Jotta tällaiset saatavat olisivat sekä lakiehdotuksen mukaisia tuomioistuimen vahvistamia velkajärjestelyjä että tuomioistuimen ulkopuolella tehtäviä vapaaehtoisia velkajärjestelyjä silmällä pitäen samanlaisessa asemassa kuin muut saatavat, ehdotetaan lakiin otettavaksi yleinen säännös, joka muun oikeuttaisi julkisoikeudellisen saatavan velkojan suostumaan velkajärjestelyyn, mikäli se sisällöltään vastaa lakiehdotuksen mukaisia periaatteita.

Selvytyden vuoksi pykälästä ilmenee, että se, mitä pykälässä säädetään julkisoikeudellisen saatavan haltijasta, koskisi vastaavasti julkisyhteisöä, jolla on velalliselta yksityisoikeudellinen saatava. Velkajärjestelyyn suostumista ei siten tällaistenkaan saatavien osalta estäisi se, että kyseisen velan ehdot perustuisivat asiaa koskevaan lainsäädäntöön.

98 §. *Koron pääomitusta sisältävät lainat velkajärjestelyssä.* Pykälän 1 momentissa on erityissäännös sellaisten lainojen osalta, joiden ehtojen mukaan velkaa takaisin maksettaessa pääomitetaan korkoa. Käytännössä tällaisia lainoja myönnetään asuntotuotantolain nojalla, joten säännöksellä saattaisi olla merkitystä siinä tapauksessa, että saneerausmenettelyn kohteeksi tulee asuntotuotantolain nojalla lainoitettuja rakennuksia omistava kiinteistöyhtiö. Velkajärjestelyssä koron pääomitusta koskevat lainan ehdot voitaisiin syrjäyttää ja käsitellä saneerausmenettelyn alkaessa maksamatta olevaa määrää samalla tavoin kuin sellaista velkaa, johon ei liity koron pääomitusta. Tällöin velkajärjestelyn keinot olisivat tavalliseen tapaan sovellettavissa myös kysymyksessä olevaan lainamuotoon. Vastaavanlainen säännös on yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevassa lakiehdotuksessa, josta on annettu esitys samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Pykälän 2 momentissa on säännös sen varalta, että 1 momentissa tarkoitettua velkaa koskeva velkajärjestely raukeaa. Tällöin velkojalla olisi oikeus vaatia maksua koron pääomittamista koskevaa ehtoa huomioon ottamatta. Säännös perustuu siihen, että pääomittavaan järjestelmään palaaminen velkajärjestelyn rauettua olisi omiaan aiheuttamaan tarpeettomia teknisiä ongelmia.

99 §. *Erityisen vanhentumisajan tai perimismääräajan suhde saneerausmenettelyyn.* Pykälän

1 ja 2 momentti koskevat sellaisia saneerausvelkoja, joita varten on säädetty erityinen vanhentumisaika ja joiden osalta vanhentumista ei voida keskeyttää sellaisin toimenpitein, jotka ovat mahdollisia saneerausmenettelystä riippumatta. Kysymys on siten tapauksista, joissa velkoja ilman erityissäännöksiä voisi menettää saamisoikeutensa saneerausmenettelyyn tai -ohjelmaan liittyvien perintärajoitusten vuoksi. Tärkein esimerkki tällaisista veloista ovat verovelat.

Pykälän 1 momentin mukaan säännöksessä tarkoitettun erityisen vanhentumisajan kulumisen umpeen saneerausmenettelyn tai 22 §:ssä tarkoitetun väliaikaisen perintä- ja täytäntöönpanokiellon alettua ei estäisi maksun saamista saneerausohjelman nojalla. Vaikka vanhentumisaika päättyisi menettelyn aikana, jolloin saatavan periminen on estynyt, kysymyksessä oleva velka olisi siten tästä huolimatta otettava velkajärjestelyjen piiriin.

Pykälän 2 momentissa on säännös sen varalta, että ehdotettuun lakiin perustuva perintä- tai täytäntöönpanokiello lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai ohjelmassa vahvistettu velkajärjestely raukeaa. Tällöin 1 momentissa tarkoitettun erityisen vanhentumisajan kulumista laskettaessa jätettäisiin ottamatta huomioon se kalenterivuosi tai ne kalenterivuodet, joiden aikana perintä- tai täytäntöönpanokiello sekä — velkajärjestelyn raukeamistapauksessa — velkajärjestely oli voimassa. Jos esimerkiksi päätös saneerausmenettelyn alkamisesta tehdään tietyn vuoden huhtikuussa ja sittemmin vahvistettu velkajärjestely raukeaa sitä seuraavan vuoden marraskuussa, molemmat näistä kalenterivuosista jätettäisiin ottamatta huomioon arvioitaessa, minkä ajan kuluessa velkojan on perittävä saatavansa säilyttääkseen oikeutensa maksun saantiin. Perusteena sille, että saneerausmenettelyn keston ja velkajärjestelyn voimassaolon pidentävä vaikutus erityiseen vanhentumisaikaan laskettaisiin kalenterivuosittain, ovat kysymyksessä olevien saatavien luonteeseen ja perintämenettelyyn liittyvät seikat. Esimerkiksi verovelkoja on perinnässä jatkuvasti hyvin suuri joukko. Niiden perintä on massamenettelyä, jossa vanhentumisajan pidennyksen määräytyminen perintä- ja täytäntöönpanokiellon sekä velkajärjestelyn voimassaolon tarkan keston mukaan olisi omiaan aiheuttamaan liiallisia hallinnollisia vaikeuksia.

Pykälän 3 momentti koskee tapauksia, joissa

velkojan on laissa säädetyn etuoikeuden säilyttämiseksi haettava ulosmittausta määrätyn ajan kuluessa. Tällainen vaatimus koskee erilaisia niin sanottuja legaalaisia panttioikeuksia (ks. kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetun asetuksen 22 §:n 4 momentti viittauksineen saman pykälän 3 momenttiin). Ehdotetun säännöksen mukaan siinä tarkoitettun määrärajan kuluminen umpeen saneerausmenettelyn tai lakiehdotuksen 22 §:ssä tarkoitettun väliaikaisen täytäntöönpanokiellon aikana ei olisi este etuoikeuden huomioon ottamiselle saneerausohjelman mukaisessa velkajärjestelyssä. Kun ulosmittaus on mainittuna aikana estynyt, määrärajan umpeen kulumisen täytäntöönpanokiellon aikana ei siten vaikuttaisi haitallisesti velkojan asemaan velkajärjestelyssä.

Pykälän 4 momentti sisältää 3 momentissa tarkoitettuja etuoikeutettuja saatavia koskevan säännöksen siltä varalta, että ehdotettuun lakiin perustuva täytäntöönpanokiello lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai ohjelmassa vahvistettu velkajärjestely raukeaa. Laskettaessa 3 momentissa tarkoitettua, etuoikeuden säilymistä koskevaa määräaika saata- van perimiselle ei tällöin otettaisi huomioon täytäntöönpanokiellon alkamisen ja lakkaamisen välistä aikaa tai, velkajärjestelyn raukeamistapauksissa, täytäntöönpanokiellon alkamisen ja velkajärjestelyn raukeamisajankohdan välistä aikaa. Sama koskisi vastaavasti sitä tapausta, että saatavan ulosottoperintä keskeytyy ehdotettuun lakiin perustuvan täytäntöönpanokiellon tai saneerausohjelman vahvistamisen vuoksi.

100 §. *Oikeudenkäyntiasiakirjojen käyttö tutkimustarkoituksiin.* Pykälässä on säännökset sen varalta, että saneerausmenettelyä koskevaan asiaan kuuluvia oikeudenkäyntiasiakirjoja määrätään salassapidettäväksi oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain nojalla. Pykälän 1 momentti oikeuttaisi sen tuomioistuimen, jossa asia on ollut vireillä, antamaan salassapitomääräyksen estämättä luvan tietojen saamiseen asiakirjasta tieteellistä tutkimusta varten. Edellytyksenä olisi, että voidaan pitää ilmeisenä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitomääräys on annettu. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että esimerkiksi ehdotetun lainsäädännön vaikutuksia koskevaa tutkimusta varten tarvittavien tietojen saanti ei voisi estyä mahdollisten salassapitomääräysten vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan se, joka on 1

momentin nojalla saanut salassa pidettäviä tietoja, olisi samanlaisen salassapitovelvollisuuden alainen kuin asiaan osallinen (ks. lakiehdotuksen 14 ja 95 §).

16 luku. Voimaantulo.

101 §. *Voimaantulo.* Tarkoituksena on, että ehdotettu laki tulisi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Pykälän 2 momentin mukaan toimenpiteisiin lain täytäntöönpanemiseksi voitaisiin ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Säännös on tarpeen lähinnä lain nojalla annettavaa asetusta silmällä pitäen.

102 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentti rajoittaisi mahdollisuutta lakiehdotuksen 44 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun velkajärjestelyn keinon taannehtivaa soveltamista vakuusvelkoihin. Ennen lain voimaantuloa syntyneen vakuusvelan osalta ei voitaisi alentaa velan jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvia luottokustannuksia siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan velan maksamatta olevan pääoman sekä mainittujen luottokustannusten nykyarvoonsa alennetun kokonaismäärän. Säännöksessä ei ole määritelty sitä korkokantaa, jonka mukaan diskonttaus tulisi suorittaa. Lähtökoh- tana voitaneen pitää sitä, että diskonttokoroksi soveltuisi asiaa ratkaistaessa voimassa oleva Suomen Pankin peruskorko.

Säännöksen mukaan määräytyisi siis mahdollisuus vakuusvelan korkokannan alentamiseen silloin, kun velka on syntynyt ennen lain voimaantuloa. Velkojan suostumuksella tällaisenkin velan korkoa luonnollisesti voitaisiin alentaa mainitun rajoituksen estämättä. Esillä oleva säännös ei myöskään estäisi tai rajoittaisi mahdollisuutta korkoehdon sovitteluun oikeus- toimilain 36 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaan tapauksissa, joissa velallinen on asetettu konkurssiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa, olisi lakiehdotuksen 24 §:n 2 momentista poiketen tietyissä tapauksissa mahdollista tehdä päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta. Saneerausmenettelyn hakemista sekä aloittamisen edellytyksiä ja esteitä koskevat säännökset tulisivat, mainitua 24 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta, sovellettavaksi tavalliseen tapaan. Lisäedelly- tyksinä olisi, että velallisen omaisuutta ei vielä

ole merkittävässä määrin ryhdytty muuttamaan rahaksi ja että konkurssituomiota ei vielä ole julistettu. Jos säännöksessä tarkoitettu hakemus saneerausmenettelystä tehdään, konkurssiasian käsittely keskeytyisi, kunnes päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta tehdään. Esimerkiksi konkurssimenettelyyn liittyvät määräajat lykkäytyisivät.

Jos saneerausmenettely aloitetaan, konkurssi raukeaisi. Saneerausvelkoja olisivat tällöin — lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin 4 kohdasta poiketen — ainoastaan ennen konkurssin alkamista syntyneet velat, kun taas konkurssin aikana syntyneet velat olisivat samassa asemassa kuin saneerausmenettelyn aikana syntyvät velat.

1.2. Laki osakeyhtiölain muuttamisesta

13 luku. Selvitystila, saneeraus ja purkaminen

2 a §. Pykälä liittyy luvun 2 §:n säännöksiin niin sanotusta pakkoselvitystilasta. Vaikka yhtiön taloudellinen tila olisi sellainen, että yhtiökokouksen olisi 2 §:n mukaan asetettava yhtiö selvitystilaan, tämä velvollisuus syrjäytyisi, jos yhtiö on saneerausmenettelyn kohteena tai saneerausmenettelyä koskeva hakemus tehdään viimeistään silloin, kun päätös selvitystilaan asettamisesta olisi 2 §:n 1 momentin mukaan tehtävä, ja hakemus johtaa saneerausmenettelyn aloittamiseen. Jälkimmäisessä tapauksessa vaadittaisiin, että alioikeus tekee päätöksen, jolla saneerausmenettely aloitetaan. Jos alioikeus hylkää saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen, yhtiön asettamista selvitystilaan ei voitaisi lykätä hakemalla muutosta saneerausmenettelyä koskevaan päätökseen, vaan tällöin yhtiö olisi 2 §:n mukaisesti asetettava selvitystilaan.

Siinä tapauksessa, että saneerausmenettelyn aikana havaitaan yhtiön oman pääoman olevan pienempi kuin kolmasosa osakepääomasta, hallituksen olisi saneerausmenettelyn vireilläolosta huolimatta kutsuttava osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti koolle yhtiökokous käsittelemään yhtiön asettamista selvitystilaan. Ehdotetusta pykälästä kuitenkin ilmenee, että mainitun säännöksen mukaista selvitystilapakkoa ei synny saneerausmenettelyn aikana.

18 a §. Pykälässä on säännökset päätöksen- teosta saneerausmenettelyn hakemista koske-

vassa asiassa. Lähtökohtana olisi, että päätösvalta kuuluu yhtiökokoukselle. Hallitus voisi kuitenkin omasta aloitteestaan tehdä saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen, jos se katsoo asian kiireellisyyden sitä vaativan. Tällainen tilanne voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi sen vuoksi, että jonkun velkojan odotetavissa olevien perintätöimien vuoksi on tarpeen saada nopeasti aikaan perintäkielto saneerausedellytysten turvaamiseksi. Jos hallitus omasta aloitteestaan tekee saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen, sen olisi viipymättä kutsuttava koolle yhtiökokous asiaa käsittelemään. Yhtiökokouksen asiana olisi päättää, jatketaanko hakemusta vai ei. Jos päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on jo tehty ja yhtiökokous päättää asettaa yhtiön selvitystilaan, yrityksen saneerausta koskevan lakiehdotuksen 28 §:n 3 momentista ilmenee, että saneerausmenettelyn oikeusvaikutukset lakkaisivat selvitystilan alkaessa.

15 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

5 §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toinen virke, jonka mukaan selvittäjän oikeus nostaa yhtiön lukuun luvun 1—3 §:iin perustuva vahingonkorvauskanne sen estämättä, että yhtiökokous on myöntänyt vastuuvapauden tai päättänyt olla nostamatta kannetta, määräytyisi samalla tavoin kuin konkurssipesän vastaava oikeus. Säännöksen mukaan korvauskanne tulisi mainituissa tapauksissa kysymyksen, jos päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on tehty kahden vuoden kuluessa vastuuvapauden myöntämisestä tai kanteen nostamatta jättämisestä koskevasta päätöksestä.

1.3. Laki osuuskuntalain muuttamisesta

133 §. Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan osuuskunnan hallituksen on luovutettava osuuskunnan omaisuus konkurssiin, jos osuuskunnan on pakko lakkauttaa maksujensa suorittaminen tai sen velat ovat varoja suuremmat. Pykälän 2 momentti koskee puolestaan tapauksia, joissa osuuskunnan jäsenet sääntöjen mukaan ovat lisämaksuvelvollisia. Jos velat voidaan lisämaksuja perimällä saada suoritetuksi, hallituksen on konkurssin sijasta haettava yhtiön asettamista selvitystilaan. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 4 momentti, jonka mu-

kaan osuuskunnan hallitus voisi 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa konkurssin ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa selvitystilan sijasta hakea saneerausmenettelyn aloittamista, jos on perusteltua syytä olettaa, että edellytykset menettelyn aloittamiselle ovat olemassa. Mikäli osuuskunnan jäsenillä on lisämaksuvollisuus, tämä voitaisiin ottaa huomioon saneerausohjelmassa yrityksen saneerausta koskevan lakiehdotuksen 55 §:n 3 momentista ilmenevällä tavalla eli asettamalla lisämaksujen periminen ohjelman vahvistamisen edellytykseksi.

1.4. Laki työ sopimuslain muuttamisesta

41 a §. Pykälän 1 momentin mukaan työnantajan ollessa saneerausmenettelyn kohteena työntekijän työ sopimus olisi tietyin edellytyksin mahdollista irtisanoa kahden kuukauden irtisanomisajalla, vaikka irtisanomisaika tai työ sopimuksen kesto aika muuten olisi pidempi. Tämä voisi tulla kysymykseen kahdenlaisissa tapauksissa.

Momentin 1 kohta koskee työ sopimuksen irtisanomista saneerausmenettelyn aikana eli menettelyn alkamisen jälkeen mutta ennen saneerausohjelman vahvistamista. Tällöin vaadittaisiin, että irtisanomisen perusteena on sellainen mainitun ajanjakson aikana suoritettava järjestely tai toimenpide, joka on välttämätön konkurssin torjumiseksi ja jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti. Ennen saneerausohjelman vahvistamista mainittu erityinen irtisanomisoikeus koskisi siten tapauksia, joissa konkurssin välttämiseksi ja saneerausmenettelyn jatkumisedellytysten turvaamiseksi on ryhdyttävä työtä vähentäviin toimenpiteisiin jo menettelyn kestäessä.

Momentin 2 kohta koskee työ sopimuksen irtisanomista vahvistetun saneerausohjelman mukaisten järjestelyjen tai toimenpiteiden vuoksi. Irtisanominen pykälän mukaista erityistä irtisanomisaikaa noudattaen tulisi kysymykseen ensinnäkin, jos irtisanomisen perusteena on saneerausohjelman mukainen toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti. Mainittu irtisanomisen peruste voisi olla käsillä esimerkiksi, jos tietty osa yrityksen toiminnasta saneerausohjelman mukaan lopetetaan tai toimintaa supistetaan niin, että

työ lakkaa tai vähenee säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Toiseksi työ sopimuksen irtisanominen pykälän mukaista erityistä irtisanomisaikaa noudattaen voisi tulla kysymykseen, jos irtisanomisen perusteena on saneerausohjelmassa todetusta taloudellisesta syystä johtuva ja ohjelman mukainen järjestely, joka edellyttää sellaista työvoiman vähentämistä. Tässä tarkoitettu irtisanomisperuste voi olla käsillä esimerkiksi, jos saneerausohjelmasta ilmenee, että työntekijöitä on työn määrään nähden liikaa ja että toiminnan tehokkuuden lisääminen ja kustannusten järkipäristäminen tämän vuoksi edellyttää työvoiman vähentämistä. Tällöin ei siis ole kysymys työn vähenemisestä vaan siitä, että työn järjestäminen taloudellisesti kestäväällä tavalla edellyttää työvoiman vähentämistä.

Säännöksen mukaan ei vaadittaisi, että saneerausohjelmassa olisi yksilöity ne yksittäiset työ sopimukset, joiden päättämistä saneerausjärjestelyt edellyttävät. Riittää, että saneerausohjelmasta ilmenee, minkälaisia saneerausjärjestelyjä ja -toimenpiteitä yrityksessä tulee toteuttaa sekä minkälaisia henkilöstöjärjestelyjä nämä edellyttävät.

Pykälän 2 momentin mukaan työnantajalla ei olisi oikeutta työ sopimuksen irtisanomiseen 1 momentin nojalla, jos työnantajalla on tarjota työntekijälle muu tehtävä, johon hänet ammatitaitoonsa ja kykyynsä nähden voidaan kohdella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa. Vastaava sisältöinen poikkeus sisältyy työ sopimuslain 37 a §:n 1 momenttiin.

47 a ja 47 b §. Kummankin mainitun pykälän 3 momenttiin on lisätty viittaus ehdotettuun 41 a §:ään.

1.5. Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta

6 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 d kohta, jonka mukaan yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluviin asioihin luettaisiin yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä toimeenpantavat osa-aikaistamiset, lomauttamiset ja irtisanomiset sekä niihin liittyvät koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisut. Tässä säännöksessä mainittujen asioiden ohella saneerausmenettelyn yhteydessä voi luonnollisesti tulla esiin muita asioita, jotka jo voimassa olevien 6 §:n säännösten mukaan kuuluvat yhteistoimintamenettelyn piiriin.

8 §. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisät-

täväksi vähimmäisneuvottelu-aikaa koskevia erityissäännöksiä niitä tapauksia varten, joissa yritys on saneerausmenettelyn kohteena.

Pykälän 2 momentin mukaisen, yli kymmentä työntekijää koskevia toimenpiteitä varten säädetyn kolmen kuukauden neuvotteluajan sijasta vähimmäisneuvottelu-aika saneerausmenettelyn yhteydessä olisi yksi kuukausi. Saneerausohjelmaan perustuvien henkilöstöjärjestelyjen osalta tarkoituksenmukaisena voitaneen yleensä pitää sitä, että yhteistoimintalain mukaisiin neuvotteluihin ryhdyttäisiin viimeistään siinä vaiheessa, kun ehdotus saneerausohjelmaksi on valmistumassa tai valmistunut, eli ennen saneerausmenettelyä koskevan lakiehdotuksen 76 §:ssä tarkoitettua ehdotuksen käsitteilyä. Edellytykset neuvottelujen ajoittamiselle riippuvat kuitenkin muun muassa siitä, kenen toimesta ja missä vaiheessa ehdotus saneerausohjelmaksi laaditaan.

Mainittua kuukauden aikaa lyhyempi neuvottelu-aika tulisi noudatettavaksi, jos kysymyksessä ovat työ sopimuslakiin ehdotetun 41 a §:n 1 momentin 1 kohtaan perustuvat toimenpiteet eli sellaiset henkilöstöjärjestelyt, jotka on tarkoitus toteuttaa ennen saneerausohjelman vahvistamista konkurssin torjumiseksi välttämättömien toimenpiteiden vuoksi. Tällöin vähimmäisneuvottelu-aika olisi seitsemän päivää riippumatta siitä, kuinka useaa työntekijää toimenpiteet tulisivat koskemaan. Tämä perustuu siihen, että konkurssin torjumiseksi vaadittavat toimenpiteet saattavat olla varsin kiireellisiä.

1.6. Laki takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain muuttamisesta

2 §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityinen takaisinsaantiajan laskemiseen liittyvä määräpäiväsäännös niitä tapauksia varten, joissa velallisen konkurssia edeltää saneerausmenettely taikka yksityisen henkilön velkajärjestelyä koskevan asian vireillä ollessa. Jos velallisen omaisuus luovutetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty saneerausmenettelyn vireillä ollessa, määräpäivällä tarkoitettaisiin samaa päivää kuin saneerausmenettelyä koskevan lakiehdotuksen 35 §:n 2 momentin mukaan, eli yleensä sitä päivää, jona hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta tehtiin. Takaisinsaannin edellytyksiin ei näin ollen vaikuttaisi se, että saneerausmenettely muuttuu kon-

kurssiksi. Vastaavasti silloin, kun velallinen asetetaan konkurssiin yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevassa ehdotetussa laissa tarkoitettuna menettelyn ollessa vireillä, pidettäisiin määräpäivänä sitä päivää, jona hakemus velkajärjestelystä tehtiin.

1.7. Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta

13 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan yrityksen saneerausmenettelyn alkamista ja lakkaamista koskeva kirjaus arvo-osuustilille voitaisiin tehdä selvittäjän ilmoituksesta. Tarkoituksena on, että yrityksen saneerausta koskevan lain nojalla annettavalla asetuksella säädettäisiin, että selvittäjän tulee huolehtia muun muassa edellä tarkoitettuna ilmoituksen tekemisestä. Esillä olevasta säännöksestä puolestaan ilmenisi, että selvittäjällä on kelpoisuus kyseisenlaisen kirjauksen tekemiseen.

15 §. Pykälään on lisätty maininta, jonka mukaan asetuksella voitaisiin säätää myös oikeudenhaltijaa koskevan saneerausmenettelyn alkaminen kirjattavaksi arvo-osuustilille tuomioistuimen tekemän ilmoituksen nojalla.

1.8. Laki rikoslain muuttamisesta

29 luku. Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 §. Verorikkomus. Pykälän johdantolauseeseen on selvytyden vuoksi lisätty maininta siitä, että verorikkomuksen tunnusmerkistö ei täyty, jos pykälässä tarkoitettuna veron tai maksun suorittamatta jättäminen johtuu tuomioistuimen päätökseen perustuvasta maksukiellosta.

30 luku. Elinkeinorikoksista

5 §. Yrityssalaisuuden rikkominen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 4 kohta, jonka mukaan yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä tietoon saadun yrityssalaisuuden oikeudeton ilmaiseminen tai käyttö tulisi rangaistavaksi yrityssalaisuuden rikkomisena siten kuin pykälässä säädetään.

39 luku. Velallisen rikoksista

2 §. Velallisen petos. Pykälän 1 momenttia

ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä kuvattut velallisen teot tulisivat rangaistavuuden piiriin myös silloin, kun ne tehdään saneeraus- tai velkajärjestelymenettelyn yhteydessä. Viittaus saneerausmenettelyyn tarkoittaisi yrityksen saneerausmenettelyä koskevaa lakiehdotusta ja viittaus velkajärjestelyyn puolestaan luonnollisen henkilön velkajärjestelyä koskevaa, valmis-teilla olevaa lakiehdotusta.

Tämän ohella pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan velallisen petoksena voisi tulla rangaistavaksi myös velan ilmoittamatta jättäminen. Tällainen menettely loukkaa velkojaa, koska se voi johtaa oikeudenmenetykseen, mikäli velkoja ei ajoissa valvo oikeuttaan konkurssissa taikka saneeraus- tai velkajärjestelymenettelyssä. Oikeuden valvomatta jääminen velkojan itsensä toimesta taas voi johtua siitä, että velkoja menettelyyn liittyvästä kuulutuksesta huolimatta ei tosiasiasa saa siitä tietoa eikä näin ollen käytännössä saa tilaisuutta huolehtia eduistaan.

Ehdotettu perustunnusmerkistön muutos vaikuttaisi myös 3 §:ssä säädettyyn törkeän velallisen petoksen sekä 4 §:ssä säädettyyn velallisen vilpillisyyden tunnusmerkistöön.

2. Tarkemmat säännökset

Tarkoituksena on, että niistä asiakirjoista ja selvityksistä, jotka hakijan on liitettävä saneerausmenettelyä koskevaan hakemukseen, säädettäisiin asetuksella, samoin kuin saneerausmenettelyn alkamista koskevasta kuulutuksesta ja muista saneerausmenettelyyn liittyvistä ilmoituksista viranomaisille. Asetusluonnos on liitteenä.

3. Voimaantulo

Ehdotettu lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Tämä edellyttää, että tarvittavaa tiedotusta ja koulutusta järjestetään jo tätä ennen, jotta muun muassa tuomioistuimilla olisi riittävät valmiudet ryhtyä soveltamaan uutta lainsäädäntöä pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Yrityksen saneerausta koskevaan lakiehdotukseen

sisältyvää siirtymäsäännöstä käsitellään jäljempänä jaksossa 4., erityisesti jaksossa 4.3.2.

4. Säättämisjärjestys

4.1. Johdanto

Ehdotettu laki yrityksen saneerauksesta merkitsisi rajoituksia velkojen oikeuteen saada suoritus saatavastaan velan alkuperäisten ehtojen mukaisesti. Menettelyn aloittamisesta seuraisi saneerausvelkoja koskeva maksu- ja perintäkielto. Saneerausohjelman mukaisilla velkajärjestelyillä voitaisiin lakiehdotuksesta ilme-nevissä puitteissa rajoittaa velkojan oikeutta suoritukseen saatavastaan. Saneerausohjelman vahvistaminen ei vaatisi kaikkien niiden velkojen suostumusta, joiden oikeutta sillä rajoitetaan. Ehdotettu laki tulisi koskemaan sekä ennen sen voimaantuloa että sen jälkeen syntyneitä velkasuhteita. Tämän vuoksi on tarpeen tarkastella kysymystä ehdotetun lain säätämistäjärjestyksestä.

Tarkoituksena siis on, että saneerausmenettelyn ja siihen liittyvien velkajärjestelyjen piiriin tulisivat kaikenlaiset velat riippumatta siitä, onko velka syntynyt ennen lain voimaantuloa vai sen jälkeen. Lakiehdotuksella tulisi toisin sanoen olemaan vaikutuksia myös ennen lain voimaantuloa syntyneisiin oikeussuhteisiin. Lakiehdotuksen käytännön merkityksen ja saneerausmenettelyn toimivuuden kannalta on olennaisen tärkeää, että laki tulee koskemaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneitä velkoja. Muussa tapauksessa veisi vuosikausia, ennen kuin saneerausmenettely voi toimia tarkoitetulla tavalla. Velkojen käsittely eri tavoin riippuen niiden syntyajankohdasta suhteessa lain voimaantuloon johtaisi kestävämpiin vaikeuksiin lain soveltamisessa ja vähentäisi ratkaisevasti ehdotetun lainsäädännön käyttökelpoisuutta ja merkitystä.

Ehdotetun lain säätämistäjärjestyksen kannalta lain voimaantulon jälkeen syntyvät ja sitä ennen syntyneet velat ovat kuitenkin keskenään erilaisessa asemassa, koska hallitusmuodon 6 §:ssä säädetystä omaisuuden suojasta on perinteisesti katsottu aiheutuvan rajoituksia mahdollisuuteen säätää tavallisessa säätämistäjärjestyksessä lakeja, joilla on taannehtivia vaikutuksia.

Jäljempänä ilmenevin perustein ehdotusta

laadittaessa on katsottu, että uudistus voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Erityistä merkitystä on sillä, että uudistus on tärkeän yleisen edun vaatima.

Seuraavassa säätämisyjärjestykseen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan erikseen velkasuhteen syntyajankohdan mukaan.

4.2. Lain voimaantulon jälkeen syntyneet velkasuhteet

Yrityksen saneerausta koskevan lakiehdotuksen vaikutukset velkojen oikeudelliseen asemaan voidaan jakaa kahteen ryhmään eli yhtäältä menettelyn aikaiseen maksu- ja perintäkieltoon ja toisaalta velkajärjestelyjen vaikutuksiin.

Maksu- ja perintäkielto merkitsisi, että velkoja ei saneerausmenettelyn aikana voisi käyttää niitä oikeuksia saatavansa perimiseen, jotka hänellä velkasuhteen ehtojen ja lain mukaan yleensä on. Rajoitukset liittyisivät tuomioistuinten päätöksellä laissa säädetyin edellytyksin aloitettuun menettelyyn. Ne tulisivat kysymykseen tilanteessa, jossa velallinen on maksukyvytön tai jossa velallista uhkaa maksukyvyttömyys. Rajoitusten tarkoituksena on aikaansaadat edellytykset sille, että velallisen taloudellinen tilanne saatetaan saneerausohjelman ja siihen liittyvien velkajärjestelyjen avulla korjattua ja konkurssi sekä toiminnan lakkaaminen voitaisiin välttää.

Lakiehdotuksen mukaiset velkajärjestelymahdollisuudet merkitsisivät, että tuomioistuinten vahvistamalla saneerausohjelmalla voitaisiin yksittäisen velkojan suostumuksesta riippumatta rajoittaa hänen oikeuttaan saada saatavastaan velan ehtojen mukainen suoritus. Velkajärjestelyn sisällölle asetettaisiin laissa tietyt vähimmäisvaatimukset, joista ei voitaisi poiketa ilman velkojan suostumusta. Vakuusvelkojen osalta vähimmäisvaatimukset merkitsisivät, että velkojan tulisi saada täysi suoritus ainakin saatavansa pääomasta siltä osin kuin vakuuden arvo sen kattaa ja niin, että kyseisen saatavan nykyarvo tulee turvatuksi. Tavallisten velkojen osalta vähimmäisvaatimukset merkitsisivät, että velkojalle tuleva suoritus arvoltaan vastaa vähintään sitä jako-osuutta, joka hänelle olisi kertynyt velallisen konkurssissa.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on täysin vakiintuneesti katsottu, että sopimus oikeuden sääntely kuuluu tavallisen lainsäädän-

nön alaan. Vastedes tehtävien oikeustointien osalta voidaan tavallisella lailla säätää muun muassa oikeustointien tyypeistä sekä niiden kielletyistä ja sallituista ehdoista. Yleisesti voidaan sanoa, että yksityisoikeudellisten oikeustointien oikeusvaikutuksia koskevat säännökset kuuluvat tavallisen lainsäädäntöjärjestyksen piiriin.

Puheena olevassa lakiehdotuksessa on kysymys velkasuhteita koskevien oikeussääntöjen muuttamisesta edellä kuvatulla tavalla niin, että tietyissä olosuhteissa, joissa velallisen maksukyky ja sen myötä velkojan saatavissa oleva suoritus on tämän vuoksi joka tapauksessa vaarassa, velkojan oikeusasema määräytyisi toisin kuin yleensä. Lakiehdotuksella säännellään siten yksityisoikeudellisten velkasuhteiden sisältöä eikä puututa omaisuuden suojan piiriin kuuluviin varallisuusetuihin. Uusien velkasuhteiden osalta ei näin ollen ole perusteita, jotka edellyttäisivät lakiehdotuksen säätämistä perustuslain säätämisyjärjestyksessä, vaan että kysymys on tavallisen lainsäädännön alaan kuuluvasta sääntelystä.

4.3. Ennen lain voimaantuloa syntyneet velkasuhteet

Valtiosääntöömme ei sisälly nimenomaista taannehtivan lainsäädännön kieltoa. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on kuitenkin vakiintunut sellainen lähtökohtainen periaate, jonka mukaan tavallisella lailla voidaan vain rajoitetusti puuttua ennen lain voimaantuloa syntyneisiin oikeussuhteisiin. Vallitsevana yleisenä oikeusperiaatteena on pidetty sitä, että uusi, tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä säädetty laki ei saa muuttaa tai järkyttää sitä ennen voimassa olleen lain pohjalla syntyneitä oikeussuhteita. Tästä periaatteesta on kuitenkin tietyin perustein katsottu voitavan poiketa.

Vakiintunut on se poikkeus, että tavallisella lailla on mahdollista taannehtivastikin selvittää ja täydentää yksityisoikeudellisiin oikeussuhteisiin sovellettavia säännöksiä, jollei aineelliseen oikeuteen tällä tavoin tuoda oleellisesti uusia piirteitä. Vakiintuneeksi on myös muodostunut periaate, jonka mukaan hyvän tavan vastaiset tai kohtuuttomat oikeustoimet eivät nauti perustuslain suojaa. Tavallisella lailla on siten mahdollista taannehtivastikin saattaa voimaan säännöksiä oikeustoimen kohtuuttomien vaikutusten estämiseksi. Perustuslakivaliokun-

nan käytännöstä ilmenee myös, että tavallisen lain taannehtivien vaikutusten sallittavuutta arvioitaessa merkitystä annetaan sille, minkälaisia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia päämääriä tällaisella sääntelyllä tavoitellaan.

Erityisesti voidaan mainita, että tavallisella lailla katsottiin voitavan saattaa taannehtivien vaikutuksien voimaan säännös avioehtosopimuksen kohtuullistamisesta (avioliittolain 103 b §:n 1 momentti ja 2 momentin 3 kohta; perustuslakivaliokunnan lausunto 13/1986). Tämä sovittelumahdollisuus merkitsee, että avioehtosopimus, jolla puolison omaisuus on tarkoitettu suojata toisen puolison tasinkovaatimukselta, voidaan syrjäyttää ja puoliso voidaan omaisuuden osituksessa tai erottelussa velvoittaa luovuttamaan omaisuuttaan toiselle puolisolle. Näinkin merkittävä oikeustilan muutos katsottiin siten mahdolliseksi toteuttaa taannehtivien vaikutuksien tavallisella lailla, koska uudistuksen tarkoituksena oli estää osituksen lopputuloksen kohtuuttomuus. Keskeinen merkitys sääätämisyjärjestystä koskevassa arvioinnissa annettiin siten sille tarkoituspäälle, jota uudella säännöksellä ja sen taannehtivuudella tavoiteltiin.

Yrityksen saneerausta koskevan lakiehdotuksen taannehtivista vaikutuksista ja niiden merkityksestä sääätämisyjärjestyksen kannalta voidaan ensinnäkin todeta, että tarkastelussa on tehtävä ero vakuusvelkojen ja tavallisten velkojen kesken. Kuten edellä on mainittu, lakiehdotuksen vaikutukset velkojen oikeudelliseen asemaan voidaan jakaa kahteen ryhmään eli yhtäältä menettelyn aikaiseen maksu- ja perintäkieltoon ja toisaalta velkajärjestelyjen vaikutuksiin. Seuraavassa asioita käsitellään tämän jaottelun pohjalta.

4.3.1. Tavalliset velat

Tavallisten velkojen osalta saneerausmenettelyyn liittyvän velan perintäkiellon ei ole katsottu merkitsevän sellaista taannehtivaa puuttumista velkasuhteisiin, joka edellyttäisi perustuslain sääätämisyjärjestystä. Tämä perustuu erityisesti siihen, että velallinen voi voimassa olevan lain mukaan hakeutua konkurssiin ilman, että konkurssille tällöin asetettaisiin erityisiä aineellisia edellytyksiä. Velallinen voi siten nykyisinkin milloin tahansa aikaansaada tilanteen, jossa velan perimistoimet estyvät. Saneerausmenettelyyn liittyvää perintäkieltoa

ei näin ollen voida pitää velkojan oikeusaseman kannalta niin olennaisena uutena piirteenä, ettei sitä koskevia säännöksiä voitaisi tavallisella lailla ulottaa ennen lain voimaantuloa syntyneisiin oikeussuhteisiin. Eri asia on, että perintäkiellolla on lakiehdotuksen oikeuspoliittisten tavoitteiden eli saneerausmenettelyn toimivuuden ja konkurssin torjumismahdollisuuksien kannalta olennainen merkitys.

Mitä puolestaan tulee lakiehdotuksen velkajärjestelyjä koskevien säännösten taannehtiviin vaikutuksiin, voidaan ensinnäkin todeta ongelman perustuvan siihen, että saneerausohjelma velkajärjestelyineen olisi tietyin edellytyksin mahdollista vahvistaa ilman yksittäisen velkojan suostumusta. Säättämisyjärjestystä silmällä pitäen on syytä tarkastella velkajärjestelyn erilaisia keinoja erikseen.

Mahdollisuus velan maksuaikataulun muuttamiseen (44 §:n 1 momentin 1 kohta) ei merkitse niin olennaista puuttumista velkasuhteen ehtoihin, että sen taannehtivuus edellyttäisi perustuslain sääätämisyjärjestystä, ottaen huomioon erityisesti sen, että tällaisen puuttumisen tarkoituksena on nimenomaan turvata velallisen maksukykyyn säilyminen, mikä yleensä on myös velkojan etujen mukaista ja edesauttaa konkurssia paremman lopputuloksen saavuttamista. Samoista syistä on katsottu, että mahdollisuus määrätä velallisen maksusuoritukset ensin velan pääoman ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi (44 §:n 1 momentin 2 kohta) ei edellytä perustuslain sääätämisyjärjestystä voidakseen tulla taannehtivasti sovellettavaksi. Tällä järjestelyllä muutetaan sitä järjestystä, jossa velkojalle tulevia erä suoritetaan. Toimenpiteen tarkoitus eli velallisen maksukykyyn ylläpitäminen huomioon ottaen sen tuskin voidaan katsoa olennaisesti loukkaavan velkojankaan etua.

Mahdollisuutta alentaa jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten maksuvelvollisuutta (44 §:n 1 momentin 3 kohta) voidaan pitää sopimusehdon sovittelumahdollisuuteen rinnastettavana. Kysymys ei tietenkään yleensä ole esimerkiksi tietyn korkoehdon kohtuuttomuudesta sinänsä, vaan luottokustannusten alentamismahdollisuus muistuttaa lähinnä sopimusehdon soveltamista sillä perusteella, että ehdon soveltaminen konkreettisessa tilanteessa olisi kohtuutonta. Kuten edellä on mainittu, soveltuslainsäätämisyjärjestyksessä ulottaa koskemaan myös ennen lain

voimaantuloa syntyneitä oikeussuhteita. Myöskään luottokustannusten maksuvelvollisuuden alentaminen velkajärjestelyn keinona ei sitä paitsi välttämättä yksipuolisesti palvele velallisen etua, sillä velallisen maksukyvyttömyys olisi velkojankin kannalta yleensä huonompi vaihtoehto.

Mitä sitten tulee mahdollisuuteen alentaa maksamatta olevan velan määrää (44 §:n 1 momentin 4 kohta), on selvää, että tämä velkajärjestelyn keino edustaa voimakkainta puuttumista velkasuhteen ehtoihin. Tältä osin on kuitenkin korostettava, että velan ehtoihin kajoamisesta huolimatta mahdollisuus velan määrän alentamiseen ei todellisuudessa merkitisi puuttumista velkojan varallisuusetuihin, koska velkoja ei vastoin suostumustaan voisi joutua tyytymään vähempään kuin mihin hän joutuisi tyytymään velallisen konkurssissa. Konkurssin velallinen taas voi voimassa olevan lain mukaan aikaansaada milloin tahansa. Sama koskee velkajärjestelyn keinojen yhteisvaikutusta: koska velkojaa ei vastoin tahtoaan voitaisi pakottaa tyytymään arvoltaan vähäisempään suoritukseen kuin mihin hänen olisi tyydyttävä konkurssissa, ei voitane katsoa, että ehdotettujen velkajärjestelysäännösten taannehtiva sovellettavuus tavallisen velkojen osalta edellyttäisi perustuslain säätämisyjärjestystä.

4.3.2. Vakuusvelat

Vakuusvelkojen erityispiirteenä tavallisiin velkoihin verrattuna on ensinnäkin se, että velkojalla on esinevakuusoikeus, jonka perusteella vakuutena olevan omaisuuden arvo turvaa velan takaisinmaksua eli saatavan määrää, ja toiseksi se, että tietyillä vakuusvelkojilla on konkurssissa niin sanottu separatistiasema eli oikeus konkurssimenettelystä erillään ryhtyä toimenpiteisiin saatavan perimiseksi vakuuden arvosta.

Mitä ensinnäkin tulee saneerausmenettelyyn liittyvään perintäkieltoon, se muuttaisi vakuusvelkojan asemaa konkurssiin verrattuna sikäli, että velkojalla ei olisi oikeutta ryhtyä toimiin vakuuden realisoinniseksi tai vakuusesineen takaisin ottamiseksi. Toisaalta velkojalla olisi konkurssista poiketen menettelyn aikankin oikeus suorituksiin tuolloin erääntyvistä ko-roista ja muista luottokustannuksista. Lisäksi velkoja olisi suojattu sen varalta, että vakuuden arvo omaisuuden käytön jatkumisen vuoksi

alenisi, sillä hänellä olisi oikeus korvaukseen tällaisesta arvon alenemisesta. Velkoja voisi sitä paitsi saada luvan realisointitoimiin, jos mainitut suoritukset tai korvaukset laiminlyödään taikka jos vakuusoikeuden kohteena olevan omaisuuden säilyminen velallisella ei ole tarpeellista saneerausjärjestelyjen kannalta.

Perintäkiellon merkitys olisi siten siinä, että velkojan mahdollisuus käyttää vakuuden arvoa suorituksen saamiseksi velan pääomasta väistyisi tai ainakin lykkäytyisi. Arvioitaessa tämän velkojan oikeusaseman muutoksen merkitystä on tärkeää ottaa huomioon, että vakuuden realisointiarvo erillisessä rahaksi muutossa on yleensä olennaisesti pienempi kuin kyseisen omaisuuden arvo osana toimivaa yrityskokonaisuutta. Perintäkiellon tarkoituksena on nimemomaan se, että taloudellisesti epäedullinen omaisuuden realisointi voitaisiin välttää ja yritys voisi säilyä tai tulla luovutetuksi toimivana kokonaisuutena, mikä edellyttää rajoituksia yksittäisten velkojen oikeuteen ryhtyä erillistoimenpiteisiin. Menettely tähtää toisin sanoen siihen, että vakuusveloista voitaisiin suoriutua maksamalla ne yrityksen toiminnasta saatavalla tulo-rahoituksella sen sijaan, että turvauduttaisiin kaikkien osapuolten kannalta epätarkoituksenmukaiseen realisointiin.

Ottaen huomioon perintäkiellon edellä kuvattu tarkoitus ja sen tosiasiallinen merkitys velkojan aseman kannalta sekä ehdotetut oikeussuojajärjestelyt on katsottu, ettei velkojan oikeusaseman muutos tältä osin ole sillä tavoin olemassa olevia velkasuhteita järkyttävä, että sen taannehtiva soveltaminen edellyttäisi perustuslain säätämisyjärjestystä.

Velkajärjestelyä koskevien säännösten vaikutuksesta vakuusvelkojen kannalta voidaan todeta seuraavaa. Vakuusvelat olisivat velkajärjestelyssä erityisasemassa tavallisiin velkoihin verrattuna (45 §). Vakuusvelkojen osalta esinevakuusoikeuden saatavan pääomaa turvaava merkitys säilyisi. Vakuusvelan määrää ei voitaisi alentaa. Niin kauan kuin velallinen noudattaa velkajärjestelyihin liittyvää maksuohjelmaa, ei velkojalla olisi oikeutta saatavan perimiseen vakuuden realisoinnin kautta. Vakuusoikeuden saatavan pääomaa turvaava vaikutus toteutuisi saneerausmenettelyn yhteydessä toisella tavalla eli niin, että velkojalla olisi oikeus rahasuorituksiin, joiden vähintään olisi vastattava vakuuden arvon kattamaa osaa saatavan pääoman määrästä ja turvattava velkapääoman nykyarvo. Tämä koskisi sekä velan

varsinaista maksamatonta pääomaa että ennen saneerausmenettelyn alkamista erääntyneitä, maksamatta olevia luottokustannuksia siltä osin kuin vakuuden arvo ne kattaa.

Lakiehdotuksella ei siten kajottaisi vakuus-oikeuden taloudelliseen perussisältöön saatavan takaisinmaksun turvana, vaan muutettaisiin ainoastaan sitä tapaa, jolla tämä turva saneerausmenettelyn yhteydessä toteutuisi.

Mitä tulee yksittäisten velkajärjestelyn keinoihin, voidaan maksuaikataulun muuttamis-mahdollisuuden (44 §:n 1 momentin 1 kohta) osalta viitata yllä jaksossa 4.3.1. lausuttuun. Vakuusvelat eivät tältä osin anna aiheutta erilaista arviointiin kuin tavalliset velat.

Mahdollisuus pääomalyhennyksen ensisijais-tamiseen (44 §:n 1 momentin 2 kohta) olisi käytettävissä myös vakuusvelkojen osalta. Täl-löin tulisi kuitenkin sovellettavaksi erityissää-nös (ks. 45 §:n 1 momentti), jonka mukaan lykkäytyville luottokustannuksille olisi määrät-tävä sellainen korko, joka turvaa ne rahanar-von muutokselta. Tämä merkitsee, että pää-oman ja luottokustannusten maksamisjärjes-tyksen muuttaminen ei voisi vakuusvelkojalle aiheuttaa menetystä myöskään inflaation vuoksi. Näin ollen kyseisen velkajärjestelyn keinon ei ole katsottu muuttavan velkasuhteen ehtoja niin olennaisella tavalla, että sen taannehtiva soveltaminen vakuusvelkojen osalta edel-lyttäisi perustuslain säätämisyjärjestystä.

Mahdollisuus alentaa jäljellä olevaan luotto-aikaan kohdistuvien luottokustannusten mak-suvelvollisuutta koskisi lakiehdotuksen mu-kaan myös vakuusvelkoja, kuitenkin 45 §:n 2 momentista johtuvien rajoituksin, eli vähintään vakuusvelan pääoman nykyarvo olisi turvatta-va, minkä lisäksi jäljelle jäävän maksuajan pituus olisi otettava huomioon niin, että koron alennuksen tulisi olla suhteellisesti sitä pienem-pi, mitä pitempi kyseinen aika on eli mitä kauemmin velkojan pääoma olisi velkajärjeste-lyn vuoksi sidottuna. Ennen lain voimaantuloa

syntyneiden vakuusvelkojen osalta lakiehdo-tuksen voimaantulosäännökseen on lisäksi otettu erityissäännös, joka supistaisi mahdolli-suutta kyseisen velkajärjestelyn keinon taan-nehtivaan soveltamiseen. Kun kysymyksessä on ennen lain voimaantuloa syntynyt vakuusvelka, jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvia luot-tokustannuksia ei olisi mahdollista alentaa siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan velan pääoman sekä mainittujen luottokustannusten kokonaismää-rän nykyarvon. Tässäkään suhteessa lakiehdo-tus ei siten antaisi mahdollisuutta taannehtivas-ti kajota vakuus-oikeuden taloudelliseen sisäl-töön eli vakuuden arvon saatavan määrää turvaavaan vaikutukseen.

Tiivistäen voidaan todeta, että lakiehdotuk-sen taannehtivat vaikutukset vakuusvelkojen osalta eivät merkitsisi puuttumista vakuusoi-keuden merkitykseen saatavan takaisinmaksun turvana, vaan ainoastaan siihen tapaan, jolla vakuus-oikeuden tuoma suoja saneerausmenet-telyn yhteydessä toteutuisi. Lisäksi on otettava huomioon, että tämä uusi vakuussuojan toteut-tamistapa ei välttämättä olisi velkojan kannalta epäedullinen, vaan useissa tapauksissa myös velkojan etujen mukainen, koska velan ta-kaisinmaksu alkuperäisen tarkoituksen mukai-sesti tapahtuisi juoksevina rahasuorituksina sen sijaan, että velkoja maksun saadakseen joutuisi ryhtymään tulokseltaan epävarmoihin rea-lisointitoimiin. Näin ollen lakiehdotus ei va-kuusvelkojen osalta edellyttänyt perustus-lain säätämisyjärjestystä huolimatta sen taan-nehtivista vaikutuksista.

Koska kysymys yrityksen saneerausta koske-van lakiehdotuksen säätämisyjärjestyksestä on tulkinnanvarainen, asiasta on tarpeen pyytää eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus-kunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdo-tukset:

1.

Laki yrittäjien saneerauksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä tämän lain mukaiseen saneerausmenettelyyn. Menettelyssä voidaan tuomioistuimen vahvistamalla ohjelmalla määrätä velallisen varallisuutta ja velkoja koskevista toimenpiteistä siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään velkojan oikeudesta maksuun, velan perimistöimiin tai toimiin velan maksun turvaamiseksi.

2 §

Soveltamisala

Saneerausmenettelyn kohteena voi olla yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, asunto-osakeyhtiö tai taloudellista toimintaa harjoittava yhdistys. Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan tässä laissa myös ammatin taikka maatilatalouden tai kalastuksen harjoittajaa.

Saneerausmenettelyn kohteena ei voi olla:

- 1) talletuspankki tai rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettu luottolaitos;
- 2) vakuutus- tai eläkelaitos;
- 3) selvitystilassa oleva yhtiö tai osuuskunta.

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *menettelyn alkamisella* sitä ajankohtaa, jona tuomioistuin on tehnyt päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta;
- 2) *maksukyvyttömyydellä* sitä, että velallinen

muuten kuin tilapäisesti on kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä;

3) *uhkaavalla maksukyvyttömyydellä* sitä, että velallinen on vaarassa tulla maksukyvyttömäksi;

4) *saneerausvelalla* kaikkia velallisen velkoja, jotka ovat syntyneet ennen saneerausmenettelyn alkamista, mukaan luettuina vakuusvelat sekä velat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riitainen taikka muusta syystä epäselvä; saneerausvelkana ei kuitenkaan pidetä velallisen perustaman eläkesäätiön vastuuvajaus-ta;

5) *esinevakuusoikeudella* omistuksenpidätystä ja muuta omistukseen perustuvaa vakuutta, panttioikeutta irtaimien tai kiinteiden omaisuuksien sekä takaisinotto-oikeutta ja kohteeseensa etuoikeuden tuottavaa pidätys-oikeutta;

6) *vakuusvelalla* sellaista saneerausvelkaa, jonka vakuudeksi velkojalla on kolmansiin nähden tehokas esinevakuusoikeus velalliselle kuuluvaan tai velallisen hallinnassa olevaan omaisuuteen, siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan velkojan saatavan määrän rahaksimuuttokustannusten ja paremmalla etuoikeudella suoritettavien saatavien vähentämisen jälkeen;

7) *vakuusvelkojalla* vakuusvelan velkojaa;

8) *viimesijaisella velalla* sellaista velkaa, jolle saa kertyä suoritusta vasta muiden velkojen jälkeen;

Vahingonkorvausvelan katsotaan 1 momentin 4 kohtaa sovellettaessa syntyneen, kun vahingonkärsijä sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisesta. Sopimusrikkomukseen perustuvan velan katsotaan syntyneen, kun toinen sopijapuoli sai tiedon sopimusrikkomuksesta.

Jos velallisen omaisuutta on menettelyn alkaessa vakuutena kolmannen henkilön velasta, tästä aiheutuvaan vastuuseen sovelletaan vastaavasti, mitä velallisen vakuusvelasta säädetään.

Nykyarvon turvaava korko määrätään tarkoitukseen soveltuvaan indeksin mukaan niin, että kultakin vuosineljännekseltä suoritettava korko vastaa viimeistä edelliseltä vuosineljän-

nekseltä todettua indeksin muutosta vuotuiseksi koroksi muunnettuna.

4 §

Henkilökohtaisessa vastuussa olevan asema

Sovellettaessa tämän lain säännöksiä velalliseen rinnastetaan se, joka on lain nojalla henkilökohtaisessa vastuussa velallisen sitoumuksista. Tämä ei kuitenkaan vaikuta tällaisen henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin siltä osin kuin ne eivät liity menettelyn kohteena olevaan toimintaan.

Saneerausohjelmaan sisältyvät velkajärjestelyt ovat voimassa myös velallisen sitoumuksista henkilökohtaisessa vastuussa olevan hyväksi.

2 luku

Saneerausmenettelyn aloittaminen ja keskeyttäminen

5 §

Vireillepanoon oikeutetut

Hakemuksen saneerausmenettelystä voi tehdä:

- 1) velallinen;
- 2) velkoja tai useampi velkoja yhdessä, ei kuitenkaan velkoja, jonka saatava on perusteeltaan tai määrältään riittävä taikka muusta syystä epäselvä;
- 3) se, jolle velallisen maksukyvyttömyys muun seikan kuin osakkuuden vuoksi todennäköisesti tulisi aiheuttamaan saamisoikeuteen perustuvia taloudellisia menetyksiä (*todennäköinen velkoja*).

6 §

Edellytykset

Saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos:

- 1) velallinen ja vähintään kaksi velkojaa, joiden yhteenlasketut saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen tunnetuista veloista, yhdessä tekevät siitä hakemuksen; tai
- 2) velallista uhkaa maksukyvyttömyys; tai
- 3) velallinen on maksukyvytön eikä 7 §:n 1 momentin 1 kohdasta johdu muuta.

Uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella saneerausmenettely voidaan velkojan tai todennäköisen velkojan hakemuksesta aloittaa vain,

jos se on tarpeen velkojan huomattavan taloudellisen edun turvaamiseksi tai sen vaarantumisen torjumiseksi.

7 §

Esteet ja keskeyttämisperusteet

Saneerausmenettelyä ei voida aloittaa, jos:

1) velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti;

2) on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;

3) on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja;

4) on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen;

5) on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä; tai

6) velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen.

Jos menettelyn aloittamisen jälkeen käy ilmi 1 momentissa tarkoitettu seikka, menettely voidaan 8 §:ssä tarkoitettua selvittäjän taikka velkojan tai velallisen vaatimuksesta määrätä lakkaamaan. Tilanne, jota tarkoitetaan 1 momentin 1 kohdassa, ei kuitenkaan estä menettelyn jatkamista, jos on todennäköistä, että yrityksen varallisuus tai olennainen osa siitä voidaan luovuttaa tämän lain mukaisessa järjestyksessä yhtenä kokonaisuutena.

3 luku

Selvittäjä ja velkojatoimikunta sekä velallisen myötävaikutusvelvollisuus

8 §

Selvittäjä

Tuomioistuimen on määrättävä selvittäjä, jonka tehtävänä on menettelyn tarkoituksen toteuttamiseksi ja velkojen edun valvomiseksi:

1) laatia selvitys velallisen varoista, veloista ja muista sitoumuksista sekä velallisen talou-

delliseen asemaan ja sen odotettavissa olevaan kehitykseen vaikuttavista seikoista;

2) seurata ja valvoa menettelyn kohteena olevaa velallisen toimintaa menettelyn aikana;

3) huolehtia tarpeellisessa laajuudessa velallisen ennen menettelyn alkamista harjoittaman toiminnan tarkastuksesta;

4) vaatia tarvittaessa velallisen tekemien oikeustointien peräyttämistä 36 ja 37 §:n nojalla sekä käyttää 31 §:n mukaisesti puhevaltaa velallisen lukuun;

5) huolehtia saneerausohjelmaehdotuksen laatimisesta;

6) suorittaa 10 luvussa säädetyt tehtävät.

Selvittäjiä voidaan määrätä useampia kuin yksi, jos se tarpeen tehtävien laajuuden tai niiden vaatiman asiantuntemuksen vuoksi taikka eri velkojaryhmien asianmukaisen edunvalvonnan turvaamiseksi. Edellä 1 momentissa mainitut tehtävät voidaan myös tarpeen mukaan erottaa eri henkilöiden hoidettaviksi.

Selvittäjän on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu henkilö. Hänellä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Hän ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden, ellei 83 §:n 4 momentista johdu muuta.

Selvittäjän tehtävä kestää siihen saakka, kun saneerausohjelma vahvistetaan, jollei menettely sitä ennen lakkaa.

9 §

Selvittäjän oikeudet

Selvittäjällä on tehtäviensä suorittamiseksi oikeus päästä velallisen hallinnassa oleviin, yrityksen tarpeisiin käytettäviin tiloihin sekä tutkia velallisen kirjanpitoa, yrityksen kirjeenvaihtoa ja muita liikeasiakirjoja ja -tiedostoja. Selvittäjällä on salassapitosäännösten estämättä sama oikeus kuin velallisella saada tehtävänsä varten tietoja velallisen pankkitileistä, maksuliikenteestä, rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista, velallisen varallisuudesta, verotuksesta ja muista velallisen taloudellista asemaa tai velallisen harjoittamaa toimintaa koskevista seikoista.

Selvittäjällä on oikeus osallistua velallisyriksen toimielinten kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa.

Selvittäjällä on oikeus käyttää tehtäviensä suorittamisessa apunaan asiantuntijoita.

10 §

Velkojatoimikunta

Velkojen yhteiseksi edustajaksi tuomioistui-
men on asetettava velkojatoimikunta, jollei sitä velkojen pienen lukumäärän vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. Velkojatoimikunnassa on oltava vähintään kolme jäsentä. Velkojatoimikunnan kokoonpano on määrättävä sellaiseksi, että eri velkojaryhmät, kuten vakuusvelkojat ja velkojat, joiden saatavilla on keskenään saman kaltainen peruste, tulevat siinä tasapuolisesti edustetuiksi.

Velkojatoimikunnan tehtävänä on neuvoa-antavana elimenä avustaa selvittäjää tälle kuuluvien tehtävien hoidossa sekä velkojen lukuun valvoa selvittäjän toimintaa.

Velkojatoimikunnalla ja sen jäsenillä on tehtäviensä hoitamiseksi oikeus saada tarpeellisessa laajuudessa selvittäjältä tietoja 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista.

Jos velallisen palveluksessa työsuhteen perusteella olevan henkilöstön määrä säännöllisesti on vähintään 50, velallisen kotipaikan työvoimapiirin toimistolla on oikeus nimetä velkojatoimikuntaan yksi työvoima-asiaain hallintoa edustava henkilö, joka saa osallistua toimikunnan työhön ilman äänivaltaa.

11 §

Selvittäjän selontekovelvollisuus

Selvittäjän on annettava 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu selvitys viipymättä tiedoksi velkojatoimikunnalle ja velkojille sekä velalliselle. Selvittäjän on säännöllisesti ja aina kun tarvetta ilmenee tiedotettava seuranta-, valvonta- ja tarkastustehtävänsä liittyvistä toimitaan ja havainnoistaan velkojatoimikunnalle tai, jos sellaista ei ole, velkojille sekä neuvoteltava näiden kanssa merkittävistä päätöksistä ennen niiden tekemistä.

12 §

Selvittäjän ja velkojatoimikunnan jäsenen esteellisyys

Selvittäjä tai velkojatoimikunnan jäsen ei saa osallistua hänen ja velallisen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa ottaa osaa velallisen ja kolmannen henkilön

välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on siitä odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa velallisen tai jonkun velkojan etujen kanssa.

13 §

Velallisen tietojenanto- ja myötävaikutus- velvollisuus

Velallinen on velvollinen antamaan tuomioistuimelle, selvittäjälle ja velkojatoimikunnalle näiden vaatimat tiedot seikoista, joilla saattaa olla merkitystä saneerausmenettelyn ja saneerausohjelman kannalta.

Velallinen on velvollinen myötävaikuttamaan siihen, että selvittäjä ja velkojatoimikunta voivat asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä ja että saneerausmenettely voidaan asianmukaisesti saattaa päätökseen.

Kun velallinen on yhteisö, on sen hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan ja yhteisön sitoumuksista henkilökohtaisesti vastuussa olevan täytettävä tässä pykälässä tarkoitetut velvollisuudet. Velallisen palveluksessa olevan henkilön on täytettävä mainitut velvollisuudet sikäli kuin ne liittyvät hänen työtehtäviinsä.

14 §

Salassapitovelvollisuus

Selvittäjä, velkojatoimikunnan jäsen tai velkoja, näiden palveluksessa oleva henkilö taikka näiden käyttämä avustaja tai asiantuntija ei saa luvatta ilmaista eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen velallisen taloudellista asemaa, liikesuhteita taikka yrityssalaisuutta koskevia seikkoja, jotka hän on menettelyn yhteydessä saanut tietoonsa.

4 luku

Saneerausmenettelyn alkamisen oikeusvaikutukset

15 §

Velallisen sitoumukset

Saneerausmenettelyn alkaminen ei vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Menettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen saneerausvelalle. Sama koskee muunlaisia maksuviivästyksen seuraamuksia, jotka riippuvat viivästyksen kestosta.

Menettelyn alkamisen jälkeen syntyvistä ve-

loista säädetään 32 §:ssä ja maksun takaisin-saannin johdosta uudelleen syntyvästä velasta 38 §:ssä.

16 §

Välivaiheen aikana tehtyjen oikeustointen peräytyminen

Saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen vireilletulon ja menettelyn alkamisen välisenä aikana tehty oikeustoimet voidaan peräyttää siten kuin 6 luvussa säädetään.

17 §

Maksu- ja vakuudenasettamiskielto

Menettelyn alettua velallinen ei saa maksaa saneerausvelkaa eikä asettaa siitä vakuutta.

Vastoin 1 momentissa säädettyä kieltoa suoritettu maksu on palautettava. Vekselin tai shekin maksun palauttamisvelvollisuuteen sovelletaan kuitenkin vastaavasti, mitä takaisin-saannista konkurssipesään annetun lain (758/91) 11 ja 21 §:ssä säädetään. Jos velkoja on maksun vuoksi palauttanut kolmannen asettaman vakuuden tai jos velasta oli takaus, maksun palauttamiseen sovelletaan vastaavasti, mitä mainitun lain 19 § ja 21 §:ssä säädetään, kuitenkin niin, että mitä 19 §:ssä säädetään velallisen maksukyvyttömyydestä, koskee saneerausmenettelyn alkamista.

Vastoin 1 momentissa säädettyä kieltoa tehty panttaus tai muu vakuuden asettamistoimi on tehoton, jollei arvopapereita tai -osuuksia koskevista säännöksistä johdu muuta. Menettelyn alettua tehty, velallisen omaisuutta koskeva kiinnityshakemus ei tuota etuoikeutta saneerausvelan hyväksi.

18 §

Poikkeukset maksukieltoon

Vakuusvelkojalla on 17 §:ssä säädetyn kielon estämättä oikeus saada maksu velan ehtojen mukaisista, menettelyn alkamisen jälkeen erääntyvistä koroista ja muista luottokustannuksista. Velkoja ei voi saattaa voimaan ehtoa luottokustannusten ennaikaisesta maksamisesta.

Edellä 17 §:ssä säädetyn kiellon estämättä:

1) on maksettava työntekijöiden palkat menettelyn alkamista edeltäneiltä kolmelta kuu-

kaudelta, paitsi mikäli selvittäjä ilmoittaa pitävänsä tällaisen velan perustetta tai määrää riittäisensä;

2) on maksettava ennen menettelyn alkamista kertyneet työntekijöiden lomapalkat ja -korvaukset;

3) on maksettava velallisen lapselle suoritettava elatusapu siltä osin kuin elatusavulla olisi ollut etuoikeus menettelyn alkaessa toimitetussa ulosmittauksessa;

4) voidaan selvittäjän päätöksellä suorittaa maksu velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, mikäli se menettelyn kannalta on tarkoituksenmukaista;

5) voidaan, jollei selvittäjä toisin päättä, jattaa pankissa olevan luotollisen maksuliikennetilin tilisuhdetta ja velalliselle tulevien maksujen ohjaamista tällaiselle tilille sekä lukea tilille kertyvät suoritukset pankin tiliin liittyvän luotostaatavan lyhennykseksi;

6) voidaan selvittäjän päätöksellä maksaa velallisen perustamalta eläkesäätiöltä otetun lainan lyhennyksiä sikäli kuin se on välttämättömyyden maksuvalmiuden turvaamiseksi.

19 §

Perintäkielto

Menettelyn alettua velalliseen ei saa kohdistaa toimenpiteitä maksukiellon piiriin kuuluvan saneerausvelan perimiseksi tai sen suorittamisen turvaamiseksi. Jo aloitettuja toimenpiteitä ei saa jatkaa. Velalliseen ei tällaisen velan osalta myöskään saa kohdistaa maksuviivästyksen seuraamuksia. Tässä säädetyn kiellon piiriin kuuluvat muun muassa seuraavat toimenpiteet:

1) esinevakuusoikeuteen perustuvien rahaksimuutto- tai takaisinotto-oikeuksien käyttäminen ja muu vakuuden hyödyntäminen maksun saamiseksi;

2) velan irtisanominen ja velan perustana olevan sopimuksen irtisanominen tai purkamisen maksuviivästyksen vuoksi, lukuun ottamatta tililuottoa tai muuta jatkuvaa luottoa koskevan sopimuksen irtisanomista tai purkamista uuden velan epäämiseksi;

3) velallisella velkojalta olevan saatavan käyttäminen velkojan saatavan kuittaamiseen; muun kuin vakuusvelan velkoja, joka itse on velkaa saneerausvelalliselle ja jonka velka erääntyy maksettavaksi ennalta määrättyä ajankohtana menettelyn alkamisen jälkeen, saa kuitenkin kyseisen saatavansa määrää vastaa-

valta osalta pidättyä maksusta saneerausvelalliselle velkasuhteen jatkuessa muuten entisiin ehdoin, kunnes velkoja saa suorituksen saneerausohjelman mukaisesti tai perintäkielto lakkaa.

Kiellon vastainen toimi on tehoton. Jos vakuutena olevaa omaisuutta on kiellon vastaisesti luovutettu, luovutuksensaaja voi kuitenkin saada vilpittömän mielen suojan sen mukaan kuin erikseen säädetään. Kielto ei estä velkojaa panemasta vireille taikka jatkamasta oikeudenkäyntiä tai muuta menettelyä, jonka tarkoituksena on oikeuden säilyttäminen tai täytäntöönpanoperusteen saaminen.

Velallisen käyttöomaisuuteen kuuluva irtain esine, joka pantti- tai pidätysoikeuden nojalla on velkojan hallinnassa, on selvittäjän vaatimuksesta palautettava velallisen hallintaan, jos se on toiminnan jatkamisen kannalta tarpeellista. Velkojalla säilyy etuoikeus maksun saantiin omaisuuden arvosta sekä oikeus saada omaisuuden hallinta palautettua 20 §:n 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa taikka jos saneerausmenettely lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai ohjelman mukainen velkajärjestely raukeaa. Omaisuutta ei saa luovuttaa ilman velkojan suostumusta.

20 §

Poikkeuksen myöntäminen perintäkieltoon

Tuomioistuin voi vakuusvelkojan vaatimuksesta selvittäjää kuultuaan myöntää velkojalle luvan 19 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttämiseen, jos:

1) on ilmeistä, että vakuusoikeuden kohteena olevan omaisuuden säilyminen velallisella ei ole tarpeellista saneerausjärjestelyjen kannalta taikka velallisen tai hänen perheenjäsenensä kohtuullisten asunto-olojen tai elinkeinon turvaamiseksi; tai

2) vaatimuksen perusteena on 18 §:n 1 momentissa tai 33 §:n 1 momentissa tarkoitettujen suoritusten taikka 33 §:n 2 momentin mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti, joka ei ole merkitykseltään vähäinen.

21 §

Ulosmittauksen sekä muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto

Menettelyn alettua velallisen omaisuutta ei saa ulosmitata saneerausvelasta lukuun ottamatta lapselle suoritettavaa elatusapua sikäli

kuin sillä on etuoikeus ulosotossa. Kiellon vastainen ulosmittaus on tehoton. Ulosmittaus-hakemuksen käsittely keskeytetään. Jos ulosmittaus on jo toimitettu, täytäntöönpano on keskeytettävä ja ulosottomiehen on vaadittaessa luovutettava haltuun ottamansa omaisuus ja mahdollisesti kertyneet rahavarat selvittäjälle. Jos ulosmitatun omaisuuden myynnistä on kuulutettu ennen menettelyn alkamista, tuomioistuim voi määrätä täytäntöönpanon keskeytettäväksi ja myynnin peruutettavaksi, paitsi jos on ilmeistä, että kysymyksessä olevan omaisuuden säilyminen velallisella ei ole 20 §:n 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla tarpeellista. Täytäntöönpanoa hakeneella velkojalla on oikeus saada velalliselta korvaus myynnin peruuttamisen vuoksi hyödyttömiksi tulleista täytäntöönpanokuluista.

Menettelyn alettua ei saa panna täytäntöön päätöstä velallisen häätämisestä hallinnassaan olevasta huoneistosta, jota pääasiallisesti käytetään menettelyn kohteena olevassa toiminnassa, jos häädön perusteena on huoneistosta suoritettavan, ennen menettelyn alkamista erääntyneen vuokran tai muun vastikkeen suorittamatta jättäminen. Sama koskee asunto-osakeyhtiölain (809/91) nojalla tehtyä päätöstä mainittuun tarkoitukseen käytettävän huoneiston ottamisesta yhtiön hallintaan. Tuomioistuim voi kuitenkin velkojan vaatimuksesta sallia täytäntöönpanon, jos sen estyminen olisi kohtuutonta ottaen huomioon toimenpiteet, joihin velkoja on jo ryhtynyt huoneiston osalta.

Menettelyn alettua ei saneerausvelan velkojalle saa antaa virka-apua osamaksukaupasta annetussa laissa (91/66) tarkoitettuun tavaran takaisinottoon tai tilitykseen. Vireilläoleva takaisinotto tai tilitys on keskeytettävä.

Jos täytäntöönpanoviranomaiselle on ennen menettelyn alkamista asetettu muutoksenhaun vuoksi vakuus ulosmittauksen tai muun täytäntöönpanon keskeyttämiseksi, vakuus on vaadittaessa palautettava selvittäjälle tai, jos vakuus on sivullisen asettama, tälle.

22 §

Väliaikainen kielto

Tuomioistuim voi hakemuksen vireille tultua hakijan tai velallisen vaatimuksesta määrätä 17, 19 tai 21 §:ssä tarkoitetun kiellon olemaan väliaikaisena voimassa jo ennen menettelyn alkamista, jos siihen harkitaan olevan tarvetta. Määräys voidaan antaa velkojia ja velallista

kuulematta, jos asian kiireellisuuden katsotaan sitä vaativan.

Päätökseen, jolla on määrätty 1 momentissa tarkoitettu väliaikainen kielto, ei saa hakea erikseen muutosta.

23 §

Turvaamistoimenpiteiden kielto

Menettelyn alettua velalliseen ei saa saneerausvelan perusteella kohdistaa viranomaisen päätökseen perustuvaa turvaamistoimenpidettä muuten kuin 30 §:n nojalla. Ennen menettelyn alkamista määrätty turvaamistoimenpide lakkaa menettelyn alkaessa, jollei tuomioistuim 30 §:n nojalla toisin määrää.

24 §

Suhde konkurssiin

Jos silloin, kun hakemus saneerausmenettelystä tehdään, on vireillä myös hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin, konkurssihakemuksen käsittely on lykättävä, kunnes päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on tehty. Samoin on meneteltävä, jos saneerausmenettelyä koskevan hakemuksen tultua vireille tehdään hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin. Jos saneerausmenettely aloitetaan, konkurssihakemus raukeaa. Jos hakemus saneerausmenettelystä hylätään, tuomioistuimen on samalla ratkaistava konkurssia koskeva asia.

Saneerausmenettelyä koskeva hakemus, joka on tehty velallisen ollessa konkurssissa, on jätettävä tutkimatta.

Saneerausmenettelyn alettua velallinen voidaan velkojan hakemuksesta asettaa konkurssiin vain, jos velallinen menettelyn alkaessa oli maksukyvytön ja olosuhteet ovat sellaiset kuin 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitaan tai jos hakemus perustuu menettelyn alkamisen jälkeen syntyneen velan maksun laiminlyöntiin. Jos velallinen asetetaan konkurssiin, saneerausmenettely lakkaa.

25 §

Velkojan oikeus periä saatava kolmannelta

Saneerausmenettelyn alkaminen ei estä saneerausvelan perimistä takaajalta, jos takaussitoumus on annettu takaajan liike- tai siihen rinnastettavassa toiminnassa, eikä myöskään muun kolmannen henkilön asettaman vakuuden käyttämistä saatavan suoritukseen, milloin

vakuus on asetettu liike- tai siihen rinnastettavassa toiminnassa. Mitä edellä on sanottu takaajasta koskee myös kanssavelallista.

Jos takaajana, kanssavelallisena tai vakuuden asettajana on muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, 19—22 §:n säännökset koskevat vastaavasti velan perimistä takaajalta tai vakuuden arvosta. Sovellettaessa 20 §:ää on tällöin selvittäjän sijasta kuultava vakuuden asettajaa.

Takaajan, kanssavelallisen ja vakuuden asettajan asemasta velkajärjestelyssä säädetään 42 §:n 3 momentissa ja 48 §:ssä.

26 §

Velallisen oikeus vakuusvelan ennenaikaiseen maksuun

Vakuusvelkaa koskeva sitoumus tai sopimus voidaan menettelyn alettua selvittäjän päätöksellä irtisanoa velan ennenaikaiseksi maksamiseksi. Jäljellä olevasta luotonantajan saatavasta on tällöin vähennettävä se osa luottokustannuksista, joka kohdistuu käyttämättä jäävään luottoaikaan. Luottosuhteen perustamisesta aiheutuneista kuluista, jotka on erikseen mainittu sopimuksessa ja jotka eivät ole kohtuuttomat, ei vähennystä kuitenkaan tehdä. Osamaksukaupasta annetussa laissa tarkoitettuun sopimukseen perustuva jäännösvelka määrätään noudattaen, mitä sanotussa laissa säädetään tilityksestä.

Irtisanottu vakuusvelka voidaan 17 §:n estämättä selvittäjän päätöksellä maksaa ennenaikaisesti, jos se on velallisen rahoitusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaista.

27 §

Eräiden sopimusten asema

Vuokra- tai vuokrausluottosopimus, jossa velallinen on vuokralleottajana, voidaan menettelyn alettua velallisen puolelta irtisanoa 29—30 §:n säännöksiä noudattaen päättymään kahden kuukauden kuluttua irtisanomisesta sopimuksen kesto tai irtisanomista koskevien ehtojen estämättä. Korvaus sopimuksen ennenaikaisen päättymisen vuoksi käsittää irtisanomisaikaan kohdistuvan vuokran tai muun vastikkeen, omaisuuden hallinnan palauttamisesta aiheutuneet välttämättömät kustannukset sekä kohtuullisen korvauksen muusta vahingosta, jonka vuokralleantaja osoittaa hänelle aiheutuvan. Vuokrausluottosopimuksen osalta nouda-

tetaan lisäksi, mitä 26 §:ssä säädetään käyttämättä jäävään luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten lukemisesta velallisen hyväksi.

Se, joka on ennen menettelyn alkamista tehdyllä sopimuksella sitoutunut suoritukseen velalliselle mutta jonka suoritus on menettelyn alkaessa täyttämättä, on 17 §:n estämättä oikeutettu saamaan maksun suorituksestaan, jos suoritusta voidaan pitää velallisen toiminnan kannalta tavanomaisena.

Jos joku on ennen menettelyn alkamista tehdyllä sopimuksella sitoutunut velalliselle muunlaiseen kuin 1 momentissa tarkoitettuun suoritusvelvollisuuteen ja jos velallinen ei menettelyn alkaessa ole täyttänyt sopimukseen perustuvaa maksuvelvollisuuttaan, selvittäjän on vastapuolen pyynnöstä ilmoitettava, pysyväkö velallinen sopimuksessa. Jos vastaus on kielteinen tai sitä ei anneta kohtuullisessa ajassa, vastapuoli saa purkaa sopimuksen.

Korvaus, joka 1 tai 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on suoritettava sopimuksen irtisanomisen tai purkamisen vuoksi, on velallisen saneerausvelkaa ja otettava huomioon sen estämättä, mitä jäljempänä säädetään saatavien ilmoittamisesta.

Oikeudesta työntekijän irtisanomiseen saneerausmenettelyn yhteydessä säädetään työsopimuslaissa (320/70).

28 §

Oikeusvaikutusten voimassaolo

Jos saneerausmenettelyn aloittamisesta tehtyyn päätökseen haetaan muutosta, menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset, mukaan lukien selvittäjän oikeudet ja velallisen määräysvallan rajoitukset, pysyvät tästä huolimatta voimassa. Oikeusvaikutukset lakkaavat, jos päätös menettelyn aloittamisesta lainvoimaisesti kumotaan tai tuomioistuin, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, niin määrää.

Menettelyn alkamisen oikeusvaikutukset jatkuvat, kunnes saneerausohjelma vahvistetaan tai määrätään 77 §:n 3 momentin nojalla noudatettavaksi. Jos saneerausmenettely lakkaa ennen saneerausohjelman vahvistamista, menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset lakkaavat, kun tuomioistuimen päätös velallisen asettamisesta konkurssiin tai menettelyn lakkaamisesta on annettu, jollei tuomioistuin erityisestä syystä määrää, että oikeusvaikutukset ovat voimassa, kunnes päätös on lainvoimainen tai asiassa toisin määrätään. Jos velallinen menet-

telyn alettua asetetaan selvitystilaan, menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset lakkaavat selvitystilan alkaessa.

Jos saneerausmenettely lakkaa ennen saneerausohjelman vahvistamista muusta syystä kuin velallisen konkurssin vuoksi, 21 §:n nojalla estynyt tai keskeytynyt täytäntöönpano tai virka-apua voidaan saneerausmenettelyn oikeusvaikutusten lakattua jatkaa aikaisemman täytäntöönpano- tai virka-apuhakemuksen perusteella.

Päättyessään menettelyn lakkaamisesta tuomioistuin voi velkojan vaatimuksesta samalla määrätä 23 §:ssä tarkoitetun turvaamistoimenpiteen.

5 luku

Velallisen toiminta ja omaisuuden vallinta menettelyn aikana

29 §

Velallisen määräysvalta ja sen rajoitukset

Velallisella säilyy menettelyn alkamisen jälkeenkin valta määrätä omaisuudestaan ja toiminnastaan, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä.

Menettelyn alettua velallinen ei kuitenkaan ilman selvittäjän suostumusta saa:

1) tehdä uutta velkaa, ellei kysymyksessä ole velallisen tavanomaiseen toimintaan liittyvä velka, joka ei määrältään tai ehdoiltaan ole epätavallinen;

2) luovuttaa yritystä tai sen osaa eikä myöskään käyttö- tai rahoitusomaisuutta taikka immateriaali- tai muita toiminnan kannalta tarpeellisia oikeuksia;

3) myöntää käyttö- tai muuta oikeutta 2 kohdassa tarkoitettuun omaisuuteen, jollei kysymyksessä ole velallisen tavanomaiseen toimintaan liittyvä toimi;

4) luovuttaa vaihto-omaisuutta muuten kuin osana tavanomaista toimintaa;

5) irtisanoa toiminnan tai sen jatkamisedellytysten kannalta tarpeellisia sopimuksia;

6) asettaa vakuutta tai antaa muuta vastuutoumusta toisen velasta, jollei kysymyksessä ole velallisen tavanomaiseen toimintaan liittyvä toimi, joka ei ole merkitykseltään tai riskiltään epätavallinen;

7) ryhtyä muuhun toimeen, joka velallisen toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen on epätavallinen tai laajakantoinen; eikä myöskään

8) luovuttaa omaisuuttaan konkurssiin.

Vastoin 2 momentin 1—7 kohdan säännöksiä tehty oikeustoimi on tehoton, paitsi jos toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen olisi pitänytkaan tietää, ettei velallisella ollut oikeutta tehdä kyseistä oikeustointa.

30 §

Velallisen määräysvallan erityiset rajoitukset

Velallisen määräysvaltaa voidaan selvittäjän tai velkojan vaatimuksesta rajoittaa myös muuten kuin 29 §:ssä säädetyllä tavalla, jos on olemassa vaara, että velallinen menettelee velkojan etua vahingoittavalla tai sitä vaarantavalla tavalla. Velallista voidaan muun muassa kieltää:

1) tekemästä määrättyä oikeustointia;

2) tekemästä määrätynlaisia oikeustoimia ilman selvittäjän suostumusta;

3) ryhtymästä sellaiseen toimenpiteeseen, jonka voidaan olettaa alentavan velalliselle kuuluvan tai hänen hallinnassaan olevan omaisuuden arvoa.

Kielto tai rajoitus voidaan määrätä väliaikaisena ja velallista kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä vaatii.

Kiellon tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Vastoin tämän pykälän nojalla määrättyjä rajoituksia tehty oikeustoimi on tehoton, paitsi jos toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen olisi pitänytkaan tietää, ettei velallisella ollut oikeutta tehdä kyseistä oikeustointa.

31 §

Velallisen puhevallan käyttö ja tiedoksiannot velalliselle

Velallinen saa edelleen käyttää puhevaltaa vireillä olevassa oikeudenkäynnissä tai muussa siihen rinnastettavassa menettelyssä, jossa hän on asianosaisena, jollei selvittäjä päättänyt ryhtyä käyttämään velallisen puhevaltaa. Sama koskee menettelyn alettua vireille tulevaa oikeudenkäyntiä tai muuta menettelyä.

Selvittäjällä on oikeus velallisen lukuun tehdä vaatimus taikka panna vireille oikeudenkäynti tai muu siihen rinnastettava menettely ja käyttää asiassa puhevaltaa velallisen puolesta.

Tiedoksiannon voi velallisen puolesta vastaanottaa myös selvittäjä.

32 §

Menettelyn aikana syntynyt velka

Menettelyn alettua syntyvät velat on maksettava sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Sama koskee jatkuvaan sopimussuhteeseen taikka jatkuvaan käyttö- tai hallintasuhteeseen perustuvia vastike- tai muita juoksevia maksuja, jotka kohdistuvat menettelyn alkamisen jälkeiseen aikaan.

Jos velallinen asetetaan konkurssiin ennen saneerausohjelman päättymistä tai kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun saneerausmenettely muusta syystä on lakannut, menettelyn alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana syntyneet velat ovat konkurssissa samassa asemassa kuin massavelat.

33 §

Vakuuden arvon suojaaminen

Vakuusvelkojalla on oikeus korvaukseen sellaisesta vakuusomaisuuden arvon alenemisesta, joka johtuu omaisuuden käyttämisestä velallisen toiminnassa 19 tai 22 §:ssä tarkoitetun kiellon voimassaoloaikana. Suoritettu korvaus luetaan vakuusvelan lyhennykseksi.

Velallisen on pidettävä saneerausvelan vakuutena oleva, perintäkiellon piiriin kuuluva omaisuus asianmukaisesti vakuutettuna vahingon varalta.

34 §

Uuden luoton etuoikeus

Tuomioistuim voi selvittäjän hakemuksesta määrätä, että menettelyn aikana otettavalla, päätöksessä yksilöidyllä luotolla on sama tai parempi etuoikeus luoton vakuudeksi asetettavaan velallisen omaisuuteen kuin saneerausvelalla, josta sama omaisuus on vakuutena. Edellytyksenä on, että tällainen järjestely on menettelyn aikana tarvittavan rahoituksen saamiseksi välttämätön eikä olennaisesti loukkaa niiden velkojien etua, joiden etuoikeusasema heikentyy. Järjestely ei vaikuta mainittujen velkojien asemaan vakuusvelkojina.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun asian ratkaisemista tuomioistuimen on varattava velalliselle ja niille velkojille, joiden asemaan etuoikeusjärjestyksen muutos vaikuttaisi, tilaisuus tulla kuulluiksi.

Jos kysymyksessä on kiinnitykseen tai muuhun kirjaamistoimenpiteeseen perustuva va-

kuus, tuomioistuimen määräämä etuoikeusjärjestyksen muutos on selvittäjän tai uuden velkojan hakemuksesta merkittävä asianomaiseen kiinnitys- tai kirjaamisrekisteriin ja se tulee voimaan siitä päivästä, jona tällainen hakemus tehdään. Jos kysymyksessä on muunlainen vakuus, etuoikeusjärjestyksen muutos tulee voimaan, kun sitä koskeva tuomioistuimen päätös on annettu tiedoksi niille vakuusvelkojille, joiden etuoikeusasema heikkenee. Tiedoksiannon voi suorittaa selvittäjä tai uusi velkoja 81 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

6 luku

Takaisinsaanti saneerausmenettelyssä

35 §

Takaisinsaantiperusteet ja oikeus vaatia takaisinsaantia

Oikeustoimi, joka voisi peräytyä, jos saneerausmenettelyn sijasta olisi haettu konkurssia, voidaan peräyttää saneerausmenettelyn yhteydessä vastaavin perustein kuin takaisinsaannissa konkurssipesään annetussa laissa säädetään ja noudattaen myös, mitä sanotussa laissa säädetään kolmannen asemasta.

Määräpäivänä pidetään 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa päivää, jona hakemus saneerausmenettelystä tehtiin tai, jos tuolloin oli vireillä hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin, päivää jona konkurssihakemus tehtiin. Jos vireillä oli useita saneerausmenettelyä tai konkurssia koskevia hakemuksia, määräpäivänä pidetään sitä päivää, jona ensiksi vireille pantu hakemus tehtiin.

Takaisinsaantia voi vaatia selvittäjä tai velkoja siten kuin 36—37 §:ssä säädetään.

36 §

Takaisinsaanti selvittäjän vaatimuksesta

Selvittäjän on pantava takaisinsaantikanne vireille kuuden kuukauden kuluessa menettelyn alkamisesta. Kanne voidaan kuitenkin panna vireille vielä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun selvittäjä havaitsi takaisinsaannin perusteen tai hänen olisi pitänyt se havaita.

Selvittäjän vaatimukseen perustuvan takaisinsaannin yhteydessä takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 15—19 §:n sään-

nöksiä sovelletaan niin, että se mitä säädetään konkurssipesästä koskee vastaavasti velallista.

37 §

Takaisinsaanti velkojan vaatimuksesta

Velkojan, joka haluaa vaatia takaisinsaantia, on ilmoitettava tästä selvittäjälle. Velkoja saa ajaa vaatimusta, jos selvittäjä ei siihen ryhdy.

Kun takaisinsaantia vaatii yksi tai useampi velkoja, on soveltuvin osin noudatettava mitä ulosottolain 3 luvun 35 §:ssä säädetään. Se, mitä velkojan kanteen johdosta määrätään luovutettavaksi tai korvattavaksi, on tämän lain säännösten estämättä käytettävä kantajan saatavan suorittamiseksi.

Velkojan on pantava 2 momentissa tarkoitettu kanne vireille kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun velkoja sai tiedon saneerausmenettelyn alkamisesta. Tuomioistuimen on varattava selvittäjälle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

38 §

Takaisinsaannin johdosta syntynyt velka

Saatava, joka maksun takaisinsaannin vuoksi syntyy uudelleen vastaajana olleelle velkojalle, on otettava huomioon saneerausvelkana sen estämättä, mitä jäljempänä säädetään saatavien ilmoittamisesta.

7 luku

Saneerausohjelma

39 §

Ohjelman sisältö

Velalliselle on vahvistettava saneerausohjelma. Ohjelman tulee sisältää 41 §:n mukainen selvitys velallisen taloudellisesta asemasta ja muista saneeraukseen vaikuttavista seikoista sekä 42 §:ssä tarkoitetut määräykset velallisen ja velkojen asemaa koskevista, toiminnan jatkamiseen, muuttamiseen tai lopettamiseen tähtäävistä toimenpiteistä ja järjestelyistä. Ohjelmasta tulee ilmetä 51 §:n mukaisesti velkojen jako ryhmiin sekä 52 §:ssä tarkoitettu äänivalan puuttuminen.

40 §

Ehdotuksen laatiminen

Selvittäjän on laadittava ehdotus saneeraus-

ohjelmaksi ja toimitettava se tuomioistuimelle tämän asettamassa määräajassa, joka ei ilman erityistä syytä saa olla pitempi kuin neljä kuukautta.

Ehdotusta laatiessaan selvittäjän on neuvoteltava velallisen ja velkojatoimikunnan sekä tarpeen mukaan velkojen ja menettelyä hakeen todennäköisen velkojan kanssa.

Saneerausohjelmaehdotuksen esittämiseen 1 momentissa tarkoitettuna määräaikana ovat oikeutettuja myös:

- 1) velallinen;
- 2) se, joka on henkilökohtaisesti vastuussa velallisen veloista;
- 3) ne, jotka omistavat vähintään viidenneksen velallisyhtiön osakkeista tai osuuksista;
- 4) vakuusvelkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidenneistä kaikkien vakuusvelkojen yhteenlasketuista saatavista;
- 5) velkojat, joiden saatavat edustavat vähintään viidenneistä muiden kuin vakuusvelkojen yhteenlasketuista saatavista.

Ehdotuksen esittämiseen oikeutetuilla on oikeus saada selvittäjältä ne tiedot, jotka 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua selvityksen lisäksi ovat tarpeen ehdotuksen laatimiseksi.

41 §

Selvitykset

Saneerausohjelmaan on sisällytettävä eritelty selvitys:

- 1) velallisen varoista, veloista ja muista sitoumuksista sekä velkojen vakuuksista;
- 2) menettelyn alkamisen jälkeisestä toiminnasta ja sen tuloksesta;
- 3) menettelyn alkamisen jälkeen tapahtuneista muutoksista velallisen organisaatiossa tai muissa toimintaedellytyksissä;
- 4) menettelyn alkamisen jälkeen otetuista luotoista, niiden vakuuksista ja tehdyistä sitoumuksista;
- 5) velkojen ja velallisen välillä vallitsevista, takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 3 §:ssä tarkoitetuista läheisyysuhteista;
- 6) velallisen toimintaan kohdistuneiden tarkastusten tuloksista, velallisen rikoksia, kirjanpitorikoksia tai muita yritystoimintaan liittyviä rangaistavia tekoja koskevista toimenpiteistä tai epäilyistä sekä takaisinsaantiperusteita koskevista toimenpiteistä, havainnoista tai epäilyistä;
- 7) siitä, millaisiksi velallisen taloudellisen ti-

lanteen ja toimintaedellytysten sekä velkojen aseman voidaan olettaa muodostuvan ilman ohjelmaa ja ohjelman avulla;

8) siitä, onko velallinen täyttänyt 13 §:ssä säädetyn tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuutensa;

9) muista velallista tai velallisen harjoittamasta toimintaa koskevista seikoista, joilla on merkitystä saneerausohjelman ja sen toteutusedellytysten arvioinnin kannalta, kuten velallisen valmiudesta jatkaa toimintaa saneerausohjelmassa edellytetyllä tavalla ja ohjelman mukaisin muutoksin sekä ryhtyä muihin ohjelmassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

42 §

Toimenpiteet ja järjestelyt

Saneerausohjelmassa tulee yksilöidä velallisen toiminnan tervehtyttämiseksi tarkoitetut toimenpiteet ja järjestelyt sekä velallisen ja velkojen asemaa koskevat toimenpiteet ja järjestelyt sekä näiden perustelut. Ohjelmassa tulee määrätä muun muassa:

1) siitä, onko velallisen toimintaa tarkoitus jatkaa ja missä laajuudessa, sekä tähän mahdollisesti liittyvistä yritysmuodon, yhtiöjärjestyksen, sääntöjen tai yhtiösopimuksen taikka yrityksen organisaation muutoksista;

2) velallisen varoja koskevista toimenpiteistä ja järjestelyistä, kuten varojen säilyttämisestä velallisella, niiden rahaksi muuttamisesta tai luovuttamisesta, rahaksimuutto- tai luovutustavasta sekä täten saaduista tai odotettavissa olevista tuotoista;

3) henkilöstöä koskevista järjestelyistä;

4) saneerausvelkoja koskevista järjestelyistä;

5) velalliselle, velallisyhtiön yhtiömiehelle tai osakkeenomistajalle taikka näiden läheiselle työsuoritusten perusteella suoritettavasta vastikkeesta tai muusta korvauksesta taikka niiden perusteista;

6) ohjelman rahoituksesta;

7) ohjelman seurannasta.

Velkojen osalta saneerausohjelman tulee sisältää maksuohjelma, josta ilmenee velkajärjestelyn sisältö ja maksuaikataulu kunkin velan osalta eriteltynä sekä tavallisten velkojen osalta arvio siitä, millaiseksi jako-osuus olisi muodostunut konkurssissa ilman 32 §:n 2 momentin soveltamista.

Jos joku on takaussitoumuksen perusteella tai kanssavelallisena vastuussa tietyistä velasta, ohjelmassa tulee määrätä myös kyseisen henki-

lön maksuvelvollisuudesta velkojalle. Jos velan vakuutena on esinevakuusoikeus kolmannen henkilön omaisuuteen, ohjelmasta tulee ilmetä velkajärjestelyn vaikutus kyseisen henkilön vastuuseen.

Jos ohjelman mukaan velallisyrittäjä, sen liiketoiminta tai varallisuus taikka osa näistä luovutetaan toiminnallisena kokonaisuutena, ohjelmasta tulee ilmetä luovutustapa, luovutusehdot ja luovutuksensaaja, mikäli tämä on tiedossa.

43 §

Menettelyn aikana syntyneiden velkojen asema

Saneerausohjelma on laadittava ottaen huomioon, että menettelyn aikana syntyneet velat on suoritettava vakuusveloille ja niiden luottokustannuksille 45 §:n mukaan tulevien suoritusten jälkeen ennen muita velkoja.

44 §

Velkajärjestelyn keinot

Saneerausohjelmassa voidaan, jäljempänä säädettyihin rajoituksiin, soveltaa saneerausvelkoihin seuraavia velkajärjestelyjä:

1) muuttaa velan maksuaikataulua;

2) määrätä, että velallisen maksusuoritukset on luettava ensin velan pääoman ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi;

3) alentaa jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten maksuvelvollisuutta;

4) alentaa maksamatta olevan velan määrää.

Velkajärjestelyt voivat sisältää myös velan maksamisen kokonaan tai osaksi:

1) kertasuorituksena tätä tarkoitusta varten otettavalla uudella velalla; tai

2) velkojan toimialan ja aseman kannalta kohtuullisin sijaissuorituksin.

45 §

Vakuusvelkojen asema velkajärjestelyssä

Vakuusvelkaan voidaan soveltaa vain 44 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja järjestelyjä. Vakuusvelalle ennen menettelyn alkamista kertynyt viivästyskorkoa voidaan myös alentaa siltä osin kuin se ylittää juoksevan koron. Kun 44 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan vakuusvelkaan, lykkäytyville luottokustannuksille tulee määrätä maksettavaksi niiden nykyarvon turvaava korko.

Velkajärjestely ei vaikuta velkojan esinevakuusoikeuden pysyvyyteen tai sisältöön. Velkajärjestelyssä voidaan kuitenkin muuttaa velkaa koskevia vakuusjärjestelyjä korvaamalla vakuus toisella velan turvaavalla vakuudella.

Vakuusvelalle tulevat suoritukset on määrättävä niin, että vähintään vakuusvelan nykyarvo tulee maksetuksi kohtuullisessa ajassa, joka ilman velkojan suostumusta ei saa olla olennaisesti pitempi kuin jäljellä oleva luottoaika tai, jos velka on kokonaan erääntynyt, olennaisesti pitempi kuin puolet alkuperäisestä luottoajasta. Alennettaessa luottokustannuksia 44 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla on lisäksi otettava huomioon jäljelle jäävän maksuajan pituus niin, että luottokustannusten alennus on suhteellisesti sitä pienempi, mitä pitempi mainittu aika on.

46 §

Velkojen keskinäinen asema

Velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella olisi yhtäläinen oikeus saada suoritus saatavalleen, on saneerausohjelmaan sisältyvissä velkajärjestelyissä asetettava keskenään yhdenvertaiseen asemaan.

Saneerausohjelmassa voidaan kuitenkin 1 momentissa säädetyn estämättä määrätä, mikäli se katsotaan menettelyn kannalta tarkoituksemukaiseksi, että velkojat, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, saavat täyden suorituksen.

Velkajärjestelyssä on viimesijaisina velkoina pidettävä menettelyn aikana muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle kertyvää korkoa tai muita luottokustannuksia sekä niiden jälkeen sellaisia velkoja, jotka konkurssissa ovat viimeiseksi suoritettavia.

47 §

Epäselvien ja tuntemattomien sekä eräiden muiden saneerausvelkojen asema

Jos saneerausvelka on määrältään tai perusteeltaan epäselvä, tuomioistuimen on määrättävä, minkä suuruisena velka on otettava huomioon saneerausohjelmassa. Sama koskee vastaavasti muuta velkojan oikeuteen liittyvää epäselvyyttä. Tässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Saneerausvelka, jota ei velallinen eikä 71 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti velkoja itse ole menettelyssä ilmoittanut ja joka ei muuten

ole tullut selvittäjän tietoon ennen saneerausohjelman vahvistamista, lakkaa, kun saneerausohjelma vahvistetaan, jollei ohjelmassa toisin määrätä. Velkojalla, jolla on saatavastaan esinevakuus, on kuitenkin edellä sanotun estämättä oikeus periä saatavansa vakuuden arvosta.

Joukkovelkakirjalainaa koskevat velkajärjestelyt ovat voimassa kaikkien tällaisen velan velkojen hyväksi. Sama koskee muuta velkaa, jota koskevat velallisen sitoumukset on laskettu yleiseen liikkeeseen.

Tuomioistuin voi 2 momentin estämättä myös omasta aloitteestaan määrätä saneerausohjelman vahvistaessaan, että sarjavahinkojen korvauksia taikka muuta sen kaltaista, samasta perusteesta johtuvien saneerausvelkojen ryhmää koskevat velkajärjestelyt ovat voimassa myös sellaisten velkojen hyväksi, joiden saatavaa ei ole 2 momentissa tarkoitettulla tavalla tullut menettelyn aikana tietoon.

48 §

Kolmannen asema eräissä tapauksissa

Jos luonnollinen henkilö on muuten kuin liiketoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa antanut velallisen velasta takaussitoumuksen tai asettanut velallisen velasta vakuudeksi kohtuullista tarvettaan vastaavan asuntonsa, hänelle voidaan hänen vaatimuksestaan vahvistaa saneerausmenettelyn yhteydessä takaus- tai vakuusvastuun järjestely siten kuin yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (/) säädetään. Mitä edellä on sanottu takaajasta koskee myös kanssavelallista.

Mikäli velkaa ei 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ole peritty takaajalta tai kolmannen asettaman vakuuden arvosta, takaus ja vakuusoikeus pysyvät velkajärjestelystä huolimatta voimassa.

8 luku

Saneerausohjelman vahvistaminen

49 §

Vaihtoehtoiset vahvistamedellytykset

Tuomioistuimen on vahvistettava ehdotus saneerausohjelmaksi, jos vahvistamiselle on olemassa edellytykset joko 50 §:n, 51—53 §:n

tai 54 §:n mukaan eikä 55 §:stä johdu muuta.

50 §

Vahvistaminen kaikkien velkojen suostumuksella

Saneerausohjelma voidaan vahvistaa, jos kaikki tunnetut velkojat siihen suostuvat. Tällöin ohjelman sisältö voi poiketa niistä tämän lain säännöksistä, jotka koskevat saneerausvelkojen asemaa.

Ohjelma on kuitenkin jätettävä vahvistamatta, jos:

1) ohjelman sisältö loukkaa velallisen, velallisyriksen yhtiömiehen tai osakkeenomistajan taikka sivullisen oikeutta tai oikeutettua etua taikka on tämän kannalta kohtuuton; tai

2) on perusteltua syytä olettaa, ettei ohjelman toteutumiselle ole edellytyksiä.

51 §

Vahvistaminen ryhmäenemmistöjen suostumuksella

Saneerausohjelma voidaan vahvistaa, jos 52 §:n mukainen enemmistö kustakin 3 momentissa tarkoitettusta velkojaryhmästä on sen hyväksynyt. Tällöin ohjelman sisältö voi suostumuksen antaneiden velkojen vahingoksi poiketa tämän lain velkojen asemaa koskevista säännöksistä.

Ohjelmaehdotuksen esittäjän on, jollei ohjelmaa vahvisteta 50 §:n nojalla, tehtävä myös ehdotus velkojen jakamisesta ryhmiin.

Velkojat on jaettava ryhmiin seuraavasti:

1) vakuusvelkojat jaetaan ryhmiin vakuusoikeyden tyyppin mukaan ja niin, että velkojat, joilla on vakuutena yritys kiinnitys, luetaan omaksi ryhmäkseen;

2) muut kuin vakuusvelkojat jaetaan ryhmiin niin, että samaan ryhmään tulevat velkojat, joilla saneerausmenettelyn ulkopuolella on keskenään yhtäläinen oikeus suoritukseen;

3) edellä 2 kohdassa tarkoitettut ryhmät voidaan edelleen jakaa erillisiin ryhmiin niin, että kuhunkin ryhmään tulevat ne velkojat, joiden saatavilla on keskenään samankaltainen peruste;

4) sen estämättä, mitä 3 kohdassa säädetään, voidaan omaksi ryhmäkseen lukea sellaiset pienvelkojat, joiden saatavan määrä alittaa tietyn markkamäärän.

52 §

Enemmistön määräytyminen

Ohjelman vahvistamiseksi vaadittava enemmistö on olemassa, jos ohjelman hyväksymistä on kussakin velkojaryhmässä puoltanut enemmän kuin puolet äänestykseen osallistuneista velkojista ja heidän yhteenlasketut saatavansa edustavat enempää kuin puolta ryhmään kuuluvien, äänestykseen osallistuneiden velkojen saatavien kokonaismäärästä.

Enemmistövaatimuksen täyttymistä arvioitaessa ei oteta huomioon velkojaa tai velkojaryhmää, joka ohjelmaehdotuksen mukaan on saava täyden suorituksen saatavastaan viimeistään kuukauden kuluessa ohjelman vahvistamisesta taikka jonka oikeusasema ei ohjelman vuoksi muutu tai muuttuu ainoastaan niin, että ennen menettelyn alkamista tapahtunut maksuviivästys oikaistaan ja velan ehdot säilyvät sellaisina kuin ne olivat ennen viivästystä. Viimesijaisen saatavan velkojaa ei oteta huomioon, jos paremmalla oikeudella suoritettavan saatavan velkoja ohjelman mukaan jää vaille täyttä suoritusta tai hänen oikeusasemansa muuten huononee.

Ohjelmaehdotuksesta tulee ilmetä, ketkä velkojista 2 momentin nojalla olisivat vailla äänivaltaa.

Perusteeltaan tai määrältään epäselvä saneerausvelka otetaan enemmistövaatimuksen täyttymistä arvioitaessa huomioon sen suuruisena kuin 47 §:n 1 momentin nojalla on määrätty.

53 §

Vahvistamisen esteet

Vaikka 51 ja 52 §:n mukaiset vaatimukset täyttyisivät, saneerausohjelmaa ei voida vahvistaa, jos:

1) ohjelman sisältö loukkaa velallisen, velallisyriksen yhtiömiehen tai osakkeenomistajan taikka sivullisen oikeutta tai oikeutettua etua taikka on tämän kannalta kohtuuton;

2) on perusteltua syytä olettaa, ettei ohjelman toteutumiselle ole edellytyksiä;

3) ohjelman sisältö ei hyväksymistä vastaan äänestäneen velkojan osalta ole 44 §:n mukainen tai täytä 46 §:ssä tarkoitettua yhdenvertaisuuden vaatimusta;

4) ohjelman sisältö ei hyväksymistä vastaan äänestäneen vakuusvelkojan osalta täytä 45 §:ssä asetettuja vaatimuksia;

5) ohjelman hyväksymistä vastaan äänestä-

nyt muu velkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle ohjelman mukaan tuleva suoritus olisi arvoltaan pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa ilman 32 §:n 2 momentin soveltamista;

6) ohjelmaan sisältyy velallisyhtymisen, sen liiketoiminnan tai varallisuuden taikka näiden osan luovutus toiminnallisena kokonaisuutena ja ohjelman hyväksymistä vastaan äänestänyt velkoja saattaa todennäköiseksi, että ohjelman mukainen luovutus johtaa tulokseen, joka on taloudellisesti epäedullisempi kuin mitä voitaisiin saavuttaa muulla tavoin.

Jollei erityisiä vastasyitä ole, ohjelma on myös jätettävä vahvistamatta, jos:

1) velallinen tai joku velallisen puolesta on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehnyt rikoslain 39 luvun 1—3 tai 6 §:ssä tarkoitetun velallisen rikoksen tai kirjanpitorikoksen taikka on syytteessä tai epäiltynä tällaisesta rikoksesta;

2) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai on syytteessä tai epäiltynä tällaisesta rikoksesta; tai

3) velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet olisi voitu määrätä liiketoimintakieltoon, jos velallinen saneerausmenettelyn aloittamisen sijasta olisi asetettu konkurssiin.

54 §

Vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta

Vaikka 51 ja 52 §:ssä tarkoitettu enemmistö yhdessä tai useammassa velkojaryhmässä jää saavuttamatta, saneerausohjelma voidaan ehdotuksen laatijan, selvittäjän tai velallisen vaatimuksesta vahvistaa seuraavin edellytyksin:

1) vahvistamiselle ei ole 53 §:ssä tarkoitettua estettä;

2) ainakin yksi velkojaryhmä on äänestänyt ohjelman hyväksymisen puolesta 52 §:n mukaisella enemmistöllä ja puolesta äänestäneiden velkojen saatavat edustavat vähintään viidenestä kaikkien 52 §:n 2 momentin mukaan huomioon otettavien tunnettujen velkojen saatavista;

3) kukaan velkojista ei ohjelman mukaan saa etua, joka arvoltaan ylittää hänen saatavansa määrän;

4) mikäli velkojille ohjelman mukaan kertyy suorituksia yli sen vähimmäistason, jota tässä laissa kyseisen velkojaryhmän osalta vaaditaan, etu jakautuu velkojaryhmien kesken kohtuullisella tavalla; ja

5) vastaan äänestänyttä, muista kuin vaakuusvelkojista koostuvaa velkojaryhmää huomomassa etuoikeusasemassa olevien saatavien velkojille ei ohjelman mukaan tule suoritusta.

55 §

Muut perusteet vahvistamatta jättämiselle

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, saneerausohjelma on jätettävä vahvistamatta myös, jos:

1) ohjelman sisältö ei täytä 41 ja 42 §:ssä asetettuja vaatimuksia;

2) ohjelmaehdotuksen käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä ei ole noudatettu ja lainmääräyksillä voidaan olettaa olleen vaikutusta käsittelyn tulokseen; tai

3) ehdotusta laadittaessa tai käsiteltäessä on muuten menetelty lain vastaisesti tai sopimattomasti.

Saneerausohjelmaan sisältyvä määräys, joka on lain vastainen tai kohtuuton, on jätettävä vahvistamatta.

Jos saneerausohjelmassa edellytetään, että velallinen tai joku muu ennen ohjelman vahvistamista tekee tietyn päätöksen tai suorituksen, ryhtyy tiettyyn toimenpiteeseen taikka täyttää tietyn ehdon, ohjelmaa ei saa vahvistaa, ennen kuin tällainen edellytys on täyttynyt.

56 §

Kilpailevat ohjelmaehdotukset

Jos useampi kuin yksi ehdotus saneerausohjelmaksi täyttää ohjelman vahvistamiselle asetetut edellytykset, etusija on annettava ehdotukselle, joka voidaan vahvistaa 50 §:n nojalla. Ehdotus voidaan vahvistaa 54 §:n nojalla vain, jos 50 tai 51 ja 52 §:n mukaiset edellytykset täyttävää ehdotusta ei ole. Kahdesta tai useammasta 54 §:ssä tarkoitettua ehdotuksesta

on vahvistettava se, joka on saanut velkojaryhmissä eniten kannatusta.

ritusvelvollisuus perustu vahvistettuun saneerausohjelmaan.

9 luku

Saneerausohjelman oikeusvaikutukset, toteuttaminen, muuttaminen ja raukeaminen

57 §

Saneerausohjelman oikeusvaikutukset

Kun saneerausohjelma on vahvistettu, saneerausvelkojen ja muiden ohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti. Tuntemattomat saneerausvelat lakkaavat, kun ohjelma vahvistetaan, mikäli ohjelmasta taikka 47 §:n 2—4 momentista ei johdu muuta.

Saneerausohjelman vahvistaminen ei estä saneerausvelan perustetta tai määrää taikka saneerausvelkaan liittyvän vakuusoikeuden pätevyyttä tai sisältöä koskevan väitteen tutkimista, jos velka tai oikeus on saneerausmenettelyssä riitautettu ja asia on 75 §:n nojalla osoitettu ratkaistavaksi erillisessä menettelyssä.

58 §

Varojenjakokielto

Jos saneerausohjelman velkajärjestelyillä on rajoitettu velkojen oikeutta suoritukseen saataviensa pääomasta, velallisen varoja ei saneerausohjelman vahvistamisen ja päättymisen välisenä aikana saa jakaa omistajille lukuunottamatta 42 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua, työn perusteella suoritettavaa ja ohjelman mukaista vastiketta tai korvausta.

Kiellon vastaisen varojen jaon vaikutuksesta velkajärjestelyyn säädetään 64 §:n 2 momentissa. Osakeyhtiön osakkeenomistajalle kiellon vastaisesti jaettujen varojen palautus- ja korvausvelvollisuuteen sovelletaan, mitä osakeyhtiölain (734/78) 12 luvun 5 §:ssä säädetään.

59 §

Liitännäissitoumusten mitättömyys

Sitoumus tai sopimus, jonka mukaan velallisen on tehtävä saneerausvelkaan perustuva tai siihen liittyvä suoritus, on mitätön, jollei suo-

60 §

Maksuohjelman täytäntöönpanokelpoisuus

Vahvistettuun saneerausohjelmaan sisältyvän maksuohjelman mukainen suoritusvelvollisuus voidaan, jos se on laiminlyöty, panna täytäntöön niin kuin suoritukseen velvoittava tuomio.

61 §

Ohjelman toteuttamisen seuranta

Saneerausohjelman seurantaa varten voidaan määrätä valvoja, jonka tehtävänä on velkojen lukuun valvoa ohjelman toteuttamista ja huolehtia sellaisista ohjelman mukaisista toimenpiteistä, joiden suorittaminen ei kuulu asianosaisille. Jollei valvojaa ohjelmaehdotuksen mukaan ole määrättävä, valvojan määräämistä voi vaatia velkojatoimikunta tai velkojat, joilla 40 §:n mukaan olisi ollut oikeus tehdä ehdotus saneerausohjelmaksi.

Valvojaksi voidaan määrätä selvittäjä taikka muu henkilö. Valvojaan sovelletaan vastaavasti, mitä 8 §:n 3 momentissa sekä 9, 12, 14, 83 ja 84—87 §:ssä säädetään selvittäjästä.

Velkojatoimikunnan toimikausi voidaan saneerausohjelmassa määrätä jatkumaan ohjelman päättymiseen saakka.

Velallisen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuudesta saneerausohjelman vahvistamisen ja päättymisen välisenä aikana on vastaavasti voimassa mitä 13 §:ssä säädetään.

62 §

Selonteko ohjelman toteuttamisesta

Valvojan tai, jos sellaista ei ole, velallisen on määräajoin annettava velkojatoimikunnalle ja velkojille selonteko saneerausohjelman toteuttamisesta. Selonteon määräajat voidaan asettaa saneerausohjelmassa tai sen vahvistamista koskevassa päätöksessä. Jos muuta ei ole määrätty, selonteko on annettava kuuden kuukauden välein.

Saneerausohjelman päätyttyä valvojan tai, jos sellaista ei ole, velallisen on viipymättä annettava velkojatoimikunnalle ja velkojille loppuselonteko ohjelman toteutumisesta. Loppuselonteko on toimitettava myös asian käsittellelle alioikeudelle.

63 §

Ohjelman muuttaminen

Vahvistetussa ohjelmassa olevan kirjoitus-tai laskuvirheen tai muun niihin rinnastettavan selvän virheen korjaamisesta on voimassa, mitä tuomion korjaamisesta säädetään. Tuomioistu-in voi myös oikaista ohjelmassa olevan muunlaisen virheen, jos ne, joiden asemaan asia vaikuttaa, siihen suostuvat.

Vahvistetun ohjelman mukaisen velkajärjes-telyn tai maksuohjelman sisältöä voidaan muuttaa sen velkojan suostumuksella, jonka oikeutta muutos loukkaa.

Jos 57 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ta-pauksessa saneerausvelan määrä tai velkojan oikeus muuten vahvistetaan toisenlaiseksi kuin millaisena se on saneerausohjelmassa otettu huomioon, ohjelmaa on velkojan tai velallisen vaatimuksesta muutettava sikäli kuin velkojan oikeutta koskeva ratkaisu vaikuttaa ohjelman mukaisen velkajärjestelyn sisältöön. Sama on vastaavasti voimassa, jos velkojalle maksun takaisinsaannin vuoksi syntyy 38 §:ssä tarkoi-tettu saatava.

Jos velallisen toiminnasta saneerausohjelman vahvistamisen ja päättymisen välisenä aikana syntyy huomattavaa voittoa, joka ylittää sanee-rausohjelmasta ilmenevän määrän taikka sen, mitä toiminnan jatkaminen kohtuudella edel-lyttää, velkajärjestelyjen sisältöä voidaan val-vojan tai velkojan vaatimuksesta muuttaa siten, että kertynyt voitto sanotulta osin määrätään jaettavaksi velkojille. Ennen muita velkojia ja keskenään yhtäläisin osuuksin lisäsuoritukseen ovat oikeutettuja ne velkojat, joiden saatavien pääomamäärää on velkajärjestelyssä alennettu, eivät kuitenkaan viimesijaisten saatavien velko-jat.

64 §

Velkajärjestelyn raukeaminen

Tuomioistuin voi velkojan vaatimuksesta määrätä saneerausohjelman mukaisen, kyseistä velkojaa koskevan velkajärjestelyn raukea-maan, jos velallinen on olennaisella tavalla laiminlyönyt ohjelman mukaisen velvollisuus-tensa velkojalle eikä ole täyttänyt sitä velkojan asettaman kohtuullisen lisäajan kuluessa.

Jos 58 §:ssä tarkoitettua varojenjakokieltoa on rikottu, saneerausohjelman mukainen vel-kajärjestely voidaan määrätä raukeamaan nii-den velkojien osalta, joiden oikeutta suorituk-

seen saataviensa pääomasta on ohjelmassa ra-joitettu. Vaatimuksen tästä voi esittää valvoja taikka velkoja oman saatavansa osalta. Tuo-mioistuin voi jättää vaatimuksen hyväksymät-tä, jos kiellon vastaisesti jaetut varat on palau-tettu tai niiden arvo on korvattu ja velkajär-jestelyn raukeaminen olisi tämä huomioon ot-taen kohtuutonta.

Tuomioistuin voi myös määrätä saneeraus-ohjelman mukaisen velkajärjestelyn raukea-maan, jos raukeamiselle on ohjelmassa määrät-ty muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu peruste. Vaatimuksen tästä voi esittää valvoja taikka velkoja oman saatavansa osalta.

Velkajärjestelyä ei saa määrätä raukeamaan, jos on syytä olettaa, että velallinen on mene-tellyt 1—3 momentissa tarkoitettulla tavalla kyseistä velkojaa suosiakseen.

Velkojalla, jonka osalta velkajärjestely rau-keaa, on samanlainen oikeus suoritukseen kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu.

65 §

Ohjelman raukeaminen

Saneerausohjelma voidaan tuomioistuimen päätöksellä määrätä valvojan tai velkojan vaa-timuksesta raukeamaan, jos:

1) ohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee seikkoja, jotka 53 §:n 2 momentin mukaan olisivat estäneet ohjelman vahvistamisen, jos ne olisivat tuolloin olleet tiedossa; tai

2) velallinen on rikkonut ohjelmaa suosiak-seen jotakin velkojaa eikä rikkomus ole vähäi-nen.

Jos saneerausohjelma määrätään raukea-maan, sen voimassaolo lakkaa ja velkojilla on samanlainen oikeus suoritukseen saneerausve-lasta kuin jos ohjelmaa ei olisi vahvistettu. Ohjelman raukeaminen ei vaikuta sen perus-teella jo tehtyjen oikeustointen pätevyyyteen.

66 §

Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan

Jos velallinen asetetaan konkurssiin ennen saneerausohjelman päättymistä, ohjelma rauke-aa. Velkojan oikeus konkurssissa määräytyy tällöin samoin kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi vahvistettu.

Tuomioistuin voi 1 momentin estämättä vel-lallisen tai konkurssihakemuksen tehneen vel-kojan vaatimuksesta määrätä, että saneeraus-ohjelma ei konkurssin vuoksi raukea, jos tähän

on erityinen syy sen vuoksi, että pääosa saneerausveloista on jo ohjelman mukaisesti maksettu.

Menettelyn aloittamisen jälkeen syntyneen velan asemasta konkurssissa säädetään 32 §:n 2 momentissa. Selvittäjälle ja valvojalle suoritettavan palkkion ja korvauksen asemasta konkurssissa säädetään 87 §:n 5 momentissa.

10 luku

Menettelysäännökset

67 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tässä laissa tarkoitettua saneerausmenettelyä koskevat asiat käsitellään seuraavissa alioikeuksissa: Helsingin raastuvanoikeus, Joensuun raastuvanoikeus, Jyväskylän raastuvanoikeus, Kajaanin raastuvanoikeus, Kotkan raastuvanoikeus, Kuopion raastuvanoikeus, Lahden raastuvanoikeus, Mikkelin raastuvanoikeus, Oulun raastuvanoikeus, Porin raastuvanoikeus, Tampereen raastuvanoikeus, Turun raastuvanoikeus, Vaasan raastuvanoikeus, Maarianhaminan kihlakunnanoikeus, Espoon kihlakunnanoikeus, Rovaniemen kihlakunnanoikeus ja Vantaan kihlakunnanoikeus. Tuomioistuinten tuomiopiireistä näissä asioissa säädetään asetuksella.

Saneerausmenettelyä koskevan asian käsittelee se 1 momentissa tarkoitettu tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä on velallisen yleinen oikeuspaikka. Vahvistetun saneerausohjelman oikaisemista, muuttamista tai raukeamista koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jossa saneerausmenettely oli vireillä.

Saneerausmenettelyä koskevan asian vireillä ollessa tehtävä hakemus velallisen asettamisesta konkurssiin käsitellään siinä alioikeudessa, jossa saneerausmenettely on tai oli vireillä. Jos velallinen asetetaan konkurssiin, päätöksen tehneen tuomioistuimen on siirrettävä asia siihen alioikeuteen, joka muuten on toimivaltainen käsittelemään velallisen konkurssia. Viimeksi mainittu tuomioistuin määrää asian jatkokäsittelystä.

68 §

Käsittelyjärjestys

Tässä laissa tarkoitettuun asiaan sovelletaan, mitä laissa hakemusasioiden käsittelystä ylei-

sessä alioikeudessa (307/86) säädetään, mikäli tästä laista ei johdu muuta.

Menettelyssä esiin tuleva riitainen asia on käsiteltävä täysilukuisen alioikeuden istunnossa, paitsi jos asiaan osalliset haluavat toisin tai tuomioistuin pitää asiaa selvänä.

69 §

Hakemus

Hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta on toimitettava tuomioistuimen kansliaan kirjallisena. Hakemukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys velallisesta. Velallisen on lisäksi liitettävä hakemukseensa selvitys velkojistaan, veloistaan ja niiden vakuuksista sekä taloudellisesta tilanteestaan.

Hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja vaadittavasta selvityksestä säädetään tarkemmin asetuksella.

70 §

Valitoimenpiteet hakemuksen johdosta

Tuomioistuimen on annettava velallisen hakemus tiedoksi velallisen ilmoittamille velkojille sekä varattava näille tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.

Tuomioistuimen on annettava velkojan tai todennäköisen velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. Tuomioistuimen on myös kehoitettava velallista toimittamaan tuomioistuimelle määräpäivään mennessä selvitys velkojistaan, veloistaan ja velkojen vakuuksista.

Jos tuomioistuin velkojan tai todennäköisen velkojan hakemuksen johdosta katsoo tarpeelliseksi, se voi ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä varata muille 2 momentissa tarkoitettu velallisen selvityksestä ilmeneville velkojille tai suurimpien velkojen velkojille tilaisuuden antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.

71 §

Päätös menettelyn aloittamisesta

Päätätessään saneerausmenettelyn aloittamisesta tuomioistuin tulee:

- 1) määrätä selvittäjä siten kuin 83 §:ssä säädetään, jollei 90 §:stä johdu muuta;
- 2) asettaa velkojatoimikunta siten kuin 84 §:ssä säädetään, jollei 10 tai 90 §:stä johdu muuta;
- 3) asettaa määräpäivä, johon mennessä vel-

kojen on kirjallisesti ilmoitettava selvittäjälle vaatimuksensa, mikäli se poikkeaa velallisen ilmoittamasta, uhalla että vaatimus muuten jää ottamatta huomioon ja saatava lakkaa siten kuin 47 §:ssä säädetään;

4) asettaa määräpäivä, johon mennessä selvittäjän on lähetettävä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys velallisen taloudellisesta tilasta tiedoksi asiaan osallisille; ja

5) asettaa määräpäivä, johon mennessä ehdotus saneerausohjelmaksi on laadittava ja toimitettava selvittäjälle sekä tuomioistuimelle.

Päätöksestä tulee ilmetä, millä tavoin menettelyn aloittaminen rajoittaa velallisen oikeutta määrätä omaisuudestaan ja toiminnastaan.

Selvittäjän on viipymättä annettava päätös tiedoksi velallisen hakemuksesta tai selvityksestä ilmeneville velkojille sekä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetuille takaajille, kanssavelallisille ja vakuuden asettajille. Jos kysymyksessä on 10 §:n 4 momentissa tarkoitettu velallinen, päätös on annettava tiedoksi myös asianomaisen työvoimapiirin toimistolle.

72 §

Ohjelmaehdotuksen käsittelyn aloittaminen

Kun ehdotus saneerausohjelmaksi on toimitettu tuomioistuimelle, sen on varattava muille asiaan osallisille kuin ehdotuksen laatijalle tilaisuus antaa ehdotuksesta määräajassa kirjallinen lausuma tai kutsuttava asiaan osallinen kuultavaksi istuntoon. Kuultavaksi kutsutulle velkojalle voidaan varata mahdollisuus antaa istuntoon saapumisen sijasta kirjallinen lausuma. Kehotuksen ja kutsun sekä ohjelmaehdotuksen tiedoksiannosta huolehtii selvittäjä.

Tuomioistuin voi ohjelmaehdotuksen esittämiseen oikeutetun vaatimuksesta pidentää ehdotuksen laatimiselle varattua määräaika, jos se on erityisistä syistä tarpeen.

Määräajan päätyttyä toimitettu ohjelmaehdotus jätetään huomiotta.

73 §

Ohjelmaehdotuksen puuttuminen

Jos tuomioistuimelle ei määräajassa ole toimitettu 41 ja 42 §:ssä asetetut vaatimukset täyttävää ehdotusta saneerausohjelmaksi, tuomioistuimen on varattava hakijalle ja mahdollisen puutteellisen ehdotuksen esittäjälle tilaisuus tulla kuulluksi. Jollei kuuleminen anna aihetta muuhun, tuomioistuimen on tehtävä

päätös saneerausmenettelyn lakkaamisesta.

74 §

Saatavien riittauttaminen

Päätätessään ohjelmaehdotuksen jatkokäsittelystä tuomioistuimen tulee samalla varata asiaan osallisille tilaisuus 72 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräpäivää aikaisempaan määräpäivään mennessä ilmoittaa selvittäjälle kirjallisesti ohjelmaehdotuksessa tarkoitettuja saatavia koskevat väitteet. Velallisen puolesta väitteitä voivat esittää sekä selvittäjä että velallinen.

Selvittäjän on annettava määräpäivään mennessä ilmoitetut väitteet tiedoksi velalliselle sekä niille velkojille, joiden oikeutta kukin väite koskee. Tuomioistuimelle selvittäjän on ennen ohjelmaehdotuksen jatkokäsittelyä toimitettava luettelo, josta ilmenee kunkin väitteen tekijä ja kohde.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun määräpäivän jälkeen ilmoitetut väitteet jätetään tutkimatta.

75 §

Väitteiden käsittely

Edellä 74 §:ssä tarkoitettut väitteet käsitellään ja asia ratkaistaan ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä, jos se vaadittava todistelu ja muut seikat huomioon ottaen on mahdollista aiheuttamatta olennaista viivästystä tai muuta haittaa saneerausmenettelylle.

Jos asiaa ei 1 momentin mukaan voida käsitellä ja ratkaista saneerausmenettelyn yhteydessä, tuomioistuimen on osoitettava se osapuoli, jolla on asiassa näytövelvollisuus, määräajassa saattamaan asia tutkittavaksi eri oikeudenkäynnissä tai muussa sellaista asiaa varten tarkoitetussa menettelyssä. Kyseisen saatavan huomioon ottamisesta saneerausohjelmassa säädetään 47 §:n 1 momentissa.

76 §

Ohjelmaehdotuksen käsittely ja tiedoksianto sekä äänestysmenettely

Kun asiaan osalliset ovat saaneet tilaisuuden lausua käsityksensä ehdotuksesta saneerausohjelmaksi ja tuomioistuin on tehnyt 47 §:n 1 momentissa tarkoitettun päätöksen epäselvien saneerausvelkojen huomioon ottamisesta, ehdotuksen laatijalle voidaan pyynnöstä varata

tilaisuus oikaista, tarkistaa tai täydentää ehdotusta määräajassa.

Tuomioistuimen saatua lopullisen ohjelmaehdotuksen sen on päätettävä, miten velkojat on jaettava ryhmiin ja mitkä ryhmät ovat äänivaltaisia. Tässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Tuomioistuimen on kehotettava äänivaltaisia velkojia määräpäivään mennessä kirjallisesti ilmoittamaan tuomioistuimelle hyväksyvä tai hylkäävä kanta ohjelmaehdotukseen (*äänestyslausuma*). Määräpäivän jälkeen annettu äänestyslausuma jätetään huomiotta. Kehotuksen sekä lopullisen ohjelmaehdotuksen ja käsitteystä laaditun pöytäkirjan tai asianosaisten kirjallisten lausumien tiedoksiannosta huolehtii selvittäjä.

Tuomioistuimen on annettava määräpäivään mennessä toimitetut äänestyslausumat tiedoksi selvittäjälle. Selvittäjän on viipymättä laadittava selvitys äänestyslausumista ja äänestyksen tuloksesta kunkin ohjelmaehdotuksen osalta (*äänestys selvitys*) sekä toimitettava selvitys tuomioistuimelle ja huolehdittava sen tiedoksiannosta.

77 §

Päätös saneerausohjelman vahvistamisesta

Saatuaan äänestys selvityksen tuomioistuin voi, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi, varata asiaan osallisille tilaisuuden antaa siitä sekä ohjelman seuranta koskevista, 61 §:ssä tarkoitetuista järjestelyistä määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.

Tuomioistuimen tehtyä päätöksen saneerausohjelman vahvistamisesta ja määrättyä ohjelman seuranta koskevista asioista selvittäjän on annettava päätös tiedoksi asiaan osallisille.

Tuomioistuin voi saneerausohjelman vahvistaessaan määrätä, että sitä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei tuomioistuin, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, määrää toisin.

Saneerausmenettely lakkaa, kun saneerausohjelma on vahvistettu.

78 §

Päätös menettelyn lakkaamisesta ilman saneerausohjelman vahvistamista

Jos tehdään vaatimus menettelyn keskeyttämisestä tai saneerausvelan velkoja vaatii velallisen asettamista konkurssiin, tuomioistuimen

on varattava velalliselle, selvittäjälle ja velkojille tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma tai kutsuttava asiaan osallinen kuultavaksi istuntoon. Kehotuksen ja kutsun sekä vaatimuksen tiedoksiannosta velalliselle ja velkojille huolehtii selvittäjä.

79 §

Päätös velkajärjestelyn tai saneerausohjelman raukeamisesta

Ennen kuin velkajärjestely tai saneerausohjelma määrätään 64 tai 65 §:n nojalla raukeamaan, tuomioistuimen on varattava velalliselle, velkojille ja valvojalle tilaisuus antaa asiasta kirjallinen lausuma tai kutsuttava asiaan osallinen kuultavaksi istuntoon.

80 §

Kuulutukset ja ilmoitukset

Tuomioistuimen päätöksestä, jolla saneerausmenettely aloitetaan tai määrätään lakkaamaan taikka jossa määrätään 22 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kielto tai 30 §:ssä tarkoitettu velallisen määräysvallan rajoitus, on kuulutettava ja ilmoitettava erälle viranomaisille sekä tehtävä merkintä kaupparekisteriin ja erinäisistä omaisuuslajeista pidettäviin rekistereihin siten kuin asetuksella säädetään.

81 §

Tiedoksiantotapa

Tässä laissa tarkoitettut tiedoksiannot voidaan suorittaa postitse vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan, jollei ole erityistä syytä käyttää muuta riita-asiaa varten säädettyä tiedoksiantotapaa.

82 §

Pakkokeinot velallista vastaan

Jos velallinen laiminlyö hänelle 13 §:n tai 70 §:n 2 momentin mukaan kuuluvan velvollisuuden, tuomioistuin voi velvoittaa hänet täyttämään sen määräajassa ja asettaa velvoitteen tehosteeksi uhkasakon.

11 luku

Selvittäjän määrääminen ja velkojatoimikunnan asettaminen sekä niiden valvonta

83 §

Selvittäjän määrääminen

Selvittäjä määrätään saneerausmenettelyn

aloittamisesta päätettäessä velkojan esityksestä. Jos kukaan velkojista ei tee hyväksymiskelpoista esitystä selvittäjäksi, tuomioistuimen on määrättävä selvittäjäksi tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

Velkojatoimikunnan vaatimuksesta 1 momentin nojalla määrätyn selvittäjän tilalle tai lisäksi voidaan määrätä velkojatoimikunnan esittämä selvittäjä. Tähän momenttiin perustuva vaatimus selvittäjän vaihtamisesta on tehtävä kuukauden kuluessa velkojatoimikunnan asettamisesta.

Jos vähintään puolet johonkin 51 §:n 3 momentissa tarkoitettuun velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista sitä vaatii, 1 momentin nojalla määrätyn selvittäjän tilalle tai lisäksi voidaan määrätä näiden esittämä selvittäjä. Edellytyksenä on, että esitystä kannattaa vähintään puolet kuhunkin edellä tarkoitettuun velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista. Tähän momenttiin perustuva vaatimus selvittäjän vaihtamisesta on tehtävä kuukauden kuluessa saneerausmenettelyn alkamisesta.

Selvittäjän on aina täytettävä 8 §:n 3 momentissa säädetyt vaatimukset. Henkilö, joka on mainitussa säännöksessä tarkoitettu suhteessa velalliseen tai velkojaan, voidaan kuitenkin määrätä selvittäjäksi, jos vähintään kaksi kolmasosaa kuhunkin velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista kannattaa hänen määräämistään. Velkojaa, joka ei käytä tilaisuutta kantansa ilmaisemiseen, ei oteta enemmistöä laskettaessa huomioon.

84 §

Velkojatoimikunnan asettaminen ja päätöksen- teko toimikunnassa

Velkojatoimikunta voidaan asettaa menettelyn aloittamisesta päätettäessä tai myöhemmin. Kukin toimikunnan jäsen määrätään asianomaiseen velkojaryhmään kuuluvan velkojan esityksestä. Toimikuntaa voidaan myöhemmin täydentää sellaisen velkojaryhmän edustajalla, jonka edustus puuttuu toimikunnasta. Velkojatoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.

Velkojaryhmän edustaja toimikunnassa voidaan vaihtaa, jos vähintään puolet ryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista sitä esittää.

Velkojatoimikunnan kutsuu koolle selvittäjä taikka puheenjohtaja omasta aloitteestaan tai jäsenen vaatimuksesta. Toimikunta tekee päätökset yksinkertaisella enemmistöllä.

85 §

Valvonta ja pakkokeinot

Jos selvittäjä laiminlyö hänelle tämän lain mukaan kuuluvan tehtävän tai velvollisuuden, tuomioistuin voi velvoittaa hänet suorittamaan sen määräajassa ja asettaa velvoitteen tehoteeksi uhkasakon.

86 §

Selvittäjän vapauttaminen toimestaan

Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan taikka velkojatoimikunnan tai velkojan vaatimuksesta sekä varattuaan selvittäjälle ja harkintansa mukaan muille asiaan osallisille tilaisuuden tulla kuulluksi erottaa selvittäjän toimestaan, jos hän olennaisesti laiminlyö velvollisuuksiaan tai erottamiseen on muu painava syy. Tuomioistuin voi myös pätevistä syistä vapauttaa selvittäjän tehtävästään, jos tämä sitä pyytää.

Tuomioistuin voi määrätä, että 1 momentissa tarkoitettua päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei tuomioistuin, jossa asia on muutoksenhaun vuoksi vireillä, määrää toisin.

Uuden selvittäjän määräämiseen tehtävästään vapautetun tilalle sovelletaan vastaavasti, mitä 83 §:ssä säädetään.

12 luku

Menettelystä aiheutuvat kustannukset

87 §

Selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaaminen

Selvittäjällä on oikeus saada tehtävästään kohtuullinen palkkio, joka maksetaan velallisen varoista. Palkkiota määrättäessä on otettava huomioon velallisyriksen arvo menettelyn alkaessa, tehtävän vaikeus ja sen vaatimien toimenpiteiden laajuus, selvittäjän työn tulokset sekä muut seikat. Selvittäjän vaatimuksesta palkkiota voidaan maksaa osasuorituksina tehtävän edetessä, mikäli sitä tehtävän kesto, työn määrä ja muut seikat huomioon ottaen on pidettävä kohtuullisena.

Selvittäjällä on oikeus saada velallisen varoista korvaus hänelle aiheutuneista, tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista kustannuksista. Selvittäjän vaatimuksesta tällaista korvausta on suoritettava jo ennen tehtävän päät-

tymistä, mikäli sitä aiheutuneiden kustannusten määrää huomioon ottaen on pidettävä perusteltuna.

Selvittäjän on liitettävä palkkiota tai kustannusten korvausta koskevaan vaatimukseensa selvitys suoritetuista toimenpiteistä sekä eritteily, josta ilmenevät palkkion ja kustannusten perusteet. Jos selvittäjiä on useampia kuin yksi, heidän on esitettävä vaatimuksensa samanaikaisesti, jollei ole erityistä syytä menetellä toisin.

Palkkion ja kustannusten korvauksen määrän vahvistaa velkojatoimikunta taikka, jos sellaista ei ole, tuomioistuin. Tuomioistuimen on ratkaistava palkkiota tai korvausta koskeva asia myös, jos selvittäjä, velallinen tai velkoja haluaa moittia velkojatoimikunnan päätöstä ja panee vaatimuksen vireille 14 päivän kuluessa siitä, kun hän sai tiedon velkojatoimikunnan päätöksestä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun päätös tehtiin. Tuomioistuimen on ennen asian ratkaisemista varattava asiaan osallisille tilaisuus tulla kuulluiksi.

Jos velallinen asetetaan konkurssiin, tässä pykälässä tarkoitettu, maksamatta oleva palkkio ja korvaus ovat konkurssissa samassa asemassa kuin konkurssikustannukset. Ulosmittauksessa maksamatta olevalla palkkiolla ja korvauksella on sama etu oikeus kuin velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain (/) 4 §:ssä tarkoitetuilla saatavilla.

88 §

Velkojatoimikunnasta aiheutuvat kustannukset

Jollei saneerausohjelmassa toisin määrätä, velkojatoimikunnan jäsenelle toimikunnan työhön osallistumisesta aiheutuneiden tarpeellisten kustannusten korvaamiseen ovat velvollisia siihen velkojaryhmään kuuluvat velkojat, jonka edustajana jäsen toimii.

Velkojatoimikunnan jäsenellä on oikeus saada tehtävästään kohtuullinen palkkio, jos se velkojaryhmä, jonka edustajana jäsen toimii, niin päättää. Päätös edellyttää yksinkertaista enemmistöä sekä velkojen lukumäärän että saatavien määrän mukaan laskettuna.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu ryhmään kuuluvien velkojen maksuvelvollisuus on yhteisvastuullinen. Velkojen keskinäinen maksuvelvollisuus määräytyy heidän saataviensa määrän mukaisessa suhteessa.

89 §

Menettelyyn osallistumisen kustannukset

Se, joka haluaa käyttää oikeutta esittää ehdotus saneerausohjelmaksi, on velvollinen laatimaan ehdotuksen omalla kustannuksellaan.

Asiaan osalliset vastaavat itse saneerausmenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista. Edellä 75 §:n 1 momentissa tarkoitetussa väitteiden käsittelyssä ja 87 §:n 4 momentissa tarkoitettujen moiteasian käsittelyssä sovelletaan kuitenkin vastaavasti, mitä oikeudenkäymiskuluista riita-asiassa säädetään.

13 luku

Yksinkertaistettu saneerausmenettely

90 §

Selvittäjän ja velkojatoimikunnan määräämättä jättäminen

Kun velallinen on tehnyt hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamisesta, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos kukaan tunnetuista velkojista ei ole tehnyt esitystä selvittäjän määräämisestä tai muuten vaatinut sitä. Kun hakemuksen on tehnyt velkoja, selvittäjä voidaan jättää määräämättä, jos velallisen tunnetuille velkojille ennen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemistä varataan tilaisuus määrääjässä antaa asiassa kirjallinen lausuma eikä kukaan velkojista vaadi selvittäjän määräämistä. Tuomioistuin voi kuitenkin tämän momentin säännösten estämättä määrätä selvittäjän, jos se erityisestä syystä katsotaan tarpeelliseksi. Menettelyn alettua selvittäjä voidaan määrätä, jos joku velkojista sitä vaatii.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti velkojatoimikunnan asettamiseen.

Jos selvittäjää ei ole määrätty:

1) edellä 13 §:ssä tarkoitettujen velallisen velvollisuudet kohdistuvat velkojiin;

2) tämän lain 20 §:ää sovellettaessa on kuuluttava velallista;

3) edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen luovutettava velalliselle;

4) velallinen ei ilman tunnettujen velkojen suostumusta saa ryhtyä oikeustoimiin, jotka tämän lain mukaan vaatisivat selvittäjän suostumuksen;

5) tuomioistuin voi määrätä, missä laajuus-

dessä velallinen saa maksaa 18 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja pienvelkoja;

6) edellä 27 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on pyydettävä velalliselta, jonka on kohtuullisessa ajassa esitettävä tunnettujen velkojen suostumus sopimuksessa pysymiseen;

7) velallinen voi 29 §:n estämättä luovuttaa omaisuutensa konkurssiin.

91 §

Kuulutuksen toimittamatta jättäminen

Saneerausmenettelyn hakijan vaatimuksesta ja velallisen tunnettujen velkojen suostumuksella tuomioistuimien voi päättää, että 80 §:ssä tarkoitettu kuultus menettelyn alkamisesta jätetään toimittamatta. Tuomioistuimien voi kuitenkin julkaista kuultuksen, jos se erityisistä syistä katsotaan tarpeelliseksi.

Jos kuultusta ei toimiteta, velkoja, jolle ei ole annettu tiedoksi päätöstä saneerausmenettelyn aloittamisesta, voi tämän lain säännösten estämättä vaatia suoritusta saatavastaan ja käyttää oikeuksiaan velkojana. Jos kuitenkin velkojan täytyy olettaa muuten saaneen tiedon menettelyn aloittamisesta, sovelletaan, mitä 47 §:n 2 momentissa säädetään.

92 §

Nopea saneerausohjelman vahvistaminen

Jos tuomioistuimelle toimitetaan ehdotus saneerausohjelmaksi ja kaikkien tunnettujen velkojen kirjallinen hyväksyntä sille sekä velallisen kirjallinen lausuma ehdotuksesta, ehdotus voidaan 72 ja 74—76 §:n säännöksiä noudattamatta vahvistaa saneerausohjelmaksi, jollei esitetä ole.

14 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

93 §

Korvausvelvollisuus perusteettoman hakemuksen vuoksi

Se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta panee vireille ilmeisen perusteettoman hakemuksen saneerausmenettelystä, on velvollinen korvaamaan vahingon, joka velalliselle tai velkojalle tämän vuoksi aiheutuu.

94 §

Selvittäjän ja velkojatoimikunnan jäsenen korvausvelvollisuus

Selvittäjä on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävänsä hoitaessaan virheellä tai laiminlyönnillä aiheuttanut velalliselle tai velkojalle. Työnantajana selvittäjä vastaa velalliselle tai velkojalle aiheutetusta vahingosta siten kuin vahingonkorvauslain 3 luvussa säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee vastaavasti velkojatoimikunnan jäsenen korvausvelvollisuutta.

95 §

Korvausvelvollisuus salassapitovelvollisuuden rikkomisen vuoksi

Se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 14 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on velvollinen korvaamaan velalliselle tämän vuoksi aiheutuneen vahingon.

15 luku

Erinäiset säännökset

96 §

Muutoksenhaku

Tuomioistuimen päätöksiin saneerausmenettelyä tai saneerausohjelmaa koskevassa asiassa saa hakea muutosta, jollei muutoksenhakua ole erikseen kielletty tai kysymys ole asian käsittelyä koskevasta ratkaisusta.

97 §

Julkisoikeudellisen velkojan asema velkajärjestelyssä

Julkisoikeudellisen saatavan haltijalla on oikeus muun lain estämättä suostua tässä laissa tarkoitettuun velkajärjestelyyn tai sellaiseen vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka sisällöltään vastaa tässä laissa säädettyjä periaatteita. Suostumuksesta saa päättää se viranomainen, jolla on toimivalta saatavan perimiseen. Sama koskee vastaavasti julkisyhteisöä, jolla on velalliselta yksityisoikeudellinen saatava.

98 §

Koron pääomistusta sisältävät lainat velkajärjestelyssä

Jos velan ehtojen mukaan velkaa takaisin

maksettaessa pääomitetaan korkoa, tätä koskevat ehdot voidaan velkajärjestelyssä syrjäyttää ja käsitellä menettelyn alkaessa maksamatta olevaa määrää samalla tavoin kuin sellaista velkaa, johon ei liity koron pääomittamista.

Jos 1 momentissa tarkoitettua velkaa koskeva velkajärjestely raukeaa, velkojalla on oikeus vaatia maksua koron pääomittamista koskevaa ehtoa huomioon ottamatta.

99 §

Erityisen vanhentumisajan tai perimismääräajan suhde saneerausmenettelyyn

Jos velkojan on perittävä saaminen laissa erikseen säädetyn ajan kuluessa uhalla, että hän muutoin menettää oikeuden maksun saantiin, tämän ajan umpeen kuluminen saneerausmenettelyn tai 22 §:ssä tarkoitettun väliaikaisen kiellon alettua ei estä maksun saamista saneerausohjelman nojalla.

Jos tähän lakiin perustuva perintä- tai täytäntöönpanokielto lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai ohjelmassa vahvistettu velkajärjestely raukeaa, 1 momentissa tarkoitettua määräaika laskettaessa ei oteta huomioon sitä kalenterivuotta, jonka aikana perintä- tai täytäntöönpanokielto alkoi eikä sen jälkeistä aikaa sen kalenterivuoden loppuun, jona kielto edellä tarkoitettulla tavalla lakkasi tai velkajärjestely raukesi.

Jos velkojan on laissa säädetyn etuoikeuden säilyttämiseksi haettava ulosmittausta määrätyn ajan kuluessa, etuoikeuden voimaan saatamiseen sovelletaan vastaavasti, mitä 1 momentissa säädetään oikeudesta maksun saantiin.

Jos tähän lakiin perustuva täytäntöönpanokielto lakkaa ilman saneerausohjelman vahvistamista tai ohjelmassa vahvistettu velkajärjestely raukeaa, 3 momentissa tarkoitettua määräaika laskettaessa ei oteta huomioon täytäntöönpanokiellon alkamisen ja lakkaamisen tai velkajärjestelyn raukeamisen välistä aikaa. Jos ulosotto-perintä keskeytyy tähän lakiin perustuvan täytäntöönpanokiellon tai saneerausohjelman vuoksi, mainittu aika jätetään vastaavasti ottamatta huomioon etuoikeuden säilymistä arvioitaessa.

100 §

Oikeudenkäyntiasiakirjojen käyttö tutkimustarkoituksiin

Jos tässä laissa tarkoitettuun asiaan kuuluvia

oikeudenkäyntiasiakirjoja on oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain (945/84) nojalla määrätty salassa pidettäväksi, tuomioistuinin, jossa asia on ollut vireillä, voi tämän estämättä antaa luvan tietojen saamiseen tällaisesta asiakirjasta tieteellistä tutkimusta varten, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitomääräys on annettu.

Sillä, joka on tämän pykälän nojalla saanut salassa pidettäviä tietoja, on sama salassapitovelvollisuus kuin asiaan osallisella.

16 luku

Voimaantulosäännökset

101 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Toimenpiteisiin lain täytäntöönpanemiseksi voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

102 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneen vakuusvelan osalta ei voida alentaa saneerausohjelman vahvistamisen jälkeiseen velan luottoaikaan kohdistuvia luottokustannuksia siltä osin kuin vakuuden arvo menettelyn alkaessa olisi riittänyt kattamaan velan pääoman sekä mainittujen luottokustannusten kokonaismäärän nykyarvon.

Jos velallinen on ennen tämän lain voimaantuloa asetettu konkurssiin, voidaan 24 §:n 2 momentin estämättä aloittaa saneerausmenettely, jos sitä koskeva hakemus tehdään ennen kuin velallisen omaisuutta on merkittävässä määrin ryhdytty muuttamaan rahaksi ja viimeistään ennen konkurssituomion julistamista. Konkurssiasian käsittely keskeytyy, kunnes päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta tehdään. Jos saneerausmenettely aloitetaan, konkurssi raukeaa. Saneerausvelkoja ovat tällöin ennen konkurssin alkamista syntyneet velat, ja konkurssin aikana syntyneet velat rinnastetaan saneerausmenettelyn aikana syntyviin velkoihin.

2.

Laki**osakeyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 13 luvun otsikko ja 15 luvun 5 §:n 3 momentti, sekä
lisätään 13 lukuun uusi 2 a § ja 18 a § seuraavasti:

13 luku

Selvitystila, saneeraus ja purkaminen

2 a §

Jos yhtiön taloudellinen tila on sellainen, että yhtiökokouksen olisi 2 §:n mukaan asetettava yhtiö selvitystilaan, ei tällaista velvollisuutta ole, jos yhtiö on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn kohteena tai jos hakemus tällaisen menettelyn aloittamisesta tehdään viimeistään silloin, kun päätös selvitystilaan asettamisesta olisi tehtävä, ja se johtaa saneerausmenettelyn aloittamiseen alioikeuden päätöksellä.

18 a §

Hakemus yhtiötä koskevan, yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä yhtiökokouksen päätöksellä. Myös hallitus voi tehdä hakemuksen, jos se katsoo asian kiireellisyyden sitä vaativan. Hallituksen on tällöin viipymättä

kutsuttava koolle yhtiökokous käsittelemään kysymystä hakemuksen jatkamisesta.

15 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

5 §

— — — — —
 Jos yhtiö asetetaan konkurssiin hakemukselta, joka on tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun yhtiökokouksessa päätettiin myöntää vastuuvapaus tai olla nostamatta kannetta, saa konkurssipesä tämän päätöksen estämättä ajaa kannetta. Sama koskee vastaavasti selvittäjää, jos edellä mainitun ajan kuluessa on aloitettu yhtiötä koskeva, yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitettu menettely.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

3.

Laki**osuuskuntalain 133 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 133 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

133 §

— — — — —
 Hallitus voi 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa konkurssin ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa selvitystilan sijasta hakea yrityksen saneerauksesta annetun lain (/)

mukaisen saneerausmenettelyn aloittamista, jos on perusteltua syytä olettaa, että edellytykset menettelyn aloittamiselle ovat olemassa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

4.

L a k i

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1970 annetun työsopimuslain (320/70) 47 a §:n 3 momentti ja 47 b §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (595/91), sekä

lisätään lakiin uusi 41 a § seuraavasti:

41 a §

Irtisanominen saneerausmenettelyn yhteydessä

Jos työnantaja on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn kohteena, työntekijän työsopimus voidaan irtisanoa noudattaen kahden kuukauden irtisanomisaikaa, vaikka irtisanomis- tai työsopimusaika muuten olisi pidempi, mikäli

1) irtisanomisen perusteena on sellainen saneerausmenettelyn aikana suoritettava järjestely tai toimenpide, joka on välttämätön konkurssin torjumiseksi ja jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti; tai

2) irtisanomisen perusteena on vahvistetun saneerausohjelman mukainen toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti, taikka vahvistetussa saneerausohjelmassa todetusta taloudellisesta syystä johtuva, ohjelman mukainen järjestely, joka edellyttää työvoiman vähentämistä.

Irtisanomisoikeutta 1 momentin nojalla ei kuitenkaan ole, jos työnantajalla on tarjota työntekijälle muu tehtävä, johon hänet ammatitaitoonsa ja kykyynsä nähden voidaan kohdella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa.

47 a §

Luvun soveltamisala

Luvun 47 f—47 i §:n säännöksiä ei sovelleta, kun työsopimus on päätetty 37 a, 40, 41, 41 a tai 43 §:ssä säädettyjen perusteiden vastaisesti eikä myöskään, kun määräaikainen työsopimus on purettu 3 §:ssä säädettyjen perusteiden vastaisesti.

47 b §

Työntekijän ja työnantajan kuuleminen ja työnantajan selvitysvelvollisuus

Jos työsopimus irtisanoaan 37 a, 40, 41 tai 41 a §:ssä tarkoitetulla perusteella, on työnantajan, konkurssipesän tai kuolinpesän niin hyvissä ajoin kuin mahdollista selvitettävä työntekijälle irtisanomisen perusteet. Jos toimenpide kohdistuu useisiin työntekijöihin, voidaan selvitys antaa työntekijöille tai näiden edustajille yhteisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

5.

Laki**yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta yrityksissä 22 päivänä syyskuuta 1978 annetun lain (725/78) 8 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä heinäkuuta 1988 annetussa laissa (724/88), sekä *lisätään* 6 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä heinäkuuta 1988 annetulla lailla, uusi 3 d kohta seuraavasti:

6 §

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat asiat

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat asiat ovat:

3 d) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä toimeenpantavat osa-aikaistamiset, lomauttamiset ja irtisanomiset sekä niihin liittyvät koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisut;

8 §

Neuvotteluvollisuuden täytyminen

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei sovel-

leta silloin, kun yritys on selvitystilassa tai konkurssissa. Jos yritys on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn kohteena, 2 momentissa tarkoitetun kolmen kuukauden sijasta noudatetaan yhden kuukauden pituista aikaa. Työsopimuslain 41 a §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla toimeenpantavien osa-aikaistamisten, lomauttamisten ja irtisanomisten sekä niihin liittyvien koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisujen osalta noudatetaan kuitenkin seitsemän päivän pituista aikaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

6.

Laki**takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään takaisinsaannista konkurssipesään 26 päivänä huhtikuuta 1991 annetun lain (758/91) 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Jos velallisen omaisuus luovutetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn vireillä ollessa, määräpäivänä pidetään mainitun lain 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua päivää. Jos velallisen omaisuus

luovutetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn vireillä ollessa, määräpäivänä pidetään sitä päivää, jona hakemus velkajärjestelystä tehtiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

7.

Laki**arvo-osuustileistä annetun lain 13 ja 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan arvo-osuustileistä 17 päivänä toukokuuta 1991 annetun lain (827/91) 15 § sekä *lisätään* 13 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

13 §

Yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun saneerausmenettelyn alkaminen ja lakkaaminen kirjataan selvittäjän ilmoituksesta.

kuolema, konkurssi ja holhous, uskotun miehen määrääminen oikeudenhaltijalle sekä oikeudenhaltijaa koskevan saneerausmenettelyn alkaminen kirjattavaksi myös rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen arvo-osuusrekisterin pitäjälle tai arvo-osuusyhdistykselle tekemän ilmoituksen nojalla.

15 §

Asetuksella voidaan säätää oikeudenhaltijan

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

8.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain 29 luvun 4 §:n 1 momentti, 30 luvun 5 §:n 1 momentti ja 39 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (769/90), seuraavasti:

29 luku

Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 §

Verorikkomus

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä jättää muun syyn kuin maksukyvyttömyyden tai tuomioistuimen päätökseen perustuvan maksukiellon takia määrääjassa suorittamatta

1) ennakonpidätyksen tai lähdeveron,
2) kalenterikuukaudelta lasketun liikevaihtoveron tai vastaavan eräistä vakuutusmaksuista suoritettavan veron tai

3) työnantajan sosiaaliturvamaksun,
on tuomittava, jollei teko ole rangaistava veropetoksena, *verorikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

30 luku

Elinkeinorikoksista

5 §

Yrityssalaisuuden rikkominen

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää tällaista yrityssalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa

1) ollessaan toisen palveluksessa,
2) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallinto-neuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä,

3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa tai

4) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *yrietyssalaisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

— — — — —

39 luku

Velallisen rikoksista

2 §

Velallisen petos

Velallinen, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä konkurssi-, ulosmittaus-, velkajärjestely- tai saneerausmenettelyssä

1) salaa omaisuuttaan,

2) ilmoittaa kokonaan tai osittain perustetoman taikka valeoikeustoimeen perustuvan velvoitteen,

3) antaa muun väärän tai harhaanjohtavan tiedon velkojien kannalta merkityksellisestä seikasta, tai

4) jättää ilmoittamatta velan,
on tuomittava *velallisen petoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

2.

Laki**osakeyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 13 luvun otsikko ja 15 luvun 5 §:n 3 momentti, sekä
lisätään 13 lukuun uusi 2 a § ja 18 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

13 luku

Selvitystila ja purkaminen

13 luku

Selvitystila, saneeraus ja purkaminen

2 a §

Jos yhtiön taloudellinen tila on sellainen, että yhtiökokouksen olisi 2 §:n mukaan asetettava yhtiö selvitystilaan, tällaista velvollisuutta ei ole, jos yhtiö on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn kohteena tai jos hakemus tällaisen menettelyn aloittamisesta tehdään viimeistään silloin, kun päätös selvitystilaan asettamisesta olisi tehtävä, ja se johtaa saneerausmenettelyn aloittamiseen alioikeuden päätöksellä.

18 a §

Hakemus yhtiötä koskevan, yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä yhtiökokouksen päätöksellä. Myös hallitus voi tehdä hakemuksen, jos se katsoo asian kiireellisyyden sitä vaativan. Hallituksen on tällöin viipymättä kututtava koolle yhtiökokous käsittelemään kysymystä hakemuksen jatkamisesta.

15 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

5 §

Jos yhtiö asetetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun yhtiökokouksessa päätettiin myöntää

Jos yhtiö asetetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun yhtiökokouksessa päätettiin myöntää vas-

Voimassa oleva laki

vastuuvapaus tai olla nostamatta kannetta, saa konkurssipesä tämän päätöksen estämättä ajaa kannetta.

Ehdotus

tuuvapaus tai olla nostamatta kannetta, saa konkurssipesä tämän päätöksen estämättä ajaa kannetta. *Sama koskee vastaavasti selvittäjää, jos edellä mainitun ajan kuluessa on aloitettu yhtiötä koskeva, yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitettu menettely.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

4.

Laki**työsopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1970 annetun työsopimuslain (320/70) 47 a §:n 3 momentti ja 47 b §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (595/91), sekä

lisätään lakiin uusi 41 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 a §

*Irtisanominen saneerausmenettelyn
yhteydessä*

Jos työnantaja on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn kohteena, työntekijän työsopimus voidaan irtisanoa noudattaen kahden kuukauden irtisanomisaikaa, vaikka irtisanomis- tai työsopimusaika muuten olisi pidempi, mikäli

1) irtisanomisen perusteena on sellainen saneerausmenettelyn aikana suoritettava järjestely tai toimenpide, joka on välttämätön konkurssin torjumiseksi ja jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti; tai

2) irtisanomisen perusteena on vahvistetun saneerausohjelman mukainen toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti, taikka vahvistetussa saneerausohjelmassa todetusta taloudellisesta syystä johtuva, ohjelman mukainen järjestely, joka edellyttää työvoiman vähentämistä.

Irtisanomisoikeutta 1 momentin nojalla ei kuitenkaan ole, jos työnantajalla on tarjota työntekijälle muu tehtävä, johon hänet ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden voidaan kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa.

47 a §

Luvun soveltamisala

— — — — —
 Luvun 47 f—47 i §:n säännöksiä ei sovelleta, kun työsopimus on päätetty 37 a, 40, 41, 41 tai

— — — — —
 Luvun 47 f—47 i §:n säännöksiä ei sovelleta, kun työsopimus on päätetty 37 a, 40, 41, 41 a

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

43 §:ssä säädettyjen perusteiden vastaisesti eikä myöskään, kun määräaikainen työsopimus on purettu 3 §:ssä säädettyjen perusteiden vastaisesti.

tai 43 §:ssä säädettyjen perusteiden vastaisesti eikä myöskään, kun määräaikainen työsopimus on purettu 3 §:ssä säädettyjen perusteiden vastaisesti.

47 b §

*Työntekijän ja työnantajan kuuleminen ja
työnantajan selvitysvelvollisuus*

Jos työsopimus irtisanotaan 37 a, 40, 41 tai 41 §:ssä tarkoitetulla perusteella, on työnantajan, konkurssipesän tai kuolinpesän niin hyvässä ajoin kuin mahdollista selvitettävä työntekijälle irtisanomisen perusteet. Jos toimenpide kohdistuu useisiin työntekijöihin, voidaan selvitys antaa työntekijöille tai näiden edustajille yhteisesti.

Jos työsopimus irtisanotaan 37 a, 40, 41 tai 41 a §:ssä tarkoitetulla perusteella, on työnantajan, konkurssipesän tai kuolinpesän niin hyvässä ajoin kuin mahdollista selvitettävä työntekijälle irtisanomisen perusteet. Jos toimenpide kohdistuu useisiin työntekijöihin, voidaan selvitys antaa työntekijöille tai näiden edustajille yhteisesti.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

5.

Laki**yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta yrityksissä 22 päivänä syyskuuta 1978 annetun lain (725/78) 8 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä heinäkuuta 1988 annetussa laissa (724/88), sekä *lisätään* 6 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä heinäkuuta 1988 annetulla lailla, uusi 3 d kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat asiat

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat
 asiat ovat:

3 d) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä toimeenpantavat osa-aikaistamiset, lomauttamiset ja irtisanomiset sekä niihin liittyvät koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisut;

8 §

Mitä 2 ja 3 momentissa on säädetty, ei sovelleta silloin, kun yritys on selvitystilassa tai konkurssissa.

Mitä 2 ja 3 momentissa *säädetään*, ei sovelleta silloin, kun yritys on selvitystilassa tai konkurssissa. Jos yritys on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun menettelyn kohteena, 2 momentissa tarkoitetun kolmen kuukauden sijasta noudatetaan yhden kuukauden pituista aikaa. Työsopimuslain 41 a §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla toimeenpantavien osa-aikaistamisten, lomauttamisten ja irtisanomisten sekä niihin liittyvien koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisujen osalta noudatetaan kuitenkin seitsemän päivän pituista aikaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

7.

Laki**arvo-osuustileistä annetun lain 13 ja 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan arvo-osuustileistä 17 päivänä toukokuuta 1991 annetun lain (827/91) 15 § sekä lisätään 13 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:**Voimassa oleva laki**Ehdotus***13 §***Yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun saneerausmenettelyn alkaminen ja lakkaaminen kirjataan selvittäjän ilmoituksesta.***15 §**

Asetuksella voidaan säätää oikeudenhaltijan kuolema, konkurssi, holhous ja uskotun miehen määrääminen kirjattavaksi myös rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen arvo-osuusrekisterin pitäjälle tai arvo-osuusyhdistykselle tekemän ilmoituksen nojalla.

15 §

Asetuksella voidaan säätää oikeudenhaltijan kuolema, konkurssi ja holhous, uskotun miehen määrääminen oikeudenhaltijalle sekä oikeudenhaltijaa koskevan saneerausmenettelyn alkaminen kirjattavaksi myös rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen arvo-osuusrekisterin pitäjälle tai arvo-osuusyhdistykselle tekemän ilmoituksen nojalla.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

8.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 29 luvun 4 §:n 1 momentti, 30 luvun 5 §:n 1 momentti ja 39 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (769/90), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

29 luku

Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 §

Verorikkomus

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä jättää muun syyn kuin maksukyvyttömyyden takia määrääjassa suorittamatta

- 1) ennakonpidätyksen tai lähdeveron
- 2) kalenterikuukaudelta lasketun liikevaihtoveron tai vastaavan eräistä vakuutusmaksuista suoritettavan veron tai
- 3) työnantajan sosiaaliturvamaksun, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava veropetoksena, *verorikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä jättää muun syyn kuin maksukyvyttömyyden tai tuomioistuimen päätökseen perustuvan maksukiellon takia määrääjassa suorittamatta

- 1) ennakonpidätyksen tai lähdeveron,
- 2) kalenterikuukaudelta lasketun liikevaihtoveron tai vastaavan eräistä vakuutusmaksuista suoritettavan veron tai
- 3) työnantajan sosiaaliturvamaksun, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava veropetoksena, *verorikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

30 luku

Elinkeinorikoksista

5 §

Yrityssalaisuuden rikkominen

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää tällaista yrityssalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa

- 1) ollessaan toisen palveluksessa,
- 2) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallinto-neuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä,

5 §

Yrityssalaisuuden rikkominen

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää tällaista yrityssalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa

- 1) ollessaan toisen palveluksessa,
- 2) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallinto-neuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä,

Voimassa oleva laki

3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *yrittäjäsalaisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Ehdotus

3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa tai
 4) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *yrittäjäsalaisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

39 luku

Velallisen rikoksista

2 §

Velallisen petos

Velallinen, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä konkurssi-, *akordi-* tai ulosottomenettelyssä

- 1) salaa omaisuuttaan,
- 2) ilmoittaa kokonaan tai osittain perustetoman taikka valeoikeustoimeen perustuvan velvoitteen tai
- 3) antaa muun väärän tai harhaanjohtavan tiedon velkojien kannalta merkityksellisestä seikasta,

on tuomittava *velallisen petoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

2 §

Velallisen petos

Velallinen, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä konkurssi-, *ulosmittaus-*, *velkajärjestely-* tai *saneerausmenettelyssä*

- 1) salaa omaisuuttaan,
 - 2) ilmoittaa kokonaan tai osittain perustetoman taikka valeoikeustoimeen perustuvan velvoitteen,
 - 3) antaa muun väärän tai harhaanjohtavan tiedon velkojien kannalta merkityksellisestä seikasta, tai
 - 4) jättää ilmoittamatta velan,
- on tuomittava *velallisen petoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Asetus

yrityksen saneerausmenettelyä koskevista asioista

Oikeusministerin esittelystä säädetään yrityksen saneerauksesta päivänä kuuta 199 annettun lain (/) 68 §:n 2 momentin ja 80 §:n nojalla:

1 §

Velallisen hakemus

Velallisen hakemukseen saneerausmenettelyn aloittamisesta tulee liittää:

- 1) kaupparekisterin ote;
- 2) yhtiöjärjestys tai yhtiösopimus;
- 3) viimeisimmät tilinpäätösasiakirjat sekä, jos edellisen tilikauden päättymisestä on kulu-
nut yli neljä kuukautta, välitilinpäätös, joka ei
saa olla kolmea kuukautta vanhempi;

4) selvitys, josta ilmenee toiminnan tosiasial-
linen ala ja laajuus sekä työntekijöiden ja
vakituisten alihankkijoiden määrä;

5) luettelo velkoista, näiden osoitteista ja
saatavista sekä niihin mahdollisesti liittyvistä
vakuuksista, lukuunottamatta pieniä velkoja,
joiden osalta riittää saatavien perusteen mu-
kaan ryhmitelty ilmoitus velkojen lukumääräs-
tä ja saatavien yhteismäärästä sekä mahdolli-
sista vakuuksista;

6) luettelo merkittävistä varoista;

7) kauppakamarijärjestön hyväksymän tilin-
tarkastajan selvitys velallisen taloudellisesta ti-
lanteesta.

Jos velallinen on maatilatalouden tai kalas-
tuksen harjoittaja, 1 momentin 7 kohdassa
tarkoitettun tilintarkastajan lausunnon sijasta
voidaan hakemukseen liittää maaseutukeskuk-
sen talousneuvontaan perehtyneen suunnittelij-
än selvitys.

Edellä 1 momentin 7 kohdassa mainitun
selvityksen tulee sisältää lausunto hakemukseen
liitetystä tilinpäätöksestä tai välitilinpäätöksestä
ja niistä seikoista, jotka on otettava huo-
mioon arvioitaessa velallisen taloudellista ase-
maa tilinpäätöksen perusteella, sekä tarpeelli-
sessa laajuudessa tiedot muista seikoista, joilla
saattaa olla merkitystä arvioitaessa yrityksen
saneerauksesta annetun lain (/) 6 ja
7 §:ssä tarkoitettuja saneerausmenettelyn aloit-
tamisen taloudellisia edellytyksiä.

2 §

Velkojan tai todennäköisen velkojan hakemus

Velkojan tai todennäköisen velkojan hake-
mukseen saneerausmenettelyn aloittamisesta
tulee liittää:

- 1) velallista koskeva kaupparekisterin ote;
- 2) selvitys, josta ilmenee velallisen toiminnan
tosiasiallinen ala ja laajuus sikäli kuin se on
hakijan tiedossa;
- 3) selvitys hakijan suhteesta velalliseen;
- 4) selvitys hakemuksen perusteista.

3 §

Kuulutukset

Tuomioistuimen on viipymättä julkaistava
saneerausmenettelyn aloittamispäätöksestä
kuulutus virallisessa lehdessä, jollei päätöksessä
ole määrätty, ettei kuulutusta ole toimitettava.
Kuulutuksen tulee sisältää yrityksen saneerauk-
sesta annetun lain 71 §:n 1 ja 2 momentissa
mainitut seikat.

Tuomioistuin voi lisäksi määrätä, että selvit-
täjän on julkaistava 1 momentissa tarkoitettu
kuulutus yhdessä tai useammassa päivälehdessä.

Jos velallisen harjoittama toiminta ja mah-
dollinen velkojapiiri huomioon ottaen on syytä
julkaista 1 momentissa tarkoitettu kuulutus
myös ulkomailla, tuomioistuimen on määrättä-
vä, että selvittäjän on huolehdittava tästä tar-
peellisessa laajuudessa ja sopivalla tavalla.

4 §

Ilmoitus ja merkintä kaupparekisteriin sekä ilmoitus ulosottoviranomaiselle

Tuomioistuimen on viipymättä ilmoitettava
saneerausmenettelyn alkamisesta ja lakkaami-
sesta:

- 1) kaupparekisteriviranomaiselle, jonka on
viipymättä tehtävä kaupparekisteriin merkintä

asiasta sekä, ilmoituksen koskiessa menettelyn alkamista, myös yrityksen saneerauksesta annetun lain 70 §:n 2 momentissa tarkoitetuista velallisen määräysvallan rajoituksista; ja

2) velallisen kotipaikan sekä velallisen kiinteistöjen sijaintipaikkakuntien ulosottoviranomaisille.

5 §

Ilmoitusten uskomisen selvittäjän tehtäväksi

Tuomioistuimien voi antaa kaupparekisteri- ja ulosottoviranomaiselle tehtävän ilmoituksen tekemisen selvittäjän tehtäväksi.

6 §

Muut ilmoitukset ja kirjaamistoimet

Jos velallisella on sellaista omaisuutta, jota varten on olemassa erityinen kirjaamisjärjestelmä, selvittäjän on viipymättä ilmoitettava saneerausmenettelyn alkamisesta ja lakkaamisesta

ta asianomaiselle rekisterinpitäjälle, jonka on viipymättä tehtävä siitä merkintä rekisteriin.

7 §

Kuulutus ja ilmoitukset väliaikaisesta kiellosta ja erityisistä velallisen määräysvallan rajoituksista

Yrityksen saneerauksesta annetun lain 22 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon sovelletaan, mitä edellä 3—5 §:ssä säädetään.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain 30 §:n nojalla määrättävään rajoitukseen, joka koskee oikeustointen tekemistä, sovelletaan, mitä edellä 3 §:ssä, 4 §:n 1 kohdassa ja 5 §:ssä säädetään.

8 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 199 .